

**ACADEMIA „ȘTEFAN CEL MARE” A MINISTERULUI
AFACERILOR INTERNE AL REPUBLICII MOLDOVA.
ȘCOALA DOCTORALĂ „ȘTIINȚE PENALE ȘI DREPT PUBLIC”**

Cu titlu de manuscris

C.Z.U: _____

POPA LILIA

**METODICA CERCETĂRII ABUZULUI SEXUAL ÎN PRIVINȚA
COPILOR PRIN UTILIZAREA TEHNOLOGIILOR
INFORMAȚIONALE**

Teză de doctor în drept

Specialitatea: 554.04 – Criminalistică, expertiză judiciară, investigații operative

Conducător de doctorat:

OSTAVCIUC Dinu

doctor habilitat în drept,
conferențiar universitar

Comisia de îndrumare:

ODAGIU Iurie

doctor în drept,
conferențiar universitar

COJOCARU Radion

doctor în drept,
profesor universitar

RUSNAC Constantin

doctor în drept,
conferențiar universitar

CHIȘINĂU, 2024

© POPA Lilia, 2024

CUPRINS

ADNOTARE (în limbile: română, rusă și engleză).....	5-7
LISTA ABREVIERILOR	8
INTRODUCERE	9-17
1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL CERCETĂRII CRIMINALISTICE A ABUZULUI SEXUAL ÎN PRIVIINȚA COPIILOR PRIN UTILIZAREA TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE	18
1.1. Analiza materialelor științifice publicate la tema tezei de doctorat în Republica Moldova referitor la cercetarea criminalistică a abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale	19-34
1.2. Analiza materialelor științifice publicate la tema tezei de doctorat în străinătate referitor la cercetarea criminalistică a abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale	35-47
1.3. Concluzii la capitolul 1	47-48
2. ORGANIZAREA CERCETĂRII ABUZULUI SEXUAL ÎN PRIVIINȚA COPIILOR PRIN UTILIZAREA TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE	49
2.1. Caracteristica criminalistică a abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale	49-71
2.2. Circumstanțele care urmează a fi stabilite la cercetarea abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale	71-86
2.3. Competența organelor judiciare la investigarea abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale	86-89
2.4. Concluzii la capitolul 2	90
3. METODE DE DEPISTARE A ABUZULUI SEXUAL ÎN PRIVIINȚA COPIILOR PRIN UTILIZAREA TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE	91
3.1. Particularitățile depistării semnelor infracțiunii și începerea urmăririi penale în cazul abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale	91-107
3.2. Situațiile de urmărire penală la etapa inițială și ulterioară de cercetare a abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale	107-120
3.3. Mecanisme și practici de cooperare internațională în cazul cercetării abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale	120-138
3.4. Concluzii la capitolul 3	138-141

4. PARTICULARITĂȚILE EFECTUĂRII ACȚIUNILOR PROCESUALE ȘI A MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII ÎN CAZUL ABUZULUI SEXUAL ÎN PRIVIȚA COPIILOR PRIN UTILIZAREA TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE

4.1. Tactica efectuării audierilor în cazul cercetării abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale	142-160
4.2. Tactica prezentării spre recunoaștere în cazul cercetării abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale	160-167
4.3. Probele materiale în probatoriul procesual în cazul cercetării abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale	167-176
4.4. Folosirea cunoștințelor speciale în cazul cercetării abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale	176-197
4.5. Efectuarea măsurilor speciale de investigații în cazul cercetării abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale	197-207
4.6. Concluzii la capitolul IV	208-212

CONCLUZII GENERALE și RECOMANDĂRI	213-219
--	----------------

BIBLIOGRAFIE	220-239
---------------------------	----------------

ANEXE	240-243
--------------------	----------------

DECLARAȚIE PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	244
--	------------

CV AL AUTORULUI	245-247
------------------------------	----------------

ADNOTARE

POPA Lilia. „Metodica cercetării abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale”. Teză de doctor în drept. Școala Doctorală Științe penale și Drept public a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova. Chișinău. 2024

Structura tezei: text de bază 211 pagini, adnotare în limbile română, engleză și rusă, lista abrevierilor, introducere, patru capitole divizate în paragrafe, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 227 surse, 4 anexe. Rezultatele obținute sunt publicate în 12 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: abuz sexual, exploatare sexuală a minorilor, tehnologii informaționale, criminalitate online, investigare criminalistică, probe digitale, trafic de copii, urmărire penală, metode de investigare, cooperare internațională etc.

Domeniul cercetării: criminalistică, expertiză judiciară, investigații operative.

Scopul și obiectivele lucrării: Scopul tezei îl constituie investigarea complexă a metodicii criminalistice privind cercetarea infracțiunilor de abuz sexual față de copii prin utilizarea tehnologiilor informaționale în vederea fundamentării unor practici inovatorii corespunzătoare noilor provocări de manifestare a criminalității. **Obiective:** studierea practicii de investigare a infracțiunilor legate de abuz sexual și exploatare sexuală a copiilor comise prin utilizarea tehnologiilor informaționale; elaborarea structurii și conținutului caracteristicii criminalistice a infracțiunilor legate de abuz sexual și exploatare sexuală a copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale, identificarea circumstanțelor care urmează a fi stabilite la cercetarea abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale; identificarea particularităților tacticii de efectuare a acțiunilor concrete de investigare; formularea recomandărilor menite să îmbunătățească eficacitatea detectării, depistării și investigării infracțiunilor din categoria analizată, etc.

Noutatea și originalitatea științifică: Noutatea științifică a prezentei cercetării derivă din faptul că reprezintă prima cercetare exhaustivă a infracțiunilor de abuz sexual față de copii prin intermediul tehnologiilor informaționale. Teza contribuie la analiza critică dintr-o nouă perspectivă doctrinară, oferind suport teoretic și aplicativ pentru domeniul de referință.

Rezultatele obținute se concretizează în tezele științifice principale promovate spre susținere și în **problema științifică importantă soluționată** care constă în conturarea cadrului criminalistic în cauzele privind abuzul sexual față de copii prin utilizarea tehnologiilor informaționale, fundamentarea științifică a algoritmului acțiunilor de urmărire penală și a măsurilor speciale de investigații, fapt de natură să contribuie la eficientizarea acestui proces în ansamblul general de combatere a infracțiunilor vizate.

Semnificația teoretică a tezei: Cercetarea contribuie semnificativ la dezvoltarea teoriei criminalistice prin aprofundarea metodelor de investigare a infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală a copiilor comise prin intermediul tehnologiilor informaționale. Lucrarea clarifică și structurează tacticile și metodologiile existente, adaptându-le la noile realități tehnologice și propunând proceduri inovatoare pentru investigarea eficientă a acestor infracțiuni.

Valoarea aplicativă a tezei: Rezultatele cercetării și concluziile autorului vor fi promovate și diseminate prin diverse metode, care vor fi folosite și aplicate atât în activitatea de cercetare, precum și în activitatea practică a organelor judiciare. Rezultatele cercetărilor obținute au fost publicate în diverse reviste științifice, precum și în cadrul conferințelor naționale și internaționale.

Implementarea rezultatelor științifice: Concluziile formulate în cadrul tezei de doctorat pot fi de un real folos în procesul de elaborare și perfecționare a reglementărilor cu privire la subiectul urmăririi penale în cazurile privind abuzul sexual a copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale și ca instrumentar pentru lucrătorii practicieni în domeniul dreptului în latura cercetării și descoperirii infracțiunilor de acest gen.

ANNOTATION

POPA Lilia. „The Methodology for Investigating Child Sexual Abuse through the Use of Information Technologies”. PhD thesis in law. Doctoral School of Criminal Sciences and Public Law of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA of the Republic of Moldova. Chișinău. 2024

Structure of the Thesis: The thesis comprises 211 pages of main text, annotations in Romanian, English, and Russian, a list of abbreviations, an introduction, four chapters divided into paragraphs, general conclusions and recommendations, a bibliography of 227 sources, and four annexes. The results of the research have been published in 12 scientific works.

Keywords: sexual abuse, sexual exploitation of minors, informational technologies, online crime, forensic investigation, digital evidence, child trafficking, criminal investigation, investigative methods, international cooperation, etc.

Field of Research: Forensics, judicial expertise, and operative investigations.

Purpose and Objectives of the Thesis: The purpose of the thesis is to conduct a comprehensive investigation of the forensic methodology for examining sexual abuse offenses against children perpetrated through the use of informational technologies, with the aim of developing innovative practices tailored to the new challenges posed by criminal behavior. The objectives include: analyzing the investigative practices regarding offenses involving sexual abuse and exploitation of children committed using informational technologies; developing the structure and content of the forensic profile of offenses involving sexual abuse and exploitation of children through informational technologies; identifying the circumstances to be established during the investigation of child sexual abuse committed using informational technologies; determining the tactical particularities of specific investigative actions; formulating recommendations aimed at improving the effectiveness of detecting, addressing, and investigating offenses of this nature, among others.

Scientific Novelty and Originality: The scientific novelty of this research lies in its status as the first comprehensive study of child sexual abuse offenses committed through informational technologies. The thesis offers critical analysis from a new doctrinal perspective, providing theoretical and practical support for the field of reference. **The results** are reflected in the main scientific theses submitted for defense and the important scientific problem addressed, which is the delineation of the forensic framework for cases of child sexual abuse committed through informational technologies, along with the scientific foundation of the algorithm for criminal investigation actions and special investigative measures, thereby contributing to the overall efficiency of combating these offenses.

Theoretical Significance of the Thesis: The research significantly contributes to the development of forensic theory by deepening the methods for investigating child sexual abuse and exploitation offenses perpetrated through informational technologies. The work clarifies and structures existing tactics and methodologies, adapting them to the new technological realities while proposing innovative procedures for effectively investigating these offenses.

Applied Value of the Thesis: The research results and the author’s conclusions will be promoted and disseminated through various methods and applied in both research activities and the practical work of judicial bodies. The research findings have been published in various scientific journals and presented at national and international conferences.

Implementation of Scientific Results: The conclusions formulated in the doctoral thesis can provide substantial support in drafting and refining regulations on the subject of criminal investigation in cases of child sexual abuse committed through informational technologies. They also serve as a practical toolkit for professionals in the field of law, particularly in investigating and uncovering such offenses.

АННОТАЦИЯ

ПОПА Лилия. „Методика расследования сексуального насилия в отношении детей с использованием информационных технологий”. Диссертация доктора юридических наук. Докторская школа уголовных наук и публичного права Академии «Штефан чел Маре» МВД Республики Молдова. Кишинэу. 2024

Структура диссертации: Диссертация состоит из 211 страниц основного текста, аннотации на румынском, английском и русском языках, списка сокращений, введения, четырёх глав, разделённых на параграфы, общих выводов и рекомендаций, библиографии из 227 источников и четырёх приложений. Результаты исследования опубликованы в 12 научных работах.

Ключевые слова: сексуальное насилие, сексуальная эксплуатация несовершеннолетних, информационные технологии, интернет-преступления, судебное расследование, цифровые доказательства, торговля детьми, уголовное преследование, методы расследования, международное сотрудничество и др.

Область исследования: криминалистика, судебная экспертиза, оперативно-розыскная деятельность.

Цель и задачи диссертации: Целью диссертации является комплексное исследование криминалистической методики расследования преступлений, связанных с сексуальным насилием над детьми, совершённых с использованием информационных технологий, а также разработка инновационных практик, соответствующих новым вызовам в области преступности. Основные задачи включают: изучение практики расследования преступлений, связанных с сексуальным насилием и эксплуатацией детей, совершённых с использованием информационных технологий; разработка структуры и содержания криминалистической характеристики преступлений, связанных с сексуальным насилием и эксплуатацией детей с использованием информационных технологий; определение обстоятельств, подлежащих установлению при расследовании преступлений, связанных с сексуальным насилием над детьми, совершённых с использованием информационных технологий; определение тактических особенностей проведения конкретных следственных действий; формулирование рекомендаций, направленных на повышение эффективности выявления, расследования и раскрытия преступлений данной категории и др.

Научная новизна и оригинальность: Научная новизна данного исследования заключается в том, что оно представляет собой первое исчерпывающее исследование преступлений, связанных с сексуальным насилием над детьми, совершённых с использованием информационных технологий. Диссертация предлагает критический анализ с новой доктринальной точки зрения, предоставляя теоретическую и практическую базу для соответствующей области. Результаты отражены в основных научных тезисах, выдвинутых на защиту, и в решении важной научной проблемы, заключающейся в формировании криминалистической основы для дел, связанных с сексуальным насилием над детьми, совершённым с использованием информационных технологий, а также в научном обосновании алгоритма следственных действий и специальных мер расследования, что способствует повышению эффективности противодействия этим преступлениям.

Теоретическая значимость диссертации: Исследование вносит значительный вклад в развитие криминалистической теории, углубляя методы расследования преступлений, связанных с сексуальным насилием и эксплуатацией детей, совершённых с использованием информационных технологий. Работа уточняет и структурирует существующие тактики и методологии, адаптируя их к новым технологическим реалиям, а также предлагает инновационные процедуры для эффективного расследования таких преступлений.

Практическая ценность диссертации: Результаты исследования и выводы автора будут продвигаться и распространяться различными методами, применяться как в научно-исследовательской деятельности, так и в практической работе судебных органов. Результаты исследования опубликованы в различных научных журналах, а также представлены на национальных и международных конференциях.

Внедрение научных результатов: Выводы, сформулированные в рамках докторской диссертации, могут быть использованы в процессе разработки и совершенствования нормативных актов, касающихся уголовного преследования в случаях сексуального насилия над детьми, совершённого с использованием информационных технологий. Они также могут служить инструментом для практиков в области права в части расследования и раскрытия таких преступлений.

LISTA ABREVIERILOR

Alin.- alineat

AO – Asociația obștească

Art. - articol

Cap. - capitol

CCCI – Centrul pentru Combaterea Crimelor Informatice

CCTP – Centrul pentru combaterea traficului de persoane

CEDO – Convenția Europeană a Drepturilor Omului

CP – Codul penal

CPP – Codul de procedură penală

CtEDO – Curtea Europeană a Drepturilor Omului

DIII – Direcția investigații infracțiuni informatice

ECI – Echipa comună de investigații

ICCACOPS - Internet Crimes Against Children Child On-line Protection System

ICMEC - International Centre for Missing & Exploited Children (Centrul Internațional pentru Copii Dispăruți și Exploatați)

ICSE - International Child Sexual Exploitation database

IGP – Inspectoratul General al Poliției

INI – Inspectoratul Național de Investigații

Lit. - litera

MAI – Ministerul Afacerilor Interne

MASC – Material de abuz sexual al copiilor

NCMEC - National Center for Missing & Exploited Children (Centrul Național pentru Copii Dispăruți și Exploatați)

OIPC – Organizația Internațională a Poliției Criminale

ONG – Organizație non-guvernamentală

Pct. -punct

TIC - Tehnologiile Informației și Comunicațiilor

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problemei abordate. În contextul actual al dezvoltării accelerate a societății, Internetul a devenit un element indispensabil în educație, muncă și comunicare. Acest mediu digital, cu multiplele sale fațete, inclusiv adresele de e-mail, rețelele sociale și platformele de întâlniri, ocupă o parte semnificativă a vieții cotidiene. Însă, odată cu acest progres tehnologic, se manifestă și o creștere a activității infracționale comise prin intermediul calculatoarelor și rețelelor informatice¹, cunoscută sub denumirea de criminalitate cibernetică.

Problematika infracțiunilor sexuale împotriva minorilor continuă să atragă atenția publicului, având un impact profund asupra societății, fiind considerate printre cele mai grave forme de criminalitate. Aceste infracțiuni vizează segmentul cel mai vulnerabil al populației – copiii. La nivel internațional, protecția drepturilor copiilor și asigurarea sănătății și bunăstării acestora reprezintă priorități majore, subliniind importanța globală a acestui subiect.

Dezvoltarea rapidă a tehnologiilor informaționale și accesul facil la internet au creat noi oportunități pentru infractori de a exploata vulnerabilitățile copiilor. Metodele tradiționale de investigare s-au dovedit adesea insuficiente în fața acestui fenomen complex și dinamic. Întrucât vârsta utilizatorilor de tehnologii digitale scade, tot mai mulți copii și adolescenți interacționează online fără a cunoaște identitatea reală a celor cu care comunică. Din acest motiv, statisticile internaționale indică o creștere alarmantă a infracțiunilor de natură sexuală împotriva copiilor comise prin intermediul internetului, fenomen care afectează și Republica Moldova.

Având în vedere această realitate, devine esențială elaborarea și perfecționarea unor metodologii de investigare adaptate specificității infracțiunilor comise prin intermediul tehnologiilor digitale. Această cercetare se concentrează pe dezvoltarea unor tehnici avansate de descoperire, fixare, ridicare și examinare a urmelor electronice, identificarea vulnerabilităților legislative și consolidarea cooperării internaționale necesare pentru combaterea acestor infracțiuni.

Protecția eficientă a minorilor și asigurarea justiției pentru victime impun o adaptare continuă a metodologiei de investigare, menită să țină pasul cu evoluția metodelor utilizate de infractori. Această cercetare contribuie la îmbunătățirea cadrului teoretic și practic, esențial pentru o intervenție eficientă în prevenirea și investigarea abuzului și exploatării sexuale a copiilor în mediul online.

Actualitatea și relevanța prezentei teze rezidă în identificarea soluțiilor pentru diverse probleme tactico-organizatorice legate de investigarea infracțiunilor de abuz sexual și exploatare sexuală a copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale. În contextul unei lipse de studii teoretice și practice detaliate în cercetările autohtone și a nevoii de elaborare a unui algoritm

¹ <https://www.forbes.com/advisor/education/it-and-tech/cybersecurity-statistics/> accesat 28.08.2024

specific de aplicare a tacticii și metodologiei de investigare a acestor infracțiuni, această cercetare își propune să umple acest gol, oferind un cadru metodologic destinat să sprijine investigarea acestor infracțiuni în spațiul virtual.

Deși există lucrări care tratează aspecte ale criminalității informatice, literatura autohtonă nu explorează în profunzime tacticile și metodele criminalistice necesare pentru combaterea eficientă a abuzului și exploatarea sexuală a minorilor în mediul online, nici metodologia de neutralizare a obstacolelor care afectează desfășurarea procesului penal în astfel de cazuri.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Cercetările întreprinse se fundamentează pe analiza doctrinei, legislației și practicii de urmărire penală relevante pentru domeniul abordat. Dat fiind că investigarea abuzului sexual și exploatarea sexuală a minorilor prin intermediul tehnologiilor informaționale constituie un domeniu relativ nou pentru Republica Moldova, la momentul redactării acestei lucrări, nu a fost identificată o bază teoretică robustă și consacrată. Din acest motiv, studiul s-a bazat pe contribuțiile criminaliștilor autohtoni în ceea ce privește noțiunile și aspectele criminalistice generale, precum și pe cercetările legate de legitățile criminalistice în investigarea infracțiunilor similare, cum ar fi traficul de copii, traficul de ființe umane, hărțuirea sexuală și proxenetismul.

Un aspect central al cercetării îl constituie complexitatea tehnologică a infracțiunilor, manifestată prin utilizarea unor mijloace avansate de comunicare și stocare a datelor, care complică procesul de identificare și urmărire penală a autorilor acestor fapte. De asemenea, ritmul accelerat al evoluției tehnologice impune o actualizare constantă a metodelor de investigație, ceea ce generează probleme legate de adaptabilitatea și eficiența organelor de aplicare a legii. În plus, protejarea drepturilor victimelor minore în cadrul unor investigații care implică tehnologie digitală adaugă un nivel suplimentar de dificultate, necesitând o abordare sensibilă și echilibrată între nevoia de a colecta dovezi și respectarea intimității și demnității copiilor.

Problema științifică importantă soluționată prin această cercetare constă în elaborarea unei metodologii de investigare criminalistică a infracțiunilor de abuz sexual a copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale. Această contribuție a condus la identificarea și dezvoltarea unor metode și instrumente, facilitând aplicarea lor eficientă în investigarea acestor infracțiuni specifice și asigurând protecția corespunzătoare a victimelor.

Scopul lucrării. Scopul tezei este cercetarea complexă a metodicii criminalistice privind cercetarea infracțiunilor de abuz sexual față de copii prin utilizarea tehnologiilor informaționale în vederea evaluării necesităților de perfecționare a legislației de profil, propunerii soluțiilor de îmbunătățire a acesteia, de promovare a bunelor practici și de eficientizare a procesului de investigare, implicit pentru a răspunde provocărilor generate de noile forme de criminalitate.

Obiectivele cercetării. În vederea realizării scopului, atât în aspect teoretic cât și în aspect practic, au fost trasate următoarele *obiective*:

- evaluarea cercetărilor și a literaturii de specialitate referitoare la metodica de cercetare a infracțiunilor legate de abuz sexual și exploatare sexuală a minorilor comise prin intermediul tehnologiilor informaționale;

- studierea practicii de investigare a infracțiunilor legate de abuz sexual și exploatare sexuală a copiilor comise prin utilizarea tehnologiilor informaționale;

- elaborarea structurii și conținutului caracteristicii criminalistice a infracțiunilor legate de abuz sexual și exploatare sexuală a copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale, identificarea corelațiilor dintre elementele sale și demonstrarea semnificației sale practice;

- stabilirea particularităților depistării semnelor infracțiunii și începerea urmăririi penale pe cauze legate de abuzul sexual și exploatare sexuală a copiilor comise prin utilizarea tehnologiilor informaționale;

- identificarea circumstanțelor care urmează a fi stabilite la cercetarea abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale;

- identificarea situațiilor tipice de urmărire penală care apar la etapa inițială și ulterioară de cercetare a categoriei de infracțiuni analizate, elaborarea unui sistem de acțiuni ale investigatorului în fiecare dintre aceste situații;

- studierea aspectelor legate de cooperarea eficientă a investigatorului cu organele naționale și internaționale în investigarea cazurilor penale din categoria analizată;

- identificarea particularităților tacticii de efectuare a acțiunilor concrete de investigare a infracțiunilor din categoria analizată și formularea de recomandări adecvate pentru organele de urmărire penală;

- formularea recomandărilor menite să îmbunătățească eficacitatea detectării, depistării și investigării infracțiunilor din categoria analizată.

Ipoteza de cercetare. Ipoteza acestei cercetări se fundamentează pe premisa că dezvoltarea și aplicarea unei metodici criminalistice specifice și adaptate pentru investigarea infracțiunilor de abuz sexual a minorilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale va conduce la o creștere semnificativă a eficienței procesului de investigare, permițând o colectare mai riguroasă și rapidă a probelor de natură electronică, asigurând în același timp protecția adecvată a drepturilor victimelor minore. Această ipoteză presupune că, prin identificarea și soluționarea lacunelor existente în legislația de profil și prin îmbunătățirea competențelor organelor judiciare, se va realiza o investigare mai eficientă și adaptată noilor realități tehnologice, elaborându-se, în acest sens, o metodologie criminalistică corespunzătoare.

Noutatea și originalitatea științifică. Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute în cadrul acestei teze derivă din faptul că reprezintă prima cercetare științifică exhaustivă a infracțiunilor de abuz sexual și exploatare sexuală a copiilor comise prin intermediul tehnologiilor informaționale în contextul Republicii Moldova. Această cercetare aduce o contribuție semnificativă în domeniu prin analiza detaliată și evaluarea critică a perspectivei doctrinare existente, oferind astfel un suport teoretic și aplicativ valoros atât pentru practicienii din domeniu, cât și pentru teoreticieni. Studiul avansează prin dezvoltarea și propunerea unor metodologii inovatoare pentru investigarea infracțiunilor de abuz sexual și exploatare sexuală a minorilor. Aceste metodologii sunt adaptate specificităților tehnologiilor digitale utilizate în comiterea acestor infracțiuni, abordând complexitatea și provocările întâmpinate de autoritățile de aplicare a legii. Rezultatele cercetării contribuie la îmbunătățirea cadrului teoretico-metodic existent, oferind soluții concrete pentru lacunele identificate în legislația de profil și în practică. Prin această abordare integrată, teza nu doar că identifică și analizează problemele curente, dar propune și soluții viabile pentru optimizarea procesului de investigare, subliniind importanța unei actualizări continue a metodelor și tehnicilor de investigare în raport cu evoluția rapidă a tehnologiilor informaționale. Această cercetare reprezintă un demers esențial pentru dezvoltarea unui cadru metodologic adecvat, ce va contribui la eficientizarea procesului de prevenire și investigare a abuzurilor sexuale comise asupra minorilor în mediul online, reflectând astfel relevanța și originalitatea sa în contextul actual.

Importanța teoretică. Importanța teoretică a acestei cercetări rezidă în aprofundarea și elaborarea metodelor de investigație a infracțiunilor de abuz sexual și exploatare sexuală a copiilor comise prin intermediul tehnologiilor informaționale, un subiect cu relevanță majoră în domeniul criminalisticii. Lucrarea contribuie la dezvoltarea teoriei criminalistice printr-o sinteză comprehensivă a realizărilor în tehnica, tactica și metodică investigației, integrând aspecte esențiale din procedura penală, activitatea specială de investigații, cooperarea națională și internațională.

Studiul oferă o clarificare și o structurare a tacticilor și metodicilor existente, adaptându-le la noile realități tehnologice și identificând proceduri inovatoare necesare pentru investigarea eficientă a infracțiunilor. Acest demers contribuie la îmbogățirea literaturii de specialitate cu concepte și tehnici noi, care sunt valoroase atât pentru teoreticieni, cât și pentru practicieni.

Prin analiza detaliată a modului în care tehnologiile digitale sunt utilizate pentru comiterea abuzurilor sexuale, lucrarea evidențiază specificitățile și provocările asociate cu aceste infracțiuni. Aceasta permite formularea unor poziții clare și identificarea unor tactici și metode concrete, adaptabile în investigarea acestor infracțiuni complexe. De asemenea, cercetarea propune soluții

pentru problemele generate de inconsecvențele sau ambiguitățile normative, contribuind astfel la eficientizarea procesului de investigare.

Importanța acestei cercetări se reflectă și în impactul direct asupra politicilor publice și juridice, oferind argumente teoretice solide care pot influența revizuirea și actualizarea cadrului normativ. Astfel, cercetarea permite o mai bună aliniere a legislației la realitățile contemporane și la nevoile de protecție a copiilor în fața abuzurilor comise prin intermediul tehnologiei. Prin aceste contribuții, studiul îmbogățește în mod semnificativ cadrul teoretic și aplicativ al investigării infracțiunilor informatice de abuz sexual, având un impact deosebit asupra eficienței și adaptabilității măsurilor legale și de protecție.

Metodologia de cercetare. Pentru a realiza o cercetare obiectivă și cuprinzătoare privind investigarea infracțiunilor de abuz față de copii prin utilizarea tehnologiilor informaționale, în această lucrare au fost utilizate o serie de metode de cercetare, printre care: metoda logică (bazată pe analiza inductivă și deductivă); metoda comparativă (utilizată pentru a studia materiale științifice legate de metodologia și tactica investigării infracțiunilor analizate, publicate atât în Republica Moldova, cât și în alte state); metoda sistemică (aplicată pentru examinarea actelor juridice naționale și internaționale); metoda empirică (care implică analiza practicii naționale de investigare a infracțiunilor în cauză, realizată de către autor pe parcursul elaborării lucrării).

Sumarul compartimentelor tezei. Teza elaborată are următoare structură: adnotări în limbile română, engleză și rusă, lista abrevierilor, introducere, patru capitole divizate în secțiuni, concluzii generale și recomandări, urmat de o bibliografie din 222 titluri, declarația privind asumarea răspunderii, CV-ul autorului.

În *Capitolul I* cu denumirea „*Analiza situației în domeniul cercetării criminalistice a abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale*” este efectuată analiza materialelor științifice internaționale și a materialelor științifice publicate în Republica Moldova relevante pentru abordarea și elucidarea metodicii cercetării abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale. În special, se acordă atenție deosebită cercetărilor recente în domeniul analizat. Au fost analizate lucrările unor autori, precum: Russu Sergiu, Botezatu Elena, Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Rusnac Constantin, Covalciuc Ion, Pântea Andrei, Sorin Rădulescu, Kemal Veli Açar, Cârjan Lazăr, Carp Simion, Osadci Corneli, Dolea Igor, Dongoroz Vintilă, Purici Svetlana, Vizdoga Ion, Roman Dumitru, Donciu Anatolie, Abramova Svetlana, Zaharov Nicolai, Lomakina Alla, Haliullina Aiguli, Iablokov Nicolai, Vitalie Jitariuc, Nicolae Sfetcu etc.

Capitolul II, intitulat „*Organizarea cercetării abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale*”, explorează în mod detaliat caracteristica criminalistică,

circumstanțele ce urmează a fi stabilite și cooperarea organelor judiciare la cercetarea acestui tip de infracțiuni, prin abordări metodice și riguroase pentru a asigura eficacitatea investigației.

Caracteristica criminalistică a abuzului sexual asupra minorilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale include analiza modului de operare (modus operandi) specific infractorilor cibernetici, a personalității acestora și a vulnerabilităților exploatare în cazul victimelor. Infracțiunile de acest tip prezintă particularități distincte, care trebuie abordate prin prisma unei analize detaliate a circumstanțelor în care sunt comise. Modul de comitere a infracțiunii implică de obicei utilizarea unor tehnici avansate de manipulare psihologică și socială, însoțite de exploatarea anonimității și a accesului global oferit de tehnologiile informaționale. Infractorii își planifică atent activitățile, folosindu-se de durata și frecvența interacțiunilor virtuale pentru a-și crea un control psihologic asupra victimelor, ceea ce necesită o atenție deosebită în cadrul procesului de investigare.

În cadrul cercetării, o atenție deosebită este acordată identificării și documentării circumstanțelor esențiale pentru stabilirea infracțiunii, cum ar fi metodele utilizate pentru a accesa și a distribui materialele ilegale, precum și identificarea punctelor de contact virtuale între victimă și agresor. Se analizează datele personale ale victimei și infractorului, acestea fiind esențiale pentru reconstituirea dinamicii infracțiunii și pentru profilarea exactă a persoanelor implicate. Capitolul abordează, de asemenea, obligațiile și competențele organelor judiciare din Republica Moldova în investigarea acestui tip de infracțiuni. Se analizează cadrul normativ aplicabil, precum și provocările specifice întâmpinate de organele de drept în colectarea și conservarea probelor de natură electronică. Datorită naturii cibernetice a infracțiunilor, competențele organelor judiciare trebuie să fie extinse și adaptate pentru a face față noilor realități tehnologice. În acest context, se subliniază necesitatea cooperării internaționale, având în vedere caracterul transnațional al acestor infracțiuni, ce impune coordonarea eforturilor între diferite agenții.

Capitolul detaliază și importanța investigării amănunțite a stării de sănătate și a sprijinului psihologic acordat victimei. Având în vedere impactul psihologic profund pe care abuzul sexual îl poate avea asupra minorilor, este imperativ ca organele de urmărire penală să colaboreze îndeaproape cu specialiști în psihologie și asistență socială, pentru a asigura protecția adecvată a victimelor și pentru a facilita recuperarea acestora. Totodată, starea de sănătate a victimei poate oferi indicii valoroase pentru stabilirea duratei abuzului și a metodelor folosite de agresor.

Acest capitol oferă o analiză comprehensivă și riguroasă a investigării abuzului sexual asupra minorilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale, integrând elemente esențiale din domeniul criminalisticii și subliniind necesitatea unei abordări coordonate și bine fundamentate juridic pentru a asigura protecția drepturilor minorilor și pentru a eficientiza combaterea acestei forme complexe de criminalitate.

Capitolul III al tezei, intitulat „*Metode de depistare a abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale*” se axează pe modalitățile de identificare și investigare a infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală a minorilor în mediul online. Acest capitol abordează detaliat particularitățile procesului de depistare a semnelor infracționale și evidențiază rolul esențial al tehnologiilor digitale în descoperirea și colectarea probelor relevante.

Etapele inițiale ale urmăririi penale sunt esențiale pentru stabilirea direcției de investigare și pentru identificarea rapidă a indiciilor criminalistice. În acest context, se subliniază importanța utilizării unor tehnici avansate de analiză a datelor digitale, care permit depistarea activităților suspecte și a materialelor compromițătoare distribuite sau accesate în mediul virtual. Totodată, procesul de colectare a probelor trebuie să respecte rigorile legale, pentru a asigura validitatea acestora în fața instanțelor de judecată. În acest sens, metodele de investigare cibernetică joacă un rol crucial, permițând organelor de urmărire penală să obțină informații critice, cum ar fi istoricul de navigare, conținutul comunicațiilor electronice și datele de localizare geografică ale suspectilor.

Capitolul analizează, de asemenea, colaborarea interinstituțională și internațională, esențială în investigarea infracțiunilor de abuz sexual asupra minorilor, care adesea implică rețele transfrontaliere. Cooperarea între organele de urmărire penală și alte instituții, inclusiv organizații internaționale și agenții specializate, este vitală pentru asigurarea unei investigații eficiente. Aceasta implică schimbul de informații, coordonarea operațiunilor și utilizarea resurselor comune pentru a depista și a desființa rețelele de criminalitate cibernetică implicate în exploatarea sexuală a minorilor. În cadrul capitolului sunt identificate și diverse situații tipice de urmărire penală care servesc drept model pentru organizarea și desfășurarea unor operațiuni tactice. Fiecare etapă a investigației este structurată pentru a maximiza eficacitatea probatoriului și pentru a asigura respectarea drepturilor procedurale ale tuturor părților implicate.

Acest compartiment al tezei oferă o abordare practică și metodologică a investigării abuzului sexual și a exploatării sexuale a copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale, subliniind importanța unei colaborări eficiente și a utilizării tehnologiilor avansate în procesul de depistare și urmărire penală. Prin analiza metodelor specifice de investigare, capitolul contribuie la dezvoltarea unor practici eficiente și adaptate la complexitatea acestor infracțiuni, asigurând astfel protecția minorilor și eficiența actului de justiție.

Capitolul IV al tezei, intitulat „*Particularitățile efectuării acțiunilor procesuale și a măsurilor speciale de investigații în cazul abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale,*” se concentrează pe aspectele tactice specifice urmăririi penale în investigarea infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală a minorilor comise prin intermediul tehnologiilor informaționale. Acest capitol examinează în detaliu modul de desfășurare a

principalelor acțiuni de urmărire penală, precum audierea, prezentarea spre recunoaștere, administrarea probelor materiale și aplicarea măsurilor speciale de investigație.

Un aspect esențial al acestui capitol îl constituie analiza modului în care aceste acțiuni sunt adaptate la specificul infracțiunilor cibernetice care implică victime minore. În cazul audierii victimelor, de exemplu, se subliniază importanța utilizării unor tehnici speciale, menite să minimizeze trauma psihologică și să protejeze interesele minorilor. Audierea trebuie să fie realizată într-un mediu sigur și cu participarea unor specialiști, cum ar fi psihologi sau asistenți sociali, care pot facilita comunicarea eficientă și corectă a faptelor, având în vedere vârsta și vulnerabilitatea victimelor.

În ceea ce privește prezentarea spre recunoaștere, capitolul subliniază necesitatea unei pregătiri prealabile adecvate, care să țină cont de particularitățile psihologice ale victimelor minore. Totodată, procesul de administrare a probelor materiale, cum ar fi materialele de natură electronică sau înregistrările electronice, este analizat din perspectiva respectării normelor procesuale și a asigurării integrității acestora, pentru a le face admisibile în instanță.

Un alt element central discutat în acest capitol este utilizarea măsurilor speciale de investigație, cum ar fi identificarea abonatului, interceptările comunicațiilor sau monitorizarea activităților online, care sunt esențiale pentru strângerea probelor în cazurile de abuz sexual și exploatare a minorilor. Aceste măsuri necesită o justificare solidă și trebuie implementate cu respectarea strictă a normelor legale, pentru a proteja drepturile fundamentale ale persoanelor implicate. Capitolul explorează și specificul folosirii cunoștințelor speciale în investigarea infracțiunilor de acest tip. Astfel, implicarea experților în domeniul tehnologiilor informaționale este crucială pentru identificarea și analizarea probelor de natură electronică, precum și pentru reconstituirea modului de operare al infractorilor. Cunoștințele avansate în IT și criminalistică sunt indispensabile pentru a descifra metodele sofisticate folosite de infractori și pentru a asigura o investigație riguroasă și eficientă.

Un aspect important abordat în capitol este identificarea și analiza lacunelor, divergențelor și coliziilor existente în cadrul normativ actual. Aceste deficiențe legislative pot afecta negativ desfășurarea investigațiilor și, prin urmare, capitolul propune o serie de modificări și completări legislative menite să îmbunătățească cadrul juridic. Revizuirea normelor procesual-penale și adaptarea acestora la realitățile infracțiunilor cibernetice este considerată esențială pentru a asigura eficiența și legalitatea acțiunilor de urmărire penală.

Acest capitol oferă o analiză detaliată și practică a tacticilor de investigație în cazurile de abuz sexual asupra minorilor comise prin utilizarea tehnologiilor informaționale, subliniind necesitatea unei abordări adaptate și a unei legislații moderne care să răspundă provocărilor impuse de criminalitatea cibernetică.

Implementarea rezultatelor științifice. Implementarea rezultatelor științifice în contextul cercetării privind metodica și tactica investigării infracțiunilor de abuz sexual și exploatare sexuală a minorilor comise prin intermediul tehnologiilor informaționale are o importanță semnificativă, atât din perspectiva teoretică, cât și din cea practică. Rezultatele obținute în cadrul acestei cercetări contribuie substanțial la dezvoltarea unui cadru metodologic și tactic adecvat, necesar pentru abordarea complexităților specifice acestor tipuri de infracțiuni, care au un impact profund asupra victimelor și societății.

Astfel, baza teoretică și concluziile elaborate în această lucrare pot fi integrate în programele de formare inițială și continuă destinate studenților, masteranzilor și doctoranzilor din cadrul facultăților de drept, oferind o perspectivă actualizată și complexă asupra fenomenului criminalității cibernetice legate de abuzul sexual asupra minorilor. Aceste cunoștințe sunt esențiale pentru formarea unor profesioniști capabili să răspundă eficient provocărilor impuse de noile tehnologii și să aplice corect procedurile legale și investigaționale.

În același timp, rezultatele acestei cercetări sunt deosebit de valoroase pentru programele de formare continuă a procurorilor, judecătorilor și a altor specialiști din domeniul juridic, care sunt direct implicați în investigarea și soluționarea acestor tipuri de infracțiuni. Prin includerea acestor rezultate în programele de formare, se poate îmbunătăți capacitatea practicienilor de a identifica și interpreta corect probele electronice, de a utiliza tehnicile adecvate în audierea victimelor și suspectilor, și de a aplica măsurile speciale de investigație într-un mod eficient și legal.

De asemenea, rezultatele cercetării sunt reflectate în articole științifice publicate în reviste de specialitate, contribuind astfel la extinderea cunoștințelor în domeniu și oferind o bază solidă pentru viitoare studii și cercetări. Prezentările și comunicările susținute la conferințe științifice naționale și internaționale au permis diseminarea acestor rezultate către un public larg de specialiști și cercetători, facilitând schimbul de idei și bune practici în domeniul investigării abuzului sexual online a copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale.

Implementarea acestor rezultate în activitatea practică a organelor de urmărire penală, procuratură și instanțelor de judecată este esențială pentru îmbunătățirea calității actului de justiție. Integrarea metodicilor și tacticilor propuse în procesul de investigare va contribui la eficientizarea acțiunilor procesuale și la protejarea drepturilor victimelor, asigurând totodată o aplicare corectă și proporțională a legii.

Având în vedere complexitatea și importanța tematicii abordate, diseminarea și aplicarea concluziilor cercetării sunt priorități pentru autor, fiind realizate prin diverse metode și canale, atât în mediul academic, cât și în practică, cu scopul de a îmbunătăți continuu metodologiile de investigare și de a contribui la dezvoltarea unui cadru legislativ și procedural adecvat provocărilor impuse de infracțiunile cibernetice.

1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL CERCETĂRII CRIMINALISTICE A ABUZULUI SEXUAL ÎN PRIVINȚA COPIILOR PRIN UTILIZAREA TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE

1.1. Analiza materialelor științifice publicate la tema tezei de doctorat în Republica Moldova referitor la cercetarea criminalistică a abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale

Exploatarea și abuzul sexual al minorilor prin intermediul tehnologiei informației și comunicațiilor reprezintă o categorie relativ nouă de infracțiuni, a cărei dezvoltare este strâns legată de evoluția rapidă a mediului online și a mijloacelor de comunicații caracteristice domeniului digital. Pe măsură ce internetul și rețelele de socializare au devenit omniprezente, oportunitățile pentru infractori de a accesa și exploata victime minore au crescut exponențial.

Evoluția rapidă a tehnologiilor informaționale a deschis noi căi pentru comiterea unor infracțiuni deosebit de grave, precum abuzul sexual asupra copiilor și exploatarea sexuală a copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale, făcând necesară dezvoltarea unor metode criminalistice specifice pentru investigarea acestor fapte. Acest tip de infracțiuni, relativ nou în peisajul juridic, este într-o continuă dezvoltare, fiind strâns corelat cu progresul tehnico-științific. Deși în ultimii ani numărul infracțiunilor de abuz sexual și exploatare sexuală a copiilor prin intermediul tehnologiilor informaționale în Republica Moldova este în creștere, totuși remarcăm că practica de investigare a acestor infracțiuni rămâne încă redusă, comparativ cu alte state, ceea ce subliniază necesitatea unei abordări sistematice și științifice a problemei.

Deși la nivel global cercetările în domeniul infracțiunilor cibernetice și al abuzului sexual asupra minorilor se cercetează, în special în ultimii ani, în Republica Moldova acest subiect a beneficiat de mai puțină atenție, atât din partea practicienilor, cât și a doctinarilor. Numărul acestor cazuri este în creștere, ceea ce a impus elaborarea unei lucrări care să contribuie la conturarea bazelor necesare investigării eficiente și riguroase a acestor infracțiuni.

Creșterea utilizării internetului, a rețelelor sociale și a altor forme de comunicare electronică a facilitat accesul infractorilor la victime, crescând astfel complexitatea metodelor de investigare. Astfel, fenomenul infracțiunilor de abuz sexual asupra copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale nu poate fi ignorat, fiind necesară o abordare adaptată la noile realități tehnologice și juridice.

În Republica Moldova, lipsa unor lucrări doctrinare care să abordeze în mod direct problematica abuzului sexual și exploatarea asupra copiilor prin intermediul tehnologiilor informaționale, în special, din punct de vedere criminalistic, a fost o provocare semnificativă pentru cercetare. În acest context, s-au utilizat materiale științifice autohtone care tratează teme

tangente, cum ar fi traficul de persoane, traficul de copii, infracțiunile informatice, precum și lucrări fundamentale de criminalistică națională. Având în vedere că cercetarea a fost realizată prin prisma reglementărilor procesual-penale, este firească adresarea către studiile din sfera dreptului procesual penal, care tratează urmărirea penală. Aceste lucrări, deși nu tratează în mod direct subiectul analizat, oferă instrumente și metodologii utile pentru formularea și analiza metodică de investigare a abuzului sexual și exploatării sexuale asupra copiilor în mediul online, conturând astfel un cadru preliminar pentru cercetarea acestui fenomen emergent.

Lucrările naționale referitoare la investigarea traficului de persoane și a infracțiunilor informatice, deși nu sunt specializate exclusiv pe infracțiunile de abuz sexual online, ele oferă un cadru teoretic și practic esențial pentru înțelegerea complexității și caracterului dinamic al acestor infracțiuni și oferă o bază de cunoștințe valoroasă pentru înțelegerea modului în care tehnologiile informaționale pot fi utilizate atât de infractori, cât și de autoritățile de aplicare a legii, dar și aspecte legate de investigarea infracțiunilor cu implicarea victimelor minore.

Totodată, cercetările criminaliștilor locali au elucidat aspecte esențiale privind colectarea probelor de natură electronică și desfășurarea investigațiilor în mediul virtual, informații care sunt esențiale în investigarea infracțiunilor analizate în prezenta lucrare. Din această perspectivă, abordarea interdisciplinară a fost necesară, îmbinând aspecte din domenii conexe pentru a suplini lipsa de resurse doctrinare specifice temei propuse.

Astfel, analiza materialelor existente în Republica Moldova reflectă o abordare fragmentară, dar indispensabilă, în contextul lipsei unor studii aprofundate asupra acestui tip de infracțiuni. Cu toate acestea, elaborarea acestei lucrări își propune să aducă o contribuție semnificativă la fundamentarea unor practici și metodologii eficiente pentru investigarea infracțiunilor de abuz sexual asupra copiilor prin intermediul tehnologiilor informaționale, asigurând totodată un punct de plecare pentru cercetări viitoare. Prin utilizarea și adaptarea cunoștințelor existente, lucrarea de față urmărește să umple un gol doctrinar și să sprijine autoritățile în dezvoltarea unor strategii investigative corespunzătoare, care să țină pasul cu evoluțiile rapide ale mediului cibernetic.

Lucrarea semnată de Russu Sergiu, Botezatu Elena, *Abuzul și exploatarea sexuală a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare*, publicată în Chișinău în anul 2021² este un compendiu de norme juridice și bune practici, fiind rezultatul analizei cadrului legal național și a standardelor internaționale ce vizează abuzul sexual și exploatarea sexuală a copiilor, facilitată de utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare, precum și a cercetărilor

² Russu Sergiu, Botezatu Elena, *Abuzul și exploatarea sexuală a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare*. Chișinău, 2021.

științifice în domeniu, a rapoartelor de activitate ale instituțiilor specializate (INTERPOL, EUROPOL, INHOPE, ICMEC s.a.), precum și a cercetărilor sociale în domeniul siguranței online.

Compendiul reflectă cele mai recente constatări privind evoluția și tendințele fenomenului de abuz și exploatare sexuală a copiilor, atât la nivel global, cât și în Republica Moldova, analiza cadrului legal național și a standardelor internaționale ce vizează dreptul material și procesual, analiza juridico-penală a infracțiunilor ce incriminează faptele de abuz și exploatare sexuală online a copiilor și practica de calificare a faptelor, dar și analiza mecanismelor și practicilor de cooperare internațională în combaterea fenomenului infracțional.

Scopul acestei lucrări este de a servi drept bază pentru formarea teoretico-practică a specialiștilor din domeniul juridic, în special a profesioniștilor din organele de drept, procuratură, sistemul judecătoresc. În cadrul cercetării, au fost utilizate documente normative și metodologice elaborate de organele de drept din Republica Moldova, destinate autorităților de urmărire penală competente în investigarea infracțiunilor de abuz sexual și exploatare sexuală a minorilor prin intermediul tehnologiilor informaționale. Aceste documente oferă un cadru juridic și procedural esențial pentru desfășurarea investigațiilor, stabilind direcțiile metodologice necesare pentru colectarea probelor de natură electronică și aplicarea corectă a măsurilor procesual-penale în cazurile complexe ce implică utilizarea mediului online în comiterea acestor infracțiuni.

Studiul menționat este extrem de relevant pentru teza privind abuzul sexual și exploatarea sexuală a minorilor prin intermediul tehnologiilor informaționale, deoarece furnizează un cadru teoretic și practic pentru profesioniștii implicați în combaterea acestor infracțiuni.

Lucrarea *Ghid privind Normele/instrumentele juridice internaționale și naționale în domeniul combaterii abuzului și exploatării sexuale a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare*, elaborată în 2020³, reprezintă un instrument valoros pentru ofițerii de urmărire penală, procurori și judecători implicați în investigarea și soluționarea cazurilor de abuz sexual și exploatare sexuală a minorilor în mediul online. Acest ghid este destinat să sprijine aplicarea corectă a normelor naționale și internaționale și să ofere îndrumări clare privind prevenirea, investigarea și sancționarea acestor infracțiuni, care au devenit tot mai frecvente odată cu creșterea utilizării tehnologiilor digitale.

Conținutul lucrării este structurat pentru a oferi un cadru detaliat asupra contextului actual al acestor infracțiuni, prezentând atât aspectele legislative, cât și cele practice din Republica Moldova și pe plan internațional. Ghidul include o secțiune amplă privind tratatele internaționale care reglementează protecția copiilor împotriva exploatării sexuale, inclusiv Convenția de la Lanzarote și Convenția de la Budapesta, precum și o analiză comparativă a legislației naționale și

³ Ghid privind Normele/instrumentele juridice internaționale și naționale în domeniul combaterii abuzului și exploatării sexuale a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare, Anexă la Ordinul Procurorului General nr. 80/15 din 15 octombrie 2020.

internaționale. Componentă importantă a ghidului este și concentrarea pe practicile judiciare și procedurile procesual-penale aplicabile în cazurile de abuz sexual comis prin intermediul tehnologiilor informaționale. Acesta oferă exemple detaliate de bune practici în urmărirea penală și judecarea infracțiunilor, în special în ceea ce privește colectarea probelor electronice și administrarea expertizelor relevante, cum ar fi expertiza mijloacelor și a dispozitivelor electronice și expertiza psihologică a victimelor minore.

Utilitatea ghidului se reflectă în modul său practic de aplicare, ajutând judecătorii, procurorii și reprezentanții organului de urmărire penală, să navigheze prin provocările pe care le prezintă cazurile de abuz sexual online. Acesta subliniază necesitatea adaptării la noile tendințe în criminalitatea cibernetică și creșterea cooperării internaționale pentru a proteja minorii din ce în ce mai expuși în mediul digital. Ghidul acoperă, de asemenea, provocările întâmpinate în investigarea transmisiunilor live cu conținut sexual și materialele autogenerate de copii, ambele fiind fenomene recente și greu de controlat fără o coordonare interinstituțională.

Prin urmare, *Ghidul* reprezintă o resursă esențială pentru întărirea capacității juridice și procedurale în Republica Moldova, asigurând că autoritățile implicate în investigarea și soluționarea acestor cazuri au instrumentele necesare pentru a acționa în conformitate cu cele mai bune practici internaționale.

Instrucțiunea metodică cu privire la specificul investigării infracțiunilor cu caracter sexual săvârșite asupra copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale, anexată ordinului MAI nr. 112 din 1 martie 2019, reprezintă un ghid important destinat organelor de aplicare a legii din Republica Moldova. Această instrucțiune metodică este esențială pentru procurori, ofițerii de investigații și urmărire penală care se confruntă cu provocările unice în investigarea infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală a minorilor în mediul online.

Instrucțiunea metodică oferă îndrumări clare cu privire la aplicarea corectă a legislației naționale și internaționale în acest domeniu. Aceasta începe cu prevederi generale ce stabilesc cadrul legal și normativ, specificând actele normative interne și tratatele internaționale relevante, cum ar fi Convenția ONU privind drepturile copilului și Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică (Convenția de la Budapesta).

Capitolul 1 subliniază utilizarea tehnologiilor informaționale și instrumentelor digitale în comiterea infracțiunilor sexuale împotriva minorilor. Aceasta prezintă definiții clare și specifice pentru termenii fundamentali, cum ar fi „sistem informatic” și „obiect ce conține date informatice,” care sunt esențiale pentru identificarea și colectarea corectă a probelor digitale.

În Capitolul 2, instrucțiunea analizează în detaliu particularitățile calificării infracțiunilor de exploatare și abuz sexual asupra copiilor în mediul virtual, cum ar fi pornografia infantilă, ademenirea minorilor în scopuri sexuale (grooming) și acțiunile perverse. De exemplu, sunt

descrise modurile prin care infractorii manipulează minorii, utilizând conturi false pe rețelele de socializare pentru a-i aduce într-o poziție vulnerabilă, pregătindu-i pentru abuzuri ulterioare. Definițiile clare și exemplele oferite sunt extrem de utile pentru procurori și ofițerii de urmărire penală, ajutându-i să identifice și să încadreze corect infracțiunile.

Capitolul 3 este dedicat administrării probelor electronice și oferă un ghid detaliat pentru colectarea, analiza și protejarea datelor informatice. Acesta include instrucțiuni cu privire la procedurile de percheziție și ridicarea obiectelor electronice, cum ar fi computere, hard discuri externe, telefoane mobile și alte dispozitive care conțin date digitale legate de cazurile de abuz sexual. Acest capitol oferă și informații detaliate despre asigurarea integrității datelor informatice, prevenirea alterării acestora și folosirea corectă a echipamentelor digitale în procesul de investigare. Un aspect important al acestei instrucțiuni este sublinierea necesității de a coopera cu experți în tehnologia informației pentru a asigura o investigare eficientă și exactă. De asemenea, se accentuează necesitatea protejării victimelor, în special a minorilor, și evitarea revictimizării acestora în cadrul procesului penal.

Capitolul 4 explorează Sistemul informațional „Protecția Copiilor” și bazele de date internaționale specializate, cum ar fi cele utilizate de Interpol, care facilitează identificarea victimelor și a abuzatorilor din cazurile de pornografie infantilă și abuz sexual. Acest sistem este vital în investigarea infracțiunilor transnaționale și în evitarea duplicării eforturilor de identificare a victimelor.

Instrucțiunea oferă și îndrumări pentru asistența psihologică a copiilor victime, un capitol esențial pentru protejarea minorilor implicați în astfel de cazuri. Acordarea consilierii psihologice este considerată esențială pentru reabilitarea acestora, iar modul de audiere a minorilor, inclusiv folosirea de tehnici speciale de interviuare în spații dotate corespunzător, este reglementat pentru a proteja interesul superior al copilului.

Acest ghid metodic este extrem de valoros pentru procurori și judecători, oferind un set de reguli clare și aplicabile pentru investigarea și soluționarea infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală a minorilor în mediul online. Fiecare pas în procesul de colectare a probelor electronice, percheziție și administrare a dovezilor este clarificat, contribuind la o investigare corectă și eficientă a acestor infracțiuni grave.

Lucrarea *Ghid practic pentru investigarea infracțiunilor de trafic de persoane*⁴ este o resursă esențială în abordarea metodelor de investigare a traficului de persoane, cu relevanță în investigarea abuzului sexual și exploatarea minorilor prin intermediul tehnologiilor informaționale. Elaborată în 2013 sub coordonarea Organizației Internaționale pentru Migrație (OIM) de autorii

⁴ Vizdoga Ion, Roman Dumitru, Donciu Anatolie ș.a., Ghid practic pentru investigarea infracțiunilor de trafic de persoane. Chișinău, 2013

Vizdoga Ion, Roman Dumitru, Donciu Anatolie ș.a., aceasta prezintă proceduri detaliate pentru organele de drept din Republica Moldova, furnizând instrucțiuni practice și soluții pentru investigarea acestor infracțiuni.

Una dintre secțiunile relevante pentru tema analizată în teza de doctorat include modalitățile de desfășurare a expertizelor judiciare, esențiale în cazurile de abuz sexual online. Dat fiind faptul că abuzul sexual asupra minorilor prin intermediul tehnologiilor informaționale implică adesea utilizarea probelor de natură electronică, acest ghid explică tehnicile de colectare, analiză și gestionare a acestor dovezi, oferind informații despre expertizele mijloacelor și tehnologiilor informaționale, psihologice și sociale necesare pentru soluționarea cazurilor.

De asemenea, ghidul subliniază importanța colaborării interinstituționale și internaționale pentru o investigare eficientă, ceea ce este esențial în cazurile de exploatare sexuală online, unde datele și infractorii pot fi localizați în afara teritoriului național. Metodologiile propuse includ și măsuri de protecție a victimelor, în special a minorilor, pentru a evita retraumatizarea acestora în timpul procesului de investigare.

Prin urmare, lucrarea oferă o structură bine organizată pentru a asista ofițerii de urmărire penală și procurorii în investigarea complexă a infracțiunilor de trafic și abuz de persoane, inclusiv prin utilizarea tehnologiilor avansate de urmărire și de expertizare a mijloacelor și a tehnologiilor informaționale, fiind astfel deosebit de utilă pentru tema cercetată în teza de doctorat.

Teza de doctorat - Urmărirea penală în cazurile privind traficul de ființe umane de Vitalie Jitariuc⁵, analizată în cadrul prezentei lucrări, se concentrează pe urmărirea penală în infracțiunile de trafic de persoane, cu accent pe aspectele teoretice și practice ale acestui proces complex. Printre temele esențiale abordate se numără probele și probatoriul în cazurile de trafic, interacțiunea organelor de urmărire cu structurile speciale de investigație, și colaborarea internațională în investigarea acestor cazuri.

În contextul cercetării elaborate, lucrarea a fost o sursă valoroasă pentru investigarea infracțiunilor de abuz sexual și exploatare sexuală a minorilor în mediul online, deoarece oferă un cadru metodologic și juridic amplu privind probele și tehnicile investigative. Traficul de persoane, la fel ca abuzul sexual asupra copiilor, implică utilizarea probelor de natură electronică și o coordonare internațională eficientă, elemente discutate în detaliu în teza menționată. Lucrarea accentuează necesitatea aplicării unor măsuri speciale de investigații și expertize judiciare, care sunt relevante și pentru investigarea infracțiunilor online.

Printre principalele contribuții ale lucrării se numără investigarea activităților transfrontaliere, esențiale în cazurile de infracțiuni care implică tehnologii informaționale. În plus, lucrarea subliniază importanța colaborării interinstituționale, fapt care se aplică și în contextul

⁵ Jitariuc Vitalie. Urmărirea penală în cazurile privind traficul de ființe umane. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2021

investigării infracțiunilor de abuz sexual asupra copiilor, unde cooperarea între state și instituții joacă un rol decisiv în succesul urmăririi penale.

Această teorie și abordare sunt compatibile cu tema exploatarea sexuală a minorilor online, făcând lucrarea o referință utilă pentru clarificarea unor concepte fundamentale legate de probatoriu și tehnici de investigare în aceste cazuri.

Lucrarea *Aspecte procesual-penale și tactici criminalistice privind cercetarea traficului de copii*, semnată de Dinu Ostavciuc și publicată în 2023 de Editura Pro Universitaria din București⁶, oferă o analiză detaliată a metodelor și procedurilor de investigare a cazurilor de trafic de copii. Monografia explorează atât aspectele procesual-penale, cât și tacticile criminalistice aplicate în investigarea acestui tip de infracțiuni. Autorul se concentrează pe modul în care traficul de copii poate fi abordat în cadrul procesului penal, oferind soluții practice pentru colectarea probelor, protejarea victimelor și colaborarea internațională.

Lucrarea se dovedește a fi deosebit de relevantă pentru cercetarea infracțiunilor de abuz sexual și exploatare sexuală a minorilor prin intermediul tehnologiilor informaționale, întrucât oferă metode avansate de investigare, care pot fi aplicate și în cazurile de exploatare online. Tacticile criminalistice analizate în lucrare includ tehnici de supraveghere, analiza probelor de natură electronică și psihologice, precum și protecția victimelor vulnerabile, toate fiind esențiale în contextul investigațiilor privind abuzul sexual online.

Un alt punct important al lucrării îl constituie analiza procedurilor procesual-penale, care include măsurile de protecție ale copiilor victime, audierile speciale și utilizarea tehnologiilor moderne în investigarea acestor cazuri. În cazurile de trafic de copii, dar și în abuzurile sexuale comise online, expertizele mijloacelor, tehnologiilor informaționale și colaborarea internațională sunt esențiale pentru a asigura o investigație eficientă și protecția minorilor implicați.

Prin urmare, lucrarea lui Dinu Ostavciuc oferă o bază teoretică și practică solidă, aplicabilă în investigarea infracțiunilor ce implică exploatarea minorilor prin intermediul tehnologiilor digitale, completând cercetările în domeniul protecției victimelor minore și a infracțiunilor online.

Lucrarea *Metodica cercetării infracțiunilor din domeniul informaticii* de Svetlana Purici, teza de doctor în drept, publicată în 2018⁷, reprezintă un studiu aprofundat al metodelor de investigare a criminalității informatice. Lucrarea oferă un cadru teoretic și practic pentru cercetarea infracțiunilor comise prin utilizarea tehnologiilor informaționale, având un impact semnificativ în domeniul criminalisticii și expertizei judiciare.

⁶ Ostavciuc Dinu, *Aspecte procesual-penale și tactici criminalistice privind cercetarea traficului de copii*. Editura Pro Universitaria, București, 2023.

⁷ Purici Svetlana. *Metodica cercetării infracțiunilor din domeniul informaticii*. Teza de doctor în drept, Chișinău, 2018.

Scopul tezei este de a dezvolta metodologii eficiente pentru identificarea, investigarea și prevenirea infracțiunilor informatice, cu accent pe utilizarea tehnicilor avansate de colectare a probelor electronice și pe tactica de depășire a obstacolelor în cadrul cercetărilor penale.

Această lucrare este esențială pentru investigarea infracțiunilor de abuz sexual și exploatare sexuală a minorilor prin intermediul tehnologiilor digitale, dat fiind că multe din metodele descrise în cadrul tezei — inclusiv tehnici de percheziție digitală și măsuri speciale de investigație — pot fi aplicate cu succes și în acest domeniu.

Aspectele abordate în teză includ clasificarea și caracteristicile infracțiunilor informatice, precum și specificul probelor electronice și strategiile tactice pentru investigarea acestora. Lucrarea oferă o analiză detaliată a metodelor de depășire a obstacolelor în investigarea acestor infracțiuni, cum ar fi dificultățile în identificarea subiecților activi ai infracțiunilor datorită anonimității internetului. Sunt prezentate și soluții pentru protejarea integrității probelor electronice, esențiale în investigarea infracțiunilor online.

Prin urmare, teza Svetlanei Purici devine o resursă relevantă în cercetările legate de abuzul sexual asupra minorilor în mediul digital, contribuind la îmbunătățirea instrumentelor de investigare a acestor infracțiuni emergente.

Lucrarea *Tactica și procedura de realizare a procedurilor probatorii în cadrul urmăririi penale*, publicată în 2020 de Tudor Osoianu, Dinu Ostavciuc, Iurie Odagiu și Constantin Rusnac⁸, reprezintă o contribuție importantă la domeniul dreptului procesual penal, având un rol esențial în clarificarea modului de desfășurare a procedurilor probatorii în cadrul urmăririi penale. Această monografie analizează detaliat procedurile și metodele utilizate de organele de urmărire penală în procesul de administrare și valorificarea probelor, aspect fundamental pentru buna desfășurare a urmăririi penale, în special în cazurile complexe, cum sunt infracțiunile de abuz sexual asupra minorilor prin intermediul tehnologiilor informaționale.

Lucrarea se concentrează pe elementele tactice și procedurale ale administrării probelor, explicând în mod detaliat fiecare etapă a procesului probatoriu, de la identificarea și colectarea probelor până la conservarea și prezentarea acestora în fața instanței. În cadrul tezei, această lucrare a fost utilizată pentru a oferi suport teoretic și practic în ceea ce privește administrarea probelor de natură electronică, care sunt esențiale în investigarea infracțiunilor comise în mediul online.

Monografia include o analiză detaliată a diverselor metode de administrare a probelor, de la audierea martorilor și efectuarea perchezițiilor, până la utilizarea tehnologiilor de supraveghere și interceptare a comunicațiilor. În special, procedurile legate de colectarea probelor electronice și

⁸ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Rusnac Constantin, *Tactica și procedura de realizare a procedurilor probatorii în cadrul urmăririi penale*. Chișinău, 2020.

monitorizarea activităților digitale sunt tratate cu atenție, întrucât acestea joacă un rol cheie în investigarea infracțiunilor comise online. Lucrarea explică și pașii care trebuie urmați pentru a respecta normele legale în acest proces.

Un alt aspect semnificativ tratat în lucrare este cooperarea internațională în ceea ce privește obținerea probelor. Autorii oferă o analiză cuprinzătoare a mecanismelor prin care organele de urmărire penală pot colabora la nivel internațional pentru a colecta și utiliza probele din alte jurisdicții, aspect esențial în contextul infracțiunilor transfrontaliere, cum ar fi cele comise prin intermediul internetului. Acest segment al lucrării a oferit un suport important pentru înțelegerea modului în care aceste colaborări sunt gestionate în cadrul investigațiilor privind infracțiunile sexuale împotriva minorilor.

Scopul principal al monografiei este de a oferi practicienilor un ghid complet și aplicativ privind administrarea probelor în procesul penal. Autorii nu se limitează doar la teorie, ci oferă soluții concrete și practice pentru aplicarea corectă a procedurilor probatorii, aspect esențial pentru desfășurarea corectă a urmăririi penale. În teza de doctorat, această lucrare a fost esențială pentru dezvoltarea unui cadru metodologic solid, care să asigure o administrare corectă și eficientă a probelor în cazurile de abuz sexual asupra minorilor în mediul digital.

Lucrarea pune un accent deosebit și pe legalitatea probelor, subliniind importanța respectării stricte a normelor procesual-penale pentru ca probele obținute să fie considerate admisibile în instanță. În investigarea infracțiunilor de abuz sexual împotriva minorilor, aceste aspecte sunt cruciale, deoarece orice eroare procedurală poate afecta grav investigația și poate duce la excluderea probelor din proces.

Pe lângă clarificarea procedurilor probatorii, autorii discută și despre principiile fundamentale care guvernează administrarea probelor în procesul penal.

Lucrarea *Ghidul ordonatorului expertizei judiciare*, publicată în 2022 de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) Moldova și Institutul de Reforme Penale⁹, reprezintă un instrument deosebit de valoros pentru cercetarea privind investigarea infracțiunilor de abuz sexual și exploatarea sexuală a minorilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale. În contextul acestor infracțiuni, expertiza judiciară joacă un rol esențial, deoarece investigațiile se bazează frecvent pe evaluări complexe realizate de experți în diverse domenii, cum ar fi expertiza mijloacelor și tehnologiilor informaționale sau cea psihologică. Ghidul oferă clarificări și îndrumări precise privind modul în care aceste expertize trebuie dispuse, realizate și valorificate în cadrul procesului penal.

⁹ Ghidul ordonatorului expertizei judiciare. Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) Moldova, Institutul de Reforme Penale. Chișinău, 2022 (Bons Offices).

Investigarea infracțiunilor de abuz sexual și exploatare sexuală asupra minorilor în mediul online necesită o abordare interdisciplinară, în care expertiza judiciară-psihologică este fundamentală pentru evaluarea stării psihice a victimei, în special a minorilor, care sunt adesea supuși unor traume profunde. Ghidul detaliază procedurile prin care organele de urmărire penală pot dispune astfel de expertize, asigurând respectarea standardelor legale și a drepturilor victimelor. Prin oferirea unei metodologii clare, lucrarea contribuie la eficientizarea procedurii de obținere a probelor prin expertiză, garantând totodată o protecție adecvată a victimelor minore.

De asemenea, expertiza mijloacelor și tehnologiilor informaționale este esențială în cazurile de abuz sexual sau exploatare sexuală prin utilizarea tehnologiilor informaționale. În astfel de cazuri, colectarea și analiza probelor de natură electronică sunt cruciale, iar Ghidul oferă orientări privind modul de a recurge la experți tehnici pentru a examina dispozitive electronice, date digitale și comunicații online. Expertiza mijloacelor și tehnologiilor informaționale ajută la identificarea și interpretarea probelor esențiale, cum ar fi fișierele multimedia, conversațiile online sau metadatele, toate acestea fiind esențiale pentru construirea unui caz solid împotriva infractorilor. Pe lângă expertizele psihologice și mijloacelor și tehnologiilor informaționale, Ghidul subliniază și rolul altor tipuri de expertize relevante pentru investigarea acestor infracțiuni, cum ar fi expertiza medico-legală, care poate fi necesară pentru a evalua eventualele leziuni fizice cauzate victimelor, sau expertiza psihiatrico-legală, care poate contribui la înțelegerea profilului psihologic al infractorului.

Prin acest ghid, autoritățile de investigare sunt informate cu privire la modalitățile corecte de a dispune expertizele judiciare și la importanța lor în elucidarea infracțiunilor complexe. Lucrarea subliniază faptul că expertiza reprezintă un instrument probator esențial în cauzele penale, iar respectarea riguroasă a procedurilor de solicitare și realizare a expertizelor contribuie decisiv la obținerea unor probe concludente, la protejarea drepturilor victimelor și la asigurarea unei anchete echitabile.

Astfel, *Ghidul ordonatorului expertizei judiciare* este un instrument indispensabil pentru investigarea infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală a minorilor în mediul online, sprijinind autoritățile de urmărire penală în utilizarea eficientă a expertizelor pentru a soluționa în mod corect și complet cazurile complexe ce implică aceste infracțiuni grave.

Lucrarea *Tehnici speciale de investigare în justiția penală* de Ion Covalciuc, publicată în 2023¹⁰, aduce o contribuție semnificativă la înțelegerea metodelor moderne de investigare a infracțiunilor complexe, inclusiv a celor care implică abuzul sexual și exploatarea minorilor în mediul digital. În contextul cercetării infracțiunilor cibernetice, lucrarea oferă o bază teoretică solidă și exemple practice utile pentru aplicarea corectă a măsurilor speciale de investigație,

¹⁰ Ion Covalciuc. *Tehnici speciale de investigare în justiția penală*. Chișinău, 2023

indispensabile în investigațiile legate de infracțiuni ce implică utilizarea tehnologiilor informaționale.

Autorul detaliază diverse metode avansate de investigație, cum ar fi interceptarea comunicațiilor electronice, monitorizarea activităților online și utilizarea agenților sub acoperire. Autorul subliniază importanța unei abordări bine structurate și legale în aplicarea acestor metode, astfel încât să fie respectate drepturile fundamentale ale tuturor părților implicate.

Prin prezentarea detaliată a tehnicilor speciale de investigație, *Tehnici speciale de investigare în justiția penală* devine un instrument util pentru cei care se confruntă cu infracțiuni comise prin intermediul tehnologiilor digitale. Lucrarea lui Ion Covalciuc reușește să explice într-un mod clar și structurat nu doar aspectele tactice și tehnice ale acestor metode, ci și impactul lor asupra desfășurării corecte a procesului penal, oferind totodată soluții pentru respectarea drepturilor victimelor.

Așa cum a fost menționat anterior, în cercetare au fost utilizate materiale ce au tangență cu tema analizată, precum sunt lucrările legate de investigarea infracțiunilor informatice și traficului de persoane și copii, având în vedere că reprezintă aspecte ce sunt aferente și investigării abuzului și exploatarei sexuale a copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale.

Analizei au fost supuse și unele surse ce țin de domeniul procedurii penale, care joacă un rol important în vederea elaborării unei metodici de cercetare adecvate.

Un titlu esențial utilizat în cadrul acestei teze este *Urmărirea penală*, o monografie publicată în anul 2023 la București, scrisă de cercetătorii autohtoni Tudor Osoianu și Dinu Ostavciuc¹¹. Această lucrare este deosebit de valoroasă în contextul cercetării, deoarece oferă o analiză aprofundată și sistematică a procesului de urmărire penală, în special din perspectiva practicilor și normelor aplicabile în Republica Moldova. Având în vedere că tema tezei vizează infracțiuni complexe, cum ar fi abuzul sexual asupra minorilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale, această lucrare a fost utilizată pentru clarificarea diverselor aspecte procedurale și metodologice ale urmăririi penale, relevante pentru subiectul cercetat.

Monografia *Urmărirea penală* se concentrează în mod detaliat asupra etapelor și activităților desfășurate în cadrul urmăririi penale, oferind o perspectivă completă asupra procesului penal, de la începerea urmăririi și până la judecarea cauzei în instanța de judecată. T. Osoianu și D. Ostavciuc analizează cu minuțiozitate fiecare etapă a urmăririi penale, incluzând investigarea inițială, colectarea probelor și utilizarea tehnicilor speciale de investigație, toate acestea fiind esențiale în cercetarea infracțiunilor care implică utilizarea tehnologiilor digitale. Relevanța acestei lucrări pentru prezenta teză constă în faptul că explică detaliat măsurile ce

¹¹ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu. *Urmărirea penală*, Monografie, București, 2023.

trebuie întreprinse de organele de urmărire penală pentru a asigura o investigație eficientă și completă în cazul infracțiunilor de natură sexuală asupra minorilor, în special în mediul digital.

Un element central al lucrării *Urmărirea penală* este analiza riguroasă a metodelor moderne de investigare, inclusiv utilizarea probelor de natură electronică, care joacă un rol crucial în cazurile de abuz sexual comis prin intermediul tehnologiilor informaționale. Având în vedere că aceste infracțiuni implică adesea colectarea și analizarea de probe electronice, monografia oferă o bază metodologică solidă pentru înțelegerea specificităților probatoriului digital și a modalităților de administrare a acestor probe în conformitate cu normele procesual-penale.

Monografia abordează și cooperarea internațională în materie de urmărire penală, un aspect deosebit de important în investigarea infracțiunilor transfrontaliere, cum ar fi abuzul sexual asupra minorilor comis prin intermediul internetului. Aceasta pune în evidență mecanismele prin care organele de urmărire penală din diferite jurisdicții pot colabora pentru a combate infracțiunile transnaționale, detaliind procedurile de extrădare, de comisii rogatorii internaționale, formarea echipelor comune de investigații și de schimb de informații între autoritățile judiciare. În contextul tezei de doctorat elaborate, aceste aspecte sunt deosebit de importante, deoarece abuzurile sexuale și exploatarea sexuală online implică frecvent infractori și victime aflate în state diferite, ceea ce necesită o colaborare strânsă între instituțiile internaționale de aplicare a legii.

Lucrarea *Urmărirea penală* oferă, de asemenea, o analiză comprehensivă a drepturilor și obligațiilor părților implicate în procesul penal, inclusiv ale acuzatului, victimei și martorilor. În cazul infracțiunilor de abuz sexual asupra minorilor, protecția victimelor este de o importanță crucială, iar autorii explică în detaliu măsurile speciale care trebuie luate pentru a proteja victimele minore în timpul urmăririi penale, cum ar fi audierea acestora în condiții speciale și asigurarea confidențialității. Aceste măsuri sunt esențiale pentru a preveni revictimizarea copiilor în cursul procesului penal și pentru a asigura o anchetă corectă și umană.

Scopul principal al lucrării lui Tudor Osoianu și Dinu Ostavciuc este de a furniza practicienilor din domeniul dreptului penal un ghid clar și detaliat privind desfășurarea urmăririi penale în conformitate cu normele juridice actuale, evidențind totodată provocările contemporane din acest domeniu. În contextul tezei de doctorat, acest scop este perfect aliniat cu obiectivele cercetării, care vizează elaborarea unor metode eficiente de investigare a infracțiunilor comise prin intermediul tehnologiilor informaționale.

Lucrarea a fost deosebit de utilă și pentru clarificarea procedurilor referitoare la obținerea autorizațiilor necesare pentru desfășurarea măsurilor speciale de investigații, cum ar fi interceptările de comunicații sau monitorizarea activității online, aspecte extrem de importante în investigarea infracțiunilor care implică utilizarea tehnologiilor informaționale. În cadrul tezei, aceste proceduri sunt relevante pentru investigarea cazurilor de abuz sexual asupra minorilor

comise online, unde colectarea de probe electronice și supravegherea comunicațiilor sunt esențiale pentru dovedirea vinovăției.

Un alt obiectiv important al monografiei *Urmărirea penală* este de a explica și analiza principiile fundamentale care guvernează procesul de urmărire penală, precum respectarea drepturilor omului, garantarea unui proces echitabil și prezumția de nevinovăție. În cazul infracțiunilor de abuz sexual asupra minorilor, respectarea acestor principii este esențială, deoarece orice încălcare procedurală poate compromite ancheta și afectează grav drepturile victimelor. Astfel, autorii subliniază importanța aplicării echilibrate a acestor principii, oferind soluții practice pentru respectarea lor în contextul unor investigații complexe și sensibile, precum cele care implică abuzuri sexuale. Astfel, monografia *Urmărirea penală*, elaborată de Tudor Osoianu și Dinu Ostavciuc, a avut un rol central în dezvoltarea acestei teze, oferind atât un cadru teoretic robust, cât și soluții practice pentru investigarea infracțiunilor de abuz sexual asupra minorilor prin intermediul tehnologiilor informaționale. Lucrarea a facilitat o înțelegere clară a normelor procesual-penale și a contribuit la elaborarea unor strategii eficiente de investigare, în concordanță cu provocările moderne ale criminalității cibernetice.

Un alt titlu important utilizat în cadrul tezei de doctorat este *Controlul judiciar al urmăririi penale*, publicat la Editura Cartea Militară din Chișinău în anul 2021, scris de cercetătorii autohtoni Tudor Osoianu și Dinu Ostavciuc¹². Lucrarea reprezintă o analiză detaliată și cuprinzătoare a controlului judiciar asupra activităților desfășurate în cadrul urmăririi penale, subiect esențial în asigurarea legalității și echității în desfășurarea urmăririi penale. În contextul tezei, lucrarea este deosebit de relevantă, deoarece abordează aspecte care țin de supravegherea judiciară a procedurilor de investigare în cauze penale, aferente și categoriei de infracțiuni supuse cercetării în prezenta lucrare.

Monografia *Controlul judiciar al urmăririi penale* explorează în mod sistematic mecanismele și instrumentele prin care instanțele judecătorești verifică legalitatea acțiunilor întreprinse de organele de urmărire penală. Lucrarea se concentrează pe reglementările procedurale care vizează exercitarea controlului judiciar asupra deciziilor și măsurilor luate pe parcursul urmăririi penale, de la începerea urmăririi penale și până la trimiterea în judecată. În special, lucrarea examinează drepturile acuzaților și ale victimelor, inclusiv protecția minorilor, precum și respectarea principiilor fundamentale de drept, cum ar fi dreptul la un proces echitabil și prezumția de nevinovăție.

În contextul cercetării privind infracțiunile de abuz sexual și exploatare sexuală a minorilor comise prin intermediul tehnologiilor informaționale, această lucrare a fost utilizată pentru a analiza modul în care controlul judiciar poate asigura respectarea drepturilor părților, în special

¹² Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, *Controlul judiciar al urmăririi penale*. Editura Cartea Militară, Chișinău, 2021

ale victimelor vulnerabile. Autorii subliniază rolul crucial pe care îl joacă instanțele judecătorești în garantarea legalității măsurilor speciale de investigație și administrarea probelor de natură electronică, precum și perchezițiilor, aspecte critice în investigarea infracțiunilor comise online.

Lucrarea oferă o prezentare detaliată a atribuțiilor instanțelor în validarea sau respingerea demersurilor organelor de urmărire penală privind utilizarea măsurilor speciale de investigație. Având în vedere complexitatea probatoriului digital în cazurile de abuz sexual în mediul online, controlul judiciar este esențial pentru a preveni abuzurile de drept și pentru a asigura că măsurile luate respectă drepturile constituționale ale părților implicate. În acest sens, monografia nominalizată oferă o bază solidă de înțelegere a rolului instanțelor în protejarea drepturilor persoanelor implicate în astfel de proceduri.

Un capitol important al lucrării este dedicat analizării procedurilor de contestare a măsurilor și acțiunilor dispuse de organele de urmărire penală. Aceasta include explicații detaliate privind căile de atac și procedurile prin care persoanele acuzate, victimele sau alte părți implicate pot contesta legalitatea actelor sau măsurilor dispuse pe parcursul urmăririi penale. În cazurile de abuz sexual asupra minorilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale, astfel de mecanisme sunt esențiale pentru asigurarea unui proces echitabil și pentru protecția drepturilor tuturor părților.

Scopul principal al lucrării *Controlul judiciar al urmăririi penale* este de a oferi practicienilor și cercetătorilor un instrument complet pentru înțelegerea și aplicarea corectă a normelor legale privind controlul judiciar al actelor de urmărire penală. Autorii prezintă în mod clar și sistematic rolul și responsabilitățile instanțelor judecătorești în supervizarea legalității investigațiilor penale, punând un accent deosebit pe protecția drepturilor fundamentale și pe prevenirea abuzurilor din partea autorităților de urmărire penală.

În cadrul tezei de doctorat, lucrarea a fost utilizată pentru a fundamenta și aprofunda analiza privind controlul judiciar în contextul infracțiunilor de abuz sexual și exploatare sexuală a minorilor comise online. Aceasta a contribuit la o mai bună înțelegere a modului în care instanțele pot interveni în procesul de urmărire penală pentru a asigura respectarea drepturilor victimelor minore și pentru a verifica legalitatea măsurilor speciale de investigație aplicate în astfel de cazuri. În acest sens, lucrarea a adus o contribuție semnificativă la elaborarea unui cadru metodologic corect și echitabil pentru investigarea acestui tip de infracțiuni complexe.

Lucrarea *Controlul judiciar al urmăririi penale* aduce, de asemenea, clarificări importante cu privire la compatibilitatea normelor naționale cu standardele internaționale de protecție a drepturilor omului, în special în contextul utilizării măsurilor speciale de investigație. Aceasta este o problemă esențială în investigarea infracțiunilor online, unde tehnologiile digitale sunt folosite pentru a comite abuzuri grave împotriva minorilor.

Unul dintre autorii ale căror lucrări au fost folosite în cadrul acestei teze este profesorul universitar Igor Dolea, un cercetător de renume în domeniul dreptului procesual penal. Contribuțiile sale academice și practice sunt recunoscute atât în mediul juridic național, cât și internațional, iar opera sa este esențială pentru aprofundarea diferitelor aspecte procedurale din sistemul penal al Republicii Moldova. Lucrarea utilizată în mod special în prezenta cercetare este intitulată *Codul de procedură penală al Republicii Moldova. (Comentariu aplicativ)*, publicată la Chișinău în anul 2020¹³. Aceasta s-a dovedit a fi un instrument de mare valoare pentru clarificarea și aprofundarea problemelor legate de urmărirea penală, având o relevanță deosebită pentru subiectul cercetat, în special în ceea ce privește infracțiunile de abuz sexual asupra minorilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale.

Lucrarea lui Igor Dolea este un comentariu aplicativ al Codului de procedură penală al Republicii Moldova, care oferă o interpretare detaliată și bine fundamentată a normelor care reglementează procesul penal național. Aceasta nu se limitează doar la o expunere teoretică a normelor de drept, ci integrează, într-o manieră aplicativă, experiența practică și jurisprudența națională și internațională, în special a Curții Europene a Drepturilor Omului, oferind astfel un ghid esențial pentru practicienii din domeniu.

În cadrul tezei de doctorat, lucrarea profesorului Igor Dolea a fost utilizată pentru a clarifica mai multe aspecte de bază ale urmării penale, mai ales în ceea ce privește normele de procedură aplicabile în cazurile de abuz sexual asupra minorilor, săvârșit prin intermediul tehnologiilor informaționale. O problemă centrală analizată a fost modul în care organele de urmărire penală trebuie să procedeze în investigarea infracțiunilor ce implică medii digitale, un subiect complex și relativ nou în Republica Moldova.

Lucrarea *Codul de procedură penală al Republicii Moldova. (Comentariu aplicativ)* este structurată într-un mod logic și comprehensiv, acoperind toate etapele procesului penal, de la sesizarea organelor competente până la finalizarea procesului de judecată. Fiecare articol al Codului de procedură penală este analizat cu rigurozitate, iar comentariile sunt susținute de exemple practice și de referințe la jurisprudența relevantă, atât națională, cât și internațională. Această abordare aplicativă a fost deosebit de utilă în contextul cercetării, deoarece a permis adaptarea normelor teoretice la specificul cazurilor care implică utilizarea tehnologiilor informaționale.

Scopul principal al lucrării lui Igor Dolea este de a oferi practicienilor un ghid clar și detaliat privind aplicarea corectă a normelor de procedură penală, astfel încât acestea să fie folosite eficient în investigarea și judecarea infracțiunilor. În contextul tezei de doctorat, acest scop se aliniază în mod direct cu obiectivele cercetării, care urmăresc elaborarea unui cadru de referință

¹³ Dolea Igor. *Codul de procedură penală al Republicii Moldova. (Comentariu aplicativ)*. Chișinău, 2020.

pentru investigarea infracțiunilor de abuz sexual și exploatarea sexuală a minorilor, săvârșite prin intermediul tehnologiilor informaționale.

Lucrarea profesorului Dolea a contribuit, de asemenea, la elucidarea unor probleme specifice care apar în cursul urmăririi penale, cum ar fi identificarea și administrarea probelor de natură electronică, gestionarea datelor sensibile și protejarea drepturilor victimelor minore. Întrucât abuzul sexual asupra copiilor comis prin intermediul tehnologiilor informaționale implică adesea utilizarea unor platforme online sau a altor tehnologii digitale, clarificările oferite în comentariul aplicativ privind administrarea probelor și respectarea drepturilor procesuale au avut o importanță deosebită în cadrul cercetării.

Pe lângă clarificarea unor aspecte legate de procedura penală, lucrarea lui Igor Dolea a fost utilizată și pentru a evidenția importanța respectării principiilor fundamentale ale procesului penal, cum ar fi dreptul la un proces echitabil, prezumția de nevinovăție și dreptul la apărare. Aceste principii sunt deosebit de relevante în investigarea infracțiunilor de abuz sexual asupra minorilor, întrucât orice eroare în aplicarea normelor procesuale poate afecta în mod direct rezultatul anchetei și, implicit, justiția acordată victimelor.

Unul dintre tratatele de referință utilizate în cadrul cercetării noastre este *Drept procesual penal*, publicat de Editura Cartier Juridic în Chișinău, în anul 2005¹⁴, și elaborat de un grup de autori recunoscuți în domeniul dreptului procesual penal din Republica Moldova, printre care se numără Igor Dolea, Dumitru Roman, Iurie Sedlețchi și Tatiana Vizdoagă. Această lucrare colectivă reprezintă o contribuție semnificativă la dezvoltarea doctrinei procesual-penale naționale, fiind un material de bază pentru orice cercetare ce vizează aspecte esențiale ale procesului penal în Republica Moldova. În virtutea faptului că un compartiment important al prezentei teze se referă la circumstanțele ce trebuie dovedite în cadrul urmăririi penale în cauzele de abuz sexual și exploatare sexuală a copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale, tratatul *Drept procesual penal* a fost utilizat, în mare parte, pentru a fundamenta analiza acestui segment.

Lucrarea oferă o prezentare detaliată a normelor de drept procesual penal aplicabile în diverse etape ale procesului penal, cu accent pe urmărirea penală, probatoriul și măsurile procesuale, elemente deosebit de relevante pentru cercetarea noastră. Având în vedere că categoria de infracțiuni analizată implică proceduri complexe de investigare și urmărire penală, tratatul oferă o bază solidă pentru înțelegerea și aplicarea corectă a normelor de procedură.

Tratatul este structurat în capitole care tratează fiecare fază a procesului penal, de la începerea urmăririi penale până la procedurile judiciare și execuționale. O atenție deosebită este acordată administrării probelor, fiind unul din aspecte relevante pentru tema cercetată. De asemenea, lucrarea aduce o analiză detaliată a responsabilităților și competențelor organelor de

¹⁴ Dolea I., Roman D., Sedlețchi, Iu. et. al. *Drept procesual penal*. Chișinău : Cartier Juridic, 2005.

urmărire penală în cadrul investigării infracțiunilor, precum și a măsurilor specifice ce trebuie adoptate pentru protejarea drepturilor victimelor în timpul procesului penal, elemente critice în cauzele de abuz sexual a minorilor.

Un alt aspect deosebit de valoros al lucrării este analiza detaliată a urmăririi penale, care implică cooperarea internațională, un element esențial în combaterea infracțiunilor de abuz sexual online împotriva minorilor. Prin intermediul acestui tratat, s-a asigurat o înțelegere clară a procedurilor de extrădare, de cooperare judiciară și de colectare a probelor transnaționale, toate fiind aspecte relevante pentru cazurile de abuz sexual care implică utilizarea internetului, în care infractorii și victimele pot proveni din jurisdicții diferite.

Scopul tratatului este de a oferi o expunere sistematică și comprehensivă a normelor de procedură penală din Republica Moldova, oferind practicienilor și cercetătorilor un instrument valoros pentru aplicarea și interpretarea corectă a legii. În contextul tezei noastre, acest scop se aliniază cu obiectivele cercetării, care vizează investigarea eficientă a infracțiunilor de abuz sexual asupra minorilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale, un domeniu ce necesită o înțelegere profundă a normelor procesual-penale aplicabile în cazuri complexe.

Lucrarea *Drept procesual penal* a fost, de asemenea, utilizată pentru clarificarea conceptelor fundamentale privind drepturile și obligațiile părților în procesul penal, protecția drepturilor victimelor și măsurile speciale care trebuie adoptate în cazul minorilor. Aceste elemente sunt de o importanță crucială pentru tema cercetată, având în vedere vulnerabilitatea extremă a minorilor implicați în astfel de cauze.

În urma analizei tuturor surselor consultate, reiese clar că investigarea infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală a minorilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale necesită o abordare multidisciplinară, integrând aspecte procesual-penale, criminalistice și de protecție a victimelor. Fiecare sursă a adus contribuții importante în ceea ce privește colectarea probelor digitale, tactici de investigare adaptate acestui tip de infracțiuni și necesitatea unei colaborări internaționale eficiente.

Instrucțiunile metodice și ghidurile analizate au oferit soluții clare pentru aplicarea corectă a legislației în investigarea infracțiunilor cu caracter sexual împotriva minorilor în mediul online. De asemenea, au subliniat importanța expertizei tehnice și psihologice în identificarea și protecția victimelor, evidențiind măsuri pentru prevenirea revictimizării acestora.

Concluzionând, sursele analizate constituie un cadru esențial pentru profesioniștii implicați în investigarea și soluționarea cazurilor de abuz sexual online, oferindu-le unelte eficiente pentru o justiție promptă și echitabilă. Colaborarea interinstituțională, administrarea corectă a probelor și protecția victimelor sunt elemente-cheie în combaterea acestor infracțiuni.

1.2. Analiza materialelor științifice publicate la tema tezei de doctorat în străinătate referitor la cercetarea criminalistică a abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale

Studiul literaturii internaționale pe tema investigării criminalistice a abuzului sexual asupra copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale reprezintă o sursă valoroasă de informații pentru aprofundarea și îmbunătățirea metodelor de investigare utilizate în acest domeniu. Aceste publicații de specialitate oferă perspective diverse asupra modului în care autoritățile de urmărire penală din alte state abordează complexitatea acestor infracțiuni, care implică deopotrivă tehnologia modernă și vulnerabilitatea minorilor.

Este important de menționat că literatura internațională care abordează în mod specific investigarea infracțiunilor de abuz sexual asupra minorilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale este relativ limitată. Din această cauză, analiza s-a concentrat cu prioritate pe lucrările care prezintă o relevanță semnificativă pentru subiectul cercetat, chiar dacă acestea tratează teme conexe, cum ar fi infracțiunile informatice sau traficul de ființe umane, care au tangențe metodologice și conceptuale cu investigarea abuzului sexual în mediul online.

În mare parte, s-au utilizat lucrările cercetătorilor din România și Federația Rusă, care au publicat studii relevante privind investigarea infracțiunilor ce implică utilizarea mediului online în comiterea de abuzuri împotriva copiilor. Totodată, au fost studiate și publicații din alte state, care au adus contribuții importante în domeniul criminalisticii digitale și al protecției minorilor în mediul cibernetic. Aceste materiale oferă o bază valoroasă pentru formularea unor strategii investigative eficiente și pentru adaptarea la noile realități tehnologice, în vederea unei aplicări adecvate a legii în cazurile de abuz sexual prin intermediul tehnologiilor informaționale.

În cadrul cercetării, au fost examinate și lucrările care tratează diverse aspecte generale ale criminalisticii și urmăririi penale, relevante pentru investigarea infracțiunilor de abuz sexual asupra minorilor prin intermediul tehnologiilor informaționale. Aceste studii generale oferă un fundament teoretic și metodologic esențial pentru înțelegerea procesului de investigare criminalistică, în special în ceea ce privește colectarea și analizarea probelor, tehnicile de investigație și aplicarea principiilor de drept procesual penal. Aceste surse contribuie astfel la crearea unui cadru comprehensiv pentru investigarea cauzelor ce implică utilizarea mediului digital în comiterea infracțiunilor.

Astfel, literatura de specialitate din alte țări a avut un impact semnificativ asupra înțelegerii și perfecționării metodelor de investigare a infracțiunilor analizate, fiind esențială pentru conturarea unui cadru criminalistic solid, care să poată fi aplicat și în Republica Moldova.

Lucrarea *Abuzul sexual asupra copiilor* de Sorin Rădulescu, publicată în 2003¹⁵, oferă o analiză complexă a fenomenului abuzului sexual asupra minorilor, explorând atât cauzele, cât și consecințele acestuia. Autorul tratează problema dintr-o perspectivă interdisciplinară, integrând dimensiuni sociologice, psihologice și juridice pentru a oferi o imagine completă a acestui tip de infracțiuni.

Cartea pune un accent important pe vulnerabilitatea copiilor și pe efectele traumatizante pe termen lung ale abuzului, evidențiind totodată profilul psihologic al agresorilor. Acest cadru de analiză este util pentru investigarea infracțiunilor în mediul online, unde exploatarea sexuală a copiilor ia forme noi, adaptate la tehnologiile moderne de comunicare.

În plus, autorul sugerează măsuri legislative și procedurale pentru prevenirea și combaterea acestor infracțiuni, aspect esențial în contextul dezvoltării criminalității digitale. Aceste recomandări sunt aplicabile și în cazul infracțiunilor de exploatare sexuală online, oferind un fundament teoretic pentru dezvoltarea politicilor de protecție și intervenție în cazurile de abuz cibernetic.

Lucrarea *International Cooperation Mechanisms for Online Child Sexual Abuse Investigations* de Kemal Veli Açar¹⁶ este un ghid esențial pentru înțelegerea modului în care colaborarea internațională poate facilita investigațiile legate de abuzul sexual online asupra copiilor. Autorul explorează mecanismele de cooperare internațională utilizate de organele de aplicare a legii, cum ar fi colaborarea cu sectorul privat și organizațiile internaționale de poliție, precum și rolul rețelelor juridice și de asistență internațională pentru colectarea probelor și identificarea suspectilor.

Publicația oferă un cadru detaliat pentru investigarea abuzului sexual online prin mecanisme de cooperare inter-instituțională, punând accent pe necesitatea urgentă de a proteja minorii prin intervenții rapide și eficiente. De exemplu, autorul subliniază importanța rețelei 24/7 a Convenției de la Budapesta, care facilitează conservarea și obținerea de dovezi digitale înainte de dispariția acestora.

Lucrarea aduce în prim-plan problemele juridice și tehnice legate de jurisdicțiile multiple implicate în astfel de cazuri și cum colaborarea la nivel global poate aduce soluții rapide și integrate. Spre exemplu, cooperarea în persoană între ofițeri de poliție internaționali este esențială pentru acțiuni urgente, în cazurile de abuz iminent.

Această lucrare este relevantă pentru cercetarea elaborată, deoarece pune în evidență strategiile de gestionare a probelor și suspectilor în cazurile internaționale, abordând problemele transfrontaliere care sunt centrale în combaterea criminalității online.

¹⁵ Rădulescu Sorin, *Abuzul sexual asupra copiilor*. Editura Lumina Lex, București, 2003

¹⁶ Kemal Veli Açar. *International Cooperation Mechanisms for Online Child Sexual Abuse Investigations*. În: *Journal of Cyber Policy*, february 2023

La fel, studiul oferă o perspectivă valoroasă asupra modului în care statele și agențiile de aplicare a legii colaborează la nivel global, iar utilizarea eficientă a acestor mecanisme poate preveni o victimizare continuă și poate duce la condamnarea eficientă a infractorilor în cazurile de abuz sexual online.

În continuare, *Study on the Effects of New Information Technologies on the Abuse and Exploitation of Children*, publicat de UNODC¹⁷, reprezintă o resursă esențială pentru cercetarea legată de investigarea infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală a copiilor facilitate de tehnologiile informaționale și de comunicare (TIC). Acest studiu este deosebit de relevant pentru tezele de doctorat care abordează intersecția dintre abuzul asupra copiilor, exploatarea online și colectarea probelor digitale. Structura sa, analiza statistică a infracțiunilor facilitate de TIC și perspectivele oferite reprezintă o bază critică pentru înțelegerea amenințărilor în continuă evoluție datorate progresului tehnologic în sfera criminală.

Studiul descrie atât formele existente de abuz și exploatare a copiilor, care au fost amplificate de tehnologie, cât și forme noi care depind în totalitate de TIC, cum ar fi ademenirea online (grooming), solicitările abuzive și încurajarea copiilor să participe la activități sexuale prin intermediul mediului digital. Evaluarea detaliată a acestor amenințări este esențială pentru profesioniștii din domeniul justiției penale, oferind o perspectivă clară asupra riscurilor, comportamentelor infracționale și metodelor utilizate de infractori pentru a exploata copiii în mediul online. Prin clasificarea acestor infracțiuni, studiul face posibilă dezvoltarea unor strategii țintite pentru combaterea infracțiunilor specifice facilitate de TIC.

Un alt punct important al studiului este accentul pus pe natura transfrontalieră a infracțiunilor digitale. Studiul subliniază importanța cooperării internaționale în investigarea și urmărirea penală a infractorilor care operează adesea dincolo de granițele naționale. Acest aspect este crucial pentru agențiile de aplicare a legii, factorii de decizie și cercetători, deoarece scoate în evidență necesitatea armonizării cadrelor juridice internaționale pentru a facilita colaborarea între state. Dat fiind că probele digitale sunt adesea localizate în mai multe țări, analiza tratatelor internaționale și a mecanismelor de cooperare, cum ar fi Convenția de la Budapesta privind criminalitatea informatică, este esențială pentru dezvoltarea unor abordări investigative solide.

Studiul mai subliniază și factori de vulnerabilitate care conduc la victimizarea copiilor, oferind o înțelegere detaliată a condițiilor care îi fac pe copii să devină ținte ale prădătorilor online. Factori precum sărăcia, izolarea socială și comportamentele riscante în mediul online sunt explorați în detaliu, oferind cercetătorilor o bază empirică pentru dezvoltarea programelor de prevenire și conștientizare. Într-o teză care abordează exploatarea sexuală a minorilor, aceste

¹⁷ Study on the Effects of New Information and Technologies on the Abuse and Exploitation of Children, UNODC. Disponibil: https://www.unodc.org/documents/Cybercrime/Study_on_the_Effects.pdf.

informații sunt valoroase pentru contextualizarea condițiilor socio-economice care contribuie la victimizare și pentru propunerea de reforme în politicile de protecție socială și siguranța copilului.

Astfel, această analiză a UNODC reprezintă un instrument indispensabil pentru cercetători și practicieni care lucrează în domeniul protecției copiilor în era digitală. Acesta descrie nu doar amenințările tot mai mari pe care TIC-urile le prezintă în contextul abuzului și exploatarei copiilor, dar oferă și perspective practice pentru combaterea acestor infracțiuni prin cooperare internațională, inovare în aplicarea legii și protecția populațiilor vulnerabile. Având un caracter cuprinzător, studiul devine o referință esențială pentru orice cercetare academică sau juridică privind abuzul și exploatarea sexuală a copiilor facilitate de tehnologiile digitale.

Lucrarea *Tratat de criminalistică* de Emil Stancu, publicată în 2010¹⁸, este una dintre cele mai importante contribuții în domeniul criminalisticii din România, ajunsă la ediția a V-a, revăzută și adăugită. Acest tratat este esențial pentru practicienii și teoreticienii din domeniul dreptului penal și criminalisticii, oferind o abordare cuprinzătoare asupra tehnicilor și metodelor de investigare a infracțiunilor.

Lucrarea se concentrează pe aspectele tactice și metodologice ale investigării infracțiunilor, oferind detalii despre utilizarea științelor criminalistice în identificarea și relevarea probelor, percheziții și alte tehnici esențiale. Autorul explică în mod detaliat metodologia folosită în examinarea probelor materiale, cum ar fi urmele digitale, amprente, analiza balistică și alte tehnici aplicabile în infracțiuni complexe.

Relevanța tratatului pentru investigarea abuzului sexual asupra minorilor prin intermediul tehnologiilor informaționale este semnificativă datorită abordării autorului asupra tehnicilor moderne de colectare și analiză a probelor digitale. Lucrarea conține analize detaliate privind administrarea probelor electronice, un element crucial în investigarea infracțiunilor comise în mediul online. Totodată, este prezentată și utilizarea metodelor speciale de investigație, cum ar fi supravegherea tehnică și interceptarea comunicațiilor, care joacă un rol esențial în combaterea abuzului și exploatarei sexuale a copiilor în mediul virtual.

Pe lângă aspectele teoretice, tratatul se remarcă și prin abordarea unor cazuri practice, explicând modul în care tehnicile criminalistice pot contribui la elucidarea unor infracțiuni complexe. În contextul cercetării legate de infracțiunile cibernetice și abuzul sexual al minorilor, acest tratat oferă o bază solidă pentru înțelegerea procedurilor corecte de investigare și administrare a probelor.

Lucrarea *Manualul investigatorului în criminalitatea informatică*, scrisă de Nicolae Sfetcu și publicată în 2004¹⁹, este un ghid esențial pentru profesioniștii implicați în investigarea

¹⁸ Stancu Emil, *Tratat de criminalistică*, Ediția a V-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2010.

¹⁹ Sfetcu Nicolae, *Manualul investigatorului în criminalitatea informatică*. București, 2004.

infracțiunilor informatice. Aceasta oferă o abordare practică și teoretică asupra tehnicilor de investigare a criminalității digitale, cu accent pe metodele de identificare și colectare a probelor electronice.

Relevanța lucrării pentru cercetarea privind abuzul sexual și exploatare sexuală a minorilor prin intermediul tehnologiilor informaționale este semnificativă, deoarece infracțiunile sexuale în mediul online implică o analiză detaliată a urmelor digitale și a comportamentului online al infractorilor. Manualul detaliază proceduri specifice de investigare a infracțiunilor informatice, cum ar fi monitorizarea rețelelor, interceptarea comunicațiilor și colectarea probelor electronice, care sunt esențiale în cazurile de exploatare sexuală a minorilor online.

Lucrarea oferă, de asemenea, informații despre colaborarea internațională și legislația referitoare la infracțiunile cibernetice, care joacă un rol critic în investigarea infracțiunilor transfrontaliere. În investigarea abuzului sexual în mediul online, manualul este un ghid important pentru înțelegerea modului în care probele digitale sunt colectate, analizate și prezentate în instanță, contribuind astfel la succesul urmăririi penale.

Lucrarea *Криминалистическая методика расследования отдельных видов и групп преступлений*, coordonată de V.D. Zelenski și publicată în 2013 la Krasnodar²⁰, este un manual didactic important pentru specialiștii din domeniul criminalisticii. Lucrarea abordează metodele de investigare a diferitelor tipuri de infracțiuni, punând accent pe particularitățile fiecărei categorii și oferind strategii criminalistice adaptate la specificul infracțiunilor. Fiecare capitol detaliază tehnici de investigare și colectare a probelor în funcție de tipul infracțiunii, făcând lucrarea esențială pentru practicienii din domeniu.

Lucrarea este deosebit de utilă în contextul investigării infracțiunilor cibernetice și de abuz sexual asupra minorilor, oferind metode adaptate pentru investigarea grupurilor criminale specializate în astfel de infracțiuni.

Manualul pune accent pe colaborarea între diferitele instituții de aplicare a legii și pe importanța unei abordări multidisciplinare pentru a asigura succesul investigațiilor penale complexe. În plus, lucrarea oferă exemple de bune practici și soluții concrete pentru depășirea provocărilor întâlnite în investigarea infracțiunilor specializate.

Astfel, lucrarea menționată este o sursă extrem de valoroasă pentru cercetătorii și practicienii din domeniul criminalisticii, oferind soluții practice și teoretice pentru investigarea diferitelor tipuri de infracțiuni, inclusiv cele care implică tehnologii digitale și exploatarea minorilor.

²⁰ Зеленский В. Д. ș.a., Криминалистическая методика расследования отдельных видов и групп преступлений: учеб. пособие. Краснодар, 2013.

Lucrarea *Криминалистическая методика расследования преступлений против половой неприкосновенности несовершеннолетних: генезис, теоретико-правовые основы, направления совершенствования* de A. Lomakina, elaborată în 2020²¹, oferă o contribuție valoroasă în domeniul investigării infracțiunilor sexuale, cu un accent particular pe metodologia criminalistică specifică investigării infracțiunilor împotriva integrității sexuale a minorilor. Aceasta reprezintă un ghid practic și teoretic pentru investigatori, procurori și judecători, oferind recomandări bine fundamentate cu privire la tehnicile de investigare, modul de gestionare a probelor și protecția minorilor în procesul penal.

Unul dintre principalele obiective ale lucrării este identificarea celor mai eficiente metode de investigare, cu accent pe utilizarea minimă a interacțiunii cu victimele minore, pentru a preveni retraumatizarea acestora. Lucrarea explorează în detaliu utilizarea tehnologiei video în înregistrarea declarațiilor victimelor minore, subliniind importanța acestei metode în protejarea integrității psihologice a copiilor. Utilizarea înregistrărilor video în locul mărturiilor repetate în instanță este văzută ca o inovație esențială pentru evitarea repetării experienței traumatizante a copiilor.

Un alt aspect semnificativ abordat în lucrare este rolul complex al expertizelor psihologice și clinico-psihologice în evaluarea credibilității mărturiilor minorilor. Aceasta analizează diverse cazuri juridice și oferă exemple de aplicare practică a expertizelor, care ajută la determinarea corectitudinii și relevanței declarațiilor date de victime în fața organelor de anchetă. Lucrarea subliniază, de asemenea, importanța colaborării interdisciplinare între anchetatori, psihologi și experți criminaliști pentru a asigura o investigație completă și corectă.

Astfel, această lucrare se dovedește a fi un instrument de referință pentru cercetarea abuzului sexual asupra minorilor, contribuind la consolidarea metodologiilor criminalistice și procesual-penale aplicabile.

Lucrarea *Особенности расследования насильственных действий сексуального характера, совершённых в отношении несовершеннолетних* semnată de Haliullina A.²², tratează în mod detaliat specificul investigării infracțiunilor de violență sexuală comise împotriva minorilor. Acesta oferă o analiză profundă a aspectelor tactice, procedurale și criminalistice implicate în investigarea acestor tipuri de infracțiuni extrem de sensibile, axându-se pe măsurile necesare pentru colectarea probelor, protecția victimelor minore și respectarea normelor procesuale.

²¹ А.Ломакина. Криминалистическая методика расследования преступлений против половой неприкосновенности несовершеннолетних: генезис, теоретико-правовые основы, направления совершенствования. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Краснодар, 2020.

²² Халиуллина Айг. Ф., Особенности расследования насильственных действий сексуального характера, совершённых в отношении несовершеннолетних. Уфа, 2018.

Lucrarea este structurată pentru a acoperi diferitele etape ale investigației penale, pornind de la aspectele preliminare de organizare și pregătire a procesului de investigare până la măsurile finale de colectare a probelor și trimiterea în judecată. Un accent deosebit este pus pe identificarea situațiilor tipice de urmărire penală, formularea ipotezelor de lucru și coordonarea eforturilor între diferite instituții implicate în proces, precum poliția, procuratura, psihologi și experți în criminalistică.

Lucrarea abordează în detaliu și importanța protecției victimelor minore în cursul urmăririi penale. Aceasta subliniază că, având în vedere vulnerabilitatea extremă a copiilor victime, orice procedură de investigare trebuie să fie atent concepută pentru a evita revictimizarea și pentru a asigura un tratament echitabil și uman. Se recomandă utilizarea unor metode speciale de intervievare și audiere a victimelor minore, inclusiv folosirea tehnicilor moderne, precum înregistrarea video a declarațiilor pentru a evita expunerea repetată a victimelor la trauma emoțională cauzată de depunerea mărturiei în mod repetat.

Un alt compartiment important al lucrării este dedicat colectării și conservării probelor. Infraacțiunile de natură sexuală, în special cele comise împotriva minorilor, necesită o abordare extrem de riguroasă în ceea ce privește colectarea probelor. Lucrarea discută în detaliu metodele adecvate de a gestiona probele fizice (cum ar fi urmele biologice) și electronice (mesaje online, imagini, materiale video), subliniind importanța păstrării integrității acestora. Probele digitale, care joacă un rol din ce în ce mai important în cazurile de abuz sexual online, necesită metode speciale de colectare și expertizare pentru a putea fi utilizate în instanță.

În același timp, în lucrare sunt abordate tehnicile de investigare adecvate pentru aceste tipuri de infracțiuni, cum ar fi supravegherea operativă, infiltrarea în rețelele criminale care exploatează sexual copiii și colaborarea internațională în cazurile în care abuzatorii sau materialele incriminatoare sunt distribuite peste granițele naționale. Colaborarea cu organizații internaționale și platforme online este esențială pentru combaterea infracțiunilor transfrontaliere, iar lucrarea oferă sugestii practice pentru facilitarea acestei cooperări.

Un alt aspect important abordat în lucrare este rolul expertizei psihologice în investigarea infracțiunilor sexuale împotriva minorilor. Autorii subliniază necesitatea implicării psihologilor în procesul de audiere a victimelor pentru a evalua credibilitatea mărturiilor și pentru a se asigura că minorii nu sunt supuși unei presiuni emoționale excesive. Lucrarea analizează cazuri concrete în care expertizele psihologice au contribuit la clarificarea unor aspecte esențiale ale investigației, cum ar fi identificarea comportamentelor traumatice sau determinarea veridicității declarațiilor date de copii.

Totodată, lucrarea oferă numeroase exemple de bune practici și soluții pentru depășirea provocărilor întâlnite în investigarea infracțiunilor de abuz sexual asupra minorilor. În special, se

pune un accent major pe protecția drepturilor minorilor pe durata întregului proces de investigare, precum și pe respectarea normelor internaționale în domeniul justiției penale și al protecției copilului. Documentul oferă un ghid valoros pentru practicienii din domeniul criminalisticii și justiției, oferind soluții eficiente pentru a combate acest fenomen grav.

Lucrarea *Методика расследования торговли людьми* de R.Z. Fakhrutdinov, publicată în 2011 la Chelyabinsk²³, reprezintă un ghid comprehensiv dedicat investigării infracțiunilor de trafic de persoane. Aceasta oferă o metodologie detaliată pentru identificarea, investigarea și documentarea cazurilor de trafic de persoane, concentrându-se pe aspectele tactice și criminalistice care facilitează investigarea acestor infracțiuni grave. Traficul de persoane este o problemă majoră în societatea contemporană, iar lucrarea menționată abordează multiple aspecte ce privesc modul de desfășurare a investigațiilor penale.

Relevanța lucrării pentru cercetarea abuzului sexual și exploatarea sexuală a minorilor prin intermediul tehnologiilor informaționale este deosebit de importantă, întrucât traficul de persoane include adesea exploatarea sexuală a minorilor. Metodele și strategiile prezentate în lucrarea nominalizată pot fi adaptate pentru investigarea infracțiunilor care implică exploatarea sexuală a copiilor în mediul online. Lucrarea discută despre colectarea probelor, protecția victimelor și colaborarea internațională, toate aceste aspecte fiind cruciale în combaterea infracțiunilor de natură transfrontalieră.

Un alt aspect central al lucrării este analiza procedurilor de identificare a victimelor, care sunt adesea supuse manipulării și intimidării de către traficanți. Autorul subliniază importanța interviurilor psihologice și a tehnicilor de interogare specifice pentru a obține mărturii relevante fără a pune în pericol starea emoțională a victimelor. De asemenea, lucrarea oferă soluții pentru depășirea provocărilor întâlnite în investigarea rețelelor criminale complexe, care sunt deosebit de relevante pentru cazurile de abuz și exploatare online a minorilor.

Astfel, lucrarea *Методика расследования торговли людьми* oferă un set de instrumente practice și teoretice pentru anchetatorii implicați în investigarea infracțiunilor de trafic de persoane, fiind o sursă valoroasă și pentru cei care se confruntă cu infracțiuni de abuz sexual și exploatare a minorilor în mediul digital.

Lucrarea *Методика расследования торговли несовершеннолетними* de S. Abramova, publicată în 2009 la Moscova²⁴, reprezintă un ghid esențial pentru investigarea infracțiunilor de trafic de minori. Traficul de minori este o problemă gravă și complexă, iar lucrarea menționată pune un accent deosebit pe necesitatea protecției drepturilor minorilor implicați în astfel de cazuri. Lucrarea analizează procedurile detaliate de colectare a probelor, de la declarațiile victimelor la

²³ Фахрутдинов Р. З., Методика расследования торговли людьми. Челябинск, 2011.

²⁴ Абрамова С., Методика расследования торговли несовершеннолетними. Москва, 2009.

cercetarea probelor, subliniind importanța păstrării integrității probelor pe parcursul întregului proces de investigare.

Un aspect semnificativ al lucrării este abordarea tacticilor speciale necesare pentru interogarea minorilor, care sunt adesea victime traumatizate și vulnerabile. Autorul subliniază necesitatea implicării experților psihologi în procesul de investigare pentru a se asigura că interviurile cu victimele minore se desfășoară într-un mod sigur, respectuos și legal. De asemenea, lucrarea discută despre strategii de prevenire a retraumatizării copiilor pe durata procesului de urmărire penală, oferind soluții pentru audieri speciale și tehnici de protecție a acestora în instanță.

Relevanța lucrării pentru cercetarea privind exploatarea sexuală a minorilor prin intermediul tehnologiilor informaționale este considerabilă, având în vedere că multe dintre metodele și strategiile descrise pot fi aplicate în investigarea cazurilor de abuz și exploatare online. Metodele descrise în lucrare, cum ar fi colectarea probelor electronice și colaborarea internațională în cazurile de trafic transnațional, sunt esențiale în contextul infracțiunilor cibernetice și de exploatare sexuală online.

Lucrarea *Administrarea probatoriului în procesul penal. Ghid de bune practici*, scrisă de Alexandru Georgescu, Neculai Cârlescu, Costel Cristinel Ghigheci și Teodor Manea și publicată în 2020²⁵, oferă o analiză detaliată asupra modului în care probele trebuie gestionate în cadrul unui proces penal. Ghidul prezintă norme juridice și recomandări privind administrarea corectă a probatoriului, accentuând respectarea legalității în toate etapele procesului penal. Autorii abordează diverse aspecte, cum ar fi colectarea, păstrarea și prezentarea probelor, precum și tehnici de percheziție și audiere.

Un punct esențial al lucrării este modul în care probele digitale și electronice pot fi folosite eficient în procesele penale, aspect extrem de relevant în contextul criminalității moderne, inclusiv în cazurile de infracțiuni cibernetice și de abuz sexual online. Ghidul subliniază importanța respectării normelor legale pentru a preveni invalidarea probelor în instanță și pentru a proteja drepturile fundamentale ale părților implicate. De asemenea, lucrarea oferă soluții practice pentru desfășurarea anchetelor complexe, sprijinind practicienii în aplicarea metodelor moderne de investigare.

Acest ghid se remarcă prin abordarea sa practică și aplicabilitatea concretă în activitatea organelor de urmărire penală și instanțelor de judecată, fiind un instrument indispensabil pentru investigarea corectă și eficientă a infracțiunilor.

Lucrarea *Drept procesual penal* de Theodoru Grigore și Moldovan Lucia²⁶ este un text clasic în doctrina juridică românească, care oferă o analiză detaliată a procedurii penale. Publicată

²⁵ Georgescu Alexandru, Cârlescu Neculai, Ghigheci Costel Cristinel, Manea Teodor, *Administrarea probatoriului în procesul penal. Ghid de bune practici*. Târgu Jiu, 2020.

²⁶ Theodoru Grigore Gr., Moldovan Lucia, *Drept procesual penal*. București, 1979.

în 1979, cartea reprezintă un instrument fundamental pentru înțelegerea structurii și funcționării sistemului de drept penal procesual, a etapelor urmăririi penale și a drepturilor și obligațiilor procesuale ale părților implicate. Aceasta examinează toate etapele procesului penal, de la urmărirea penală, actul de punere sub acuzare, până la procedurile din faza de judecată și căile de atac.

Unul dintre punctele forte ale lucrării constă în analiza detaliată a principiilor fundamentale ale procesului penal, inclusiv drepturile și garanțiile procesuale ale inculpaților și victimelor, contribuind la o înțelegere profundă a echilibrului între eficiența procedurilor și respectarea drepturilor omului. În contextul cercetării legate de abuzul sexual și exploatarea minorilor prin tehnologiile informaționale, lucrarea este relevantă pentru aprofundarea aspectelor legale care reglementează colectarea probelor, aplicarea măsurilor speciale de investigație și protecția minorilor implicați în astfel de procese penale.

De asemenea, lucrarea oferă o privire cuprinzătoare asupra rolului organelor de urmărire penală, evidențiind obligațiile și responsabilitățile acestora în cadrul procesului penal, inclusiv aspectele referitoare la coordonarea interinstituțională și internațională, ceea ce este deosebit de relevant în contextul infracțiunilor de natură transnațională, cum sunt cele legate de exploatarea sexuală a minorilor în mediul online.

Lucrarea *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român*, coordonată de Vintilă Dongoroz și publicată în 1975²⁷, este o lucrare de referință pentru studiul dreptului procesual penal. Acest volum oferă o interpretare exhaustivă a normelor generale din Codul de procedură penală român, oferind soluții teoretice și practice la problemele de drept procesual întâlnite în practică. Cartea explorează în profunzime temeiurile procesuale ale urmăririi penale, reglementările privind probele și actele procedurale, precum și principiile care guvernează desfășurarea corectă a procesului penal.

În special, analiza teoretică oferită de cercetătorul Dongoroz și colaboratorii săi asupra drepturilor fundamentale ale persoanelor implicate în procesul penal, cum ar fi dreptul la apărare, prezumția de nevinovăție și inviolabilitatea persoanei, este de o relevanță majoră pentru înțelegerea modului în care procedurile penale trebuie să fie derulate în conformitate cu principiile de echitate. Aceste aspecte sunt esențiale pentru abordarea problemelor delicate din cazurile de abuz sexual asupra minorilor, mai ales când investigațiile implică metode speciale de investigație.

O altă contribuție esențială a lucrării se referă la analiza detaliată a principiilor fundamentale ale probatoriului în procesul penal, evidențiind importanța respectării procedurilor legale în administrarea probelor pentru a asigura validitatea acestora în instanță. În contextul

²⁷ Dongoroz Vintilă ș.a., *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român*, vol. I, Partea generală. Editura Academiei Române, București, 1975.

cercetării privind infracțiunile de abuz sexual și exploatare a minorilor prin intermediul tehnologiilor informaționale, interpretările oferite în această lucrare pot ajuta la înțelegerea modului în care probele electronice pot fi colectate și valorificate în conformitate cu principiile juridice tradiționale.

Lucrarea *Urmărirea penală: Aspecte teoretice și practice*, coordonată de Alexandru Pinteș și publicată în 2017 la București²⁸, reprezintă o contribuție valoroasă în domeniul dreptului procesual penal, oferind o analiză cuprinzătoare a etapei de urmărire penală. Aceasta abordează atât aspectele teoretice, cât și provocările practice întâlnite în activitatea de investigare, evidențiind rolul organelor de urmărire penală și procedurile specifice necesare pentru administrarea probelor și respectarea drepturilor procesuale ale părților implicate.

Relevanța lucrării pentru teza privind investigarea infracțiunilor de abuz sexual și exploatare sexuală a minorilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale este deosebită, întrucât aceasta detaliază etapele cruciale ale urmăririi penale, de la inițierea investigațiilor până la formularea acuzațiilor și trimiterea cauzei în judecată. Lucrarea analizează în profunzime procedurile de colectare a probelor, administrarea corectă a acestora, precum și necesitatea respectării riguroase a procedurilor legale în cazurile delicate, printre care se numără și categoria de cauze analizată în prezenta cercetare.

Prin prezentarea unor studii de caz și a soluțiilor jurisprudențiale, cartea devine o resursă utilă pentru practicienii din domeniul dreptului, ajutându-i să navigheze provocările urmăririi penale în cazurile complexe. De asemenea, lucrarea subliniază importanța aplicării principiilor de echitate procesuală și protejarea victimelor, elemente fundamentale în investigarea infracțiunilor care implică victime vulnerabile, precum minorii.

Lucrarea *Криминалистика*, scrisă de V.D. Zelenski și G.M. Meretukov, publicată în 2015²⁹ la Sankt Petersburg, este un manual de referință în domeniul criminalisticii, oferind o perspectivă detaliată asupra metodelor moderne de investigare a infracțiunilor. Autorii abordează nu doar tehnici tradiționale de colectare a probelor, ci și metode avansate, adaptate noilor tipuri de infracțiuni, cum ar fi cele care implică tehnologia digitală. Cartea subliniază importanța unei analize riguroase și a unei abordări sistematice în toate etapele unei investigații criminalistice.

De asemenea, lucrarea pune accent pe colaborarea internațională în contextul investigațiilor penale, un element esențial în combaterea criminalității transfrontaliere, cum este cazul exploatarea sexuală a minorilor online. Metodele descrise în carte privind cooperarea între autoritățile naționale și internaționale sunt utile în contextul globalizării infracțiunilor și al necesității unei reacții rapide și coordonate la nivel internațional.

²⁸ Pinteș Alexandru, et al., *Urmărirea penală: Aspecte teoretice și practice*. București, 2017.

²⁹ Зеленский В.Д., Меретуков Г.М., *Криминалистика*. Санкт-Петербург: Юридический центр-Пресс, 2015.

Prin abordarea sa detaliată și structurată, lucrarea este o resursă indispensabilă pentru teoreticienii și practicienii din domeniul criminalisticii, oferind un cadru comprehensiv pentru investigarea infracțiunilor complexe. Metodele și tehnicile descrise în această lucrare pot fi adaptate și aplicate cu succes în investigarea infracțiunilor de abuz sexual și exploatare sexuală a minorilor prin intermediul tehnologiilor informaționale, oferind soluții practice pentru abordarea provocărilor contemporane din domeniul criminalisticii digitale.

Lucrarea *Криминалистика* de N.P. Yablokov, publicată în 2005³⁰, reprezintă o ediție revizuită și adăugită a uneia dintre cele mai importante contribuții în domeniul criminalisticii. Cercetătorul Yablokov abordează metodele clasice și moderne de investigare a infracțiunilor, punând accent pe importanța probelor materiale și a tehnicilor avansate de analiză. Cartea este structurată pentru a oferi o bază teoretică solidă și practică, incluzând aspecte esențiale precum tehnicile de investigație la locul crimei, colectarea și analiza probelor, și utilizarea metodelor științifice în criminalistică.

Această lucrare este deosebit de relevantă pentru cercetarea legată de investigarea abuzului sexual și exploatării sexuale a minorilor prin intermediul tehnologiilor informaționale, având în vedere că, prin aplicarea metodelor descrise în lucrarea lui Yablokov, se pot contura strategii eficiente de combatere a infracțiunilor cibernetice și a exploatării minorilor în mediul online.

În concluzie, lucrarea de N.P. Yablokov rămâne o sursă esențială pentru înțelegerea și aplicarea corectă a tehnicilor criminalistice, fiind un ghid util atât pentru practicienii din domeniul dreptului penal, cât și pentru teoreticienii care studiază metodele moderne de investigare.

Lucrarea *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*, scrisă de Robert Cryer, Hakan Friman, Darryl Robinson și Elizabeth Wilmschurst, și publicată în a doua ediție în 2010 de Cambridge University Press³¹, reprezintă un ghid fundamental pentru înțelegerea dreptului penal internațional și a procedurilor aferente. Cartea oferă o analiză comprehensivă a conceptelor fundamentale și a instituțiilor din dreptul penal internațional, adresând atât probleme teoretice, cât și aspecte practice legate de aplicarea acestui domeniu complex.

Lucrarea respectivă este extrem de relevantă pentru o teză care abordează infracțiuni complexe precum abuzul și exploatarea sexuală a minorilor, mai ales dacă se desfășoară prin intermediul tehnologiilor informaționale sau în context transnațional. În primul rând, aceasta oferă un cadru solid de înțelegere a dreptului penal internațional, care poate fi aplicat în investigarea și sancționarea infracțiunilor grave ce amenință drepturile fundamentale ale minorilor la nivel internațional.

³⁰ Яблоков Н.П. Криминалистика. 3-е изд., перераб. и доп. М.: Юристъ, 2005.

³¹ Cryer Robert, Friman Hakan, Robinson Darryl, Wilmschurst Elizabeth. An introduction to international criminal law and procedure. 2-nd edition. Cambridge University Press, 2010.

Un aspect important al lucrării este analiza responsabilității penale individuale, un concept crucial în investigarea și urmărirea penală a infractorilor care comit abuzuri sexuale asupra copiilor, în special în medii digitale. În contextul infracțiunilor de exploatare sexuală a minorilor, unde adesea sunt implicate rețele transnaționale și distribuția de materiale ilegale prin internet, cooperarea internațională este esențială.

Totodată, lucrarea analizează mecanismele de investigare și urmărire penală în cazurile de crime internaționale, oferind un model aplicabil pentru abordarea infracțiunilor cibernetice și de exploatare sexuală în rețelele globale. Acest ghid este util pentru cercetarea elaborată, deoarece autorii explorează procedurile de colectare a probelor, protecția martorilor și drepturile victimelor, subliniind rolul acestor aspecte în asigurarea unei justiții corecte și echitabile.

Concluzionând asupra surselor utilizate în analiza temei investigării abuzului și exploatării sexuale a minorilor prin intermediul tehnologiilor informaționale, acestea reprezintă o bază solidă și diversificată de cunoștințe din domeniul criminalisticii, dreptului penal internațional, și al cooperării internaționale în combaterea infracțiunilor online. Fiecare lucrare analizată oferă perspective valoroase și soluții practice pentru o mai bună înțelegere și aplicare a metodelor de investigare a acestor infracțiuni grave.

Prin urmare, sursele analizate oferă o perspectivă cuprinzătoare, acoperind atât aspectele teoretice, cât și cele practice ale investigării acestor infracțiuni. Fiecare contribuie la construirea unei metodologii investigative eficiente, sprijinind protecția copiilor și sancționarea infractorilor.

1.3 Concluzii la Capitolul I

Concluzionând asupra stadiului actual al cercetării și practicilor privind investigarea infracțiunilor de abuz sexual a copiilor în mediul online, atât în Republica Moldova cât și pe plan internațional, se observă că acest domeniu este relativ nou și insuficient explorat. Deși infracțiunile de acest tip au cunoscut o creștere alarmantă odată cu dezvoltarea tehnologiilor digitale, cercetările și soluțiile doctrinare sunt încă în stadiu incipient.

Pentru realizarea acestei teze, a fost necesar să se apeleze la surse cu caracter general din domeniul criminalisticii, precum și la lucrări care tratează teme conexe, cum ar fi investigarea infracțiunilor informatice și a traficului de ființe umane și de copii, care prezintă similitudini metodologice și procedurale.

Unele lucrări au oferit un cadru metodologic util pentru investigarea infracțiunilor de trafic de persoane și de copii. Deși aceste lucrări nu abordează direct exploatarea sexuală online, ele oferă tehnici avansate de colectare a probelor, tactici de audiere a victimelor minore și strategii de combatere a rețelelor criminale care operează transfrontalier. Aceste strategii pot fi adaptate în investigarea infracțiunilor sexuale asupra minorilor comise prin intermediul tehnologiilor

informaționale, având în vedere similitudinile metodologice între infracțiunile de trafic și cele de exploatare online.

Lucrările cu caracter general din domeniul criminalisticii și al dreptului procesual penal au oferit cadrul teoretic necesar pentru înțelegerea etapelor de urmărire penală și a colectării probelor. Aceste surse au avut un rol esențial în elaborarea teoriei juridice privind administrarea probelor în cadrul investigațiilor penale. Deși aceste lucrări tratează proceduri generale aplicabile tuturor tipurilor de infracțiuni, ele au fost adaptate în mod eficient pentru a răspunde cerințelor specifice infracțiunilor de abuz sexual asupra minorilor comise online, unde probele digitale joacă un rol fundamental.

Pe plan internațional, literatura de specialitate a subliniat importanța colaborării între state și a dezvoltării unor mecanisme de cooperare juridică și tehnologică pentru investigarea infracțiunilor de abuz sexual online. Aceste lucrări au fost esențiale pentru înțelegerea principiilor de cooperare internațională, aplicabile în cazurile de infracțiuni transnaționale. Aceste surse evidențiază faptul că infracțiunile de exploatare sexuală a minorilor prin intermediul tehnologiilor informaționale necesită o colaborare intensă între agențiile internaționale de aplicare a legii, în special atunci când probele sunt distribuite sau păstrate în jurisdicții multiple.

Alte studii oferă o privire amplă asupra modului în care tehnologiile digitale au facilitat exploatarea sexuală a minorilor și subliniază importanța adaptării legislațiilor și politicilor naționale și internaționale la aceste amenințări noi. În acest context, protejarea copiilor în mediul digital nu este doar o problemă de drept intern, ci una care necesită o abordare transnațională, iar cooperarea internațională devine esențială pentru investigarea și sancționarea acestor infracțiuni.

Investigațiile legate de abuzul sexual și exploatarea sexuală a minorilor în mediul online se află într-un stadiu incipient de cercetare și dezvoltare în doctrina juridică. Deși există unele lucrări care tratează aspecte specifice ale acestei problematice, majoritatea surselor utilizate în teză au fost lucrări generale din domeniul dreptului penal, procedurii penale și criminalisticii, care au fost adaptate pentru a răspunde cerințelor specifice acestui nou tip de infracțiuni. Pe măsură ce tehnologia continuă să evolueze, iar infracțiunile online devin din ce în ce mai complexe, este esențial ca atât doctrina juridică, cât și practica judiciară să se adapteze pentru a oferi soluții eficiente și pentru a proteja minorii vulnerabili în fața acestor amenințări.

2. ORGANIZAREA CERCETĂRII ABUZULUI SEXUAL ÎN PRIVINȚA COPIILOR PRIN UTILIZAREA TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE

2.1. Caracteristica criminalistică a abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale

În urma analizei doctrinei în ceea ce privește caracteristica criminalistică am constatat că diferiți autori în domeniu au păreri diferite privitor la aceasta. Cercetarea noastră a reținut că, domeniul științei criminalistice este unul vast și complex, iar definițiile și percepțiile privind caracteristica criminalistică pot varia în funcție de școală, de gândire, tradiție juridică sau perspective teoretice. Autorii din Republica Moldova și Federația Rusă consideră caracteristica criminalistică ca fiind esențială în procesul de descoperire a infracțiunilor, adică este unul din elementele importante ale metodei de descoperire a infracțiunilor.

După noi, caracteristica criminalistică este un instrument crucial pentru descoperirea infracțiunilor și include tehnici și proceduri specifice folosite în investigațiile penale. Această perspectivă implică utilizarea unor abordări științifice și tehnologice pentru analiza probelor și a circumstanțelor legate de infracțiuni. Faptul că există dezbateri în rândul teoreticienilor indică diversitatea de opinii și perspective asupra acestei teme. Dezbaterile privind caracteristica criminalistică trebuie în continuare să se concentreze pe definirea exactă a caracteristicii criminalistice și a rolului său în investigațiile criminale.

De asemenea, evoluția teoriei și practicii în domeniul criminalisticii poate aduce clarificări și schimbări în percepțiile asupra caracteristicii criminalistice. Cu alte cuvinte, știința criminalistică este un domeniu în evoluție, cu tehnologii și metodologii noi care sunt adăugate constant. Noile descoperiri pot schimba percepțiile asupra rolului și importanței caracteristicii criminalistice în investigații. Avansurile în tehnologie și știință pot modifica modul în care cercetătorii abordează investigațiile penale, influențând înțelegerea caracteristicii criminalistice. Utilizarea tot mai frecventă a metodelor științifice și tehnologice poate schimba modul în care se conceptualizează și se integrează caracteristica criminalistică în știința criminalistică.

În contextul celor expuse, ne aliniem opiniei doctrinarului Dinu Ostavciuc, care, în acest aspect, a făcut o analiză suficientă asupra caracteristicii criminalistice³². Indiferent de opiniile doctrinarilor, autorul respectiv a menționat că, „conceptul caracteristicii criminalistice nu a epuizat posibilitățile sale și necesită o cercetare mai profundă, astfel încât să se delimiteze clar scopul acesteia, rolul și locul ei în știința criminalistică, pentru ca într-un final ea să răspundă obiectiv și

³² Ostavciuc Dinu, Aspecte procesual-penale și tactici criminalistice privind cercetarea traficului de copii. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2015, p. 42-49. Disponibilă: http://www.cnaa.md/files/theses/2015/22551/dinu_ostavciuc_thesis.pdf [accesată: 04.12.2023].

real la unele întrebări și probleme apărute în activitatea practică, precum și să asigure o activitate mai productivă, obiectivă și completă a organului de urmărire penală și procurorilor”.

Cu toate că există diversitate de opinii privind înțelesul esenței și conținutul caracteristicii criminalistice, intenționăm să abordăm o perspectivă mai accesibilă. În loc să explorăm detaliat această problemă, ne concentrăm asupra unei abordări mai ușor de înțeles din perspectiva noastră. „Datorită faptului că orice infracțiune își are specificul ei de săvârșire, aceasta o individualizează, manifestându-se prin modul de comitere a ei și la mecanismul faptei infracționale, împrejurările săvârșirii crimei, personalității subiectului și altor circumstanțe”³³.

„Structura caracteristicii criminalistice este dificilă și nu tot timpul este asemănătoare pentru o infracțiune separată sau un gen de infracțiuni. Luând în considerație necesitatea elementelor caracteristicii criminalistice, acestea pot întruchipa obiectul și subiectul infracțiunii, specificul personalității subiectului infracțiunii și a părții vătămate, grupul criminal organizat, specificul mecanismului formării urmelor etc.”³⁴ Totodată, este necesar de a evidenția faptul că în funcție de tipul infracțiunilor și forma de vinovăție, unele și aceleași elemente pot avea o însemnătate diferită, iar la rândul lor pot fi majore, nesemnificative, primare sau derivate”³⁵.

Din punctul de vedere practic, metoda de descoperire și investigare a infracțiunilor depinde în mare măsură de gradul de familiarizare a ofițerilor de urmărire penală, procurorilor și a ofițerilor de investigații cu modelul criminalistic al infracțiunilor comise. De asemenea, depinde de capacitatea lor de a evalua corect situațiile de urmărire penală, fie că se află la etapa inițială sau ulterioară de cercetare, precum și de particularitățile specifice ale fiecărei infracțiuni și ale persoanei infractorului.

Este recunoscut faptul că fiecare infracțiune lasă în urmă o serie de urme materiale și ideale, precum și caracteristici care o individualizează. Din punct de vedere metodologic, investigația începe de obicei prin analiza acestor urme ale infracțiunii, iar apoi se avansează către stabilirea circumstanțelor comiterii faptei, ceea ce conduce la identificarea bănuitului, a complicilor și a acțiunilor specifice întreprinse de aceștia.

Particularitatea caracteristicii criminalistice a unei infracțiuni, care o deosebește de altele (juridico-penale, criminologice etc.), constă în includerea în conținutul acesteia a datelor privind evenimentul infracțional, care sunt importante pentru procesul de depistare și investigare a unei infracțiuni. Prin urmare, vedem că scopul principal al caracteristicii criminalistice a unei infracțiuni este depistarea și investigarea acesteia. În special, aceasta, spre deosebire de analiza

³³ Васильев А., Предмет, система и теоретические основы криминалистики, Москва, 1984, р. 16.

³⁴ Белкин Р., Курс советской криминалистики. 3-й том, Москва, 1979, р. 190; Селиванов Н. А., Советская криминалистика: система понятий. Москва, 1982, р. 131; Облаков А. Ф., Криминалистическая характеристика преступлений и криминалистические ситуации, Хабаровск, 1985, р. 35, 54.

³⁵ Ostavciuc Dinu, Aspecte procesual-penale și tactici criminalistice privind cercetarea traficului de copii. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2015, p. 48. Disponibilă: http://www.cnaa.md/files/theses/2015/22551/dinu_ostavciuc_thesis.pdf [accesată: 04.12.2023].

juridico-penală, nu face parte din înțelegerea generală a infracțiunii și are un caracter aplicativ, funcțional, necesar pentru rezolvarea sarcinilor de investigare.

„Caracteristica criminalistică, spre deosebire de analiza juridico-penală, studiază acțiunile criminale ale făptuitorului nu numai în timpul comiterii faptei penale, ci și în etapele de pregătire a acesteia și de ascundere a urmelor infracțiunii. Această abordare permite să se vadă toate acțiunile infractorului în ansamblu și, în același timp, să se descopere urmele corespunzătoare acestora, prin care se poate restabili imaginea întregii infracțiuni. De asemenea, pe baza informațiilor primite, este posibil să se avanseze ipoteze despre subiectul infracțiunii, despre personalitatea infractorului, despre metoda de comitere a acesteia. În caracteristica criminalistică, toate elementele sale, spre deosebire de caracteristica juridico-penală, sunt legate între ele prin corelații identificate, care ajută în procesul de investigare, în cazul absenței unui element, așa cum se întâmplă adesea, la restabilirea acestuia cu un anumit grad de probabilitate”³⁶.

„Caracteristica criminalistică are scopul de a obține (cu ajutorul ei), mai întâi de toate, o imagine mai deplină și mai obiectivă despre actul infracțional depistat și despre persoanele care l-au comis. În al doilea rând, în baza informației culese ea permite a determina direcția cercetării în continuare a cazului și, în al treilea rând, a înainta versiuni reale de urmărire penală, a schița și realiza acțiunile procesuale și măsurile de investigație operativă necesare pentru depistarea și ridicarea probelor”³⁷.

În acest context, considerăm că integrarea caracterizării detaliate a infracțiunilor ca atribut esențial al tehnicilor de depistare și investigare are un impact semnificativ asupra eficacității procesului investigativ. O astfel de caracterizare permite ofițerului de urmărire penală și procurorului să identifice și să analizeze cele mai relevante aspecte ale faptei infracționale, să le coreleze cu alte dovezi și să descopere modelele și legitățile care guvernează aceste relații. Prin utilizarea unei caracterizări precise și detaliate, se facilitează o înțelegere mai profundă a infracțiunii, ceea ce contribuie la consolidarea temeiniciei dosarelor penale și la îmbunătățirea eficienței procesului de justiție.

„Caracteristica criminalistică a infracțiunilor este un sistem de informații corelate și interdependente despre trăsăturile tipice ale unui grup de infracțiuni, corelațiile dintre acestea având un caracter firesc, iar stabilirea lor are un impact semnificativ asupra metodologiei de investigare și este utilizată pentru rezolvarea problemelor criminalistice în vederea descoperirii infracțiunii”³⁸.

³⁶ Потапов С. Ал. Понятия и соотношения уголовно-правовой, криминологической и криминалистической характеристик преступления. In: Актуальные проблемы государства и права, vol. 3, no. 11, 2019, pp. 336-345.

³⁷ Gheorghită Mihail. Caracteristica și modelul criminalistic al infracțiunilor. In: Avocatul poporului (Revistă științifico-practică și informativă de drept), 2012, nr. 1-2, pp. 11-14.

³⁸ Кулагин Н. И., Синкевич В. В.. О структуре криминалистической характеристики преступлений. In: Вестник Волгоградской академии МВД России, no. 2 (5), 2007, pp. 108-110.

A.S. Cneazikov, apalizând opiniile lui I.A. Vozgrin, menționează că ultimul înțelege prin caracteristica criminalistică a infracțiunii un sistem de date factuale generalizate privind infracțiunile investigate care au semnificație criminalistică. „Aceasta nu este o sumă aleatorie de elemente, care nu au nicio legătură între ele, ci un sistem cu o structură integrală. Este vorba de date faptice generalizate, care reflectă în mod firesc caracteristicile semnificative din punct de vedere criminalistic și practic ale infracțiunii; informații și concluzii științifice bazate pe acestea, care contribuie la depistarea și investigarea infracțiunilor; informații descoperite în procesul de generalizare a practicii de urmărire penală; un sistem de informații necesare organului de urmărire penală pentru a rezolva și investiga cu succes o cauză penală”³⁹.

„La formarea structurii caracteristicii criminalistice a infracțiunii, trebuie să se țină cont de metoda general acceptată de formare a tehnicilor particulare de investigație (adică metoda de organizare a investigației), care reprezintă corelația dintre elementele sistemului, adică dintre mecanismul de comitere a unei infracțiuni care determină formarea anumitor urme infracționale și recomandările criminalistice specifice, tehnicile și metodele de colectare a probelor, care formează baza tehnicilor de investigație”⁴⁰.

După cum am menționat anterior, nu există o unanimitate clară în determinarea structurii cantitative și calitative a elementelor caracteristicii criminalistice, în definirea structurii sale etc.

Unii autori⁴¹ includ în structura caracteristicii criminalistice autorul infracțiunii, modalitatea de săvârșire a infracțiunii, circumstanțele comiterii infracțiunii, pentru că tocmai aceste elemente sunt cele mai importante atât din punct de vedere al teoriei științei dreptului penal (pentru calificarea faptei), cât și din punct de vedere procesual (corelarea acestor elemente cu circumstanțele care trebuie dovedite) și criminalistic (identificarea autorului, victimei, determinarea modului de comitere a infracțiunii etc.).

Alți autori⁴², considerând caracteristica criminalistică ca „un sistem de descriere a trăsăturilor semnificative din punct de vedere criminalistic ale unui tip, grup și ale unei infracțiuni concrete, manifestate prin specificul metodei, mecanismului și circumstanțelor de comitere a acesteia, oferind o idee despre infracțiune, identitatea subiectului acesteia și alte circumstanțe, despre o anumită activitate infracțională și având ca scop asigurarea soluționării cu succes a sarcinilor de descoperire, investigare și prevenire a infracțiunilor”, includ ca elemente: modul de comitere a infracțiunii, mecanismul infracțiunii, circumstanțele în care a fost comisă infracțiunea, identitatea infractorului și alte circumstanțe.

³⁹ Князьков А. С. О критериях значимости криминалистической характеристики преступления. In: Вестник Томского государственного университета, no. 304, 2007, pp. 122-128.

⁴⁰ Бессонов С. Ал. К вопросу о структуре и природе криминалистической характеристики преступлений. In: Вестник Поволжского института управления, no. 4 (43), 2014, pp. 52-57.

⁴¹ Прохоров М. С. Криминалистическая характеристика преступлений. In: Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена, no. 85, 2008, pp. 353-355.

⁴² Яблоков Н.П. Криминалистика. 3-е изд., перераб. и доп. М.: Юристъ, 2005, p.287

Având aproximativ aceeași opinie, unii doctrinari⁴³, pe lângă elementele indicate, consideră că în structura caracteristicii criminalistice trebuie incluse date privind personalitatea infractorului și a victimei, precum și comportamentul acestora.

O. B. Volokhova⁴⁴ notează că conținutul caracteristicii criminalistice a infracțiunii ar trebui să includă: mediul infracțiunii (condițiile, timpul, locul etc.), modul de comitere și de ascundere a acesteia; mecanismul infracțiunii (acțiunile specifice ale subiectului infracțiunii), obiectul și subiectul atentării infracționale, identitatea infractorului, identitatea victimei, circumstanțele și condițiile care au contribuit la comiterea infracțiunii.

R.S. Belkin⁴⁵ a stabilit că structura caracteristicii criminalistice ar trebui să includă informații despre: metoda de comitere și de ascundere a infracțiunii și consecințele tipice ale comiterii acesteia, identitatea infractorului și presupusele motive ale comportamentului său, unele circumstanțe ale infracțiunii (locul, timpul, mediul, etc).

V.F. Ermolovici⁴⁶ consideră că conținutul caracteristicii criminalistice este format doar din elementele care vizează descoperirea faptei infracționale, fiind excluse elementele cu relevanță juridico-penală, care formează conținutul juridic al infracțiunii.

În opinia noastră, trăsăturile semnificative din punct de vedere criminalistic care trebuie incluse în conținutul caracteristicii criminalistice a infracțiunii sunt următoarele date despre:

- a) mediul în care se pregătește și se comite infracțiunea, sau aceasta a fost deja comisă (locul, timpul și alte circumstanțe);
- b) modul și metodele de comitere și de ascundere a infracțiunii (în cazul în care această etapă a infracțiunii este cuprinsă de intenție și este esențială pentru urmărire penală);
- c) mecanismul de formare a urmelor materiale tipice ale infracțiunii și locul aproximativ unde acestea pot fi descoperite (inclusiv mecanismul de formare a urmelor);
- d) obiectul infracțiunii;
- e) identitatea și personalitatea infractorului și a victimei (acest element al caracteristicii criminalistice este prezent în aproape fiecare infracțiune comisă și, într-un fel sau altul, este legat de alte elemente ale caracteristicii criminalistice ale infracțiunii).

Un alt subiect important la care dorim să ne oprim este dacă situația de urmărire penală poate fi considerată ca element al caracteristicii criminalistice. În prezent, acest subiect este unul actual și discutabil în doctrină. Din punctul nostru de vedere, este corectă opinia că „situația de

⁴³ Хмыров А.А. Криминалистическая характеристика преступления и пути доказывание по уголовному делу. In: Правоведение. 1978. no. 3. pp. 59-66.

⁴⁴ Кулагин Н. И., Синкевич В. В.. О структуре криминалистической характеристики преступлений. In: Вестник Волгоградской академии МВД России, no. 2 (5), 2007, pp. 108-110.

⁴⁵ Берестнев М. Ал. Криминалистическая характеристика преступления: терминологические подходы, содержание понятия. In: Известия Тульского государственного университета. Экономические и юридические науки, no. 3-2, 2016, pp. 176-185.

⁴⁶ Ермолович В. Ф. Криминалистическая характеристика преступлений. Минск, 2001, p.127

urmărire nu ar trebui să fie inclusă în caracteristica criminalistică a infracțiunii, deoarece aceasta caracterizează starea de fapt, situația în diferite momente ale acțiunilor de urmărire penală, ale operațiunilor criminalistice și ale întregului curs de desfășurare a urmăririi penale. Ea informează asupra condițiilor în care se desfășoară activitatea procesuală penală. Situația de urmărire penală nu poate fi un element constitutiv al caracteristicii criminalistice a infracțiunilor, deoarece descrie procesul de investigare a infracțiunilor, nu procesul de comitere a acestora”⁴⁷.

Nu are sens de a include situațiile tipice de urmărire penală (inclusiv informațiile inițiale de bază) în componența elementelor conceptului în cauză, deoarece, în primul rând, aceasta este o categorie criminalistică independentă; în al doilea rând, ele nu se referă direct la mecanismul infracțiunii din punctul de vedere al logicii formării conținutului caracteristicii criminalistice a infracțiunii din elemente semnificative din punct de vedere criminalistic, ci sunt legate de organizarea procesului de investigare a infracțiunii.

Este cazul să ne referim și la un alt aspect, care constă în legătura dintre caracteristica criminalistică și modelul criminalistic. Luând în calcul structura caracteristicii criminalistice a infracțiunii se formulează modelul criminalistic al infracțiunilor de o anumită categorie, mai bine zis, pe baza unui ansamblu de caracteristici criminalistice de o anumită categorie, se întocmește modelul criminalistic al unei sau altei categorii de infracțiuni. Acest model criminalistic al infracțiunilor se ia ca bază la cercetarea și descoperirea acestor categorii de infracțiuni.

Prin noțiunea de model criminalistic se are în vedere un sistem concret de date care reflectă urmele (indiciile, particularitățile) caracteristice pentru diferite infracțiuni asemănătoare, însușirile și intermedierile fenomenului de un anumit tip, utilizarea căruia în cazuri concrete poate soluționa problemele cu caracter criminalistic și procesual-penal. Obiecții științifice asupra acestei opinii, până în prezent, n-au fost înregistrate. Modelul infracțiunilor presupune sistemul fundamentat științific de date (probe), legate și condiționate reciproc între ele, despre cele mai tipice urme, însușiri, indicii și intermedieri ale faptelor infracționale și făptuitorilor de o anumită categorie, care se manifestă în legitățile pregătirii, săvârșirii și tăinuirii infracțiunilor și care permit a trage concluzii referitoare la căile optime de cercetare și descoperire.

Acestea interacționează și corelează între ele ca particularul – caracteristica criminalistică – cu generalul – modelul criminalistic.

Modelul criminalistic poate fi utilizat nu numai pentru algoritmizarea procesului de cercetare și descoperire a categoriilor de infracțiuni, ci și pentru determinarea caracteristicilor criminalistice ale infracțiunilor concrete, a unor laturi ale acestora. Caracteristica criminalistică,

⁴⁷ Кулагин Н. И., Синкевич В. В.. О структуре криминалистической характеристики преступлений. In: Вестник Волгоградской академии МВД России, no. 2 (5), 2007, pp. 108-110.

la rândul său, servește pentru construirea, precizarea și completarea modelului criminalistic al unei anumite categorii de infracțiuni.

„Analiza practicii de cercetare și descoperire a infracțiunilor și studierea experienței de combatere a acestora ne permite să nominalizăm următoarele elemente substanțiale ale modelului criminalistic: a) date despre frecvența săvârșirii infracțiunilor (situațiile) și versiunile tipice ale acestora; b) date despre metodele și procedeele (mecanismul) de realizare a intenției criminale; c) date despre urmele și consecințele faptei prejudiciabile; d) date despre specificul obiectului atentatului criminal și victima infracțiunii; e) date despre personalitatea infractorului și a complicilor săi; f) datele despre cauzele care au generat și despre circumstanțele care au contribuit la comiterea infracțiunii. Elementele indicate ale modelului criminalistic alcătuiesc structura și conținutul teoretic al acestuia. După această structură a modelului criminalistic al infracțiunilor de o anumită categorie poate fi formulată și caracteristica criminalistică a infracțiunii concrete”⁴⁸.

„De regulă în conținutul caracteristicii criminalistice a unei infracțiuni se include un număr considerabil de elemente. Acest lucru se datorează faptului că este imposibil să se unifice conținutul caracteristicii criminalistice în afara metodologiei specifice de investigare caracteristice unui grup concret de infracțiuni. Totalitatea elementelor care constituie caracteristica criminalistică pentru fiecare tip de infracțiune este pur individuală și este determinată de caracteristicile juridico-penale ale acestora”⁴⁹.

Analizând materialele cauzelor penale privind abuzul sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale, am ajuns la concluzia că cunoașterea de către organul de urmărire penală a elementelor tipice ale caracteristicii criminalistice ale infracțiunilor menționate, va permite o analiză corectă a situației infracționale existente și alegerea celei mai raționale direcții de investigare ulterioară a infracțiunilor respective.

Astfel, vom analiza în calitate de elemente ale caracteristicii criminalistice a infracțiunilor de abuz sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale:

- obiectul atentatului criminal;
- modalitatea de comitere a infracțiunii (formele ale abuzului sexual online în privința minorilor);
- urmele infracțiunii;
- circumstanțe de comitere a infracțiunii relevante pentru urmărirea penală;
- personalitatea infractorului și a victimei.

⁴⁸ Gheorghiuță Mihail. Caracteristica și modelul criminalistic al infracțiunilor. In: Avocatul poporului (Revistă științifico-practică și informativă de drept), 2012 nr. 1-2, p.13

⁴⁹ Халиуллина А. Ф. Криминалистическая характеристика насильственных действий сексуального характера, совершенных в отношении малолетних и несовершеннолетних. In: Правовое государство: теория и практика, no. 1 (47), 2017, pp. 161-167.

Obiectul atentatului criminal. Obiectul general al infracțiunilor analizate este inviolabilitatea sexuală a persoanelor minore. Astfel, din punct de vedere juridico-penal, având în vedere că acțiunile de abuz sexual online în privința minorilor se manifestă sub diferite forme, acțiunile făptuitorului, pot fi încadrate în următoarele componente de infracțiune din Codul penal al RM, în funcție de elemente constitutive ale acestora:

- art. 175¹ – ademenirea minorului în scopuri sexuale (obiectul juridic special – relațiile cu privire la inviolabilitatea sexuală a persoanei având vârsta de până la 18 ani);
- art. 206 – traficul de copii (obiectul juridic special (are un caracter complex) – principal: relațiile sociale cu privire la dezvoltarea fizică, psihică, spirituală și intelectuală a minorului; secundar: relațiile sociale cu privire la libertatea psihică a persoanei; integritatea corporală sau sănătatea persoanei; inviolabilitatea și libertatea sexuală a persoanei cu vârsta între 16 și 18 ani; sănătatea persoanei sub aspectul integrității anatomice a organismului victimei; prevenirea transmiterii unei boli venerice sau a contaminării cu maladia SIDA; sănătatea persoanei; viața persoanei);
- art. 208¹ – pornografia infantilă (obiectul juridic special – relațiile sociale cu privire la dezvoltarea socială spirituală și morală a minorului apărute împotriva pornografiei infantile);
- art. 208² – recurgerea la prostituția practică de un copil (obiectul juridic special – relațiile sociale cu privire la dezvoltarea socială, spirituală și morală a minorului, apărute împotriva recurgerii la prostituția practică de copil).

Modalitatea de comitere a infracțiunii. Modul de comitere a unei infracțiuni este un concept complex și include un sistem de acțiuni unite de o singură intenție de a pregăti, comite și ascunde o infracțiune, care, sub influența situației, a caracteristicilor de personalitate, precum și a obiceiurilor și a anumitor abilități, pot contribui la alegerea instrumentelor și mijloacelor de comitere a unei infracțiuni.

„Modul de comitere a unei infracțiuni din punctul de vedere al abordării sistemice este un sistem de elemente interdependente, care are o anumită ierarhie și reprezintă o integritate. Elementele sistemului sunt: pregătirea pentru săvârșirea unei infracțiuni (căutarea instrumentelor, distribuirea sarcinilor, discutarea unui plan de acțiuni criminale etc.); utilizarea instrumentelor infracțiunii; mecanismul atentare criminală (impactul direct al subiectului infracțiunii asupra subiectului atentării criminale); metoda de ascundere a infracțiunii”⁵⁰.

Ca urmare a pregătirii prealabile și a faptului că victimele sunt prea naive și incapabile să opună o rezistență adecvată, având în vedere specificul vârstei, infractorii pot să își îndeplinească

⁵⁰ Халиуллина А. Ф. Криминалистическая характеристика насильственных действий сексуального характера, совершенных в отношении малолетних и несовершеннолетних. In: Правовое государство: теория и практика, no. 1 (47), 2017, pp. 161-167.

intențiile criminale fără niciun obstacol. De exemplu, în cauza penală nr. 2019560115⁵¹ bănuitul, prin intermediul aplicației mobile Messenger, profitând de vârsta victimei, a purtat discuții cu caracter sexual cu minora, după care, utilizând metoda lover-boy⁵², la scurt timp, a determinat-o și manipulat-o la producerea imaginilor foto și video în care aceasta își prezintă organele sexuale, cu transmiterea lui a acestora.

Informațiile privind modul de comitere a infracțiunii conțin o mare cantitate de indicii semnificative din punct de vedere criminalistic despre evenimentul infracțional și participanții la acesta, permițând orientarea în esența faptei ilicite și conturarea celor mai bune modalități de depistare și investigare a infracțiunii comise. Identificarea modalității de comitere a infracțiunii permite investigatorului să formuleze un model al mecanismului evenimentului infracțional, să identifice autorul și să afle toate celelalte circumstanțe relevante care trebuie dovedite. Un exemplu elocvent, în acest sens, se prezintă materialele cauzei penale nr. 2019560036⁵³, în care datorită capacităților analitice ale ofițerilor de investigații, procesul de identificare, recoltare, procesare, analiză și raportare a datelor obținute din surse disponibile public în scopuri de informații, a condus la identificarea rapidă a făptuitorului și stoparea activității ilegale a acestuia, manifestată prin crearea mai multor canale prin intermediul rețelei de socializare www.instagram.com și aplicației Telegram, pe care le administra și prin intermediul cărora importa, distribuia, deținea și vindea accesul la fișierele foto și video în care erau reprezentate fete minore în ipostaze indecente, care reprezintă pornografie infantilă.

În acest context, suntem de acord cu opinia A.A. Lomakina, care observă că, „în cele mai multe cazuri, pentru a comite infracțiuni împotriva inviolabilității sexuale a minorilor, făptuitorul folosește starea de neputință a victimei, care, din cauza vârstei sale, nu poate înțelege și realiza întotdeauna natura și semnificația acțiunilor comise de făptuitor și, în imposibilitatea de a opune rezistență făptuitorului, acesta din urmă comite acte de natură sexuală, fiind conștient de starea descrisă mai sus a victimei”⁵⁴.

⁵¹ Cauza penală pornită la 19 august 2019 de către organul de urmărire penală al CCCI a INI al IGP, potrivit elementelor componente de infracțiune prevăzută de art. 208¹ Cod penal.

⁵² Metoda "Lover-boy" este o tehnică de recrutare utilizată frecvent în traficul de persoane, în special pentru exploatarea sexuală a victimelor. În acest caz, infractorul, numit "lover-boy", urmărește să câștige încrederea și afecțiunea victimei, de obicei o tânără vulnerabilă, prin manifestarea unui interes romantic. Acesta își construiește o relație aparent iubitoare și de încredere cu victima, cu scopul de a o manipula și controla emoțional. După ce victima devine dependentă emoțional de infractor, acesta o constrânge sau o convinge să intre într-un mediu de exploatare sexuală, adesea prin prostituție, sub pretextul unei false obligații sau loialități.

⁵³ Cauza penală pornită la 14 martie 2019 de către organul de urmărire penală al CCCI a INI al IGP, potrivit elementelor componente de infracțiune prevăzută de art.208¹ Cod penal.

⁵⁴ Ломкина А.А. Способы совершения преступлений, как наиболее важный элемент криминалистической характеристики преступлений против половой неприкосновенности несовершеннолетних. In: Криминалистика и судебно-экспертная деятельность в условиях современности: сборник трудов конференции, 2016, p.286

Modul de comitere a acțiunilor de abuz sexual în privința copiilor în mediul online poate fi diferit în funcție de forma de manifestare a acțiunilor de abuz sexual online și natura faptelor săvârșite.

Potrivit cauzelor analizate în acest studiu, am definitivat că una din formele de abuz sexual destul de des întâlnite în acțiunile făptuitorilor din Republica Moldova, este manifestată prin producerea, importarea (descărcarea), vizionarea, procurarea/vinderea, distribuirea⁵⁵, transmiterea și păstrarea de materiale (imagini sau alte reprezentări) privind abuzul sexual asupra copilului. Respectiv această formă de abuz presupune lipsa contactului direct între victimă și abuzator, ultimii având acces la aceste materiale pe platforme cu acces limitat prin intermediul rețelelor peer-to-peer, de pe DarkNet⁵⁶ sau de la alți abuzatori. În opinia noastră, vizualizarea materialelor în care sunt etalați sexual copiii, contribuie la cererea pentru producția sa.

O altă formă a abuzului o reprezintă – „pregătirea copilului” sau grooming-ul - manifestată prin câștigarea treptată a încrederii (ademenirea), cu scopul de a-l implica în acțiuni cu caracter sexual online sau offline. În legislația Republicii Moldova, acțiunile descrise de obicei sunt încadrate în prevederile art. 175¹ din Codul Penal. Un exemplu în acest este speța în care făptuitorul a ademenit victima minoră, sub aspectul începerii unei relații de dragoste, în timp i-a câștigat încrederea (cu utilizarea tehnologiilor informaționale), după care a implicat-o în acțiuni sexuale offline⁵⁷.

Extorcarea sexuală sau șantajul sexual (sextortion) - o formă tipică, care presupune șantajarea copilului cu scopul de a obține anumite favoruri sexuale, bani sau alte beneficii, cu amenințarea de a distribui în caz de refuz, a materialelor altor persoane. Sextortion-ul implică abuzatori care obțin fotografii sau videoclipuri compromițătoare ale copiilor și apoi îi amenință că vor distribui aceste materiale dacă nu primesc mai multe imagini sau nu participă la alte activități sexuale⁵⁸.

⁵⁵ Cauza penală cu nr. 2024590279 pornită la 18 iunie 2024, de către organul de urmărire penală al DUP a INI, conform elementelor infracțiunii prevăzute la art. 208¹ din Codul penal. Potrivit probatoriului acumulat, s-a constatat că utilizatorul unei adrese IP de pe teritoriul Republicii Moldova, în perioada 10.06.2023-10.06.2024, utilizând programe specializate, pentru copierea și distribuirea fișierelor în internet ce utilizează rețeaua ”Bittorent”, ”Emule” și ”Gnutela”, a descărcat și distribuit 148029 fișiere foto și video, care sunt atribuite la categoria pornografiei infantile.

⁵⁶ O platformă expansivă prin care infractorii pot partaja materiale cu conținut de abuz sexual asupra copiilor în anonimitate și fără dificultăți

⁵⁷ Cauza penală cu nr. 2021560003 pornită la 13 ianuarie 2021 de către organul de urmărire penală al DIII al INI al IGP, conform semnelor componente de infracțiune prevăzute de art. art. 175 și 208¹ din Codul penal.

⁵⁸ Cauza penală cu nr.2020560226 pornită la 10.12.2020 de către organul de urmărire penală al Direcției Investigații Infracțiuni Informatică a INI al IGP conform semnelor constitutive ale componentelor de infracțiune prevăzute de art. 175, art. 177 alin. (1) și art. 208¹ Cod penal. Potrivit învinuirii abuzatorul „(...) ținând imaginile privind viața personală intimă ale victimei, NV în continuarea acțiunilor sale ilicite, a amenințat-o pe CA cu răspândirea acestora în spațiul public virtual, în cazul în care nu va accepta să facă și alte înregistrări foto și video, în care urma să prezinte organele sexuale, imitând diferite acțiuni cu caracter sexual”.

Utilizarea serviciilor sexuale ale unei victime ale traficului de copii, sau recurgerea la prostituția practică de un copil – atunci când un copil participă la spectacole pornografice, cu transmiterea în timp real a imaginilor.

Traficul de copii –exploatarea victimelor prin intermediul tehnologiilor online, inclusiv prin intermediul live-urilor cu camere web sau Live streaming, sunt situațiile când abuzatorii pot cere copiilor să participe la activități sexuale în timp real prin intermediul camerelor web. Aceste sesiuni de live streaming pot fi înregistrate și distribuite ulterior. Unul din cazurile relevante la acest compartiment este speța din dosarul nr.1ra-702/2019⁵⁹. Potrivit sentinței, instanța a constatat că prin acțiunile sale manifestate prin recrutarea, amenințarea și purtarea discuțiilor cu caracter obscen referitor la raporturi sexuale prin intermediul tehnologiilor informaționale, inculpatul abuzând de poziția de vulnerabilitate a victimei condiționată de vârsta fragedă a acesteia, a determinat victima minoră să creeze imagini foto în ipostaze indecente și să participe la sesiuni video, fiind obligată de către abuzator să-și atingă organele genitale în momentul sesiunii video care era vizionată de către ultimul, cauzându-i astfel suferințe psihice minorei. Acțiunile făptuitorului au fost calificate potrivit prevederilor art. 206 alin.(3) lit. b) și f) din Codul penal și art. 208¹ din Codul penal.

Urmele infracțiunii. Tabloul investigativ al acestui grup de infracțiuni are o specificitate proprie, exprimată prin faptul că urmele materiale și ideale obișnuite, deși prezente, au cel mai adesea o importanță secundară. Cea mai mare importanță în procesul de descoperire și investigare a grupului de infracțiuni în cauză o au așa-numitele urme virtuale.

S.N. Sfistun citându-l pe V. A. Meshcheryakov, menționează că „urmele virtuale ar trebui să fie înțelese ca orice modificare a stării sistemului informațional automatizat („spațiul cibernetic” format de acesta) asociată cu evenimentul infracțiunii și înregistrată sub formă de informație informatică (adică informație într-o formă adecvată pentru prelucrarea mecanică) pe un suport material, inclusiv „câmpul electromagnetic”. Particularitatea acestor urme este că nu pot fi ridicate. Cu toate acestea, din cauza importanței lor cruciale în procesul de probație, urmele virtuale necesită examinare și fixare”⁶⁰.

Urmelor infracțiunilor de abuz sexual online în privința minorilor li se acordă o atenție deosebită în investigațiile penale și criminalistice, deoarece acestea pot oferi informații esențiale pentru identificarea infractorilor și punerea lor sub acuzare. Caracteristicile criminalistice ale acestor urme includ:

⁵⁹ Decizia Curții Supreme de Justiție din 13 martie 2019, emisă pe dosarul nr. 1ra-702/2019. Disponibilă: https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13227 [accesată: 28.09.2022]

⁶⁰ Свистун С.Н. Криминалистическая характеристика преступных нарушений неприкосновенности частной жизни, совершаемых в сети интернет. In: Экономика и социум, no. 8 (39), 2017, pp. 521-524.

- *Adresă IP și locație:* Urmărirea adreselor IP și a locațiilor este esențială pentru identificarea și localizarea infractorilor. O adresă IP este un identificator unic asociat unui dispozitiv conectat la internet și poate oferi informații despre locația geografică aproximativă a aceluși dispozitiv. Aceasta poate fi folosită pentru a stabili locul de unde au fost comise infracțiunile și pentru a ghida autoritățile în arestarea infractorilor;

- *Mesaje și conversații:* Mesajele și conversațiile online pot conține dovezi importante ale infracțiunilor. Acestea pot include conversații explicite sau implicite despre comportamentul sexual, cereri de imagini cu conținut sexual sau alte comunicări care arată intenția infractorului de a abuza sau exploata minorul. Aceste mesaje pot fi recuperate de pe platformele de mesagerie, rețele sociale, e-mail sau alte aplicații de comunicare și pot fi stocate sub formă de înregistrări electronice;

- *Imagini și videoclipuri:* Imaginile și videoclipurile cu conținut sexual care implică minori pot servi ca dovezi clare ale infracțiunii. Ele pot fi găsite pe dispozitivele victimelor sau ale infractorilor, pe unități de stocare externe sau în serviciile de stocare în cloud. Aceste fișiere pot fi identificate și analizate pentru a stabili identitatea victimelor și a infractorilor, precum și pentru a evalua autenticitatea conținutului;

- *Metadata:* Metadatele sunt informații despre fișierele digitale, cum ar fi data și ora creării, locația și dispozitivul utilizat. Aceste informații pot fi folosite pentru a stabili momentul și locul în care au fost create sau modificate imagini și videoclipuri cu conținut sexual. Metadatele pot dezvălui, de asemenea, dacă fișierele au fost manipulate sau editate ulterior;

- *Istoricul navigării:* Urmărirea istoricului de navigare al infractorului poate oferi indicii despre comportamentul său online. Acesta poate include căutări de termeni legați de pornografie infantilă sau alte materiale ilegale, accesul la site-uri web cu conținut explicit sau comunicarea cu alți infractori sau victime potențiale;

- *Comportamentul online:* Monitorizarea comportamentului online al infractorilor poate dezvălui modul în care aceștia recrutează sau manipulează victimele. Acest lucru poate include identificarea altor posibile victime sau membri ai rețelelor infracționale, precum și identificarea comportamentului de grooming sau de manipulare;

- *Baze de date de pornografie infantilă:* Analiza bazelor de date de pornografie infantilă poate ajuta la identificarea și urmărirea infractorilor și a rețelelor lor. Acest tip de urmărire poate duce la descoperirea unor noi victime și poate contribui la eradicarea materialelor ilegale.

Datorită dezvoltării tehnologiilor de stocare și prelucrare de la distanță a unor cantități mari de date (tehnologii cloud), stocurile pot conține informații relevante din punct de vedere criminalistic despre victimă, informații computerizate care au făcut obiectul infracțiunii, date privind metoda de comitere a infracțiunii (de exemplu, conexiuni între calculatorul infractorului și

alte calculatoare), despre infractor (de exemplu, localizarea infractorului - date de geolocalizare de pe un telefon mobil), informații care caracterizează personalitatea infractorului (date din rețelele de socializare) și date privind identitatea victimei (de exemplu, date privind datele informatice ale victimei). Organul de urmărire penală este interesat anume în informațiile conținute în astfel de stocuri (cloud).

La rândul lor, infractorii devin din ce în ce mai conștienți de faptul că competențele organului de urmărire penală la investigarea actelor de abuz sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale se perfecționează în continuu și iau măsuri pentru a contracara depistarea și investigarea infracțiunilor. În special, infractorii achiziționează dispozitive mobile ilegale sau furate sau elemente ale acestora (cartele SIM), șterg informații relevante din punct de vedere criminalistic despre ei înșiși sau despre infracțiune pe rețelele de socializare⁶¹, încearcă să obțină acces la sistemele de supraveghere, de securitate și de înregistrare pentru a le bloca temporar (permanent), a le dezactiva sau a le plasa sub controlul infractorului și încearcă să distrugă sau să modifice informațiile din terțe organizații.

În acest context, metodele de ascundere și distrugere a urmelor infracțiunilor de abuz sexual online în privința minorilor pot fi sofisticate și necesită expertiză tehnică, dar autoritățile de aplicare a legii și experții în criminalistică digitală trebuie să depună eforturi pentru a le depista și contracara. Printre modalități prin care infractorii pot încerca să ascundă sau distrugă urmele abuzului sexual online pot fi numite următoarele acțiuni realizate de infractor:

- *Ștergerea mesajelor și conținutului*: Infractorii pot șterge mesaje, imagini sau alte conținuturi cu conținut sexual de pe dispozitivele lor sau din conturile lor online. Cu toate acestea, este important să se rețină că ștergerea nu duce întotdeauna la distrugerea completă a datelor. Uneori, datele pot fi recuperate utilizând software specializat pentru recuperare de date;

- *Criptarea comunicațiilor*: Criptarea comunicațiilor este utilizată pentru a proteja mesajele împotriva accesului neautorizat. Utilizatorii pot utiliza aplicații de mesagerie end-to-end criptate, cum ar fi Signal sau WhatsApp, pentru a asigura confidențialitatea comunicațiilor lor;

- *Utilizarea rețelelor private virtuale (VPN)*: VPN-urile pot ascunde adresa IP reală a infractorilor, dificultând astfel identificarea și localizarea lor. Cu toate acestea, există metode prin care autoritățile pot detecta sau bloca utilizarea VPN-urilor ilegale;

⁶¹ Cauza penală cu nr. 2022560009 pornită la data de 26 ianuarie 2022 de către organul de urmărire penală al DIII al INI al IGP, conform semnelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 208¹ din Codul penal. Potrivit probatoriului, învinuitul care avea cunoștințe avansate în IT a șters toate informațiile relevante din dispozitivul care a fost ridicat în cadrul percheziției, ulterior în cadrul examinării dispozitivelor ridicate, specialiștii cu ajutorul aplicației utilizată în domeniul criminalisticii și investigațiilor digitale "Magnet Axiom", bazându-se pe valorile HASH, a fișierelor cu conținut de pornografie infantilă, integrate din cadrul proiectului internațional "VIC" și a tehnologiei "PhotoDNA", au depistat și atribuit 11 970 fișiere grafice (foto/video) cu conținut de pornografie infantilă.

- *Folosirea identităților false*: Crearea identităților online false poate face mai dificilă identificarea infractorilor;

- *Ștergerea sau distrugerea dispozitivelor*: În unele cazuri, infractorii pot încerca să distrugă dispozitivele care conțin dovezi ale abuzului sexual. Aceasta poate include distrugerea computerelor sau a altor dispozitive de stocare. Cu toate acestea, recuperarea datelor din dispozitivele avariate poate fi posibilă prin intermediul serviciilor de recuperare de date specializate.

Circumstanțele de comitere a infracțiunii. Următorul element structural important al caracteristicii criminalistice, care permite conturarea situației în care a acționat infractorul, este mediul în care a fost comisă infracțiunea. Considerăm că locul și momentul săvârșirii infracțiunii sunt principalele elemente ale mediului de comitere a infracțiunii.

Specific pentru infracțiunile de abuz și exploatare sexuală asupra copiilor prin intermediul tehnologiilor informaționale, observăm că acestea survin predominant în după-amiaza zilei, în momentul în care minorii își încheie cursurile școlare și se întorc acasă, într-un interval în care părinții sunt încă la muncă. Acesta este momentul când copiii pot fi expuși riscurilor online, fără supravegherea imediată a adulților. Astfel, într-o cauză penală⁶², partea vătămată minoră a declarat că ”discuta cu abuzatorul prin intermediul platformei Instagram, după ce venea de la lecții, în timp ce părinții săi erau la serviciu”.

Pe locul al doilea în privința frecvenței se situează zilele de odihnă, în care copiii au oportunitatea de a utiliza dispozitivele tehnologice pe întreaga durată a zilei. Această perioadă prelungită de expunere la tehnologie mărește potențialul de vulnerabilitate, crescând riscul de interacțiuni nesigure și expunere la conținut inadecvat.

Locul al treilea în privința frecvenței este reprezentat de timpul nopții, când copiii, având acces la dispozitive în propriile dormitoare, navighează pe internet. Lipsa supravegherii active în această perioadă facilitează interacțiunile nesigure și crește expunerea la potențialele amenințări online. Un exemplu elocvent în acest sens se menționează speța⁶³ în care partea vătămată, aflându-se de una singură în odaia sa, pe timp de noapte comunica cu abuzatorul și crea fișiere foto video cu implicarea sa în scene sexuale.

Există cazuri când copii devin susceptibili abuzului sexual online, chiar dacă părinții sunt prezenți în locuință. Acest fapt se datorează și supravegherii slabe din partea părinților asupra copiilor. De exemplu, într-un caz⁶⁴ minora a declarat că ”...pozele respective le-a realizat la

⁶² Cauza penală cu nr. 2022560074 pornită la 21.06.2022 conform elementelor infracțiunii prevăzute la art.208¹ din Codul penal.

⁶³ Cauza penală cu nr.2023510056, pornită la 13 iulie 2023, de către organul de urmărire penală al CCTP al MAI, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.208¹ din Codul penal.

⁶⁴ Cauza penală cu nr.2020790162 a fost pornită la 24.11.2020 de către organul de urmărire penală al Direcției generale urmărire penală al IGP, conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art.art. 173, 175 1 alin (1) și 208¹ din Codul penal.

solicitarea/rugămințile insistente ale abuzatorului care îi cerea „sa pozez goala” totodată îi trimitea și exemple de poze cum ar fi, fete adulte goale după care să se conducă să pozeze și ea. Astfel, ea a căzut de acord și a efectuat în camera de baie mai multe poze cu ea dezgolită, în timp ce părinții erau în odaia lor, după care le-a remis în adresa abuzatorului prin intermediul aplicației Viber la nr. lui de telefon care îi aparține”.

Cazurile cu caracter transfrontalier, deși mai rare, adaugă o complexitate semnificativă investigațiilor. Caracterul transfrontalier al rețelei internet complică activitățile organelor de urmărire penală, fragmentând situația victimelor în diferite regiuni și jurisdicții. Această dispersie geografică a victimelor complică urmărirea penală și colaborarea internațională devine crucială pentru o abordare eficientă a acestor infracțiuni. Această situație a fost constatată inclusiv în cazul⁶⁵ abuzării unei minore care se afla la domiciliul său dintr-un sat din raionul Orhei și abuzatorul care acționa prin intermediul rețelei de socializare Instagram, din orașul Roeselare, Regatul Belgiei.

„Având în vedere caracterul transnațional al acțiunilor de abuz sexual online în privința minorilor, există posibilitatea pentru infractor să comită infracțiuni în mod automatizat în mai multe locuri simultan”⁶⁶.

În urma analizei efectuate s-a constatat o creștere considerabilă a unor infracțiuni din categoria cercetată în perioada pandemiei, în special a pornografiei infantile. Această tendință este explicată de trecerea elevilor la instruirea online și de creșterea accesului la dispozitive electronice. Odată cu această tranziție, minorii au devenit mai expuși riscurilor de abuz și exploatare sexuală, având acces facil la dispozitive electronice în mediul online. De exemplu, într-o cauză penală⁶⁷ a fost constatat că în perioada mai-iunie 2020, în timp ce minorul B.V. se afla la domiciliul, iar mama sa la serviciu, în prima parte a zilei, a fost contactat pe telefonul său mobil, aplicația Viber, de către un bărbat necunoscut, care a încercat să ademenească copilul B.V., contactându-l la telefon apoi și prin apeluri video, propunându-i ieșiri la pizza, McDonald’s, cu scop de a câpăta încrederea copilului. Ulterior, adultul a devenit mai insistent, îi propunea copilului să se întâlnească în schimbul unor recompense sub formă de bomboane, bani, mâncare sau plimbări cu mașina.

Pe de altă parte, aceeași situație s-a remarcat și în rândul abuzatorilor. Schimbările în modelele de lucru au determinat mulți adulți să treacă la muncă de la distanță, oferindu-le astfel

⁶⁵ Cauza penală cu nr. 2020560226, începută la 10.12.2020 de către organul de urmărire penală al Direcției Investigații Infracțiuni Informatice a INI al IGP conform semnelor constitutive ale componentelor de infracțiune prevăzute de art.175, art.177 alin.(1) și art.208¹ Cod penal.

⁶⁶ Оганов А.А. Оперативно-разыскная характеристика киберпреступлений в отношении несовершеннолетних с использованием информационно-телекоммуникационных сетей. In: Вестник экономической безопасности, no. 1, 2019, pp. 169-173.

⁶⁷ Cauza penală cu nr. 2020560176, care a fost pornită la 12 august 2020 conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 175¹ alin. (1) Cod penal.

mai mult timp liber și acces permanent la rețeaua internetului. Acest context a creat oportunități sporite pentru cei implicați în pornografia infantilă și abuzul sexual să-și intensifice activitățile în mediul online. De exemplu într-o cauză penală⁶⁸ făptuitorul a fost pus sub învinuire pentru faptul că *”în perioada de timp 23.03.2020 – 11.06.2020, prin intermediul sistemului informatic cu adresa IP: 89.44.152.6xx a distribuit în rețeaua „Bittorrent” 11 fișiere video, respectiv a deținut și folosit în aceeași perioadă, în telefonul său mobil-341 fișiere grafice și 436 fișiere video, care conform bazei de date specializate în identificarea victimelor pornografiei infantile, abuzului și exploatării sexuale a copiilor „ICSE”, administrată de OIPC „Interpol”, reprezintă pornografie infantilă”*.

Totodată, deseori locul în care se afla autorul infracțiunii și (sau) instrumentul infracțiunii - dispozitivul (locul săvârșirii faptei ilicite) poate coincide cu locul de reședință al acestuia (locul de muncă), dar poate fi un alt loc special ales pentru săvârșirea infracțiunii (internet cafe etc.).

Cea mai importantă trăsătură distinctivă inerentă comiterii de infracțiuni împotriva inviolabilității sexuale a minorilor prin intermediul internetului este extinderea nelimitată a spectrului de victime minore ale actelor obscene și creșterea ulterioară a circulației materialelor pornografice. Rețelele de socializare oferă posibilități nelimitate de selectare a profilurilor utilizatorilor minori. Este suficient doar să se introducă criteriile de căutare de interes: sex, vârstă, loc de reședință, instituție de învățământ și așa mai departe. O trăsătură caracteristică este numărul mare de pagini ale minorilor cu care atacatorul comunică aproape simultan. Numărul victimelor, spre deosebire de actele violente cu caracter sexual tradiționale, pe internet se numără cu zecile și sutele, iar aceste acte sunt comise pentru o perioadă relativ scurtă de timp de către un singur autor, ceea ce sporește considerabil pericolul public al utilizării internetului de către minori și scade siguranța utilizării de către ei a dispozitivelor cu conexiune la internet. Astfel, actele de abuz sexual în privința minorilor comise prin intermediul rețelei internet au un caracter multiepisodic.

Printre particularitățile funcționării internetului se numără și faptul că utilizatorii rețelei globale, începând corespondența în lumea virtuală, își pierd prudența și selectivitatea în căutarea partenerilor de discuție. Inaccesibilitatea percepută a comunicării la distanță estompează limitele prudenței, mai ales în cazul minorilor, care, începând comunicarea, se bazează doar pe informațiile furnizate de autor pe pagina sa. Fotografia utilizatorului (avatarul), datele de profil ale paginii, care nu sunt verificate de administrația rețelelor sociale - de fapt, acestea sunt toate informațiile pe care utilizatorul le poate afla despre interlocutor. Prin inducerea în eroare a minorilor care nu percep un utilizator al unei rețele sociale ca fiind potențial periculos, atacatorul are numeroase posibilități de a pregăti și de a comite infracțiuni.

⁶⁸ Cauza penală cu nr. 2020560139 pornită la 19 iunie 2020 de către organul de urmărire penală al DIH al INI, conform semnelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 208¹ din Codul penal.

Dacă infractorii trebuie să folosească segmentul deschis al internetului pentru a corespunde cu minorii în rețelele sociale, ceea ce se datorează în primul rând prezenței predominante a victimelor însele pe resursele „legale”, activitatea infracțională legată de pornografia infantilă se desfășoară tot mai mult în așa-numitul internet invizibil. Există o mulțime de sinonime pentru acest concept: Invisible web, Deep web, DeepNet, Hidden web, ceea ce înseamnă „internet invizibil”, „internet profund”.

Începând cu anul 2005, pe internet a apărut și s-a dezvoltat în mod activ o tehnologie care asigură anonimatul utilizatorilor prin intermediul unei rute specializate. Dezvoltarea activă a DeepWeb sau „internetul invizibil”, a primit o ramificație negativă - așa-numitul DarkNet sau Darknet, o parte a internetului asociată cu comiterea diferitelor acte ilegale prin utilizarea tehnologiilor de anonimizare.

„Pentru a clarifica definiția unui „site interzis”, trebuie să se facă distincția între două concepte: o resursă blocată și un site Darknet. Primul este indexat de motoarele de căutare, dar este exclus din rezultatele căutărilor prin decizia unui organism de stat autorizat, în timp ce accesul la acesta este blocat de furnizorii de servicii de telecomunicații care operează în țară. Pentru a accesa aceste site-uri, este necesar să se ocolească blocarea, care este stabilită pe baza definirii adresei IP a utilizatorului ca fiind „locală”. Site-urile Darknet sunt resurse care nu sunt detectate de motoarele de căutare, accesul la acestea necesitând fie o taxă, fie o autorizație specială pentru utilizarea resurselor. Astfel de resurse pot fi accesate numai prin utilizarea unor servicii speciale - anonimizatoare, dintre care cel mai răspândit este TOR (de la The Onion Router) - un software gratuit și deschis pentru implementarea așa-numitei rute onion de a doua generație, care este un sistem de servere proxy ce permite stabilirea unei conexiuni anonime la rețea cu protecție împotriva ascultării. TOR poate fi considerat o rețea anonimă de tuneluri virtuale care realizează transmiterea datelor în formă criptată⁶⁹.

Utilizând diverse instrumente software și tehnologii de rețea, un utilizator cu un nivel elementar de cunoștințe informatice își poate disimula propriile date, ceea ce, fără îndoială, complică activitatea organului de urmărire penală și necesită un răspuns în timp util la noile provocări tehnologice ale criminalității. Astfel, săvârșirea de infracțiuni împotriva inviolabilității sexuale a minorilor prin intermediul internetului se caracterizează prin anonimat, caracter transfrontalier și posibilitatea de a comunica cu un număr nelimitat de utilizatori, indiferent de vârstă și de locul în care aceștia se află.

În atare situație, este esențială colaborarea între sectorul public și cel privat, precum și implementarea unor măsuri de reglementare adecvate, având în vedere că în prezent nu există o

⁶⁹ Захаров Н.Д.. Понятие и особенности оперативно-разыскной характеристики преступлений против половой неприкосновенности несовершеннолетних, совершенных с использованием сети интернет. In: Вестник Волгоградской академии МВД России, no. 3 (58), 2021, pp. 145-152.

bază juridică solidă pentru întreruperea accesului la anumite pagini web și nici mecanisme eficiente pentru monitorizarea conținutului pornografic pe internet. Sectorul privat al tehnologiei informației și comunicațiilor ar putea contribui prin ștergerea informațiilor și blocarea site-urilor care conțin pornografie infantilă, precum și prin dezvoltarea și oferirea de servicii de filtrare a conținutului

„În ceea ce ține de motivația și scopul comiterii acțiunilor de abuz sexual online în privința minorilor, pot fi identificate două categorii de motive: din interes material (în mare parte aceasta fiind legată de crearea și răspândirea materialelor pornografice cu implicarea minorilor) sau din interes sexual (caracteristic pentru persoanele cu deformări de orientare psihosexuală)⁷⁰”.

„În faza de pregătire a infracțiunii, apare intenția infracțională: pentru grupurile infracționale aceasta este de a genera venituri din distribuția sistematică de materiale pornografice (de regulă), din producerea de noi materiale pornografice, din publicitatea site-urilor care găzduiesc materiale pornografice sau servicii de prostituție; pentru persoanele cu deformări ale orientării psihosexuale - de a constrânge persoanele minore la acte de natură sexuală, de a le determina să întrețină relații sexuale sau de a le pregăti pentru alte infracțiuni de natură sexuală menționate anterior”⁷¹. La caz este relevantă speța⁷² în care învinuitul, acționând împreună și de comun acord cu complicele său, în perioada 08.04.2021 – 11.11.2021, au importat prin copiere, distribuit, folosit și deținut, după care au vândut 180966 de fișiere, în care sunt reprezentați mai mulți copii implicați în activități sexuale explicite, reale sau simulate și imagini sau alte reprezentări ale organelor sexuale ale unui copil, reprezentate de manieră lascivă sau obscene, care fac parte din categoria pornografiei infantile, obținând un venit în sumă de 11734,31 dolari SUA, 11550,26 euro și 196864,96 MDL.

Personalitatea infractorului. O importanță majoră pentru descoperirea eficientă a infracțiunii reprezintă identificarea celei mai tipice personalități a unui posibil infractor pentru categoria de infracțiuni corespunzătoare. Studiul criminalistic al personalității ar trebui înțeles ca fiind stabilirea de informații semnificative din punct de vedere criminalistic despre autorul infracțiunii și victima infracțiunii, ce ar putea avea semnificație pentru procesul de descoperire a infracțiunii, inclusiv informații despre proprietățile anatomice, biologice, psihologice și sociale inerente ale acestora, care sunt necesare pentru identificarea persoanei, soluționarea problemelor

⁷⁰ Антонов О. Ю. Криминалистическая модель преступной деятельности, связанной с изготовлением и оборотом порнографических материалов с использованием информационно-телекоммуникационных сетей. In: Вестник Удмуртского университета. Серия «Экономика и право», vol. 27, no. 1, 2017, pp. 73-79.

⁷¹ Антонов О. Ю. Криминалистическая модель преступной деятельности, связанной с изготовлением и оборотом порнографических материалов с использованием информационно-телекоммуникационных сетей. In: Вестник Удмуртского университета. Серия «Экономика и право», vol. 27, no. 1, 2017, pp. 73-79.

⁷² Cauza penală cu nr.2021560074 pornită la 17 mai 2021 de către organul de urmărire penală al DIII al INI al IGP, conform semnelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 208¹ din Codul penal.

tactice și stabilirea imaginii reale a evenimentului infracțional în procesul de descoperire și investigare a acestuia, precum și pentru utilizarea în procesul de prevenire a infracțiunilor.

Elementele de informații semnificative din punct de vedere criminalistic cu privire la personalitatea unui agresor sexual includ sexul, vârsta, starea civilă, locul de muncă, sănătatea fizică și psihică, stilul de viață, condițiile de educație în familie, condițiile de trai, prezența dependenței (alcool sau droguri) și altele.

V.I. Brîlev, L.A. Lyah notează că, „în termeni practici, pentru investigarea unei infracțiuni, informațiile semnificative sunt:

- *informații despre semnele fizice și biologice ale persoanei care a săvârșit infracțiunea:*

a) informații despre aspectul exterior; b) informații despre eventuale semne ale mâinilor, picioarelor, dinților, etc; c) semne de patologii; d) leziuni pe corp; e) vocea persoanei; f) alte informații distinctive;

- *informații privind caracteristicile sociale și comportamentale:* a) date de identificare; b) informații privind metoda de comitere a infracțiunii; c) informații privind aptitudinile, obiceiurile, nivelul cultural al persoanei care a comis infracțiunea; d) alte informații de natură subiectiv-psihologică;

- *informații „asociate”:* a) informații despre caracteristicile îmbrăcămintei, încălțămintei, alte lucruri pe care le are infractorul (de exemplu, accesorii); b) informații despre instrumentele infracțiunii; d) alte informații”⁷³.

În urma analizei efectuate din materialele cauzelor penale, înțelegerea profilului abuzatorului sexual al minorilor în mediul online are o importanță crucială pentru organele de urmărire penală din mai multe motive:

a) *Detectarea și identificarea infractorilor:* cunoașterea trăsăturilor și comportamentelor comune ale acestor infractori ajută la identificarea și urmărirea lor mai eficientă;

b) *Prevenirea victimizării:* prin recunoașterea potențialelor victime și a modului în care abuzatorii acționează, autoritățile pot dezvolta programe de prevenire și educație pentru a proteja copiii de pe internet;

c) *Conducerea investigațiilor:* profilul poate furniza informații valoroase pentru anchetele în curs, inclusiv date despre modul de operare al infractorului și posibilele dovezi;

d) *Protecția victimelor:* cu o înțelegere mai bună a modului în care abuzatorii acționează, autoritățile pot oferi sprijin și consiliere adecvată victimelor, ajutându-le să depășească traumele.

În cadrul investigațiilor privind actele violente de natură sexuală comise împotriva minorilor, se consideră oportună utilizarea caracteristicilor tipice ale personalității autorului.

⁷³ Брылев В.И., Лях В.И. Криминалистический анализ личности преступника и потерпевшей от изнасилования. In: Известия Тульского государственного университета. Экономические и юридические науки, no.1-2, 2012. pp. 22-24.

Această abordare implică analiza detaliată a proprietăților socio-demografice, moral-psihologice și biologice ale individului în cauză. Este important de remarcat că, în general, proporția de femei în rândul autorilor acestor infracțiuni este ne semnificativă. În majoritatea cazurilor, acești infractori sunt bărbați, iar prezenta femeilor este foarte rară. Acest aspect poate avea relevanță semnificativă în procesul de investigare și profilare a autorilor acestor infracțiuni.

Într-un studiu⁷⁴ privind profilul abuzatorului în Republica Moldova s-a constatat că, majoritatea dintre ei au vârsta de până la 45 ani: în 18% dintre cazuri, abuzatorul avea 18-20 ani, în 41% dintre cazuri – 20 – 25 ani, în 35% dintre cazuri – 40-45 ani. Doar în 5 % dintre acele 47 cazuri de abuz și exploatare sexuală on-line analizate, abuzatorul avea între 50-55 ani. În 76% dintre cazuri, copiii din RM ajung victime ale abuzului sexual din partea unui adult, cetățean al RM. În 24% dintre cazuri, copiii sunt expuși abuzului sexual on-line de către un cetățean străin.

Într-un alt studiu⁷⁵, s-au determinat 3 categorii de abuzatori care operează în mediul online:

a) *Prima categorie sunt cei care caută intimitate cu copilul.* Această categorie consideră că relația cu copilul trebuie să fie romantică și consensuală și tind să colecționeze volume mari de materiale ce reprezintă abuz sexual în privința copilului, în loc să-și orienteze timpul și energia pe acțiuni de constrângere;

b) *A doua categorie este cea a abuzatorilor adaptabili.* Aceștia consideră că victimele lor sunt suficient de mature pentru a-și exprima consimțământul sexual, astfel încât copiii pot decide dacă doresc sau nu să fie în relație;

c) *Cea de-a treia categorie sunt „abuzatorii hipersexuali”*, adică cei care posed colecții imense de materiale cu caracter pornografic.

Profilul unui abuzator sexual de minori în mediul online poate varia în funcție de mai mulți factori, inclusiv vârstă, sex, motivație și comportament. Este important să se rețină că nu există un profil universal care să se potrivească tuturor abuzatorilor sexuali de minori online, dar există anumite trăsături și comportamente comune care pot fi observate. Acestea pot include:

- *Manipulare și seducție:* Abuzatorii sexuali de minori online folosesc tehnici de manipulare pentru a câștiga încrederea copiilor și a-i convinge să le dezvăluie informații personale sau să participe la conversații sau acțiuni sexuale. Pot apărea ca persoane de încredere, prietenoase și complice.

- *Falsificarea identității:* Mulți abuzatori online își ascund adevărata identitate și vârstă, pretinzând că sunt mai tineri sau mai puțin periculoși decât sunt în realitate. Pot folosi fotografii false sau alte mijloace pentru a-și ascunde identitatea.

⁷⁴ Exploatarea sexuală online formă de abuz asupra copilului. Centrul Internațional „La strada”. Disponibil: http://lastrada.md/pic/uploaded/Infografic_La%20Strada.pdf [accesată: 15.04.2023].

⁷⁵ Study on the Effects of New Information and Technologies on the Abuse and Exploitation of Children, UNODC. Disponibil: https://www.unodc.org/documents/Cybercrime/Study_on_the_Effects.pdf [accesată: 15.04.2023].

- *Hărțuire și amenințare*: Abuzatorii pot recurge la hărțuire, șantaj sau amenințări pentru a-și controla victimele și a le determina să continue să coopereze sau să rămână tăcute.
- *Grooming*: Grooming-ul reprezintă procesul prin care abuzatorii online construiesc treptat o relație cu victimele lor, câștigându-și încrederea înainte de a începe abuzul sexual. Aceasta poate implica complimente excesive, dar și cerințe sau propuneri tot mai inadecvate în timp.
- *Colectarea de informații personale*: Abuzatorii pot încerca să obțină informații personale ale victimelor, cum ar fi nume, adrese, numere de telefon și altele, pentru a-și spori controlul asupra lor sau pentru a-i amenința mai apoi.
- *Participarea în comunități online periculoase*: Abuzatorii sexuali pot frecventa forumuri, chat-uri sau site-uri web dedicate pornografiei infantile sau altor comportamente ilegale și pot folosi aceste platforme pentru a identifica și a contacta potențiale victime.
- *Manipularea emoțională*: Pot folosi manipularea emoțională pentru a induce sentimente de vinovăție sau rușine în victime, ceea ce le poate determina să rămână tăcute sau să coopereze în continuare.
- *Escaladarea comportamentului*: Abuzatorii pot încerca să escaladeze comportamentul sexual cu victimele în timp, de la conversații sexuale la cereri de materiale fotografice sau video explicit, și, în cele din urmă, să solicite întâlniri fizice.

În cadrul cercetării noastre, am identificat că limitarea riscului de recidivă a infractorilor, în special în ceea ce privește protejarea copiilor, reprezintă o prioritate deosebită. Rezultatele sugerează că măsurile punitive tradiționale, deși esențiale, nu sunt suficiente pentru a preveni complet riscul recidivei, în special în cazurile de infracțiuni care implică contactul cu copiii.

Respectiv, pentru a întări măsurile de prevenire a recidivei și pentru a asigura protecția adecvată a copiilor, recomandăm implementarea unor măsuri complementare care să însoțească pedeapsa principală. Aceste măsuri ar putea include interdicții specifice privind angajarea în activități profesionale sau voluntare care implică contactul cu copiii. Astfel, se va contribui la minimizarea riscurilor și se va oferi o protecție suplimentară comunității, îmbunătățind eficiența sistemului de justiție penală în prevenirea recidivei.

Personalitatea victimei. Un element important al caracteristicii criminalistice ale infracțiunii este personalitatea victimei, ale cărei date ocupă unul dintre locurile centrale în informațiile semnificative din punct de vedere criminalistic despre infracțiune. În opinia noastră, următoarele date ar trebui să fie incluse în caracteristica criminalistică a personalității victimei în cazurile de acte violente de natură sexuală comise împotriva minorilor în mediul online: sexul victimei; vârsta; statutul social; componența familiei; comportamentul victimei; relațiile cu autorul infracțiunii.

Potrivit opiniei doctrinarei A.F. Khaliulina, „caracteristica criminalistică a personalității victimei actelor violente cu caracter sexual ar trebui să conțină date privind vârsta, componența familiei, statutul social, stilul de viață, comportamentul în perioada anterioară comiterii infracțiunii, în timpul comiterii infracțiunii și după comiterea acesteia, starea psihologică, precum și relația cu autorul”⁷⁶.

Susținem această opinie, adăugând că, pe lângă aceste date, este necesar să se stabilească starea de sănătate psihologică, care se stabilește printr-o examinare și constatare psihologică și psihiatrică cuprinzătoare. Importanța evaluării acestui factor influențează alegerea de către organul de urmărire penală a tacticilor de audiere a victimei minore, de evaluare a mărturiei acesteia, de înaintare a versiunilor de urmărire penală etc. În cele mai multe cazuri, grupul de risc include persoane crescute în familii incomplete sau disfuncționale. Acest lucru se poate datora lipsei de atenție din partea părinților, lipsei de hobby-uri și interese ale victimelor.

Un factor important este cunoașterea victimei cu autorul infracțiunii. Analizând acest factor, constatăm că victimele pot fi diferențiate condiționat în trei grupe:

- a) prima grupă include persoanele care sunt înrudite cu autorul infracțiunii în diverse relații de rudenie;
- b) a doua grupă include victimele care nu cunosc autorul infracțiunii, dar care au făcut cunoștință înainte de comiterea infracțiunii;
- c) a treia grupă include victimele care îl cunosc bine pe autorul infracțiunii, de exemplu, prin locul de studii, activități comune de recreere și de petrecere a timpului liber sau alte cunoștințe.

Generalizând, constatăm că elementele caracteristice criminalistice ale victimei abuzului sexual online în privința minorilor includ trăsături și comportamente care pot fi observate în mod obișnuit la copiii sau adolescenții care au fost victime ale acestui tip de abuz. Aceste caracteristici pot varia de la caz la caz, dar includ de cele mai multe ori următoarele elemente:

- **Vârstă:** Victimele abuzului sexual online sunt, în general, minori, de obicei adolescenți sau copii. Aceștia sunt în vârstă de sub 18 ani și, din cauza vulnerabilității lor, pot fi mai ușor manipulați de către agresori;
- **Lipsa experienței:** Minorii pot fi insuficient de experimentați pentru a recunoaște semnalele de avertizare și tehnicile de manipulare utilizate de agresori. Ei pot să nu înțeleagă complet consecințele participării la conversații sau acțiuni sexuale online;
- **Inocența sexuală:** Minorii pot avea o înțelegere limitată a sexualității și pot fi manipulați sau șantajați în situații sexuale online fără a înțelege cu adevărat natura infracțiunii;

⁷⁶ Халиуллина А.Ф. Характеристика личности несовершеннолетней потерпевшей по делам о насильственных действиях сексуального характера как элемент криминалистической характеристики преступления. In: Вестник Волгоградского государственного университета. Серия 5: Юриспруденция, no. 2, 2016, p.73

- **Tăcerea sau secretul:** Victimele pot să rămână tăcute sau să ascundă experiențele lor din cauza rușinii, a fricii sau a amenințărilor făcute de agresori. Acest lucru poate face ca detectarea și investigarea abuzului să fie mai dificile;
- **Dependența emoțională:** Unii minori pot dezvolta o dependență emoțională de agresorii lor, deoarece aceștia le oferă atenție sau afecțiune pe care nu o primesc în alte părți;
- **Angajamentul în comportamente sexuale riscante:** Victimele pot fi adesea expuse la conținut sexual explicit sau pot fi manipulate să participe în astfel de comportamente online, ceea ce poate duce la consecințe grave asupra dezvoltării lor;
- **Schimbări de comportament:** Unii minori pot prezenta schimbări de comportament, cum ar fi izolarea, iritabilitatea sau scăderea performanței școlare, ca urmare a traumelor legate de abuzul sexual online;
- **Cooperarea în investigații:** Este important de subliniat că, în unele cazuri, minorii pot să coopereze cu autoritățile în anchetele privind abuzul sexual online și să furnizeze informații esențiale pentru investigarea și urmărirea infractorilor.

Aceste caracteristici sunt esențiale pentru organele de aplicare a legii și lucrătorii din domeniul sănătății mentale atunci când investighează și oferă asistență victimelor abuzului sexual online. Este important să se aibă în vedere că fiecare victimă poate avea un răspuns diferit la aceste traume și poate necesita sprijin și abordări personalizate pentru recuperare.

Analiza caracteristicii criminalistice a infracțiunilor de abuz sexual față de copii prin utilizarea tehnologiilor informaționale a condus la concluzia că caracteristica criminalistică a acestora constă într-o serie de elemente care, împreună, permit investigarea eficientă și completă a acestui grup de infracțiuni. Astfel de elemente includ: modul de comitere și de ascundere a infracțiunilor, mediul în care s-a produs infracțiunea, caracteristica personalității autorului, caracteristica personalității victimei și urmele infracțiunii.

2.2. Circumstanțele care urmează a fi stabilite la cercetarea abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale

Există diferite opinii privind conținutul și structura circumstanțelor care urmează a fi stabilite și probate în cadrul unei cauze penale. În doctrină aceste circumstanțe mai sunt denumite ca probațiune sau, mai exact, obiect al probațiunii.

„Obiectul probațiunii indică ce anume trebuie dovedit pentru a putea fi soluționată o anumită cauză penală⁷⁷. „Probațiunea are ca obiect toate acele realități care sunt necesare pentru

⁷⁷ Dongoroz Vintilă, ș.a., Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român, vol. I, Partea generală. Editura Academiei Române, București, 1975, p. 175 (435 p.).

cunoașterea adevărului în cauza ce formează obiectul procesului penal”⁷⁸. „Prin obiect al probațiunii se înțelege ansamblul faptelor sau împrejurărilor de fapt ce trebuie dovedite în vederea soluționării cauzei penale”⁷⁹.

Totuși, unii autori⁸⁰ susțin că „sunt anumite categorii de împrejurări ce trebuie dovedite în orice cauză penală, ele alcătuind obiectul generic al probațiunii, iar altele trebuie dovedite numai în anumite cauze, acestea formând obiectul concret al probațiunii”.

În contextul doctrinei criminalistice, obiectul probațiunii nu este considerat exclusiv ca „circumstanțe ce necesită a fi dovedite”, ci este abordat și în alt mod. De exemplu, unii doctrinari⁸¹ utilizează termenul de „stabilirea faptei infracționale”, menționând că „pentru a descoperi infracțiunea trebuie reprodus mecanismul comiterii ei, adică portretul real al faptei infracționale, pentru ca ulterior să se răspundă la întrebarea: a fost comisă fapta, și dacă da, a fost oare aceasta o infracțiune, o simulare, un incident sau un caz întâmplător”. Alții⁸², utilizează termenul de „întrebările de bază care trebuie stabilite și cercetate”. În literatura de criminalistică, începând cu anul 1952, a fost introdusă noțiunea de „circumstanțe ce necesită a fi stabilite și cercetate” ca element al metodei de cercetare a infracțiunilor. Într-un stadiu ulterior, cercetătorul rus I.F. Pantelev⁸³ a propus denumirea acestui element ca fiind „circumstanțe legale ce necesită a fi stabilite”. O categorie aparte de autori⁸⁴ au venit în genere cu ideea de a extinde structura metodei de cercetare, instituind elementul „circumstanțe ce necesită a fi stabilite în mod primar și ulterior”.

Aceste evoluții în terminologie reflectă încercările de a defini și de a rafina modul în care cercetarea infracțiunilor este abordată în practică. Propunerile ulterioare de a include ideea de „stabilire în mod primar și ulterior” subliniază complexitatea procesului de cercetare și necesitatea unei abordări etapizate. Esența acestor schimbări constă în îmbogățirea și specializarea limbajului utilizat în criminalistică, adaptându-l pentru a reflecta mai precis diferitele aspecte ale cercetării infracțiunilor. Aceste opinii, chiar dacă sunt diferite sau se completează reciproc, au fost menite să ofere claritate și eficiență în procesul de investigație a unei sau a unor categorii de infracțiuni.

Analiza doctrinei ne indică la absența unui consens între cercetători cu privire la definirea și structurarea obiectului probatoriu. Divergențele în abordările doctrinare arată complexitatea acestei chestiuni. Afirmăm, totodată, poziția noastră care rezindă în faptul că în cadrul procesului penal ar trebui să fie dovedite doar acele circumstanțe care sunt expres prevăzute de legea

⁷⁸ Bercheșan Vasile, *Cercetarea penală (Criminalistică – teorie și practică)*, Îndrumar complet de cercetare penală. Editura și tipografia ICAR, București, 2002, p. 104 (420 p.).

⁷⁹ Doltu Ioan, Unele aspecte ale probațiunii penale, în R.D.P. nr. 2/1999, pag. 97-105.

⁸⁰ Volonciu Nicolae, *Drept procesual penal*, Ed. Didactică și București, Pedagogică, 1972, p. 158-159 (541 p.).

⁸¹ Михеев П. П., *Криминалистика в вопросах и ответах*, Москва, 1929, p. 38-39 (61 c.)

⁸² Винберг А. И., Шавер Б. М., *Криминалистика*. 2-е изд., Москва, 1945, Том 3-й, 1949, p. 22.

⁸³ Пантелеев И. Ф., *Методика расследования преступлений*, Москва, 1975, p. 3. (456 c.).

⁸⁴ Яблоков Н. П., Самошина З. Г., *Общие положения криминалистической методики расследования* // *Криминалистика*. 3-е изд., Москва, 2005, p. 546. (781 c.)

procesual-penală. Aceasta subliniază importanța conformității cu cadrul legal, or, respectarea acestei cerințe imperativă a legii este esențială și nu poate fi compromisă sau eludată în nicio circumstanță. În același timp, chiar dacă pentru anumite infracțiuni este necesară stabilirea altor circumstanțe decât cele reglementate de CPP, oricum acestea trebuie încadrate în norma legală. Aceasta nu presupune modificarea și completarea CPP, deoarece circumstanțele indicate în legea procesuală penală acoperă practic orice altă circumstanță, adică ultima se va înscrie în cele legale.

„Pentru soluționarea unei cauze penale, organele judiciare trebuie să stabilească realitatea situației de fapt, precum și toate datele referitoare la persoana făptuitorului. În orice domeniu de activitate umană, adevărul nu se relevă spontan, el trebuie descoperit și dovedit sub toate aspectele sale”⁸⁵.

Soluționarea operativă și justă a cauzelor penale implică ca organele judiciare să stabilească încă de la începutul procesului ce aspecte trebuie dovedite. Această abordare este esențială pentru asigurarea unui proces echitabil și eficient. Prin identificarea clară a aspectelor cheie care trebuie demonstrate în cadrul unei cauze penale este esențial ca această abordare să fie implementată cu respectarea drepturilor fundamentale ale tuturor părților implicate și să fie în concordanță cu principiile unui proces corect și echitabil. Stabilirea cu claritate a aspectelor ce trebuie demonstrate reprezintă un pilon al unei justiții eficiente și echitabile în cadrul sistemului judiciar.

„În literatura de specialitate probele au fost definite ca fiind acele elemente de fapt cu relevanță informativă asupra tuturor laturilor cauzei penale”⁸⁶.

Probele reprezintă elementul central al oricărei investigații penale și sunt esențiale pentru stabilirea vinovăției sau nevinovăției bănuțului, învinuțului sau inculpatului. Acestea pot lua diverse forme, cum ar fi documente, declarații, înregistrări video sau audio, corpuri delictive și multe altele, și joacă un rol crucial în determinarea adevărului într-un caz penal. Ofițerul de urmărire penală și procurorul trebuie să fie capabili să adune, să evalueze și să interpreteze aceste probe pentru a obține o imagine corectă și completă a faptelor infracționale și a circumstanțelor care le înconjoară. Informația vizată poate avea importanță juridică sau, în particular, să reflecte anumite împrejurări ale faptului infracțional, importante pentru calificarea acestuia, să indice asupra vinovăției persoanei, să fie folosită în scop orientativ pe anumite segmente a celor întâmplate, precum și la selectarea comportamentului tactico-strategic a reprezentantului organului de urmărire penală.

Emilian Stancu concretizează că „pentru cercetarea unei fapte, indiferent de natura ei, organele de drept trebuie să-și orienteze activitățile potrivit formulei „celor 7 întrebări”: ce faptă

⁸⁵ Dongoroz Vintilă. Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român: Partea specială. București, 1976, p. 44.

⁸⁶ Dongoroz Vintilă. Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român: Partea specială. București, 1976, p. 168.

s-a comis și care este natura ei? unde s-a comis fapta? când a fost săvârșită? cine este autorul? cum și în ce mod a săvârșit-o? cu ajutorul cui? în ce scop? La aceste întrebări se mai adaugă încă una foarte importantă: cine este victima? Tot el menționează că numai pe baza răspunsului la aceste întrebări este posibil să se alcătuiască un probatoriu de natură să reflecte realitatea și, astfel, să permită stabilirea adevărului”⁸⁷.

N.P. Iablokov menționează că „pentru soluționarea tuturor întrebărilor ce apar în cadrul cercetărilor este suficient de a stabili toate elementele obiectului probatoriu”⁸⁸.

„Cunoașterea obiectului probatoriu are o deosebită importanță pentru soluționarea legală și temeinică a cauzelor penale, deoarece ne indică tot ce trebuie dovedit, îndrumând autoritățile judiciare să lămurească, prin probe, toate aspectele care interesează cauza, dar, totodată, împiedicându-le să irosească timp și mijloace cu dovedirea unor fapte și împrejurări care nu prezintă nici un interes pentru cauză”⁸⁹.

Suntem de acord cu opinia potrivit căreia „obiectul probatoriu permite stabilirea sarcinilor specifice, a direcției și a volumului acțiunilor de urmărire penală și a procesului de judecată a cauzei, pentru a le face sistematice și orientate pentru a investiga în mod complet și cuprinzător circumstanțele cauzei cu o cheltuială minimă de timp și resurse”⁹⁰.

În continuare vom analiza acele circumstanțe legale care urmează a fi dovedite în procesul penal privind abuzul sexual față de copii prin utilizarea tehnologiilor informaționale. Așadar, art. 96 alin. (1) CPP reglementează că, „În cadrul urmăririi penale și judecării cauzei penale trebuie să se dovedească: 1) faptele referitoare la existența elementelor infracțiunii, precum și cauzele care înlătură caracterul penal al faptei; 2) circumstanțele prevăzute de lege care atenuează sau agravează răspunderea penală a făptuitorului; 3) datele personale care caracterizează inculpatul și victima; 4) caracterul și mărimea daunei cauzate prin infracțiune; 5) existența bunurilor destinate sau utilizate pentru săvârșirea infracțiunii sau dobândite prin infracțiune, indiferent de faptul cui ele au fost transmise; 6) toate circumstanțele relevante la stabilirea pedepsei”.

Conform acestor prevederi, putem concluziona că aceste circumstanțe sunt necesare în mod imperativ a fi dovedite în cadrul fazelor procesuale enunțate, indiferent de ce infracțiune din partea specială a Codului penal a fost comisă, implicit și în cazul infracțiunilor ce abuz sexual față de copii prin intermediul tehnologiilor informaționale.

⁸⁷ Stancu Emilian., *Tratat de criminalistică*, Ediția a V-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2010, p. 551 (839 p.).

⁸⁸ Яблоков. Н. П., *Криминалистическая характеристика преступлений — важный элемент криминалистической теории и практики // Актуальные проблемы криминалистики на современном этапе*. Краснодар, 2002, с. 30.

⁸⁹ Theodoru Grigore Gr. *Tratat de Drept procesual penal*, Bucureti, 2002, p. 285.

⁹⁰ Хмыров А.А. *Теория доказывания. Учебное пособие*. Краснодар, 2006, p. 12.

Este firesc de a menționa că, deși aceste circumstanțe sunt obligatorii și unice pentru toate tipurile de infracțiuni, ele se deosebesc de la o infracțiune la alta, chiar în cazul unor infracțiuni identice, datorită cărui fapt aceste circumstanțe obțin un specific aparte.

Abuzul sexual online asupra copiilor acoperă o serie de comportamente infracționale și de tipuri de infractori. Prin urmare, organul de urmărire penală ar trebui să țină seama de contextul și de circumstanțele în care se presupune că a avut loc infracțiunea, deoarece acest lucru va determina modul în care ar trebui să fie construit probatoriu și care sunt liniile de investigație relevante.

Obiectul probației în cazurile de abuz sexual față de copii prin intermediul tehnologiilor informaționale include fapta infracțiunii, vinovăția persoanei în comiterea infracțiunii, forma de vinovăție și motivele acesteia, circumstanțele care caracterizează personalitatea inculpatului, natura și întinderea prejudiciului cauzat prin infracțiune, circumstanțele care exclud caracterul penal al faptei, circumstanțele care atenuază și agravează pedeapsa, circumstanțele care pot atrage liberarea de răspundere penală etc.

„La documentarea infracțiunilor contra inviolabilității sexuale a minorilor săvârșite prin intermediul internetului, organul de urmărire penală trebuie să consemneze în detaliu fiecare dintre elementele infracțiunii, ținând cont de specificul lor juridico-penal, precum și de practica judiciară și de investigație existentă”⁹¹.

Rezultatele analizei practicii de investigație în cazurile de abuz sexual față de copii prin intermediul tehnologiilor informaționale (în mediul online) ne permit să concluzionăm că organele judiciare obțin informațiile inițiale despre fapta infracțională din sesizarea cu privire la infracțiune depusă de reprezentantul legal al victimei minore sau din sesizarea primită din alte surse.

Circumstanțe ce urmează a fi dovedite în cadrul cercetării abuzului sexual online asupra copiilor sunt următoarele:

Datele personale care caracterizează victima infracțiunii. Atunci când ne referim la victima abuzului sexual față de copii prin utilizarea tehnologiilor informaționale, organul de urmărire penală este obligat să administreze și să probeze o serie de elemente esențiale pentru a stabili în mod concludent datele ce caracterizează victima.

Prin urmare, aceasta include: *identitatea* (autentificarea și dovedirea identității victimei prin mijloace legale și documente corespunzătoare), *vârsta* (stabilirea cu claritate a vârstei victimei, având impact semnificativ asupra calificării infracțiunii), *genul* (confirmarea genului victimei pentru a înțelege contextul și pentru a evidenția posibilele implicații specifice de gen), *naționalitatea și cetățenia* (documentarea și evidențierea naționalității și cetățeniei victimei pentru

⁹¹ Захаров Н. Д. Особенности проведения отдельных оперативно-разыскных мероприятий при выявлении и раскрытии преступлений против половой неприкосновенности несовершеннолетних, совершенных с использованием сети Интернет. In: Вестник Волгоградской академии МВД России. 2023, no. 1 (64). pp. 108—115.

a evalua dimensiunea transnațională a infracțiunii, precum și pentru a analiza victimele-țintă a abuzatorilor legate de naționalitate și cetățenie), *proveniența socială și starea socială* (analiza detaliată a provenienței sociale, inclusiv a stării financiare, nivelului educațional și altor aspecte relevante pentru starea socială, cu accent pe aspecte precum profitul și starea de vulnerabilitate), *statutul social și locul de trai* (descrierea și evaluarea statutului social al victimei, inclusiv locul său de trai, pentru a înțelege contextul familial și comunitar), *starea de sănătate și particularitățile psihologice* (confirmarea stării de sănătate fizică și mentală a victimei, evidențiind orice particularități psihologice relevante, cum ar fi calitățile volitive și nivelul dezvoltării mintale), *modul de viață și legăturile personale* (colectarea informațiilor despre modul de viață al victimei și identificarea legăturilor personale, inclusiv cele de rudenie).

Totalitatea datelor respective sunt esențiale pentru efectuarea unei investigații temeinice. Datele personale ale victimei vor da posibilitate organului de urmărire penală a califica corect acțiunile făptuitorilor, în unele cazuri, a clarifica și alte probleme importante pentru stabilirea tuturor circumstanțelor faptei, rezolvarea problemelor de interes etc.

Pe lângă aspectele enunțate, organul de urmărire penală ar trebui să ia în considerare și faptul dacă victima a cărei declarații o examinează prezintă unele vulnerabilități. Prin urmare, este necesar de analizat dacă copilul care trece prin experiența unui abuz sexual online, este afectat din punct de vedere psihologic și dacă manifestă deseori schimbări în comportament.

Un studiu⁹² în acest sens indică pentru a atrage atenția la următoarele schimbări: „comportamentul secretos; anxietate; retragerea din familie, din cercul de prieteni sau din cercul de interese; acțiuni de auto-vătămare sau tendințe suicidale; persistența sentimentului de vinovăție din partea copilului pentru cele întâmplate”.

Un alt studiu⁹³ recunoaște vulnerabilitățile copilului-victimă a abuzului sexual online expuse *supra* și recomandă ca organul de urmărire penală și procurorul să le ia în mod obligatoriu în considerare. Tot acest studiu indică asupra faptului că, „absența oricăreia dintre aceste caracteristici nu înseamnă că o acuzație adusă de victimă nu este adevărată, prezența lor poate ajuta organul de urmărire penală și procurorul să își formeze o opinie generală pe acest caz”.

Aceste aspecte trebuie să fie identificate de către organul de urmărire penală cu ajutorul unui psiholog pentru a stabili tactica atât a audierii victimei minore, cât și pentru interpretarea declarațiilor acesteia. Totodată, starea psihologică a victimei poate influența stabilirea nivelului de gravitate a faptei comise de infractor. Astfel, „specificul interogatoriului unei victime minore a infracțiunilor împotriva inviolabilității sale sexuale este condiționată atât de natura specifică a

⁹² Ce este exploatarea sexuală online a copiilor? Ghid pentru profesioniști. Centrul Internațional „La Strada Moldova”, p.11. Disponibil: [COSESA_ghid_pentru_profesionisti.pdf \(lastrada.md\) \[accesată: 07.06.2023\]](#).

⁹³ Child Sexual Abuse: Guidelines on Prosecuting Cases of Child Sexual Abuse. Disponibil: <http://bit.ly/3rbebsV> [accesată: 07.06.2023].

infracțiunii comise, cât și de caracteristicile personale ale persoanei audiate, formate din trei componente principale, care urmează a fi stabilite de către organul de urmărire penală: vârsta persoanei audiate, nivelul de dezvoltare și de educație, trăsăturile psihologice dezvoltate la persoana audiată⁹⁴. Din câte observăm, datele personale care caracterizează victima constituie circumstanțe ce urmează a fi stabilite prin diferite mijloace de probă, implicit prin declarațiile victimei minore a abuzului sexual prin utilizarea tehnologiilor informaționale.

Datele personale ce caracterizează infractorul. Această circumstanță se realizează, în primul rând, prin identificarea făptuitorului. Obținerea acestei informații poate fi realizată în momentul întocmirii actelor de constatare de către organul de constatare atunci când stabilește bănuiala rezonabilă⁹⁵, la faza de examinare a sesizării cu privire la infracțiune⁹⁶, care startează cu începerea procesului penal sau, după caz, la etapa începerii urmăririi penale. Informațiile privind identificarea făptuitorului depind de faptul dacă victima minoră îl cunoaște sau nu. În acest sens, activitatea organului de urmărire penală ar trebui să se concentreze la etapa inițială pe obținerea a cât mai multor informații de la victimă (victime) pentru a identifica făptuitorul.

Specific pentru infracțiunile de abuz sexual față de copii prin utilizarea tehnologiilor informaționale este că victima de regulă nu cunoaște identitatea făptuitorului, deoarece pentru comiterea acțiunilor criminale făptuitorii folosesc identitate falsă.

„Pentru identificarea abuzatorului sexual a minorilor prin intermediul tehnologiilor informaționale, organul de urmărire penală trebuie să stabilească următoarele:

- a) stabilirea informațiilor tehnice (date de înregistrare) despre utilizatorul care a creat și administrează o pagină într-o rețea socială (dacă infracțiunea a fost comisă prin interacțiunea infractorului cu victima într-o rețea socială);
- b) identificarea proprietarilor de site-uri web, resurse, nume de domenii (inclusiv metode de plată pentru aceste servicii);
- c) stabilirea de informații privind adresa de e-mail și stocările de date în cloud;
- d) stabilirea de informații privind proprietarii portofelului electronic al sistemului de plăți electronice (dacă se cunoaște că au fost aferente careva plăți în cadrul acțiunii comise de către făptuitor);
- e) identificarea apartenenței adreselor IP;

⁹⁴ Ерахмилевич В. В., Суханова Е. П., Куликов Е. А. Некоторые вопросы методики расследования развратных действий, совершенных в отношении несовершеннолетних с использованием интернет-ресурсов. In: Известия Алтайского государственного университета, no. 6 (104), 2018, pp. 222-226.

⁹⁵ A se vedea despre activitatea organului de constatare și stabilirea bănuielii rezonabile: Ostavciuc Dinu, Sesizarea organului de urmărire penală, Chișinău, 2020, p. 87, 142, 143, 151, 162, 167, 169; Ostavciuc Dinu, Principiile procesului penal, Chișinău, 2022, p. 46, 130, 133, 134, 136, 138; Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Urmărirea penală, Editura Pro Universitaria, București, 2023, p. 26-29, 34, 42, 59, 89; Pântea Andrei, Bănuiala rezonabilă și dreptul la apărare, în Revista Națională de Drept, nr. 2, 2016, p. 50-56.

⁹⁶ O nouă fază a procesului penal demonstrată de: Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Urmărirea penală, Chișinău, 2021, p. 55.

- f) identificarea numărului de telefon al abonatului și identificarea proprietarului acestuia;
- g) obținerea de informații privind resursele accesibile publicului pe internet⁹⁷.

Suntem de acord cu această poziție, deoarece analiza practicii ne arată că anume prin aceste mijloace și prin stabilirea acestor aspecte putem obține identitatea reală a făptuitorului. Specific pentru Republica Moldova este că sesizarea privind comiterea unor infracțiuni de abuz sexual online este depusă cel mai des de Centrul Național pentru Copii Dispăruți și Exploatați (NCMEC).

Din analiza pe care am efectuat-o privind cauzele penale în care urmărirea penală a fost începută pe una din genurile de infracțiuni de abuz sexual față de copii prin intermediul tehnologiilor informaționale, se desprinde că identitatea făptuitorului poate fi obținută prin:

- **Cooperarea cu furnizorii de servicii de internet:** Se solicită informații despre adresele IP și conturile utilizate pentru activitățile suspecte.
- **Colaborarea cu rețelele sociale și alte platforme online:** Se colaborează cu platformele de social media pentru a obține date despre conturi și activități.
- **Parteneriate cu agenții internaționale:** Se colaborează cu organizații internaționale și agenții de aplicare a legii din alte țări pentru a urmări făptuitorii care operează la nivel transnațional.
- **Declarațiile victimei, care în cadrul audierii indică direct cine este abuzatorul (dacă îi este cunoscut);**
- **Declarațiile altor persoane (martori, asistenți sociali, pedagogi, rude, prieteni, colegi, etc), cărora le-au devenit cunoscute circumstanțele comiterii abuzului și persoana abuzatorului.**

Aceste metode sunt esențiale pentru a identifica și a aduce în fața justiției făptuitorii de abuzuri și exploatare online, având în vedere că tehnologia evoluează rapid și oferă atât oportunități, cât și provocări în combaterea infracțiunilor cibernetice.

În același timp, este imperativ necesar de a stabili dacă făptuitorul a cunoscut despre faptul că abuzul sexual online îl comite în privința unui minor.

Informațiile privind personalitatea făptuitorului sunt, de asemenea, necesare pentru a stabili circumstanțele care au contribuit la săvârșirea infracțiunii (de exemplu, specificul educației și formării morale a persoanei, condițiile de viață, opiniile și hobby-urile, informații privind starea psihică, atitudinea față de alcool, substanțe narcotice și psihotrope, prezența unor legături cu persoane care duc un stil de viață antisocial etc.).

Unul dintre cele mai importante și mai dificile momente este stabilirea identității utilizatorului unei anumite pagini din rețelele de socializare. De regulă, se trimite o solicitare

⁹⁷ Захаров Н. Д. Особенности проведения отдельных оперативно-разыскных мероприятий при выявлении и раскрытии преступлений против половой неприкосновенности несовершеннолетних, совершенных с использованием сети Интернет. In: Вестник Волгоградской академии МВД России. 2023,но. 1 (64). p. 112

reprezentanților rețelei de socializare în cauză pentru a afla adresa paginii de pe care a fost accesată de presupusul bănuït, când a fost înregistrat, ce adresă IP a fost atribuită utilizatorului în momentul înregistrării și în feed-ul de activitate ulterioară, care este data ultimei vizite, ce numere de abonat sunt „atașate” la această pagină și alte date personale ale respectivului utilizator.

Al doilea pas constă în trimiterea unei cereri către operatorul de telefonie mobilă pentru a afla pe numele cui este înregistrat numărul de abonat al persoanei care utilizează resursa de internet. În același timp, este posibil ca utilizatorul să aibă cartele SIM înregistrate nu pe numele său. Pentru a identifica utilizatorul, este recomandabil ca organul de urmărire penală sau, după caz, procurorul să dispună în temeiul art. 135 alin. (1) CPP, colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice (autorizată de judecătorul de instrucție la demersul procurorului), precum și identificarea abonatului sau a utilizatorului unei rețele de comunicații electronice (autorizată de procuror la demersul ofițerului de urmărire penală).

Prin colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice putem obține, în temeiul art. 138/4 alin. (1) lit. a)-i) CPP, informații despre: *„numerele de telefon înregistrate pe numele unei persoane; posesorii numerelor de telefon sau utilizatorii adreselor IP pentru care a fost autorizată măsura specială de investigație; serviciile de comunicații electronice prestate utilizatorului; sursa de comunicații electronice (numărul de telefon al apelantului sau adresa de internet protocol (IP)); destinația comunicației electronice (numărul de telefon al apelatului sau adresa de internet protocol (IP)); numărul de telefon spre care este redirecționat apelul); tipul, data, ora și durata comunicației electronice, inclusiv ale tentativelor de apel eșuate; echipamentul de comunicații electronice al utilizatorului sau un alt dispozitiv utilizat pentru comunicație (identificatorul internațional al echipamentului mobil (IMEI) al apelantului și cel al apelatului; adresa media acces control (adresa MAC) a echipamentului de acces la serviciile fixe amplasat în locația clientului (CPE); în cazul serviciilor preplătite anonime – data și ora la care a fost inițial activat serviciul și denumirea locației (Cell ID) din care a fost activat serviciul); locația echipamentului de comunicații mobile (denumirea locației (Cell ID) de la începutul comunicației; locația geografică a celulei prin referință la denumirea locației, în perioada în care datele sunt reținute); adresele fizice de prestare a serviciului fix”*.

Prin identificarea abonatului sau a utilizatorului unei rețele de comunicații electronice, potrivit art. 138/6 alin. (1) pct. 1) lit. a), b) și pct. 2) CPP, putem obține informații cu privire la: *„datele de identificare (numele, prenumele, IDNP, adresa) ale abonatului sau ale utilizatorului unei rețele de comunicații electronice (identificatorul internațional al abonatului mobil (IMSI), numărul de telefon, numărul de serie al modului de identificare a abonatului (al cartelei SIM), adresa de internet protocol (IP), adresele fizice de prestare a serviciului fix); numerele de telefon*

și/sau a adresele de internet protocol (IP) înregistrate pe numele unei persoane; faptul dacă un serviciu de comunicații electronice este sau a fost activ la o anumită dată”.

Practicienii întâmpină cele mai mari dificultăți în rezolvarea situațiilor inițiale de investigare tocmai în condiții de incertitudine cauzate de faptul că infractorul (infractorii) își ascunde (ascund) identitatea, locația reală și alte circumstanțe legate de anonimat.

„O astfel de disimulare poate lua forma: asigurarea anonimatului (depersonalizarea) identității autorului (de exemplu, prin înregistrarea și activarea pe rețelele de socializare, messenger, diverse site-uri web, site-uri de stocare în cloud sub nume și prenume fictive, pseudonime virtuale (porecle sau pseudonime) sau un set aleatoriu de litere, numere și simboluri. Atunci când se înregistrează pe rețelele de socializare și alte resurse, infractorii pot, de asemenea, să furnizeze informații false și să utilizeze numere de telefon mobil înregistrate pe numele altor persoane, inclusiv numere false; crearea de adrese de e-mail în scopuri infracționale, utilizând site-uri web și alte resurse care transferă mesaje de la o adresă de e-mail la alta (remailers), cu distrugerea informațiilor despre expeditorul real; utilizarea de software care permite ascunderea sau substituirea adresei IP și a locației utilizatorului, criptarea traficului pe internet și permisiunea accesului la resurse și interacțiunea cu alți utilizatori în segmentul de umbră al internetului (diverse servicii VPN și alte programe de anonimizare, TOR Browser etc.); utilizarea de software de la terți (de exemplu, casetele de dialog din jocurile online) în scopul comunicării infracționale și al transmiterii de date; includerea dispozitivelor conectate la dispozitive mobile și transferul de date digitale din diferite locații și pentru perioade scurte de timp; utilizarea pentru conectarea și transmiterea datelor digitale a rețelelor Wi-Fi în locuri publice; utilizarea de calculatoare speciale, smartphone-uri, routere pentru a comite infracțiuni și apoi ascunderea acestora”⁹⁸.

Realizând acțiunile de urmărire penală indicate *supra* și depășind obstacole care sunt provocate de tendința făptuitorilor de a acționa anonim, organul de urmărire penală are sarcina de a stabili identitatea făptuitorului (numele, prenumele, patronimicul), vârsta acestuia (subiect al infracțiunii este persoana fizică responsabilă care la momentul săvârșirii traficului de copii a atins vârsta de 16 ani), studiile, naționalitatea, cetățenia, proveniența socială, profesia, locul de muncă, funcția ocupată, starea familială, prezența copiilor minori, predispoziția față de droguri și alcool, existența antecedentelor penale, rolul în viața socio-politică, sfera relațiilor, comportamentul făptuitorului după comiterea infracțiunii.

Aceste informații pot influența asupra stabilirii pedepsei penale, fiind importante pentru individualizarea răspunderii penale (pentru stabilirea pedepsei, tipul penitenciarului, stabilirea

⁹⁸ Бадоян С. М. Криминалистические особенности установления лиц, совершивших распространение материалов с порнографическими изображениями несовершеннолетних в сети Интернет. In: Криминалистика: вчера, сегодня, завтра : сб науч. тр. Иркутск: Восточно-Сибирский институт МВД России, 2023. Т. 25. № 1, р.39

recidivei, precum și pentru soluționarea altor aspecte legate de stabilirea pedepsei). Cu toate acestea, date precum caracteristicile și aptitudinile profesionale, reflectate în modul de comitere a infracțiunii sau de disimulare a acesteia, pot fi considerate ca dovezi indirecte ale implicării sau neimplicării persoanei în săvârșirea infracțiunii.

Faptele referitoare la existența elementelor infracțiunii, precum și cauzele care înlătură caracterul penal al faptei. Acest aspect este important pentru a stabili dacă a existat fapta infracțiunii și dacă sunt întrunite elementele constitutive ale unei din componentele de infracțiune în care se încadrează faptele de abuz sexual în privința minorilor comise prin intermediul tehnologiilor informaționale. Totodată, acest aspect este necesar pentru a stabili dacă nu sunt cauze care înlătură caracterul penal al faptei respective.

Cu alte cuvinte, trebuie de răspuns la întrebarea dacă a avut loc săvârșirea unei din infracțiuni în care pot fi încadrate acțiunile de abuz sexual în privința minorilor, comise prin intermediul tehnologiilor informaționale. Astfel, trebuie de stabilit dacă acțiunile comise de făptuitor întrunesc semnele laturii obiective ale uneia din infracțiunile, prevăzute la art. 175¹ CP – ademenirea minorului în scopuri sexuale; art. 206 CP – traficul de copii; art. 208¹ CP – pornografia infantilă; art. 208² CP – recurgerea la prostituția practică de un copil; art. 173 CP – hărțuirea sexuală sau a altor componente de infracțiune ce ar putea fi relevante în cazul unei forme concrete de manifestare a abuzului sexual în privința copilului comis cu sau prin utilizarea tehnologiilor informaționale.

Totodată, obligația organului de urmărire penală presupune dovedirea legăturii cauzale între acțiune și consecințele prejudiciabile. Circumstanțele atenuante și agravante au o însemnătate mare la stabilirea pedepsei făptuitorului, de aceea organul de urmărire penală este obligat a le stabili și dovedi. Circumstanțele care atenuază sau agravează răspunderea penală sunt prevăzute la art. 76 și respectiv, la art. 77 ale CP.

Specific pentru infracțiunile cercetate este durata și frecvența abuzului. În opinia noastră, printre particularitățile documentării infracțiunilor în cauză se numără, de asemenea, necesitatea de a stabili toate episoadele de activitate infracțională împotriva unui număr nelimitat de victime, ceea ce se explică prin caracterul transfrontalier al internetului.

„La fel, este necesar să se verifice toate contactele disponibile, inclusiv din „lista de prieteni” din rețelele sociale ale persoanei bănuite, care ar putea fi implicate în activități ilegale similare, pentru a identifica dacă au fost mai multe victime”⁹⁹. În același timp, durata și frecvența abuzului îndreptate împotriva unei victime poate avea influența asupra nivelului de gravitate a

⁹⁹ Захаров Н. Д. Особенности проведения отдельных оперативно-разыскных мероприятий при выявлении и раскрытии преступлений против половой неприкосновенности несовершеннолетних, совершенных с использованием сети Интернет. In: Вестник Волгоградской академии МВД России. 2023,но. 1 (64). p. 111

faptei, având în vedere că aceste două aspecte pot influența sporirea impactului negativ al acțiunilor asupra sănătății fizice și psihice a victimei.

Un alt specific pentru stabilirea faptelor referitoare la existența elementelor infracțiunii constă în probele de natură electronică. Cu alte cuvinte, datorită probelor electronice organul de urmărire penală poate stabili dacă există sau nu componența de infracțiune. Or, probele electronice, în acest sens, sunt practic unicele care demonstrează faptul infracțional.

Principalele acțiuni de urmărire penală care vizează depistarea, fixarea și ridicarea urmelor electronice ale infracțiunii sunt examinarea de obiecte și documente, percheziția și ridicarea.

În primul rând, după primirea informației despre abuzul sexual al unui minor prin intermediul internetului, primul pas constă în obținerea informațiilor necesare de la victimă pentru a confirma comiterea faptelor ilicite. Acest lucru se face, de obicei, prin efectuarea unei percheziții la locul unde victima a interacționat cu făptuitorul, adică locul unde aceasta ține dispozitivul prin intermediul căruia a avut loc interacțiunea criminală, la domiciliul victimei sau în alt loc, în timpul căreia se examinează dispozitivul de pe care a avut loc comunicarea și se ridică informațiile de interes pentru urmărirea penală.

La fel, probele urmează a fi obținute și de la persoana bănuită în comiterea infracțiunii, după ce aceasta a fost identificată. Astfel, în timpul unei percheziții în cauzele penale în care urmărirea penală a fost începută pe faptul inviolabilității sexuale a minorilor comise prin intermediul tehnologiilor informaționale, pot fi depistate și ridicate echipamente informatice, dispozitive mobile și suporturi electronice de date ale făptuitorilor, precum: „înregistrări audio, video și fotografiile care corespund naturii actului (materiale pornografice); fragmente de corespondență pe rețelele de socializare cu utilizatori minori; corespondența cu alți utilizatori de internet, care indică asupra activității infracționale a persoanei în cauză; jurnalul electronic al dispozitivului, care conține date privind resursele accesate, data, ora de început și de sfârșit a accesului; software care permite partajarea de fișiere în rețele peer-to-peer (Shareaza, FrostWire SHAREit etc.); mijloace destinate protejării informațiilor; dispozitive periferice de acces la Internet (routere, modemuri etc.). Trebuie remarcat faptul că, în acest caz, o parte integrantă a investigației ulterioare a infracțiunilor comise prin intermediul internetului este compararea adreselor MAC ale dispozitivelor confiscate cu adresele MAC ale dispozitivelor de la care a fost accesat internetul. În acest scop, este recomandabil să se solicite în prealabil informații de la operatorul de telecomunicații care oferă acces la internet abonatului la adresa căruia se desfășoară acțiunea de urmărire penală; alte obiecte și documente cu valoare probatorie”¹⁰⁰.

¹⁰⁰ Захаров Н. Д. К вопросу о взаимодействии следственных и оперативных подразделений при реализации оперативно-розыскной информации по преступлениям против половой неприкосновенности несовершеннолетних, совершенным с использованием сети Интернет. In: Криминалистика: вчера, сегодня, завтра : сб науч. тр. Иркутск : Восточно-Сибирский институт МВД России. 2023. Т. 25. № 1. pp. 75–85.

În cazul în care la domiciliul făptuitorului se găsesc diverse dispozitive electronice, este necesară examinarea acestora în timpul acțiunilor de urmărire penală. Scopul unei astfel de examinări poate fi acela de a găsi pagini în rețelele de socializare, de unde s-a purtat corespondența cu minori, conținutul acestei corespondențe, ceea ce poate permite obținerea de probe atât pentru faptele cunoscute de comitere a infracțiunilor, cât și pentru identificarea unor noi episoade de activitate infracțională. Corespondența poate conține, de asemenea, informații privind distribuirea de materiale pornografice, contacte ale altor persoane implicate în activități ilegale, informații privind serviciile utilizate pentru a anonimiza utilizatorii pe internet și pentru a plăti diverse bunuri și servicii, inclusiv cele ilegale.

Dispozitivele se ridică și ulterior sunt trimise pentru o expertiză a mijloacelor și a tehnologiilor informaționale. În urma expertizei, pe suporturile prezentate pot fi găsite fișiere cu conținut pornografic, programe pentru distribuirea acestora, corespondență în rețelele de socializare, extrase din istoricul browserului, precum și noi episoade de activitate infracțională.

O problemă constituie accesul dificil la unele resurse de internet care sunt înregistrate pe teritoriul altor țări (WhatsApp, Skype, Telegram etc.). Identificarea adreselor IP legate de acești operatori este posibilă doar prin trimiterea de solicitări internaționale, care de cele mai multe ori nu dau rezultate pozitive în identificarea persoanelor implicate.

„Practica de investigare a infracțiunilor discutate indică faptul că abuzatorii aleg platformele pe care comit abuzul sexual online față de copil reieșind din interesele pe care le au. Așadar, rețelele de partajare (schimb) de fișiere sunt cel mai des utilizate pentru procurarea și distribuirea de materiale ce reprezintă abuzul sexual în privința copiilor, în mare parte datorită vitezei înalte a schimbului de date. De obicei, pe aceste rețele fișierele sunt recepționate și expediate concomitent către mai mulți utilizatori necunoscuți, fișierele sunt distribuite pe fragmente. Aceste materiale, de obicei sunt accesibile doar cu ajutorul unor servere speciale și pot fi găsite numai în baza unor identificatori concreți, cunoscuți și accesibili unui număr restrâns de persoane, care au interes în privința acestor materiale. Respectiv, probabilitatea ca o persoană să găsească și să acceseze involuntar sau întâmplător astfel de conținuturi este minimă”¹⁰¹.

Un exemplu în acest sens, este speța¹⁰² în care bănuitul a declarat că nu recunoaște bănuiala ce se impută, a auzit doar că este o așa problemă în societate și în calitate de cercetător face diferite studii, inclusiv pregătește proiecte pentru a îmbunătăți anumite legi ce țin de prevenirea abuzului sexual în privința copiilor. Nu înțelege cum au fost descărcate aceste fișiere în dispozitivul său. În urma examinării dispozitivului electronic ridicat în cadrul percheziției, organul de urmărire

¹⁰¹ Popa Lilia. Metode de comitere a infracțiunilor cu caracter sexual online în privința copiilor în Republica Moldova. În: Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM: științe juridice, 2022, nr. 15, pp. 273

¹⁰² Sentința nr.1-3405/19 din 02 decembrie 2020 prin care inculpatul Dmitrii Crișmari a fost condamnat pentru comiterea infracțiunii prevăzute la art. 208/1 din Codul penal.

penală a stabilit că bănuitul a utilizat programe și soft-uri specializate în descărcarea fișierelor cu conținut de pornografie infantilă.

Tehnologiile de gestiune a datelor informatice de la distanță sunt cel mai des utilizate pentru operarea cu materiale ce reprezintă abuzul sexual în privința copiilor de pe dispozitive fără păstrarea fișierelor în dispozitivele respective (tehnologia cloud - de păstrare în „nor”) și pentru administrarea Web site-urilor sau paginilor Web create special pentru distribuirea sau vinderea materialelor vizate.

Printre cele mai utilizate rețele de socializare, prin intermediul cărora infractorii comunică cu victime minore, specifice pentru Republica Moldova, sunt: Odnoklassniki.ru, Vkontakte, Skype, Facebook, Instagram, Viber, Telegram, etc.

O altă particularitate pentru cercetarea infracțiunilor de abuz sexual a copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale este starea de sănătate și sprijinul psihologic ale victimei. Copiii care au fost victimele unui abuz sexual, indiferent care a fost forma acestui abuz, sunt susceptibili de a avea nevoie de un nivel foarte ridicat de sprijin. Organul de urmărire penală va fi responsabil în primul rând pentru facilitarea acestui sprijin, deși nu va fi responsabil pentru furnizarea de sprijin emoțional sau psihologic.

Sprijinul pentru victime și martori poate fi oferit în mai multe moduri înainte, în timpul și după procedurile penale. Este important ca nevoia de sprijin să fie identificată din timp și să fie monitorizată îndeaproape pe parcursul desfășurării cazului. Organul de urmărire penală ar trebui să abordeze în mod proactiv această chestiune în cadrul discuțiilor despre caz și cu alte instituții relevante, astfel încât victimele minore să beneficieze de cel mai bun sprijin posibil. Dacă este cazul, părinții și tutorii ar trebui, de asemenea, să fie informați încă de la început cu privire la ceea ce se așteaptă și la sprijinul care poate fi oferit.

De asemenea, este important să se recunoască faptul că, „întrucât victimele sunt minore, sprijinul disponibil înainte, în timpul și după procesul în instanță ar trebui să le fie explicat în termeni adecvați vârstei lor (sau în termeni adecvați dezvoltării), astfel încât să înțeleagă despre ce se discută și, dacă este posibil, părinții sau tutorii să fie implicați și să se discute cu ei despre sprijinul disponibil. Trebuie remarcat faptul că acest sprijin este distinct și separat de consiliere psihologică”¹⁰³.

„Sprijinul psihologic al acțiunilor de urmărire penală cu implicarea minorilor are două obiective la fel de importante: protejarea drepturilor, intereselor și sănătății mintale a copilului și obținerea de la acesta a unor informații cât mai complete și corecte, relevante pentru cauza penală. Aceste obiective nu se contrazic reciproc, ci, dimpotrivă, se intersectează în mai multe aspecte. Cu cât mai puțin stres și tensiune internă va suporta un copil în timpul unei acțiuni de urmărire penală,

¹⁰³ Child Sexual Abuse: Guidelines on Prosecuting Cases of Child Sexual Abuse. Disponibil: <http://bit.ly/3rbebsV>

cu atât mai multe șanse ca acesta să dea declarații semnificative, detaliate și fiabile. Obținerea de la minor a celor mai complete și exacte informații despre infracțiune se poate realiza prin construirea corectă a procedurii și a conținutului de audiere. Un bun contact psihologic, întrebări formulate în mod adecvat, care să nu conțină un element de presiune sau sugestie, precum și utilizarea unor tehnici speciale de audiere fac posibilă, în majoritatea cazurilor, aflarea informațiilor necesare pentru investigarea cazului”¹⁰⁴.

Astfel, organul de urmărire penală în interacțiunea procesuală cu victima minoră a infracțiunii trebuie să asigure prezența și asistența unui psiholog pentru copilul-victimă a infracțiunii de abuz sexual online. Sprijinul psihologic pentru investigarea infracțiunilor care implică minori poate fi implementat în următoarele activități ale unui psiholog:

1. *Participarea la acțiuni de urmărire penală.* Participând la acțiunea de urmărire penală, cu permisiunea organului de urmărire penală, psihologul poate pune întrebări minorului, poate modifica formularea întrebărilor organului de urmărire penală, ținând cont de vârsta și de caracteristicile individuale ale minorului. Dacă este necesar, în cazurile cele mai dificile, cu acordul prealabil al organului de urmărire penală, psihologul își asumă rolul principal în desfășurarea interogatoriului. În timpul acțiunii de urmărire penală, psihologul monitorizează starea emoțională a minorului și face propuneri de întrerupere sau de încheiere a acțiunii de urmărire penală.

2. *Consilierea reprezentantului organului de urmărire penală care este în contact cu victima minoră.* Un psiholog poate oferi investigatorului consiliere în domeniul psihologiei copilului, în analiza caracteristicilor individuale și de vârstă ale minorului, precum și în determinarea tacticii și strategiei acțiunilor de urmărire penală.

3. *Conversație preliminară pentru a pregăti minorul pentru acțiunea de urmărire penală.* Etapa pregătitoare a acțiunii de urmărire penală nu implică abordarea circumstanțelor infracțiunii. În cazul în care minorul începe să vorbească despre aceasta, se recomandă ascultarea lui fără a pune întrebări cu mențiunea că acest subiect va fi discutat mai târziu.

4. *Examinarea psihologică a unui minor.* Dacă este necesar, psihologul poate efectua o examinare psihologică folosind diferite tehnici de psihodiagnostic pentru a obține o evaluare mai precisă a nivelului de dezvoltare a minorului, a gravității anumitor tulburări și a caracteristicilor psihologice individuale (de exemplu, tendința de a avea fantezii sau de a manipula, sugestibilitatea, nivelul de dezvoltare psihosexuală etc.). Acest lucru poate fi necesar atât pentru a construi tactici eficiente pentru interacțiunea ulterioară cu minorul, cât și pentru evaluarea declarațiilor acestuia.

¹⁰⁴Михайлова Ю.А. Психологическое сопровождение расследования преступлений с участием несовершеннолетних в Следственном комитете Российской Федерации. In: Психология и право. 2016(6). № 4. pp. 95-104.

5. *Analiza psihologică a declarațiilor minorilor.* Pe baza studiului dosarului penal, a informațiilor suplimentare obținute și a analizei imaginii holistice a comportamentului minorului în timpul acțiunilor de urmărire penală, psihologul poate face o evaluare preliminară a fiabilității mărturiei minorului, poate evalua probabilitatea denaturării informațiilor și a introducerii de elemente individuale și poate identifica semnele de comportament atitudinal. O astfel de evaluare este absolut necesară în cazurile în care declarația unei victime minore este principală probă într-o cauză penală, în cazurile de mărturie alterată sau confuză și în prezența unor mărturii contradictorii din partea mai multor minori. Interpretarea și evaluarea corectă a fiabilității declarațiilor este, de asemenea, foarte importantă în cazurile în care minorul prezintă o anumită formă de tulburare a dezvoltării mintale¹⁰⁵.

2.3. Competența organelor judiciare la investigarea abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale

Delimitarea clară a sarcinilor și atribuțiilor organelor abilitate cu dreptul de a investiga cauzele penale este esențială pentru a asigura funcționarea eficientă și corectă a sistemului de justiție penală și pentru a proteja drepturile individuale într-un proces penal.

Instituția competenței are un rol crucial în sistemul de justiție penală și contribuie la repartizarea corespunzătoare a cauzelor penale între organele de urmărire penală. Această repartizare se face luând în considerare mai multe criterii, cum ar fi:

- a) *atribuțiile specifice ale fiecărui organ de urmărire penală*: fiecare organ de urmărire penală poate avea anumite competențe sau specializări;
- b) *natura faptei penale*: gravitatea și complexitatea faptei penale pot influența repartizarea către un anumit organ de urmărire penală;
- c) *persoana bănuțului sau învinutului*: uneori, identitatea sau statutul persoanei bănuțite sau învinuite poate influența repartizarea cazului;
- d) *raza teritorială*: în unele jurisdicții, cazurile pot fi repartizate în funcție de locul unde a avut loc infracțiunea. De exemplu, cazurile care au avut loc într-un anumit raion sunt investigate de către organul de poliție sau procuratura din acea jurisdicție.

Această repartizare eficientă a cauzelor penale ajută la asigurarea unei investigații corespunzătoare și la eficiența sistemului de justiție penală. Ea permite fiecărui organ de urmărire penală să își concentreze resursele pe cazurile care intră sub incidența competențelor sale specifice, ceea ce poate contribui la asigurarea unei justiții corecte și eficiente într-un stat de drept.

¹⁰⁵ Михайлова Ю.А. Психологическое сопровождение расследования преступлений с участием несовершеннолетних в Следственном комитете Российской Федерации. In: Психология и право. 2016(6). № 4. p. 98.

Formele competenței reprezintă criteriul sau modalitatea, în funcție de care se diferențiază capacitatea organelor de urmărire penală de a investiga diferite cauze penale.

„Pentru a putea desfășura activități procesuale, organul de urmărire penală trebuie să fie competent de a efectua acțiuni de urmărire penală în fiecare cauză penală concretă. Cauzele penale sunt deosebit de diversificate prin gravitatea faptelor, locul unde au fost comise, ori persoana făptuitorului, acestea se impun a fi repartizate pentru o justă apreciere de organele de urmărire penală. Din aceste considerente, CPP a delimitat sarcinile acestor organe de urmărire penală după competența teritorială, materială și după calitatea persoanei. Competența organelor de urmărire penală are două înțelesuri, unul fiind dreptul și obligația organelor de urmărire penală de a efectua urmărirea penală într-o anumită cauză și altul referitor la repartizarea legală a cauzei penale atribuțiilor unui anumit organ de urmărire penală. A stabili competența unui organ de urmărire penală cu privire la o anumită cauză penală înseamnă a verifica dacă acel organ are dreptul și obligația de a purcede la efectuarea acțiunilor de urmărire penală”¹⁰⁶.

„Cu referire la problemele de interpretare a competenței organului de urmărire penală și a procurorului amintim că cadrul legal în vigoare reglementează mai multe forme de competență. În conformitate cu normele de procedură penală, deosebim competența funcțională, teritorială, materială, personală, alternativă și derogată”¹⁰⁷.

„*Competența funcțională* este formată din varietatea de activități pe care le poate desfășura un anumit organ în cadrul competenței sale generale. Astfel, competența funcțională prevede cadrul de atribuții ce revine fiecărui organ de urmărire penală în raport cu atribuțiile procurorului și a judecătorului de instrucție.”¹⁰⁸

Competența respectivă este reglementată de prevederile Codului de procedură penală, atât în ceea ce privește organul de urmărire penală, cât și procurorul.

În acest context, competența funcțională a organului de urmărire penală este într-o legătură strânsă cu obiectul și scopul urmăririi penale, precum și cu obiectivele organului de urmărire penală, și anume:

- acumularea probelor necesare pentru a cerceta complet, obiectiv și sub toate aspectele cauza penală;
- acumularea probelor atât în favoarea, cât și în defavoarea bănuțitului sau învinuțitului, pentru demonstrarea vinovăției sau nevinovăției acestuia;
- manifestarea unui rol activ pe parcursul urmăririi penale;

¹⁰⁶ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Urmărirea penală, Monografie, Editura Pro Universitaria, București, 2023, p. 198

¹⁰⁷ Decizia Plenului CP CSJ din 07.05.2013 asupra recursului în interesul legii formulat de Procurorul General al Republicii Moldova cu privire la interpretarea și aplicarea art. 270 alin. (9) Cod de procedură penală în dos. nr. 4-1ril-1/213 (pct. 7).

¹⁰⁸ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu. Urmărirea penală: Curs universitar. Ed: Cartea militară. Chișinău, 2021, p.199

- acumularea datelor cu privire la împrejurările care au determinat, înlesnit, favorizat sau contribuit la săvârșirea infracțiunii;
- și alte atribuții prevăzute de CPP.

În ceea ce privește procurorul, competența funcțională a acestuia rezultă din atribuțiile procurorului privind conducerea și exercitarea urmăririi penale, precum și de susținere a învinuirii în calitate de acuzator de stat. În unele cazuri, și anume în cazul procuraturilor specializate, competența funcțională a acestora este prevăzută expres în raport cu organele de urmărire penală.¹⁰⁹

„*Competența materială* determină repartitia cauzelor penale între organele judiciare de grade diferite în raport de natura și gravitatea infracțiunilor ce urmează a fi soluționate.”¹¹⁰ Competența materială a organelor de urmărire penală este stabilită de prevederile articolelor 266-269² din Codul de Procedură Penală și este definită în funcție de natura infracțiunii, mai precis de evenimentul juridic care a generat conflictul de drept penal. Totodată, articolele 270-270² stipulează competența materială a procurorului, precum și în mod special reglementează competența materială a procuraturilor specializate.

Competența teritorială este determinată pe baza unor criterii enumerate în articolul 257 din Codul de Procedură Penală și implică locul unde a avut loc infracțiunea sau, la decizia procurorului, locul unde infracțiunea a fost descoperită sau unde se află suspectul, învinuitul sau majoritatea martorilor. Astfel, „competența teritorială diferențiază, din punct de vedere teritorial, organele de urmărire penală cu o egală competență materială și este determinată de locul săvârșirii infracțiunii. În acest sens, organul de urmărire penală este obligat să țină cont de harta administrativ-teritorială a Republicii Moldova.”¹¹¹

Competența personală este determinată de anumită calitate pe care o are infractorul în momentul comiterii infracțiunii. Astfel, în ceea ce privește competența personală raportată la organul de urmărire penală, organul de urmărire penală, în limita competenței materiale, exercită urmărirea penală indiferent de statutul sau calitățile persoanei ce a comis infracțiunea, cu excepția persoanelor în privința cărora competența de a exercita urmărirea penală îi este atribuită procurorului, în conformitate cu prevederile art.270 alin.(1) pct.1) CPP și art.270 alin.(7) CPP.

Competența alternativă „este determinată de atribuirea către procuror a posibilității de a alege organul de urmărire penală deopotrivă competent să efectueze urmărirea penală. [...] Legislatorul în unele cazuri, a lăsat la discreția procurorului să determine locul efectuării urmăririi penale și organul de urmărire penală”.¹¹² O manifestare a competenței alternative o reprezintă și

¹⁰⁹ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu. Urmărirea penală: Curs universitar. Ed: Cartea militară. Chișinău, 2021, p.200

¹¹⁰ Neagu Ion. Drept procesual penal. Ed: Academiei, București, 1988, p.220

¹¹¹ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu. Urmărirea penală: Curs universitar. Ed: Cartea militară. Chișinău, 2021, p.212

¹¹² Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu. Urmărirea penală: Curs universitar. Ed: Cartea militară. Chișinău, 2021, p.217

prevederea din art.270 alin.(9) CPP, potrivit căreia procurorul poate exercita personal urmărirea penală în orice cauza penală, în caz de necesitate.

Competența derogată este cea reglementată din normele legislației procesual-penale, care prevăd derogări de la regulile generale de competență.

Așa cum a fost menționat în compartimentele precedente, acțiunile prin care se manifestă abuzul sexual în privința minorilor comise prin intermediul tehnologiilor informaționale, în funcție de modalitatea sa concretă, de cele mai dese ori se califică în conformitate cu una din componentele de infracțiune, prevăzute la art. 175¹, 177, 206, 208¹, 208² din Codul penal al RM.

Astfel, în conformitate cu prevederile art. 266 CPP, aceste infracțiuni sunt de competența materială a organului de urmărire penală din cadrul Ministerului Afacerilor Interne.

Având în vedere că examinarea cazurilor menționate în prezenta lucrare necesită utilizarea unor cunoștințe profunde în domeniul IT, deseori urmărirea penală este atribuită organului de urmărire penală din cadrul Inspectoratului Național de Investigații. Astfel, conform ultimilor modificări ce au avut loc în contextul reorganizării organelor de urmărire penală – investigarea infracțiunilor de abuz sexual în privința minorilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare se pune în sarcina Direcției urmărire penală a INI. Acest lucru se motivează prin faptul că ofițerii de urmărire penală din cadrul acestei structuri sunt specializați în investigarea infracțiunilor cu implicarea tehnologiilor informaționale și de comunicare.

Însă, aceasta nu reprezintă o regulă de la care nu se permit derogări, astfel, în cazul în care infracțiunea investigată este de o complexitate relativ redusă, aceasta poate fi investigată de către ofițerii de urmărire penală din inspectoratele de poliție teritoriale.

Având în vedere că în procesul de investigare a infracțiunilor vizate sunt identificate dispozitivele care conțin diferite date informatice care servesc în calitate de probe, orice imagine sau înregistrare video depistată cu conținut de pornografie infantilă sau alte date informatice relevante se expediază în adresa Direcției urmărire penală a INI al MAI. Astfel, aceasta analizează materialele respective, conform Instrucțiunilor privind administrarea Sistemului informațional „Protecția Copiilor” nr.0000081–002, precum și conform bazei de date internaționale specializate „ICSE” a OIPC „Interpol”. În ceea ce privește conducerea urmăririi penale pe cazurile respective, procuratura care va conduce urmărirea penală depinde de organul de urmărire penală în gestiunea căruia se află dosarul. Astfel, dacă dosarul este investigat de către ofițerii de urmărire penală din cadrul Direcției Urmărire Penală a INI, atunci conducerea urmăririi penale este de competența procurorilor din cadrul Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale. În cazul în care dosarul penal se află în gestiunea inspectoratelor de poliție teritoriale, conducerea urmăririi penale este în sarcina procurorilor din procuraturile teritoriale.

Concluzii la Capitolul II

Este necesară utilizarea extensivă a datelor caracteristicii criminalistice ale infracțiunilor supuse cercetării în legătură strânsă cu circumstanțele care urmează a fi stabilite și dovedite. Din analiza efectuată se desprinde că, deși aceste categorii sunt parte a diferitelor sisteme (sistemul activității infracționale și sistemul cercetării), utilizarea lor în mod concomitent permite o îmbunătățire semnificativă a investigațiilor infracțiunilor.

Elementele caracteristicii criminalistice a abuzului sexual față de copii prin utilizarea tehnologiilor informaționale sunt: mediul infracțiunii (locul, timpul și alte circumstanțe); modul de comitere și de ascundere a infracțiunii; urmele materiale tipice ale infracțiunii și locațiile probabile ale acestora (inclusiv mecanismul de formare a urmelor); obiectul infracțiunii (inclusiv identitatea victimei); identitatea infractorului.

În ceea ce privește specificul infracțiunilor legate de acțiunile de abuz sexual în privința minorilor comise prin utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare, am ajuns la concluzia că este necesară cunoașterea de către organul de urmărire penală a unor astfel de elemente tipice ale caracteristicii criminalistice ale infracțiunilor menționate, cum ar fi: obiectul atentatului criminal; modalitatea de comitere a infracțiunii (formele ale abuzului sexual online în privința minorilor); urmele infracțiunii; circumstanțe de comitere a infracțiunii relevante pentru urmărirea penală; caracteristica infractorului și a victimei.

Circumstanțele care urmează a fi stabilite și dovedite în procesul de investigare, specifice infracțiunilor de abuz sexual comise asupra copiilor cu ajutorul tehnologiilor informaționale și de comunicare, trebuie să includă anumite circumstanțe distincte, și anume: Identitatea și vârsta victimei; Identitatea infractorului; Natura faptei infracționale comise; Durata și frecvența abuzului; Probele digitale; Starea de sănătate și sprijinul psihologic al victimei.

Pe parcursul efectuării analizei din compartimentul respectiv, s-a invocat că, acțiunile prin care se manifestă abuzul sexual în privința minorilor comise prin intermediul tehnologiilor informaționale, în funcție de modalitatea sa concretă, de cele mai dese ori se califică în conformitate cu una din componentele de infracțiune, prevăzute la art.173, 175¹, 177, 206, 208¹, 208² din Codul penal.

Recomandăm ca atunci când infracțiunea este gravă, precum și în dependență de circumstanțele faptei infracționale, urmărirea penală să fie efectuată de organele centrale de urmărire penală ale MAI. În același context, recomandăm că în cazul unor infracțiuni cibernetice sau cu utilizarea tehnologiilor informaționale, să fie creat grup de urmărire penală în care organul de urmărire penală să activeze împreună cu specialiștii din cadrul CIII al INI al IGP.

3. METODE DE DEPISTARE A ABUZULUI SEXUAL ÎN PRIVINȚA COPIILOR PRIN UTILIZAREA TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE

3.1. Particularitățile depistării semnelor infracțiunii și începerea urmăririi penale

Subiectul în discuție este unul de o importanță majoră pentru investigațiile penale. Or, acestea se referă în modul direct la stabilirea bănuielii rezonabile și, ulterior, la acuzația în materie penală. Depistarea semnelor infracțiunii și începerea urmăririi penale este punctul de pornire a cercetării faptei comise.

Potrivit art. 6, pct. 4³) CPP, „bănuială rezonabilă – suspiciune care rezultă din existența unor fapte și/sau informații care ar convinge un observator obiectiv că s-a comis ori se pregătește comiterea unei infracțiuni imputabile unei anumite ori anumitor persoane și că nu există alte fapte și/sau informații care înlătură caracterul penal al faptei ori dovedesc neimplicarea persoanei”.

„Bănuiala rezonabilă înseamnă o puternică prezumție că suspectul ori inculpatul a comis infracțiunea ce face obiectul instrucției penale. Bănuiala rezonabilă trebuie să rezulte fie din probe, fie din temeieri rezonabile, așa după cum rezultă din interpretarea gramaticală a textului art. 166 Cod procedură penală al Republicii Moldova”¹¹³.

„Prin bănuială rezonabilă înțelegem o presupunere sau un raționament probabilistic, o concluzie preliminară asupra comiterii unei fapte ilegale. Cu toate acestea, bănuiala trebuie să fie întotdeauna justificată, adică apariția ipotezelor trebuie să fie precedată de colectarea și analiza informației probatorii despre comiterea infracțiunii. În această ordine de idei constatăm că în cazul deciziei de începere a urmăririi penale organul de urmărire penală trebuie să reiasă din conținutul sesizării, a actelor de constatare, a mijloacelor de probă anexate la sesizare, alte informații ce pot servi ca temei de a presupune justificat că a fost comisă o infracțiune”¹¹⁴.

„A avea o „bănuială rezonabilă” presupune existența faptelor sau a informațiilor care ar convinge un observator obiectiv că persoana în cauză ar fi putut săvârși infracțiunea. Ceea ce poate fi considerat ca fiind „rezonabil” va depinde, totuși, de toate circumstanțele. Deși circumstanțele speciale pot afecta limita până la care autoritățile pot divulga informații, chiar și „exigențele instrumentării unei infracțiuni de terorism nu pot justifica extinderea noțiunii de „rezonabilitate” până la punctul în care esența protecției asigurate de articolul 5 § 1 este prejudiciată (...)”¹¹⁵.

¹¹³ Pântea Andrei, Bănuiala rezonabilă: cadrul procesual penal național și jurisprudența curții europene pentru drepturile omului, Teză de doctor în drept, p. 60. Disponibilă: http://www.cnaa.md/files/theses/2018/53656/pantea_thesis.pdf [accesată: 08.12.2023].

¹¹⁴ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Urmărirea penală, Monografie, București, 2023, p. 101.

¹¹⁵ Hotărârea CtEDO, Stepuleac c. Moldovei, din 06.11.2007 (§ 68). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-112790> [accesată: 13.10.2023]. Hotărârea CtEDO, Leva c. Moldovei, din 15.12.2009 (§ 50). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-144486> [accesată: 11.09.2023].

„La modul practic, atunci când organele judiciare urmează să stabilească „bănuiala rezonabilă”, acestea trebuie să ia în calcul un complex de informații și probe. De exemplu, organul de urmărire penală sesizat de organele de constatare trebuie să analizeze conținutul sesizării în raport cu actele de constatare (audierea victimei, martorilor, constatările tehnico-științifice sau medico-legale etc.). Uneori este suficientă doar plângerea victimei atunci când din conținutul acesteia reiese bănuiala rezonabilă și circumstanțele cauzei (de exemplu, victima declară faptul infracțiunii și autorul acesteia). Cu alte cuvinte, trebuie să existe probe sau informații suficiente și concrete cu privire la faptă, în primul rând, și la presupusul făptuitor, în al doilea rând. Totodată, organul de urmărire penală trebuie să constate inexistența circumstanțelor care exclud urmărirea penală sau care înlătură caracterul penal al faptei”¹¹⁶.

În acest context, punctul de pornire poate fi sesizarea directă a organului de urmărire penală, fie de către organele de constatare sau alte autorități, inclusiv de către persoane fizice (victima, rudele victimei, prieteni, cunoscuți, etc.).

În urma unei astfel de sesizări, organul competent va parcurge la verificarea faptelor expuse în sesizare cu scopul constatării în actele descrise a semnelor unei componente de infracțiune.

Astfel, procesul de verificare a sesizării și de stabilire a semnelor infracțiunii este unul de bază, care dă posibilitatea organului de urmărire penală să decidă la faza sau la etapa premergătoare urmăririi penale, dacă este cazul a fi începută sau nu urmărirea penală.

În conformitate cu prevederile art. 1, alin. (1) CPP, *„procesul penal este considerat a fi început în momentul în care organul competent este informat, fie prin sesizare, fie prin autosesizare, cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni. Reieșind din această prevedere, pentru demararea procesului penal și, implicit, pentru începerea activității organelor de urmărire penală în toate situațiile, este necesar ca organele competente să fie notificate sub una din formele enunțate în articolele 262 și 273 ale Codului de procedură penală, referitoare la săvârșirea sau pregătirea pentru săvârșirea unei infracțiuni prevăzute de Codul penal”*.

Astfel, din cele menționate rezultă că înaintea declanșării procesului penal și începerii activității de urmărire penală, este necesară înștiințarea organului de urmărire penală despre săvârșirea unei infracțiuni, adică, trebuie să existe un temei pentru începerea activității organului de urmărire penală.

Având în vedere că începerea urmăririi penale presupune, în mod obligatoriu, ca organele de urmărire penală să aibă cunoștință despre comiterea infracțiunii și să fie sesizate în conformitate cu dispozițiile legale, putem susține că „sesizarea organelor judiciare reprezintă punctul de plecare

¹¹⁶ Ostavciuc Dinu, Asigurarea drepturilor omului în cadrul etapelor prejudiciare: normativul procesual penal național, practici europene și internaționale. Teză de doctor habilitat în drept, p. 120-121.

al urmăririi penale, fără de care aceasta nu poate începe, și conține atât elementul de informare, cât și temeiul legal de desfășurare a activității de cercetare.”¹¹⁷

În opinia lui Gr. Theodoru, „modul de sesizare a organelor de urmărire penală este, în primul rând, un mijloc prin care acestea iau cunoștință despre săvârșirea unei infracțiuni. Dar modul de sesizare nu este numai un mijloc de informare, ci are efectul juridic de a obliga organul de urmărire penală să se pronunțe cu privire la începerea sau neînceperea urmăririi penale pentru infracțiunea cu care a fost sesizat. Ca urmare, prin mod de sesizare a organului de urmărire penală se înțelege mijlocul prin care acesta ia cunoștință, în condițiile legii, despre săvârșirea unei infracțiuni, determinând obligația de a se pronunța cu privire la începerea urmăririi penale referitoare la acea infracțiune”¹¹⁸.

„Prin cuprinsul actului de sesizare înțelegem descrierea faptei care formează obiectul sesizării, cu indicarea locului comiterii presupusei crime, datele de identitate ale făptuitorului, circumstanțele comiterii presupusei infracțiuni, timpul când a avut loc fapta, datele celui care sesizează”¹¹⁹.

Este cunoscut faptul că sesizarea nu este actul procesual care conține toate informațiile necesare organului de urmărire penală pentru a ne da seama în concret ce s-a comis, în ce circumstanțe, cine este autorul sau autorii infracțiunii etc. De fapt, aceste informații nici nu sunt necesare la această etapă. Aceste aspecte țin de obligația organului de urmărire penală în baza art. 19 alin. (3) și art. 254 alin. (1) CPP.

Pe bună dreptate se menționează că, „sesizarea presupune încunoștințarea mai mult sau mai puțin completă a organului de urmărire penală despre săvârșirea unei infracțiuni și solicitarea acestuia de a efectua activitățile prevăzute de lege pentru realizarea obiectului urmăririi penale”¹²⁰.

În literatura criminalistică, activitatea de identificare a semnelor componente de infracțiune este considerată fie ca o etapă a examinării infracțiunii¹²¹, fie ca o etapă de descoperire a infracțiunii¹²², fie ca o etapă independentă premergătoare investigării infracțiunii¹²³. Ne aliniem cu opiniile doctrinarilor care susțin că identificarea sau depistarea semnelor componente de infracțiune este una independentă¹²⁴. Mai mult ca atât, această fază independentă, denumită

¹¹⁷ Theodoru Grigore Gr., Moldovan Lucia. Drept procesual penal. București, 1979, p. 204.

¹¹⁸ Theodoru Grigore Gr. Drept procesual penal. București, 1979, p. 477-478.

¹¹⁹ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Urmărirea penală, Monografie, București, 2023, p. 100.

¹²⁰ Vizdoga Ion, Roman Dumitru, Donciu Anatolie ș.a. Ghid practic pentru investigarea infracțiunilor de trafic de persoane. Chișinău, 2013, p.49

¹²¹ Кузьменко Н. С., Систематизация неотложных следственных действий при раскрытии и расследовании преступлений, Киев, 1981, с. 16; Лузгин И. М., Методологические проблемы расследования, Москва, 1973, с. 49-50; Образцов В. А., Теоретические основы раскрытия преступлений, связанных с ненадлежащим исполнением профессиональных функций в сфере производства. Иркутск, 1985, с. 48-53.

¹²² Герасимов И.Ф., Некоторые проблемы раскрытия преступлений. Свердловск, 1975, 184 с.;

¹²³ Шурухнов Н. Г., Криминалистика. Москва, 2006, с. 368; Подольный Н. А., Подготовительный этап к расследованию преступлений // Следователь. 2002. №8. С. 18 – 22.

¹²⁴ Абрамова С., Методика расследования торговли несовершеннолетними, подмены ребенка и незаконного усыновления, Москва, 2009, с. 86.

„verificarea sesizării organului de urmărire penală”, este argumentată și prin sarcinile acesteia. Pe bună dreptate autorii Osoianu Tudor și Ostavciuc Dinu au menționat că, „Sarcinile acestei faze de debut al procesului penal sunt: a) verificarea informațiilor din actul de sesizare; b) prevenirea infracțiunilor în curs de pregătire, contracararea celor declanșate și care nu au fost consumate; c) depistarea și documentarea (fixarea) urmelor infracțiunii; d) stabilirea existenței sau lipsei temeiurilor și motivelor legale pentru începerea urmăririi penale.”¹²⁵ Argumentele expuse demonstrează univoc independența fazei de depistare a elementelor infracțiunii.

Analizând opiniile doctrinarilor în raport cu practica de activitate, putem concluziona că sesizarea în cazurile de abuz sau exploatare sexuală online a minorilor are multiple roluri și implicații în procesul penal, printre care:

- înștiințarea organului de urmărire penală cu privire la săvârșirea presupusului abuz sau exploatare sexuală;
- temeiul de începere a procesului penal, marcând momentul oficial când autoritățile judiciare încep să investigheze și să adune probe în legătură cu faptele sesizate;
- verificarea informațiilor din actele de sesizare sau cele întocmite de către organele de constatare;
- temeiul de începere a activității organului de urmărire penală în vederea verificării și confirmării informațiilor primite, inclusiv prin examinarea dispozitivelor electronice, interogarea părților implicate și adunarea de probe;
- inițierea procesului de urmărire penală care poate duce la identificarea și trimiterea în judecată a persoanelor implicate în abuz sau exploatare sexuală online a minorilor. Aceasta implică audieri, expertize, analiză de date și alte activități menite să stabilească vinovăția sau nevinovăția celor implicați.

Prin urmare, sesizarea este un pilon esențial în asigurarea aplicării legii și protejării drepturilor copiilor și a minorilor care sunt victime ale infracțiunilor analizate în prezenta lucrare. Definiția fiecărei din modalități de sesizare a organului de urmărire penală o oferă prevederile CPP în art. 263-265 CPP.

Reieșind din această constatare, sesizarea este acel temei, care impune organului de urmărire penală efectuarea de acte procedurale care implică verificarea sesizării, cu scopul de a analiza oportunitatea începerii urmăririi penale, iar după caz și administrarea mijloacelor de probă, astfel încât să fie obținute informațiile necesare pentru dispunerea unei soluții.

Potrivit Instrucțiunii privind modul de primire, înregistrare, evidență și examinare a sesizărilor și a altor informații despre infracțiuni „informația despre infracțiuni parvenită la organul

¹²⁵ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Urmărirea penală, Monografie, București, 2023, p. 42.

de urmărire penală, în dependență de forma parvenirii și procedura de examinare, poate fi de două tipuri:

- Sesizări despre infracțiunile săvârșite, pregătite sau în curs de pregătire, prevăzute de Codul Penal, în care se conține descrierea faptei prejudiciabile și care, potrivit legislației procesual penale, pot servi în calitate de temei pentru începerea urmăririi penale. La categoria respectivă se atribuie plângerile, denunțurile, autodenunțurile, materialele organelor de constatare, rapoartele colaboratorilor organelor de urmărire penală despre depistarea nemijlocită a infracțiunii (articolele 262-264 din Codul de procedură penală).

- Alte informații referitoare la infracțiuni și incidente, plângeri sau denunțuri anonime sau alte cereri ori comunicări despre infracțiuni, neîntocmite în conformitate cu prevederile articolului 263 din Codul de procedură penală, care, potrivit legii nu pot servi drept temei pentru începerea urmăririi penale, însă urmează a fi supuse controlului suplimentar și, după caz, în condițiile legii, poate fi stabilit ca bază pentru începerea urmăririi penale de către organul de urmărire penală. La categoria alte informații sunt incluse datele făcute publice prin mijloace mass-media, parvenite prin telefon, telefax, fax, teletype, rețeaua Internet și alte izvoare neverificate, plângerile și denunțurile anonime, precum și semnalele orale și în scris despre fapte și incidente care nu conțin descrierea unei infracțiuni concrete și conțin abateri de la articolele 262-264 din Codul de procedură penală”¹²⁶.

Sesizările cu privire la infracțiuni sunt examinate de către organul de urmărire penală și sunt înregistrate în Registrul cu privire la înregistrarea sesizărilor cu privire la infracțiuni, denumit Registrul nr. 1. Alte informații referitoare la infracțiuni și incidente sunt examinate de organele de constatare și sunt înregistrate în Registrul cu privire la înregistrarea altor informații cu privire la infracțiuni și incidente, denumit Registrul nr. 2.

În continuare ne propunem să descriem la modul practic constatarea de către organele de constatare a bănuielii rezonabile cu privire la infracțiune, care din analiza și cercetarea noastră formează un algoritm de investigare a abuzurilor sexuale online în privința copiilor.

Analiza efectuată denotă că organele de constatare, în perioada 01.01.2020 – 11.07.2024, au examinat 193 de materiale cu privire la abuzul sexual online în privința copiilor¹²⁷, din ele:

- 147 au fost transmise organului de urmărire penală;
- 39 au fost examinate și organul de constatare a întocmit încheieri;
- 4 cazuri au constituit contravenții;
- 3 materiale se află în examinare.

¹²⁶ Instrucțiunea privind modul de primire, înregistrare, evidență și examinare a sesizărilor și a altor informații despre infracțiuni, aprobată prin ordinul comun nr.121/254/286-O/95 din 18 iulie 2008

¹²⁷ A se vedea anexa nr. 1

Dacă e să ne referim la termenul de examinare a altor informații despre infracțiuni și incidente, cifrele se arată în felul următor:

- până la 5 zile au fost examinate 2%;
- până la 10 zile au fost examinate 3,8%;
- până la 15 zile au fost examinate 18,4%;
- până la 30 de zile au fost examinate 73,8%;
- până la 60 de zile au fost examinate 2%.

De regulă, organele de constatare sunt sesizate prin 2 modalități: informația primită prin intermediul bazelor de date internaționale (NCMEC, ICCACOPS și ICSE) și plângere.

În primul caz de sesizare, organele de constatare:

- primesc un mesaj de la agențiile internaționale care gestionează și monitorizează aceste baze de date, în care există un link. De menționat că organele de constatare sunt sesizate de pe platforma NCMEC în cazul în care fișierele pornografice apar în rețelele de socializare (de regulă, de pe platformele GOOGLE și APPLE), de pe platforma ICCACOPS în cazul accesării materialelor pornografice de pe o adresă IP concretă, și de pe platforma ICSE în cazul în care au fost încărcate în spațiul online careva fișiere foto sau video cu implicarea copiilor;
- accesează linkul și examinează informația parvenită;
- dacă informația cuprinde fișiere grafice și video, acestea se încarcă în baza de date ICSE cu scopul de a verifica dacă au fost catalogate de alte state ca pornografie infantilă sau dacă fișierele respective cuprind imagini cu copii implicați în activități sexuale;
- verifică dacă adresa IP sau compania de hosting (companii care comercializează adresele IP), se află pe teritoriul Republicii Moldova;
- înregistrează informația în Registrul nr. 2;
- verifică posibilitatea de deschidere a conturilor utilizatorilor de pe rețelele de socializare;
- extrag rapoartele ICSE (certIFICATE care confirmă apartenența fișierelor la categoria – pornografie infantilă);
- întocmesc procesele-verbale privind actele de constatare, în care descriu acțiunile lor, implicit examinarea informațiilor parvenite și acțiunile de verificare a acestora;
- sesizează organul de urmărire penală.

În a 2-a situație, organul de constatare:

- primește plângerea;
- înregistrează plângerea în Registrul nr. 2;
- consemnează în procesele-verbale, întocmite potrivit art. 273 alin. (2) CPP, declarațiile victimei, a părinților sau a persoanelor care au depus plângerea;

- examinează, cu acordul acestora, telefonul sau alt dispozitiv electronic, informațiile pe care aceștia au reușit să le salveze sau alte informații pe care le depistează;
- stabilesc IP, identitatea presupusului abuzator, adresa acestuia;
- examinează informații din surse deschise;
- efectuează măsuri speciale de investigații;
- sesizează organul de urmărire penală.

O situație specifică este sesizarea organului de constatare sau a organului de urmărire penală de către unele ONG-uri din Republica Moldova, care și-au creat platforme de raportare a cazurilor de abuz sexual on-line asupra copiilor. Astfel, în 2023 AO Centrul Internațional „La Strada” a lansat serviciul de raportare a materialelor de abuz sexual asupra copiilor unde orice persoană poate raporta anonim un material de abuz sexual asupra copiilor prin intermediul formularului disponibil pe platforma www.siguronline.md. Prin acest fapt, Republica Moldova a aderat la rețeaua globală INHOPE - International Association of Internet Hotlines, stabilind o modalitate de cooperare dintre Inspectoratul General al Poliției și alte entități de drept public sau privat din domeniul tehnologiilor informaționale și comunicațiilor în scopul prevenirii și combaterii cazurilor de abuz sexual online asupra copiilor.

Urmare a lansării acestui mecanism de raportare, acesta fiind anonim pentru persoanele care raportează fie cazuri de abuz sexual online în privința copilului, fie materiale ce pot conține abuz sexual sau exploatare sexuală a copilului, devine tot mai eficientă și răspândită identificarea, referirea, notificarea, înlăturarea și prevenirea distribuirii repetate a materialelor de abuz sexual asupra copiilor. Astfel, numărul de cazuri raportate crește, ceea ce înseamnă că lupta cu fenomenul dat își ia amploare.

Centrul Internațional „La Strada” în ianuarie 2013 a lansat platforma www.siguronline.md. Această platformă este una destul de importantă nu doar din perspectiva unui ONG, ci și din perspectiva organului de urmărire penală, care poate obține informații privind abuzul sexual online asupra unui copil. Or, aceasta fiind o platformă de încredere pentru copil îi permite să se simtă în siguranță în ceea ce privește raportarea unui caz de abuz sau exploatare sexuală în privința sa în mediul online. Astfel, la 10.07.2024 numărul cazurilor raportate pe platforma respectivă a atins cifra de 8912, ceea ce ne demonstrează despre existența și creșterea numărului de copii-victime ale abuzului sexual online.

Conform datelor din rapoarte de activitate a acestei platforme¹²⁸, copiii raportează tot mai multe situații de hărțuire în mediul online, care presupune compromiterea reputației. Procentul ridicat din totalul cazurilor de abuz sexual raportate se menține pe parcursul a mai multor ani. Însă,

¹²⁸ FactSheet: SigurOnline. Disponibil: https://lastrada.md/pic/uploaded/SigurOnline_Factsheet_2022.pdf [accesat:25.07.2023]

dacă anterior, în majoritatea cazurilor, ca metodă de constrângere erau folosite imaginile cu conținut sexual în care apare copilul pentru a obține alte astfel de imagini, acum se observă o nouă metodă de constrângere care se menține deja al doilea an. Este vorba de amenințarea că va fi creat un cont cu datele și fotografiile copilului, cu scopul compromiterii reputației sau, mai nou, crearea unui astfel de cont cu propunerea de a șterge profilul în schimbul imaginilor cu caracter sexual.

Astfel, fiind un mecanism de raportare, care asigură încredere între copil și Centru, reținem că raportarea cazurilor de abuz sexual în mediul online în privința copiilor de către colaboratorii Centrului Internațional „La Strada” este răspândită și se întâlnește des în practica de investigare a unor astfel de cazuri.

Este de menționat că, autoritățile pot detecta uneori activități suspecte de abuz sau exploatare sexuală online a minorilor prin monitorizarea rețelelor sociale, forumurilor online și altor surse de informații publice. Această supraveghere le oferă posibilitatea să identifice și să intervină în cazul acestor activități ilegale. Este o modalitate prin care autoritățile pot interveni prompt pentru a proteja minorii și pentru a combate abuzurile și exploatarea online.

Totodată, depistarea și fixarea semnelor infracțiunilor de abuz sexual online în privința copiilor se desfășurează „pe calea efectuării acțiunilor de constatare de la parvenirea sesizării, precum și în limitele activității speciale de investigație inițiate din oficiu, urmate de sesizarea ofițerului de investigații care a desfășurat aceste măsuri sau a organului de constatare. Toate acestea se efectuează în scopul dobândirii informațiilor necesare, precum și verificarea informațiilor parvenite anterior de la izvoarele confidentiale.”¹²⁹

După acțiunile întreprinse potrivit art. 273 CPP și după constatarea bănuielii rezonabile de comitere a infracțiunii, organele de constatare sesizează organul de urmărire penală.

În ceea ce privește cazurile de abuz sexual comis în privința copiilor prin intermediul tehnologiilor informaționale, în practică se constată că sesizarea privind comiterea unei din infracțiuni, care intră în categoria celor analizate, se manifestă sub formă de:

a) *plângerea din partea minorilor*. Minorii personal pot sesiza autoritățile dacă sunt victime ale abuzului sau exploatării sexuale online. Aceste plângeri pot veni direct de la copil în adresa organului de urmărire penală sau, situație mai des întâlnită, prin intermediul liniei telefonice de sprijin pentru copii gestionată de ONG de specialitate. În cea de-a doua situație, ONG-ul care gestionează linia fierbinte unde copiii pot raporta cazuri de abuz sau exploatare sexuală online sesizează organul de urmărire penală în baza informației primite. Exemplu elocvent poate servi materialele cauzei penale nr. 2020560023¹³⁰, în care urmărirea penală a fost începută în baza

¹²⁹ Ostavciuc Dinu. Aspecte procesual-penale și tactici criminalistice privind cercetarea traficului de copii. Chișinău, 2016, p.92

¹³⁰ Cauza penală nr. 2020560023, în care urmărirea penală a fost începută la 24.02.2020 de către organul de urmărire penală al Centrului pentru combaterea crimelor informatice al Inspectoratului Național de Investigații al Inspectoratului General al Poliției, în baza art. 173 Cod penal.

plângerii unei minore de 17 ani, care a sesizat organul de urmărire penală pe faptul că în perioada lunii februarie 2020, prin intermediul rețelei de socializare Facebook și aplicația Messenger, persoană de gen masculin a purtat cu ea discuții cu caracter sexual cu scopul de a o determina la raporturi sexuale și la alte acțiuni cu caracter sexual, solicitând și primind prin amenințare, constrângere și șantaj de la ea imagini foto în ipostaze nude, indecente.

b) *plângerea depusă de rudele victimei minore (cel mai des- părinți)*. Părinții sau tutorii legali pot sesiza autoritățile în cazul în care observă schimbări de comportament sau indicii că un minor ar putea fi victima abuzului sau exploatării sexuale online, cum ar fi observarea de comunicări sau comportamente neobișnuite pe dispozitivele electronice ale copilului. La caz este relevant a menționa situația când tatăl victimei minore având anumite suspiciuni de abuz sexual online asupra fiicei minore, manifestate prin schimbarea bruscă a comportamentului acesteia, a sesizat organul de urmărire penală, indicând în plângere toate circumstanțele care îi sunt cunoscute¹³¹;

c) *plângerea rudelor, care au intrat în posesia informațiilor de la prietenii sau cunoscuții victimei minore*. Un exemplu elocvent este cazul unei minore care a fost abuzată sexual prin intermediul unei rețele de socializare de către un băiat din localitatea acesteia. Despre acțiunile pretins ilegale ale presupusului făptuitor prietena victimei minore a informat-o pe mama ultimei¹³². În baza plângerii mamei, din care reieșea bănuiala rezonabilă, organul de urmărire penală a început urmărirea penală;

d) *procesele-verbale privind constatarea infracțiunii*, întocmite de organul de constatare. De regulă, organele de constatare intră în posesia informațiilor privind comiterea unui eventual abuz sexual a copiilor prin intermediul tehnologiilor informaționale în baza informațiilor primite de la INTERPOL sau alte organizații internaționale. Este de menționat faptul că, OIPC „Interpol” gestionează o bază de date specializată în identificarea victimelor pornografiei infantile, abuzului și exploatării sexuale a copiilor denumită „ICSE”. Exemplu elocvent în acest caz, poate servi procesul-verbal de constatare a infracțiunii, prin care organele de constatare au stabilit că în perioada de timp 17.06.2017 – 06.11.2023, utilizatorul adresei IP: XX.YYY.ZZ.KK, prin intermediul programei specializate pentru copiere și distribuire a fișierelor în internet ce utilizează rețelele „Peer to peer” și „Bittorent” a descărcat 6892 fișiere¹³³. Interpolul, la solicitarea organului

¹³¹ Cauza penală nr. 2020790162 pornită la 24 noiembrie 2020 de către organul de urmărire penală al Direcției generale urmărirea penală al IGP, conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 173, 175¹ alin (1) și 208¹ din Codul penal.

¹³² Cauza penală cu nr. 2021560003 pornită la 13.01.2021 de către organul de urmărire penale al DIII conform elementelor infracțiunii prevăzute la art. 175 și 208¹ din Codul penal.

¹³³ Cauza penală nr. 2023590183, pornită la 27.11.2023 în baza art. 208¹ Cod penal, de către organul de urmărire penală a Inspectoratului Național de Investigații al Inspectoratului General al Poliției.

de constatare, a confirmat că 5534 fișierele din cele descărcate și depistate se atribuie la pornografia infantilă.

Un alt exemplu servește cauza penală pornită în baza faptului că în perioada de timp 21.12.2018 - 21.06.2020 utilizatorul sistemelor informatice conectate la Internet, folosind programe software pentru partajarea de fișiere, a copiat, deținut și distribuit 157 de fișiere electronice, care au fost identificate și clasificate de către Bazele de date internaționale polițienești specializate în identificarea victimelor pornografiei infantile, abuzului și exploatării sexuale a copiilor, cu conținut de pornografie infantilă. Astfel, organul de urmărire penală din Republica Moldova a fost sesizat pe acest fapt, sesizarea respectivă fiind temei de începere a urmăririi penale¹³⁴.

La fel, putem menționa că în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 208¹ din Codul penal – pornografia infantilă, se constată că în majoritatea cazurilor ofițerii de investigații ai DIII a IGP al INI al MAI se autosesizează urmare a rapoartelor obținute din baza de date a „ICSE”, administrat de OIPC „Interpol” sau bazele de date polițienești internaționale „GRIDCOP” și „ICACCOPS”. La fel, în adresa organului de urmărire penală sunt expediate sesizări de către NCMEC (Centrul Național pentru Copii Dispăruți și Exploatați din SUA) și ICMEC (Centrul Internațional pentru Copii Dispăruți și Exploatați)¹³⁵;

e) *sesizarea făcută de alte state sau organizații internaționale.* În contextul cooperării internaționale în combaterea criminalității transfrontaliere, organizațiile internaționale și alte state pot transmite informații despre activități suspecte legate de abuzul sau exploatarea sexuală online a minorilor. Pentru practica Republicii Moldova sunt specifice raportări din partea NCMEC (National Centre for Missing & Exploited Children), ICMEC (International Centre for Missing & Exploited Children), etc. De menționat că organele competente sunt sesizate de pe platforma NCMEC în cazul în care fișierele pornografice apar în rețelele de socializare (de regulă, de pe platformele GOOGLE și APPLE), de pe platforma ICCACOPS în cazul accesării materialelor pornografice de pe o adresă IP concretă, și de pe platforma ICSE în cazul în care au fost încărcate în spațiul online careva fișiere foto sau video cu implicarea copiilor. Un exemplu elocvent este cauza în care organul de urmărire penală al Direcției Investigare Infracțiuni Informatice a INI al IGP, în cadrul schimbului de informații la nivel internațional cu privire la infracțiunile de pornografie infantilă, a primit informație din partea NCMEC, precum că utilizatorul profilului rețelei Instagram XXX, a expediat imagini foto din categoria pornografiei infantile prin intermediul aplicației de mesagerie „Instagram”. Compania „Instagram” a sesizat pe cazul dat

¹³⁴ Cauza penală cu nr. 2020560162, pornită la 08.07.2020 conform elementelor infracțiunii prevăzute la art. 208¹ Cod penal.

¹³⁵ Popa Lilia. Particularitățile efectuării măsurilor speciale de investigații în cazurile infracțiunilor de abuz sexual online. În: Prevenirea și combaterea criminalității: probleme, soluții și perspective, Ed. 5, Chișinău, 2023.

autoritățile din SUA, în vederea realizării măsurilor necesare pentru identificarea persoanei care a distribuit fișierele foto în cauză, despre ce ulterior a fost informată DIII¹³⁶;

f) *constatarea infracțiunilor noi în cadrul desfășurării urmăririi penale* deja începute pe alte infracțiuni. În timpul investigațiilor asupra altor cazuri, chiar și nefiind legate de infracțiuni de abuz sau exploatare sexuală online, autoritățile pot descoperi legături sau informații care indică activități similare legate de minori. Exemplu elocvent servește cauza penală nr. 2023510022¹³⁷, în care organul de urmărire penală examinând un caz de trafic de copii a constatat încă trei componente de infracțiune, printre care și pornografie infantilă;

g) *sesizarea depusă de ONG-uri în domeniu sau de administrația școlii*. Cadrele didactice, psihologi școlari sau alți membri ai comunității care lucrează cu copiii pot sesiza autoritățile dacă observă semne de abuz sau exploatare sexuală a unui minor. Specific pentru Republica Moldova sunt sesizările de puse de AO Centrul Internațional „La Strada”, care are un domeniu de activitate special privind prevenirea exploatării sexuale a copiilor și promovarea siguranței copiilor în mediul online. În speță este relevantă cauza penală cu nr. 2020560216¹³⁸, în care tatăl unei minore de 9 ani, care a fost determinată de abuzator să participe și să asiste la spectacole pornografice online, s-a adresat AO Centrului Internațional „La Strada” pentru consilierea psihologică a copilului, care și a sesizat organul de urmărire penală despre informațiile care i-au devenit cunoscute.

h) *denunțul privind comiterea infracțiunii*. Deși teoretic aceste infracțiuni pot fi sesizate prin această metodă, în practică nu a fost înregistrat nici un caz. Având în vedere că această formă de sesizare presupune că persoana care sesizează organul competent privind comiterea infracțiunii nu a suportat careva prejudiciu în urma comiterii acesteia, putem spune că în cazul infracțiunilor de abuz sexual sau exploatare sexuală online a minorilor astfel de subiecți de sesizare ar putea fi prietenii victimelor, profesorii, care au sesizat comportamentul dubios al victimei, etc. Însă, așa cum a fost menționat, astfel de categorii de sesizare nu sunt întâlnite în practică.

Denunțul poate veni și din partea unor companii de internet sau de servicii online. Acestea au obligația de a raporta activități suspecte legate de abuzul sau exploatarea sexuală a minorilor. Acestea pot observa tranzacții financiare neobișnuite, interacțiuni suspecte sau conținut inadecvat pe platformele lor. Cu regret, furnizorii de servicii online nu-și onorează obligațiile, nu sesizează despre fișierele în care minorii sunt implicați în activități sexuale și nici nu doresc să o facă, deși în anul 2020 a fost modificată Legea privind prevenirea și combaterea criminalității informatice,

¹³⁶ Cauza penală nr.2023560027, pornită la 15 februarie 2023 de către organul de urmărire al DIII, conform elementelor infracțiunii prevăzute la art.208¹ Cod penal.

¹³⁷ Cauza penală nr. 2023510022, în care urmărirea penală s-a început la 13.03.2023 în baza art. 206 alin. (1) Cod penal, de către organul de urmărire penală instituit în cadrul Inspectoratului Național de Investigații al Inspectoratului General al Poliției.

¹³⁸ Cauza penală pornită la 03 noiembrie 2020 de către DIII a INI, conform elementelor infracțiunii prevăzute la art. 175 Cod Penal.

potrivit căreia ”furnizorii de servicii au fost obligați să sisteze, folosind metodele și mijloacele tehnice din posesie, accesul din propriul sistem informatic la toate adresele IP pe care sunt amplasate paginile web, inclusiv cele găzduite de furnizorul respectiv, ce contribuie la comiterea infracțiunilor sau la încălcarea prevederilor legislației în vigoare ori conțin/difuzează instrucțiuni privind modul de comitere a acestora¹³⁹”. Tăcerea și neintervenția acestora ridică multiple semne de întrebare, iar acest fapt duce la lezarea drepturilor copilului și la lezarea interesului național. De menționat că, în țările europene această practică este utilizată pe larg.

Conform art. 274 alin. (1) CPP, se stipulează că „organul de urmărire penală sau procurorul sesizat în modul prevăzut în art. 262 și 273 dispune în termen de 45 de zile, prin ordonanță, începerea urmăririi penale în cazul în care, din cuprinsul actului de sesizare sau al actelor de constatare, rezultă cel puțin o bănuială rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune și nu există vreuna din circumstanțele care exclud urmărirea penală, informând despre aceasta persoana care a înaintat sesizarea sau organul respectiv”.

În această ordine de idei, menționăm că cele 45 de zile (până la operarea modificărilor introduse prin Legea nr. 245 din 31.07.2023 pentru modificarea unor acte normative termenul fiind de 30 zile) acordă posibilitatea organului de urmărire penală și procurorului de a strânge probe cu privire la două aspecte:

- constatarea bănuiei rezonabile cu privire la infracțiune;
- constatarea lipsei vreuneia din circumstanțele ce exclud urmărirea penală.

Adică, „în cazul în care din sesizare rezultă bănuiala rezonabilă cu privire la săvârșirea infracțiunii și nu există vreuna din circumstanțele ce exclud urmărirea penală, organul de urmărire penală sau procurorul este obligat să înceapă urmărirea penală fără a cerceta în termen de 45 de zile circumstanțele faptei respective, ori să pornească urmărirea penală imediat din momentul constatării bănuiei rezonabile și lipsei circumstanței care exclude urmărirea penală”¹⁴⁰.

În literatura de specialitate se susține că „organul de urmărire penală odată ce a fost sesizat, în mod obligatoriu analizează și verifică conținutul sesizării, precum și probele ce sunt anexate la această sesizare pentru a constata cel puțin o bănuială rezonabilă că a fost comisă o infracțiune, dar și existența circumstanțelor care exclud urmărirea penală. În această fază un rol deosebit îl constituie principiul operativității organului de urmărire penală. Faza de debut a procesului penal începe din momentul când este sesizat organul de stat competent și se încheie cu întocmirea ordonanței de începere sau de refuz al începerii urmăririi penale”¹⁴¹.

¹³⁹ Legea nr. 20-XVI din 03.02.2009 privind prevenirea și combaterea criminalității informatice. Publicat: 26.01.2010 în Monitorul Oficial Nr. 11-12 art. 17. Versiune în vigoare din 01.10.2012 în baza modificărilor prin *LP120 din 25.05.12, MO103/29.05.12 art.353*.

¹⁴⁰ Ostavciuc Dinu. Aspecte procesual-penale și tactici criminalistice privind cercetarea traficului de copii. Chișinău, 2016, p.90

¹⁴¹ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu. Urmărirea penală, Chișinău, 2021, p.59.

În ceea ce privește cazurile de abuz sexual în privința copiilor prin intermediul tehnologiilor informaționale, trebuie să atragem maximă atenție asupra faptului că reacția promptă a organelor competente la sesizarea privind comiterea unei din infracțiuni relevante, aduce un rezultat pozitiv și eficient.

Astfel, practica demonstrează că de cele mai dese ori, reieșind din faptul că pe cazurile date sunt implicați minorii, iar acțiunile ce necesită a fi întreprinse la caz necesită a fi realizate doar în cadrul unei urmăriri penale, ultima se pornește la scurt interval de timp de la înregistrarea sesizării, ceea ce este un aspect pozitiv.

Din numărul total de 147 de sesizări a organului de urmărire penală prin care a fost informat cu privire la abuzul sexual al minorilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale, înregistrate din 01.01.2020 până la 11.07.2024, termenul de examinare a acestora se prezintă în felul următor¹⁴²:

- într-o zi au fost examinate 12,2% de sesizări;
- în termen de 2-5 zile s-au examinat 17,4% de sesizări;
- în termen de 6-10 zile s-au examinat 28,3% de sesizări;
- în termen de 11-15 zile au fost examinate 27,2% de sesizări;
- în termen de 16-20 de zile au fost examinate 8,8% de sesizări;
- în termen de 21-30 de zile s-au examinat 3,7% de sesizări;
- în termen de 31-45 de zile au fost examinate 2,4% de sesizări.

Este de menționat faptul că, din numărul total de sesizări examinate în toate cazurile a fost începută urmărirea penală, ceea ce este specific pentru acest gen de infracțiuni.

Cercetarea scoate în evidență examinarea sesizărilor privind pretinsele cazuri de abuz sexual online în privința copiilor în termene cât mai restrânse. În majoritatea cazurilor când din actul de sesizare rezultă o bănuială rezonabilă că a fost comisă una din infracțiunile în care se încadrează acțiunile de abuz sexual online în privința copiilor (art. 173, 175, 175¹, 208¹ CP) și nu există circumstanțe care exclud urmărirea penală, organul de urmărire penală începe imediat urmărirea penală, pe parcursul căreia sunt efectuate acțiuni ce nu suferă amânare. O astfel de practică este foarte efektivă, or, aceasta permite în termen rezonabil să fie identificați abuzatorii, fiind acumulate probe concludente, pertinente și utile, care pot dovedi vinovăția sau nevinovăția acestora.

Doctrinarul Igor Dolea, referindu-se la natura scopului acțiunilor la etapa premergătoare urmăririi penale, menționa că, „acestea se rezumă la constatarea faptei infracționale (*in rem*), însă nu și la formularea unei învinuirii în privința persoanei (*in personam*). Această regulă se aplică și la etapa începerii urmăririi penale. Așadar, în ordonanța de începere a urmăririi penale se menționează doar fapta care a condiționat emiterea acesteia (*in rem*), or, în cazul existenței unei

¹⁴² A se vedea anexa nr. 2

bănuiele rezonabile cu privire la săvârșirea unei infracțiuni de către o persoană, organul de urmărire penală trebuie să-i acorde toate garanțiile caracteristice unei acuzații în materie penală”¹⁴³.

Din cele menționate de acest autor, reiese necesitatea ca în sesizare să fie descrise cel puțin faptele presupuse a fi infracționale, adică să fie constatată bănuiala rezonabilă, pentru ca organul de urmărire penală să aibă temei pentru verificarea acestora în cadrul urmăririi penale, nefiind necesară la această etapă identificarea persoanei presupus bănuite de comiterea acestei fapte.

Din analiza cauzelor penale, putem reține că, pentru respectiva categorie de infracțiuni nu este specifică sesizarea prin intermediul autodenunțului, ci dimpotrivă, datorită specificului de comitere a infracțiunii – mediul online, infractorul de cele mai multe ori consideră că identitatea sa nu va fi stabilită și recurge la diferite modalități de anonimizare. Un exemplu în acest sens este cauza penală nr. 2020560103¹⁴⁴, unde făptuitorul a utilizat diverse modalități pentru a nu fi identificat. Acesta activa de la un calculator care nu-l deținea la domiciliul său, ci pe o altă adresă unde aveau acces mai multe persoane. Atunci când a fost audiat acesta a menționat despre faptul că la acest dispozitiv electronic a avut acces mai multe persoane și că dânsul nu are tangență cu careva programe speciale utilizate la descărcarea și distribuirea fișierelor de pornografie infantilă.

Un alt caz care ne-a atras o atenție specială este cauza penală nr. 2015560007¹⁴⁵ în care suspectul având cunoștințe avansate în IT, atunci când a văzut la ușa sa grupa de urmărire penală care a intervenit pentru efectuarea percheziției autorizate, a refuzat accesul colaboratorilor de poliție în locuința sa și folosind metoda „WIPE”(ștergerea definitivă a fișierelor prin metoda de completare a conținutului fișierelor cu „0”) a șters toată informația cu conținut de pornografie infantilă din dispozitivele pe care le deținea. Ulterior în temeiul expertizei dispuse pe caz, a fost stabilit că în perioada de la ora 07:00 până la începerea percheziției ora 11:25 suspectul aflându-se în domiciliul său a încercat să șteargă urmele infracțiunii.

După verificarea sesizării cu privire la infracțiune, organul de urmărire penală trebuie să decidă începerea sau neînceperea urmăririi penale. După cum am menționat, specific pentru această categorie de infracțiuni este că organul de urmărire penală pe toate cazurile a început urmărirea penală după ce au fost sesizat. Cu alte cuvinte, în practică nu a existat până în prezent o ordonanță de refuz în începerea urmăririi penale.

„În teoria dreptului procesual penal, începerea urmăririi penale este înțeleasă și ca un act procedural, adică o decizie formalizată a organului de urmărire penală de a iniția urmărirea penală într-un caz concret. În consecință, pentru ca această decizie să aibă forță juridică, aceasta trebuie

¹⁴³ Dolea Igor. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. (Comentariu aplicativ). Chișinău, 2020, p.791.

¹⁴⁴ Cauza penală nr. 2020560103, în care urmărirea penală a fost începută la 21.05.2020 de către organul de urmărire penală al DIPI al INI al IGP, conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 208¹ din Codul penal, pe faptul pornografiei infantile.

¹⁴⁵ Cauza penală cu nr. 2015560007 pornită la 09.02.2015 de SUP a CCCI, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 208¹ din Codul penal.

înscrisă într-un document, care potrivit art. 274 alin. (1) CPP în coroborare cu art. 255 CPP este ordonanța de începere a urmăririi penale”¹⁴⁶.

Este important de a decide asupra începerii urmăririi penale într-un mod operativ, pentru a asigura eficiența ulterioarelor măsuri și acțiuni de urmărire penală. Din acest motiv, în practica de investigarea a abuzului sexual online în privința copiilor perioada între depunerea sesizării și începerea urmăririi penale este restrânsă.

Totuși, răspunsul rapid la sesizările depuse de victimele infracțiunii, de rudele acestora, de prieteni, de organizații nestatale (nonguvernamentale), de instituții de stat din Republica Moldova sau de instituții ale altor state este esențial. Începerea imediată a urmăririi penale contribuie semnificativ la investigarea eficientă a infracțiunii, mai ales în situațiile în care aceasta este comisă pe urme proaspete. În schimb, o reacție întârziată la semnalele privind comiterea infracțiunilor poate duce la pierderea de probe, afectând semnificativ durata și calitatea activității de urmărire penală. Un alt specific pentru aceste infracțiuni este sesizarea întârziată a organelor competente de către persoanele fizice. Astfel, dacă ne referim la sesizarea de către organele nestatale, organizațiilor și agențiilor internaționale etc., organele competente în majoritatea cazurilor acționează imediat și prompt. Atunci când ne referim la depunerea unei plângeri, ultima este depusă cu mari întârzieri, ceea ce face dificilă investigația, precum și depistarea semnelor infracțiunii și începerea urmăririi penale.

„La particularitățile fazei de cercetare prealabilă a infracțiunilor, inclusiv și a celor de abuz și exploatare sexuală online a minorilor, urmează să atribuim: stabilirea semnelor faptei comise, luarea hotărârii privind începerea urmăririi penale, aranjarea algoritmului măsurilor speciale de investigații și al acțiunilor de urmărire penală, orientate spre depistarea, identificarea făptuitorilor, stabilirea vinovăției lor, înaintarea și verificarea versiunilor în dependență de situația de urmărire penală creată și, în baza acestora, planificarea de mai departe a cercetărilor, efectuarea acțiunilor de urmărire penală și învingerea împotrivirii urmăririi penale”¹⁴⁷.

În acest fel, „pentru aplicarea unor soluții legale și temeinice în cadrul procesului penal este nevoie de probe, iar aceste probe, atât cu privire la faptă, cât și la făptuitor, sunt adunate de către organele de drept în faza de urmărire penală. În acest scop este necesar ca urmărirea penală să fie declanșată ori de câte ori există indicii că a fost săvârșită o infracțiune, începerea urmăririi penale fiind pornirea aceluia motor care pune în funcțiune, în cele mai multe dintre cauze, întreg angrenajul procesului penal”¹⁴⁸.

¹⁴⁶ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Urmărirea penală, Monografie, București, 2023, p. 97.

¹⁴⁷ Фахрутдинов Р. З. Методика расследования торговли людьми. Челябинск, 2011, p.136-137

¹⁴⁸ Pinte Alexandru, et al. Urmărirea penală : Aspecte teoretice și practice. Modele de acte procesuale și procedurale. București, 2017, p.102.

Din analiza celor expuse, ajungem la concluzia că în cercetarea cazurilor de abuz sexual sau exploatare sexuală online a minorilor, la momentul verificării sesizării și a deciziei de începere a urmăririi penale, se pune accentul pe următoarele aspecte:

- **Prezența platformei online:** Este esențial să se stabilească existența și utilizarea unei platforme online în presupusa infracțiune. Acest lucru include identificarea platformei sau a rețelei sociale utilizate pentru comunicare sau distribuirea de conținut de natură sexuală.
- **Prezența victimei minore:** Trebuie să se confirme că victima presupusei infracțiuni este într-adevăr un minor. Acest aspect implică verificarea vârstei victimei și a detaliilor despre identitatea sa.
- **Analiza comportamentului online al presupusului infractor:** Se investighează comportamentul online al suspecților, inclusiv comunicările și activitățile lor pe platformele online. Este important să se identifice mesajele, imagini sau alte materiale de natură sexuală, pentru a identifica dacă comportamentul presupusului infractor se încadrează în una din formele de manifestare a abuzului sau exploatării sexuale online a minorului.
- **Evaluarea contextului și intenției:** Este important să se evalueze contextul comunicărilor sau acțiunilor online. Se urmărește să se determine dacă există intenția explicită de a abuza sau de a exploata sexual un minor sau dacă există circumstanțe care sugerează că minorul a fost manipulat sau amenințat.
- **Impactul asupra victimei:** În timpul verificării, se ia în considerare și impactul asupra victimei. Este important să se evalueze modul în care abuzul sau exploatarea sexuală online au afectat starea emoțională și psihologică a minorului.

Cu regret, deși legislația Republicii Moldova a fost modificată și completată pentru a clarifica mai multe aspecte de procedură penală în privința depistării semnelor infracțiunii și începerea urmăririi penale, totuși, există probleme la aspectele ce țin de activitatea organelor de constatare (sau chiar a celor de urmărire penală), unde aceștia mai iau explicații de la persoane, întocmesc diferite acte extra-procesuale. Această activitate este una nepermisă, care lezează drepturile participanților la proces și, uneori, duce la sancțiuni procesuale. De exemplu, în cauza nr. 2023510022¹⁴⁹, reprezentanții organului de constatare au chestionat victima și potențialii martori. Este lăudabil faptul că, depistarea semnelor infracțiunii și începerea urmăririi penale nu s-a început în baza acestor activități extra-procesuale, deoarece organul de urmărire penală le-a analizat ca informații operative și, citând persoanele respective, le-a audiat potrivit normelor CPP.

¹⁴⁹ Cauza penală nr. 2023510022, în care urmărirea penală a fost începută la 13.03.2023 de către organul de urmărire penală, instituit în cadrul CCTP, în baza art.206 alin. (1) din Codul Penal.

Totodată, problema respectivă este una istorică pentru Republica Moldova, deoarece CtEDO a condamnat statul nostru pe subiectul în discuție¹⁵⁰ și, respectiv, astfel de activități nu ar trebui admise chiar și de organele de constatare. Or, pot fi cazuri în care unele probe administrate la această etapă să fie cruciale și din nerespectarea normelor de procedură (art. 273 CPP) ele pot fi pierdute sau sancționate procesual. Mai mult ca atât, în procesul de investigare a cazurilor de abuz sexual online în privința copiilor, punctul de pornire îl reprezintă anume sesizarea acestor organe de constatare și, respectiv, intervenția lor trebuie să fie una promptă și legală.

O altă problemă sesizată de noi este lipsa rolului activ a organelor de constatare și, în mod special, a ofițerilor de investigații. Analiza efectuată denotă că, toate sesizările și informațiile parvenite la ofițerii de investigații și la organul de constatare au fost înaintate de către agenții și persoane fizice. Respectiv, în cazurile date organul de constatare și ofițerii de investigații acționau, în rest activitatea acestora nu este văzută. Aceștia nu lucrează cu agentura și cu persoanele de legătură, nu activează pentru a depista cazuri din oficiu etc. Acest lucru este unul negativ ținând cont de prezența și creșterea fenomenului dat în societate.

Problematică este și situația de examinare a altor informații cu privire la infracțiuni. Analiza efectuată de noi ne arată că, organul de constatare în 75,8% din cazuri examinează informațiile cu privire la infracțiune în termen de 30-60 de zile. Această practică este una vicioasă, deoarece aceștia, după cum am menționat, sunt sesizați în majoritatea cazurilor de agențiile internaționale, care practic transmit imediat marea majoritate, dacă nu chiar toată informația, cu privire la cazurile de abuz sexual online a copiilor. Mai mult ca atât, și așa sesizările parvin post factum, iar organul de constatare acționează încet. Totodată, din cercetare reiese că majoritatea sesizărilor transmise organului de urmărire penală de către organul de constatare se examinează mai repede și pe toate este începută urmărirea penală. Din acest deziderat, considerăm oportun ca organele de constatare, ținând cont de interesul superior al minorilor, să acționeze imediat pentru sesizarea organului de urmărire penală. În așa mod, activitatea lor va corespunde art. 6 CEDO.

3.2. Situațiile de urmărire penală la etapa inițială și ulterioară de cercetare

Planificarea corectă a cercetării oricărei infracțiuni constituie principala premisă a realizării principiilor obiectivității, comprehensiunii, completitudinii, operativității investigării și obținerii, în final, a unei calități sporite a urmăririi penale.

„Planificarea urmăririi penale asigură aplicarea corectă și oportună a procedurilor și combinațiilor tactice și impune ofițerul de urmărire penală să-și organizeze activitatea în timp, să analizeze profund informațiile despre circumstanțele faptei și făptuitor și să adopte decizii

¹⁵⁰ Hotărârea CtEDO, Mătăsaru și Savițchi c. Moldovei, din 02.11.2010. Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/en/?i=001-144490> [accesată: 02.09.2023].

oportune și corecte atât din punct de vedere juridic cât și tactic. Planificarea urmăririi penale constituie un proces de organizare a cunoașterii prin care se stabilesc mijloacele și metodele de verificare a versiunilor criminalistice înaintate de ofițerul de urmărire penală. În fiecare caz separat, planificarea urmăririi penale este condiționată de situația de urmărire penală.”¹⁵¹

Totodată, „planificarea urmăririi penale constituie o metodă tactică fundamentală, care imprimă un caracter științific activității de descoperire și cercetare a infracțiunilor care începe încă în faza actelor premergătoare, de la verificarea datelor inițiale și elaborarea primelor versiuni, până la documentarea finală a împrejurărilor în care s-a comis infracțiunea. Desfășurarea planificată a urmăririi penale constituie, în același timp, o premisă importantă pentru creșterea fermității împotriva acțiunilor infracționale. Pe de altă parte, planificarea cercetării reprezintă un proces complex de analiză a activităților care trebuie executate și a succesiunii lor logice, constituindu-se într-un ghid care conferă perspectivă și eficiență investigării”¹⁵².

În acest sens, este esențială identificarea corectă de către organul de urmărire penală a situației de urmărire penală la etapa inițială de cercetare. Cercetarea infracțiunilor implică analiza atentă a situațiilor de urmărire penală și planificarea detaliată a pașilor urmăririi penale. Odată ce avem o înțelegere clară a situației de urmărire penală, bazată pe informațiile specifice, putem elabora un plan eficient pentru investigație.

Planificarea urmăririi penale este trunchiul de organizare în activitățile ofițerului de urmărire penală, este o condiție absolut importantă și necesară. „Planificarea fiecărei activități și implementarea conștiincioasă a planului asigură o cercetare calitativă a infracțiunii, administrarea probelor și demonstrarea vinovăției persoanei bănuite de săvârșirea faptei infracționale.”¹⁵³

Pe bună dreptate, doctrinarul Lazăr Cârjan menționează că, „planificarea cercetării penale asigură: caracterul organizat al investigării criminalistice a cazului cercetat; respectarea strictă a dispozițiilor legale și a regulilor metodologice criminalistice; respectarea drepturilor conferite de lege părților implicate în procesul penal; lămurirea completă a împrejurărilor în care s-au comis infracțiunile, inclusiv prin extinderea cercetărilor; celeritatea urmăririi, cu economisire de forțe și timp; folosirea tuturor metodelor, procedeele și mijloacelor tehnico-tactice adecvate cazului cercetat; repararea pagubelor cauzate prin infracțiune; prevenirea săvârșirii altor infracțiuni;

¹⁵¹ Vozian Dmitrii. Situații de urmărire penală și planificarea investigării infracțiunilor privind practicarea ilegală a activității de întreprinzător. In: *Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice*, Ed. Editia II-a, 8 decembrie 2022, Chișinău. p. 475-476. Disponibilă: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/475-481_0.pdf [accesată: 24.04.2023].

¹⁵² Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Rusnac Constantin, *Tactica și procedura de realizare a procedeele probatorii în cadrul urmăririi penale*, Chișinău, 2020, p. 39.

¹⁵³ Vozian Dmitrii. Situații de urmărire penală și planificarea investigării infracțiunilor privind practicarea ilegală a activității de întreprinzător. In: *Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice*, Ed. Editia II-a, 8 decembrie 2022, Chișinău. p. 478. Disponibilă: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/475-481_0.pdf [accesată: 24.04.2023].

constituie un permanent autocontrol al celor care efectuează cercetarea, precum și un mijloc de control al calității activităților executate”¹⁵⁴.

Din analiza efectuată deducem că din numărul total de 147 cauze penale¹⁵⁵, în care urmărirea penală a fost începută pe abuz sexual online în privința copiilor, în doar 2,04% de cauze organul de urmărire penală au întocmit un plan cu privire la acțiunile procesuale și măsurile speciale de investigații ce urmează a fi efectuate. În restul 97,96% de cauze, organul de urmărire penală nu a întocmit un astfel de plan. Este de reținut și faptul că, chiar în situațiile în care planurile respective au fost întocmite, doar într-o cauză planul era bine definit, avea un conținut concret reieșind din circumstanțele cauzei și volumul informațiilor, iar în restul cauzelor, aceste planuri erau generale, ceea ce ne arată la o planificare slabă¹⁵⁶. De exemplu în cauza penală cu nr.2023510056¹⁵⁷, datorită unei bune planificării din start a acțiunilor de urmărire penală și măsurilor speciale de investigație, a fost posibilă colectarea completă și corectă a probelor, evitarea erorilor procedurale, întocmirea unui dosar solid și calificarea corectă a acțiunilor făptuitorului.

Determinarea corectă a situației de urmărire penală reprezintă un aspect esențial al activității practice desfășurate de către ofițerul de urmărire penală sau de către procuror. Această determinare îi permite ofițerului sau procurorului să aleagă direcția adecvată pentru investigație, să înainteze versiuni credibile, să organizeze și să efectueze interacțiunile cu organele de investigație sau de constatare într-un mod eficient, să desfășoare acțiunile de urmărire penală într-o succesiune optimă și să adopte decizii oportune și eficiente.

În literatura de specialitate, „versiunea este o ipoteză probabilă bazată pe date factice despre esența sau elementele separate ale evenimentelor ce au semnele infracțiunii, luată în verificare de ofițerul de urmărire penală sau de altă persoană împuternicită pentru rezolvarea problemei privind începerea procesului penal, cercetarea sau examinarea judiciară a faptei”¹⁵⁸.

Este de menționat faptul că în 98,64% de cauze penale pornite pe abuz sexual online în privința copiilor, planurile nu conțineau careva versiuni înaintate, nu corespundeau realităților și volumului de informații deținute în materialele cauzelor penale. Acest aspect este unul negativ în activitatea de urmărire penală, ce duce la descoperirea întârziată a infracțiunii, implicit la efectuarea întârziată și uneori fără rost a acțiunilor de urmărire penală și a măsurilor speciale de

¹⁵⁴ Cârjan Lazăr, Compendiu de criminalistică, ediție revăzută și adăugată, București: România de Măine, 2004, p. 248.

¹⁵⁵ Datele statistice sunt pe perioada 01.01.2020 – 15.05.2024, care au fost eliberate Centrul pentru combaterea crimelor cibernetice a Inspectoratului Național de Investigații a Inspectoratului General al Poliției (nr. 34/18/9 – 9130 din 15.05.2024).

¹⁵⁶ A se vedea anexa nr. 3

¹⁵⁷ Cauza penală cu nr. 2023510056 pornită la 13.07.2023 de către DUP a INI, conform elementelor infracțiunii prevăzute la art. 208¹ din Codul Penal.

¹⁵⁸ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Rusnac Constantin, Tactica și procedura de realizare a procedurilor probatorii în cadrul urmăririi penale, Chișinău, 2020, p. 30.

investigații¹⁵⁹. În speță este relevant exemplul din cauza penală cu nr. 2022560036¹⁶⁰, în care a fost constatată întârzierea procedurilor din motiv că nu a fost întocmit un plan al acțiunilor de urmărire penală. Lipsa planificării acțiunilor a rezultat tergiversarea neîntemeiată a cazului și anume nimic din ceea ce s-a făcut din 10.03.2022 până la 05.08.2022 nu a excedat dispozițiilor legale, dar gradul mic de complexitate al speței și riscul, la care ar putea fi expus în acest răstimp un sau mai mulți copii, nu are nici o explicație plauzibilă pentru termenul excesiv de lung - 5 luni - admis de către organul de urmărire penală.

În acest sens, pentru fiecare tip de infracțiune, pot fi identificate situații tipice de urmărire penală de la etapa inițială a investigației. Aceste situații sunt determinate de modalitatea de comitere a infracțiunii, de modul de ascundere a acesteia, precum și de natura și volumul de informații de care dispune organul de urmărire penală la etapa inițială a investigației.

„Conținutul situației de urmărire penală determină în mare măsură direcția investigației, influențează conținutul etapei inițiale a investigației, determinând spectrul acțiunilor necesare de urmărire penală și a altor acțiuni. Acestea se desfășoară în conformitate cu algoritmul de urmărire penală elaborat de către organul de urmărire penală”¹⁶¹.

Kolesnichenko A.N. a propus să se înțeleagă prin situația de urmărire penală „o anumită situație în investigarea infracțiunilor, caracterizată prin prezența anumitor dovezi și materiale informative care determină sarcinile specifice de colectare și verificare, derivate în legătură cu aceasta”¹⁶². Ulterior, situația de urmărire penală a fost definită drept „o caracteristică criminalistică de moment a unei infracțiuni, aflate la o anumită fază de investigare a acesteia, care impune adoptarea unor decizii pentru continuarea urmăririi penale”¹⁶³.

Belkin R.S. definește situația de urmărire penală ca „un ansamblu de condiții și circumstanțe din viața reală care formează un mediu specific în care își desfășoară activitatea organul de urmărire penală și alți subiecți implicați în obținerea probelor, în care are loc un act specific de investigație. La investigarea infracțiunilor se dezvoltă, de regulă, situații de același tip, care se caracterizează printr-o anumită cantitate de informații disponibile, oportunități și modalități de obținere și verificare”¹⁶⁴.

Drapkin L.Ia. înțelege prin situația de urmărire penală „un sistem informațional dinamic care reflectă, cu diferite grade de exactitate, o varietate de legături logice și cognitive între

¹⁵⁹ A se vedea anexa nr. 4

¹⁶⁰ Cauza penală cu nr.2022560036 pornită la 12.04.2022 de către DIII a INI conform elementelor infracțiunii prevăzute la art. 208¹ din Codul Penal.

¹⁶¹ Зеленский В. Д. ș.a. Криминалистическая методика расследования отдельных видов и групп преступлений: учеб. пособие. Краснодар, 2013. P.9

¹⁶² Колесниченко А.Н. Научные и правовые основы расследования отдельных видов преступлений. Харьков, 1967. p. 16

¹⁶³ Копылов И.А. Следственная ситуация и тактическое решение: учеб. пособие. Волгоград, 1988. p.6.

¹⁶⁴ Белкин Р.С. Курс криминалистики. В 3 т. Москва, 1997. P.129

circumstanțele deja stabilite și încă necunoscute relevante pentru caz, relațiile tactice și psihologice ale participanților (părților) la proces penal, precum și structura organizatorică și nivelul de ordine internă a procesului de urmărire penală”¹⁶⁵.

În opinia altor autori, situația tipică de urmărire penală, ca și concept științific, ar trebui privită ca „un set generalizat de informații despre anumite condiții generale întâlnite în investigarea anumitor tipuri sau grupuri similare de infracțiuni”¹⁶⁶.

Astfel, după cum observăm, în literatura de specialitate există numeroase abordări privind conceptul și conținutul situației de urmărire penală. Analizând abordările existente, putem concluziona că toate definițiile situației de urmărire penală se reduc la două grupuri de definiții. Conform primei dintre ele, situația de urmărire penală este înțeleasă ca fiind condițiile obiective, reale, în care se desfășoară investigația. Conform celei de-a doua poziții, situația de urmărire penală este definită ca un anumit model informațional al situației în care se desfășoară investigația.

Apariția situațiilor tipice de urmărire penală se datorează faptului că, în ciuda naturii individuale a fiecărei infracțiuni comise, infracțiunile din aceeași categorie pot avea caracteristici care sunt similare pentru acea categorie sau grup de infracțiuni. Aceste trăsături similare, comune pentru majoritatea infracțiunilor dintr-o categorie, sunt cele care pot fi utilizate de organul de urmărire penală în absența unor informații despre infracțiune.

Având în vedere că situațiile tipice de urmărire penală sunt formulate din analiza practicii organului de urmărire penală pentru un anumit grup sau o anumită categorie de infracțiuni, este firesc caracterul subiectiv al situațiilor de urmărire penală. Subiectivitatea situației de urmărire penală se exprimă în corectitudinea percepției organului de urmărire penală asupra informațiilor primite. Acest lucru este determinat și de cunoștințele și competențele generale și profesionale, de caracteristicile psihologice și intelectuale ale personalității investigatorului.

În același timp, nu poate fi exclus aspectul obiectiv al formulării situațiilor tipice de urmărire penală. Or, acestea fiind comune pentru un grup sau o categorie de infracțiuni au la baza formulării unele circumstanțe obiective. Acești factori obiectivi pot cuprinde:

- particularitățile caracteristicii criminalistice a infracțiunii, în primul rând, importanță având modalitățile de comitere, urmele tipice și alte date factice, care se pot forma atunci când se utilizează un anumit mod de acțiune într-un anumit mediu tipic. Studiile privind infracțiunile împotriva minorilor, arată că „informațiile despre urmele tipice și alte date factice sunt conținute în mare parte în declarații și explicații părinților, rudelor apropiate și

¹⁶⁵ Драпкин Л. Я. Общая характеристика следственных ситуаций. Следственная ситуация. Москва, 1985. p. 13

¹⁶⁶ Лисиченко В. К., Батюк О. В. Следственная ситуация и ее значение в криминалистике и следственной практике. În: Криминалистика и судебная экспертиза. Вып. 36. Киев, 1988, С. 5.

cunoscuților familiei minorilor. A doua sursă de informații privind infracțiunile este reprezentată de documentele care reflectă cadrul și faptele infracționale în sine”¹⁶⁷;

- existența altor surse de informații cu valoare probatorie, necunoscute sau neprelucrate. Printre acestea se numără angajații instituțiilor pentru copii și ai altor instituții care nu sunt implicați în comiterea infracțiunii, dar care sunt la curent sau au cunoștință de acțiuni care au legătură cu infracțiunea; persoanele care cunosc familia și minorul; etc.;
- capacitatea organului de urmărire penală de a identifica sursele potențiale de probe și a informațiilor utile pentru aflarea adevărului;
- procesul de „ștergere” (distrugere, dispariție, substituie) a informațiilor. „Acesta este cauzat de acțiunile părților interesate, de rezistența infractorilor, de influența anumitor persoane asupra victimelor minore”¹⁶⁸.

La categoria factorilor subiectivi, care influențează formularea situațiilor de urmărire penală pentru categoria de infracțiuni analizată, pot fi atribuite:

- particularitățile psihicului victimelor minore ale infracțiunilor;
- starea psihologică a părinților și a altor rude apropiate ale minorului;
- capacitatea organului de urmărire penală de a evalua faptele și informații în mod corespunzător și de a efectua o investigație bine orientată și solidă din punct de vedere criminalistic, etc.

Influența factorilor obiectivi și subiectivi descrise *supra* determină conținutul situației de urmărire penală și algoritmul investigației inițiale și de realizare a altor acțiuni.

Conform unei clasificări generale, valabile pentru majoritatea categoriilor de infracțiuni, există 3 situații tipice de urmărire penală, și anume:

- infractorul este cunoscut;
- infractorul nu este cunoscut, însă există anumite informații privind personalitatea acestuia sau locul de aflare a lui;
- nu există informații despre personalitatea și locul de aflare al infractorului.¹⁶⁹

În ceea ce privește această clasificare, aplicată categoriei de cauze penale avute în vedere, se poate observa că prima situație tipică de investigare inițială (autorul este cunoscut în faza de

¹⁶⁷ Куемжиева С. Ал. Следственные ситуации первоначального этапа расследования преступлений против семьи и несовершеннолетних. În: Политематический сетевой электронный научный журнал Кубанского государственного аграрного университета, №. 121, 2016, pp. 1840-1849.

¹⁶⁸ Куемжиева С. Ал. Следственные ситуации первоначального этапа расследования преступлений против семьи и несовершеннолетних. În: Политематический сетевой электронный научный журнал Кубанского государственного аграрного университета, №. 121, 2016, pp. 1840-1849.

¹⁶⁹ Халиуллина Айг. Ф. Особенности расследования насильственных действий сексуального характера, совершенных в отношении несовершеннолетних. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Уфа, 2018, p.69

sesizare a infracțiunii) este extrem de rară, doar dacă victima cunoștea anterior autorul personal și acesta nu a întreprins acțiuni de anonimizare pe platforme online de interacțiune cu minorul.

Cea de-a doua situație tipică de urmărire penală inițială (autorul infracțiunii nu este cunoscut, dar există unele informații despre identitatea sa) este, de asemenea, necaracteristică, deoarece subiectul tipic al infracțiunii înregistrează o pagină într-o rețea de socializare sub un nume fictiv, nu oferă informații reale despre sine, nu postează fotografiile sale reale pe pagină.

În acest context, cea mai răspândită este a treia situație, în care identitatea făptuitorului nu este cunoscută la momentul sesizării infracțiunii de abuz sexual sau exploatare sexuală online a minorului. Practica de investigare a infracțiunilor în cauză arată că este posibilă identificarea autorului într-o perioadă scurtă de timp numai în cazul în care acesta nu ia măsuri de anonimizare și, de asemenea, locuiește în aceeași localitate cu victima.

Pe parcursul urmăririi penale, poate exista o situație în care informațiile privind identitatea autorului sunt incomplete, dar pot fi stabilite și completate prin investigații suplimentare și alte acțiuni de urmărire penală. De exemplu, în momentul înregistrării pe o rețea de socializare, utilizatorul a furnizat informații false, dar a fost posibilă obținerea adresei IP a dispozitivului utilizat pentru săvârșirea faptelor infracționale. Într-un astfel de caz, ar fi adecvată următoarea linie de investigație:

- 1) obținerea declarațiilor de la persoana care a depus sesizarea;
- 2) cercetarea la fața locului (locul de trai al minorului și aflării dispozitivului) cu participarea specialiștilor;
- 3) efectuarea măsurilor speciale de investigație relevante pentru identificarea făptuitorului;
- 4) ridicarea și expertizarea tehnică a dispozitivelor electronice;
- 5) formularea demersurilor relevante pentru stabilirea locului aflării dispozitivului infractorului și localizarea acestuia;
- 6) reținerea presupusului infractor;
- 7) audierea bănuیتului;
- 8) percheziții la domiciliul bănuیتului sau în alte încăperi relevante, unde poate să se afle dispozitivul de la care a avut loc accesul bănuیتului la internet;
- 9) ordonarea expertizelor judiciare.

Din analiza efectuată de către noi scoatem în evidență următoarele situații de urmărire penală privind infracțiunile de abuz sexual sau exploatare sexuală online a minorilor:

Situația de urmărire penală nr. 1: Părinții unui minor descoperă mesaje și conținut explicit sexual pe dispozitivul electronic al copilului lor (sexting). În plus, observă că minorul a devenit retras și îngrijorat, având schimbări bruște de comportament și probleme de somn. Aceștia decid să sesizeze autoritățile, bănuind că minorul lor ar putea fi victima unui abuz sau exploatare sexuală

online. Astfel, în cazul respectiv există doar sesizarea cu privire la infracțiune, fără a cunoaște identitatea făptuitorului, locul aflării acestuia, metodele utilizate la comiterea abuzului etc.

În această situație organele competente (organul de constatare, organul de urmărire penală, procurorul – fiecare în limita competențelor) vor efectua următoarele acțiuni:

- înregistrarea sesizării;
- recunoașterea și audierea părinților cu privire la circumstanțele care le-au devenit cunoscute, precum și cu privire la schimbarea comportamentului minorului, locul aflării dispozitivelor electronice, tipul și accesul la ele, intervalul de timp în care minorul putea avea acces la acestea etc.;
- audiază minorul privitor la circumstanțele cazului, timpul accesării, timpul și locul abuzului sexual online, prin ce s-a manifestat acesta, dacă cunoaște făptuitorul etc.
- examinarea dispozitivelor cu accesul proprietarului;
- examinarea informațiilor (fotografii, video, screenshot etc.), dacă ele există;
- dacă din examinarea informațiilor prezentate organului de urmărire penală este posibil, se stabilesc IP, identitatea presupusului abuzator, adresa acestuia;
- verifică dacă adresa IP se află pe teritoriul Republicii Moldova și dacă compania de hosting (companii care comercializează adresele IP) activează pe teritoriul țării și dacă au comercializat astfel de adrese IP și cui, dacă este posibil de aflat această informație;
- examinează informații din surse deschise;
- efectuează măsuri speciale de investigații;
- încarcă în baza de date ICSI cu scopul de a verifica dacă au fost catalogate de alte state ca pornografie infantilă sau dacă fișierele respective cuprind imagini cu copii implicați în activități sexuale;
- verifică posibilitatea de deschiderea a conturilor utilizatorilor de pe rețelele de socializare;
- extrag rapoartele ICSE;
- la identificarea făptuitorului, acesta se recunoaște în calitate de bănuț;
- se efectuează percheziția, se examinează dispozitivele electronice, se dispun expertize etc.

Situația de urmărire penală nr.2: O organizație internațională detectează un cont pe o rețea de socializare cu IP înregistrat în Republica Moldova, care efectuează schimb de imagini sau videoclipuri cu caracter sexual cu implicarea minorilor, care pot fi încadrate în categoria materialelor de abuz sau exploatare sexuală a minorilor. În acest context, organizația în cauză sesizează organele competente naționale. De menționat că organele competente sunt sesizate de pe platforma NCMEC în cazul în care fișierele pornografice apar în rețelele de socializare (de regulă, de pe platformele GOOGLE și APPLE), de pe platforma ICCACOPS în cazul accesării

materialelor pornografice de pe o adresă IP concretă, și de pe platforma ICSE în cazul în care au fost încărcate în spațiul online careva fișiere foto sau video cu implicarea copiilor.

Organele competente vor efectua următoarele acțiuni:

- înregistrează sesizarea în ordinea corespunzătoare;
- verifică sesizarea și materialele anexate la aceasta și le analizează;
- verifică existența temeiului de începere a urmăririi penale. În cazul în care există necesitatea efectuării acțiunilor procesuale, le efectuează (de exemplu, examinarea repetată a linkului anexat la mesajul parvenit din partea agențiilor sau organizațiilor internaționale, identificarea victimei, etc);
- prin intermediul bazei de date ICSE, verifică dacă fișierele au fost catalogate de alte state ca pornografie infantilă sau dacă fișierele respective cuprind imagini cu copii implicați în activități sexuale;
- verifică dacă adresa IP se află pe teritoriul Republicii Moldova și dacă furnizorul de servicii online sau compania de hosting au comercializat astfel de adrese și cui;
- examinează rapoartele ICSE;
- ridică informația relevantă de la furnizorul de servicii online sau compania de hosting cu privire la numele, adresa utilizatorului;
- identifică utilizatorul;
- efectuează percheziția în scopul stabilirii dispozitivului electronic;
- dispune constatarea tehnico-științifică sau expertiza;
- examinează dispozitivele electronice;
- audiază bănuitul;
- după caz, dispune și efectuează măsuri speciale de investigație;
- după caz, se vor monitoriza sau controla tranzacțiile financiare.
- efectuează și alte acțiuni, în dependență de circumstanțele cazului (de exemplu, cercetări la fața locului, ridicarea, audierea martorilor etc.).

Situatia de urmărire penală nr.3: O linie telefonică de sprijin pentru copii (sau platforma de raportare anonimă online) primește un apel (sau o raportare scrisă online) de la un minor care susține că este șantajat și amenințat cu publicarea de imagini sau informații intime pe internet (sau este șantajat pentru a efectua și de a transmite astfel de fotografii). În speță, raportările sunt efectuate pe platforma www.siguronline.md – un mecanism național de raportare a materialelor de abuz sexual asupra copiilor, iar din aprilie 2023 și la [Serviciul de raportare a materialelor de abuz sexual asupra copiilor](#), gestionat de organizația La Strada.

În această situație organele competente (organul de constatare, organul de urmărire penală, procurorul – fiecare în limita competențelor) vor efectua următoarele acțiuni:

- înregistrează sesizarea;
- audiază persoana/specialistul căreia i-a fost raportat cazul, cu privire la circumstanțele care i-au fost cunoscute, inclusiv dovezile care i-au fost prezentate;
- identifică victima și riscurile care sunt în privința ei,
- stabilește dacă copilul a beneficiat de serviciile de asistență psihologică și juridică din partea membrilor echipei de specialiști;
- recunoaște și audiază părinții, profesorii, alte persoane, cu privire la circumstanțele care le-au devenit cunoscute, precum și cu privire la schimbarea comportamentului minorului, locul aflării dispozitivelor electronice, tipul și accesul la ele, intervalul de timp în care minorul putea avea acces la acestea etc.;
- audiază minorul (cu participarea pedagogului, reprezentantului legal, psihologului și avocatului), privitor la circumstanțele cazului, timpul accesării, timpul și locul abuzului sexual online, prin ce s-a manifestat acesta, dacă cunoaște făptuitorul etc.
- examinează dispozitivele cu accesul proprietarului;
- examinează informațiile (fișierele foto, video, screen-shot etc.), dacă ele există;
- dacă din examinarea informațiilor prezentate organului de urmărire penală este posibil, se stabilesc IP-ul, identitatea presupusului abuzator, adresa acestuia;
- verifică dacă adresa IP se află pe teritoriul Republicii Moldova și cine este operatorul online care furnizează serviciile;
- examinează informații din surse deschise;
- efectuează măsuri speciale de investigații;
- încarcă în baza de date ICSE fișierele (dacă există) cu scopul de a verifica dacă au fost catalogate de alte state ca pornografie infantilă;
- verifică dacă abuzatorul a publicat în spațiul online sau distribuit fișierele cu conținut de pornografie infantilă;
- extrage rapoartele ICSE;
- la identificarea făptuitorului, acesta se recunoaște în calitate de bănuț;
- efectuează percheziția, examinează dispozitivele electronice, dispune expertize etc.

Situația de urmărire penală nr.4: În urma unei investigații a altui caz de exploatare sexuală online, organul de urmărire penală descoperă un șir de mesaje și comunicări online care indică implicarea unui adult în recrutarea și exploatarea sexuală a minorilor. Aceste comunicări cuprind promisiuni de recompense materiale și oferte de a se întâlni în persoană având pretexte și scopuri sexuale.

În astfel de situație, reprezentantul organului de urmărire penală/procurorul:

- imediat se va autosesiza și va înregistra cazul conform procedurii;

- va lua toate măsurile procesuale pentru conservarea probelor digitale obținute;
- după necesitate va dispune efectuarea măsurilor speciale de investigații;
- identifică victima și conform procedurii o audiază despre circumstanțele depistate;
- dacă abuzatorul nu este identificat, stabilește urmele electronice (adresa IP, locația, furnizorul de servicii online, etc);
- după identificarea făptuitorului efectuează percheziții în vederea descoperirii dispozitivelor electronice și a urmelor infracțiunii;
- cercetează la fața locului paginile web, site-urile;
- examinează dispozitivele ridicate sau dispune efectuarea expertizelor;
- recunoaște și audiază persoana în calitate de bănuit.

Situația de urmărire penală nr.5: O organizație internațională de combatere a traficului de persoane transmite informații despre un grup de indivizi care operează un site web pe dark-net, oferind servicii sexuale cu minori. Se vehiculează informații despre locația și modul de funcționare al acestui grup, precum și despre clientela sa. Autoritățile locale sunt sesizate și încep să investigheze activitățile acestui grup online. Pot exista semne că minorii sunt ademeniți sau constrânși să se angajeze în acte sexuale în schimbul unor beneficii sau recompense financiare.

În astfel de caz, persoanele responsabile, în termeni proximi vor efectua următoarele acțiuni:

- înregistrarea sesizării/ informației;
- verificarea dacă autoritățile naționale/ locale investighează un caz/fenomen analogic;
- verificarea locațiilor adreselor IP implicate în activități criminale, inclusiv utilizarea VPN-urilor și companiilor de hosting;
- identificarea victimelor și locul aflării acestora;
- în cazul în care se constată implicarea victimelor și/sau a făptuitorilor din Republica Moldova, se abordează necesitatea formării unei echipe comune de investigații pentru a preveni un pericol iminent și serios pentru securitatea publică.

Situația de urmărire penală nr.6: Un alt minor, prieten cu un copil suspectat de abuz sau exploatare sexuală online, sesizează autoritățile după ce observă comportamentul schimbat la prietenul său. Acesta relatează că prietenul său primește constant mesaje și solicitări inadecvate pe platforme de socializare și este convins că acesta este victima acțiunilor de abuz sau de exploatare sexuală online. În acest context, prietenul minorului abuzat sau exploatat sesizează organul de urmărire penală sau povestește bănuielile sale părinților presupusei victime, care, la rândul său, sesizează organul de urmărire penală.

Într-o astfel de speță, reprezentanții organului de urmărire penală vor asigura promptitudinea și plenitudinea procesului penal și anume:

- înregistrarea sesizării;
- audierea martorului minor în condițiile art. 110¹ din Codul de Procedură Penală, cu privire la faptele care i-au devenit cunoscute, inclusiv identitatea abuzatorului;
- ridicarea (în cazul în care există) fișierelor foto, video, sau altor informații de la martor;
- audierea părții vătămate în condițiile art. 110¹ din Codul de Procedură Penală;
- evaluarea psihologică or expertiza psihiatrico-psihologică a părții vătămate, care are drept scop stabilirea traumei, impactul acesteia asupra victimei minore și identificarea/stabilirea programului de reabilitarea psihologică, centrat pe trauma suferită;
- după caz, dispunerea examinării medico-legale în vederea stabilirii urmelor actului sexual și/sau ale leziunilor corporale cauzate victimei și/sau făptuitorului. Victima poate să refuze integral sau să accepte examinarea medicală parțială (*cu excepția situațiilor când victima este îndreptată pentru examinare de către organele de drept competente, conform art.58 alin.(8) pct.3 din Codul de procedură penală*);
- examinarea dispozitivelor de stocare;
- examinarea informațiilor (fișierele foto, video, screen-shot etc.), dacă ele există;
- dacă din examinarea informațiilor prezentate organului de urmărire penală este posibil, se stabilesc IP-ul, identitatea presupusului abuzator, adresa acestuia;
- verificarea dacă adresa IP se află pe teritoriul Republicii Moldova și cine este operatorul online care furnizează serviciile;
- efectuarea măsurilor speciale de investigații, care se impun, inclusiv identificarea abonatului;
- după caz, conservarea probelor digitale (prin adresarea de solicitări către companii precum Meta, până în 2021 Facebook, Google, odnoklassniki, etc.), pentru a obține informații cunoscute despre un anumit utilizator: numele prenumele indicat de el la deschiderea contului, numărul de telefon și e-mail-ul, adresa IP de la care a fost creat contul, adresa IP de la care a gestionat contul;
- efectuarea perchezițiilor și ridicarea de obiecte;
- dispunerea efectuării expertizei judiciare necesare pentru constatarea circumstanțelor ce pot avea importanță probatorie;
- recunoașterea și audierea suspectului în calitate de bănuț.

Situația de urmărire penală nr.7: O fată minoră, care a fost recent recrutată într-un club online de socializare, este cooptată într-un grup privat de conversație. În acest grup, ea primește promisiuni de recompense financiare pentru trimiterea fotografiilor și videoclipurilor cu conținut sexual. Ulterior, ea își dă seama că a fost exploatată și forțată să facă aceste lucruri. Ea decide să

raporteze situația autorităților, precizând că a fost amenințată cu publicarea acestor materiale compromițătoare.

Pentru calificarea obiectivă a acțiunilor făptuitorului, se constată imperios de:

- înregistrat sesizarea;
- audiat în condițiile art. 110¹ din Codul de Procedură Penală, partea vătămată;
- ridicat și examinat fișierele foto, video, conversații sau alte informații de la partea vătămată;
- dispus și efectuat măsurile speciale de investigație – colectarea de informații de la furnizorii de servicii de comunicații electronice, identificarea abonatului sau a utilizatorului unei rețele de comunicații electronice, culegerea de informații și investigația sub acoperire;
- efectuat perchezițiile cu ridicarea dispozitivelor electronice;
- dispus efectuarea expertizelor judiciare necesare pentru constatarea circumstanțelor ce pot avea importanță probatorie;
- recunoscut și audiat în calitate de bănuțit făptuitorul;
- după caz, se vor monitoriza sau controla tranzacțiile financiare.

Din analiza efectuată putem reține că situația tipică de urmărire penală, reprezentând o anumită stare de lucruri în realitatea obiectivă generată de comiterea unei infracțiuni (cum ar fi informații deținute din sesizare, probele prezentate, etc), este strâns legată de formularea unor versiuni criminalistice, care urmează a fi verificate de către organul de urmărire penală prin planificarea și efectuarea acțiunilor de urmărire penală corespunzătoare.

Versiunile, în esența lor, sunt niște deducții logice ale persoanei ce efectuează urmărirea penală referitoare la fapta cercetată. Prin ele se materializează principiul individualității planificării activității de urmărire penală.

„Versiunile, fiind elaborate în planul de urmărire penală, servesc drept niște porniri care urmează să fie verificate prin intermediul acțiunilor de urmărire penală. Elaborarea versiunilor nu se face în abstract și doar prin folosirea unui proces de gândire, ci trebuie să aibă la bază declarații ale persoanelor care pot avea, sau au, cunoștințe despre faptă, eventuale urme găsite la locul faptei, declarații ale victimei etc., deci – unele date concrete care pot fi punctul de pornire a unor presupuneri în care se folosește logica, în mod cât mai obiectiv”¹⁷⁰.

În ceea ce privește acțiunile necesare efectuate de către organul de urmărire penală pe cazurile de abuz sau exploatare sexuală online a minorilor, putem identifica un punct de referință comun pentru majoritatea cazurilor. Atunci când se investighează infracțiuni comise prin

¹⁷⁰ Gropa Maxim. Planificarea procesuală a acțiunilor de urmărire penală în cadrul investigării infracțiunilor de criminalitate organizată. In: Revista Institutului Național al Justiției, 2023, nr. 2(65), pp. 18-23.

intermediul rețelelor de socializare, este necesar ca sesizările și declarațiile să fie preliminar verificate. În cadrul acestor verificări, organul de urmărire penală poate lua legătura cu rețelele de socializare într-o manieră cerere-răspuns și, astfel, pot obține informații relevante de la acestea.

Totuși, având în vedere că abuzul și exploatarea sexuală online a minorilor este o categorie de infracțiuni relativ nouă, modalitățile de comitere a acestora fiind în continuă dezvoltare, putem menționa că la moment în Republica Moldova nu există încă o practică bine definită în ceea ce privește investigarea infracțiunilor în cauză. Astfel, situațiile tipice identificate sunt actuale pentru momentul elaborării cercetării date, de aceea am încercat să elaborăm un algoritm concret de acțiuni pentru respectiva categorie de cauze penale, în funcție de situația de urmărire penală.

În acest sens, pentru fiecare cauză concretă organul de urmărire penală elaborează un plan de acțiuni adecvat circumstanțelor cauzei. Acest lucru înseamnă că organul de urmărire penală competent de a examina cauzele privind abuzul sau exploatarea sexuală online a minorilor trebuie să fie flexibil și să poată să se adapteze după ritmul destul de activ de dezvoltare a modalităților de comitere a infracțiunilor vizate și de dezvoltare a abilității infractorilor de a se ascunde cu ajutorul diferitor mijloace tehnice. Prin urmare, o planificare riguroasă și bine organizată este esențială pentru succesul unui dosar penal și pentru asigurarea unui proces de justiție echitabil și eficient.

3.3 Mecanisme și practici de cooperare internațională

Cooperarea internațională în procesul de urmărire penală pentru infracțiunile de abuz și exploatarea sexuală online a minorilor reprezintă un domeniu deosebit de important, având în vedere provocările transnaționale implicate în aceste categorii de cazuri. Specificul deosebit al modului în care aceste infracțiuni sunt comise face ca astfel de colaborare între state să fie nu doar necesară, ci și frecvent utilizată sau chiar vitală. Un element definitoriu în acest sens este faptul că modalitatea de comitere a acestor infracțiuni oferă infractorilor posibilitatea de a acționa la nivel internațional, neținând cont de granițe naționale sau de locația fizică a victimelor.

Caracterul transnațional al infracțiunilor de abuz și exploatarea sexuală online se conturează prin capacitatea infractorilor de a acționa în oricare țară, indiferent de distanța geografică față de locul unde se află victima. Întrucât aceste delikte se desfășoară prin intermediul tehnologiilor informaționale, sfera lor de influență se extinde considerabil, făcându-se simțită la nivel global. Acest fenomen impune necesitatea unei cooperări internaționale extinse, având în vedere că infracțiunile pot traversa granițele naționale cu ușurință, iar autoritățile dintr-o singură țară pot să se confrunte cu provocări în investigarea și urmărirea penală a unor astfel de cazuri.

Vorbind despre cooperarea internațională în contextul infracțiunilor de abuz sexual online, menționăm că aceasta cooperare am putea-o clasifica în două forme principale, și anume:

- colaborarea sau conlucrarea statelor pentru combaterea acestei categorii de infracțiuni;
- asistența juridică reciprocă pentru realizarea, de către fiecare stat, a justiției penale pe teritoriul său (investigarea nemijlocită a cazurilor).

Colaborarea sau cooperarea dintre state în lupta împotriva criminalității reprezintă un aspect esențial al eforturilor internaționale pentru menținerea ordinii și siguranței publice. Această colaborare se realizează prin semnarea sau aderarea la convenții internaționale, care servesc drept instrumente legale și instituționale pentru coordonarea acțiunilor împotriva infracțiunilor transfrontaliere și pentru asigurarea unei justiții eficiente și echitabile la nivel global.

Convențiile internaționale oferă cadrul juridic necesar pentru ca statele să își asume angajamente clare în ceea ce privește combaterea anumitor categorii de infracțiuni. Aceste angajamente pot include obligații precum dezvoltarea și implementarea legislației naționale adecvate, consolidarea capacităților instituționale, cooperarea judiciară și polițienească, precum și schimbul de informații și evidențe.

În ceea ce privește categoria de infracțiuni abordată în prezenta lucrare, domeniile și principiile de cooperare internațională ce vizează cazurile de abuz și exploatare sexuală online sunt reglementate de un șir de acte internaționale: Convenția de la Budapesta privind criminalitatea informatică¹⁷¹, Convenția de la Lanzarote privind protecția copiilor împotriva exploatarei sexuale și a abuzurilor sexuale¹⁷², Protocolului Facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă¹⁷³. Aceste acte sunt specifice acestui gen de infracțiuni, însă nu putem să lăsăm neobservate și neaplicate și alte acte internaționale de cooperare juridică la care Republica Moldova este parte (de exemplu, Convenția împotriva criminalității transnaționale organizate¹⁷⁴ și altele).

Una dintre scopurile acestor Convenții a fost să faciliteze cooperarea internațională și să armonizeze legislațiile din diverse țări, cu scopul de a asigura o abordare coerentă a problemelor similare în toate statele. Acest lucru se realizează prin implementarea unor standarde uniforme pentru combaterea infracționalității și pentru protejarea copiilor victime. Implementarea eficientă

¹⁷¹ Convenția de la Budapesta privind criminalitatea informatică, Budapesta, 23.11.2001. Disponibilă: <https://eur-lex.europa.eu/RO/legal-content/summary/convention-on-cybercrime.html#:~:text=Conven%C8%9Bia%20%C3%AE%C8%99i%20propune%20s%C4%83%20contribuie,pe ntru%20a%20intensifica%20o%20alt%C4%83> [accesată: 15.07.2022].

¹⁷² Convenția privind protecția copiilor împotriva exploatarei sexuale și a abuzurilor sexuale, semnată la Lanzarote, 25.10.2007. Disponibilă: <https://rm.coe.int/168046e1d9> [accesată: 16.07.2022].

¹⁷³ Protocolul Facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, Organizația Națiunilor Unite, 06.09.2000. Ratificat de Republica Moldova prin Legea Nr. 29 din 22.02.2007. Publicat: 16.03.2007 în Monitorul Oficial Nr. 36 art. 153. Disponibil: <https://www.hotararicedo.ro/files/files/CONVENTIA%20CU%20PRIVIRE%20LA%20DREPTURILE%20COPILULUI%20-%20PROTOCOL%20FACULTATIV.pdf> [accesată: 16.07.2022].

¹⁷⁴ Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, New York, 15.11.2000. Ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 15-XV din 17.02.2005. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2006, volumul 35, pag.333. În vigoare pentru Republica Moldova din 16 octombrie 2005. Disponibilă: https://www.antitrafic.gov.md/public/files/Conventia_UNU_crima_transdroguri.pdf [accesată: 17.07.2022].

a acestor convenții necesită un efort comun și coordonat între statele implicate, precum și între instituțiile lor de aplicare a legii și alte autorități relevante. Schimbul de bune practici, asistența tehnică reciprocă și sprijinul financiar pot contribui la consolidarea capacităților naționale și la întărirea cooperării internaționale în lupta împotriva criminalității transfrontaliere.

„Spre deosebire de conlucrare sau colaborare, asistența juridică internațională în materie penală constă în ajutorul pe care statele și-l acordă reciproc pentru combaterea criminalității pe teritoriul național, pentru realizarea și buna administrare a justiției proprii, ca atribut al suveranității lor. Asistența juridică este o formă de cooperare internațională care, spre deosebire de conlucrarea internațională în combaterea unor anumite categorii de infracțiuni transnaționale comise de asociații sau grupări criminale, se realizează prin concursul acordat de un stat altui stat de a-și îndeplini funcția de realizare a justiției, ca expresie a suveranității sale”¹⁷⁵.

„Ca noțiune, asistența juridică internațională în materie penală înseamnă colaborarea unui stat, numit „stat solicitant” cu un alt stat, numit „stat solicitat”, prin autoritățile competente, stabilite de fiecare stat în parte, conform Tratatului bilateral, ori în baza Tratatului internațional (multilateral), la care au aderat ambele state, ori pe baza de reciprocitate, printr-o cerere, numită „cerere de asistență juridică”, pentru a acorda ajutor, în cadrul unui proces penal, la soluționarea cauzei penale sau la executarea unei hotărâri judecătorești”¹⁷⁶.

„Asistența juridică internațională se referă la asistența juridică cu caracter judiciar (sau procesual) prin care se înțelege asistența pe care organele judiciare dintr-un stat o acordă în cursul procesului penal organelor judiciare din statul în care are loc activitatea judiciară și care constă în efectuarea, predarea sau comunicarea unor acte procedurale necesare soluționării acelei cauze”¹⁷⁷.

„Constatând că obiectul asistenței juridice internaționale în materie penală constituie organizarea unei colaborări internaționale între organele judiciare din diferite state în vederea asigurării unei bune administrări a justiției, pot fi evidențiate unele particularități ale acestei instituții juridice:

1. Asistența juridică internațională în materie penală poate fi acordată la orice etapă a procesului penal.

2. Asistența juridico-penală internațională este oferită ca răspuns la o cerere care se bazează pe un tratat, un acord, pe dispoziții legislative reciproce sau pe curtoazie internațională (*comitas gentium*).

¹⁷⁵ Carp Simion, Osadci Cornel. Cooperarea polițienească și a altor organe de drept în domeniul contracarării criminalității transnaționale prin prisma dreptului European. În: Materialele Conferinței științifico- practice internaționale, Academia „Ștefan cel Mare a MAI”, 5-6 noiembrie 2009. Chișinău, 2009. P.70

¹⁷⁶ Gurschi Constantin, Nicolaev Ghenadie ș.a. Asistența juridică internațională în materie penală. Manualul judecătorului și al procurorului. Chișinău, 2012. P.6

¹⁷⁷ Achiruș Ana, Zbancă Tatiana. Asistența juridică internațională în materie penală - instrument juridic de prevenire și combatere a criminalității în spațiul Uniunii Europene. În: Mecanisme naționale și internaționale de protecție a drepturilor omului în contextul valorilor europene, Ed. 1. Chișinău, 2022, p.76.

3. O particularitate care diferențiază asistența juridică internațională de alte forme ale cooperării judiciare internaționale constă în transmiterea parțială de către statul solicitant celui solicitat a competenței sale exclusive asupra cauzei penale.

4. Un mare avantaj al asistenței juridico-penale internaționale constă în faptul că această poate îmbrăca diverse forme. Acestea constituie latura substanțială în organizarea asistenței juridice internaționale, iar activitatea prin care formele sunt aduse la îndeplinire constituie latura formală a cooperării dintre state în domeniul acestei asistențe juridice¹⁷⁸.

Cât privește interacțiunea și cooperarea internațională, menționăm că în conformitate cu prevederile Capitolului IX al Codului de procedură penală, asistența juridică internațională în materie penală se realizează sub mai multe forme, toate bazate pe actele internaționale la care Republica Moldova este parte. În acest sens, Republica Moldova a ratificat o serie de convenții internaționale cum ar fi: Convenția europeană cu privire la asistența judiciară în materie penală¹⁷⁹ și protocoalele adiționale, Convenția europeană de extrădare¹⁸⁰ și protocoalele adiționale, Convenția cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, semnată la Minsk¹⁸¹ (numită Convenția CSI), Convenția Europeană privind transferul de proceduri în materie penală¹⁸², Convenția cu privire la lupta contra traficului cu ființe umane¹⁸³. La fel, prezintă importanță și acordul pentru prevenirea și combaterea infracționalității transfrontaliere¹⁸⁴.

Conform regulii de bază, asistența juridică poate fi solicitată și acordată numai atunci când între statul solicitant și statul sau statele solicitate există un tratat bilateral sau multilateral, care este aplicabil, la caz, atât pentru Republica Moldova, cât și pentru statul solicitant. În lipsa unui tratat încheiat, asistență juridică internațională poate fi acordată pe principiul reciprocității prin canalele diplomatice. Asigurarea reciprocității pentru toate formele de asistență juridică internațională se realizează conform prevederilor CPP.

¹⁷⁸ Țarălungă Victoria. Asistența juridico-penală internațională: noțiune, forme, particularități. În: Știința în Nordul Republicii Moldova: realizări, probleme, perspective, 25-26 septembrie 2015, Bălți.

¹⁷⁹ Convenția europeană de asistență juridică în materie penală, semnată la Strasbourg la 20.04.1959. Ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1332-XIII din 26.09.1997. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, volumul 14, pag. 71.

¹⁸⁰ Convenția europeană de extrădare, adoptată la Paris la 13.12.1957, intrată în vigoare la 28.04.1960. Ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1183-XIII din 14.05.1997. În vigoare pentru Republica Moldova din 31.12.1997. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1998, volumul 1, pag. 318.

¹⁸¹ Convenția cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, semnată la Minsk la 22.01.1993. În vigoare pentru Republica Moldova din 26.03.1996. Publicat: 01.01.1999 în *Tratate Internaționale* Nr. 16 art. 262.

¹⁸² Convenția europeană privind transferul de proceduri în materie penală, adoptată la Strasbourg la 15.05.1972, semnată de Republica Moldova la 27.06.2001. Ratificată prin Legea nr. 320-XVI din 03.11.2006. Monitorul Oficial nr.181-183/824 din 24.11.2006.

¹⁸³ Convenția cu privire la lupta contra traficului cu ființe umane, încheiată la Varșovia la 16.05.2005. Disponibilă: https://www.antitrafic.gov.md/public/files/Convenia_CoE_ROM.pdf [accesată: 13.04.2022].

¹⁸⁴ Acordul pentru prevenirea și combaterea infracționalității transfrontaliere, semnat la București la data de 26.05.1999 în cadrul relațiilor de colaborare a Programului Inițiativei de Cooperare în Sud-Estul (S.E.C.I), care a intrat în vigoare pentru Republica Moldova la data de 01.02.2000. Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfs/20483> [12.02.2022].

Astfel, art. 536, alin. (2) CPP prevede că, „condițiile de reciprocitate se confirmă într-o scrisoare, prin care ministrul justiției sau Procurorul General se obligă să acorde, în numele Republicii Moldova, asistență juridică statului străin sau instanței penale internaționale la efectuarea unor acțiuni procesuale, cu garantarea drepturilor procesuale, prevăzute de legea națională, ale persoanei în privința căreia se efectuează asistența”¹⁸⁵.

În conformitate cu principiile generale stabilite de Convenția de la Budapesta¹⁸⁶, „cooperarea internațională trebuie realizată între toate părțile semnatare, precum și mai extins posibil, să vizeze atât investigarea infracțiunilor informatice, cât și colectarea de date și să se desfășoare în baza acordurilor internaționale de cooperare în materie penală”.

„Protocolul facultativ și Convenția de la Lanzarote extind domeniile de cooperare internațională, stabilind că statele sunt obligate să coopereze într-o formă mai extinsă pentru prevenirea, detectarea, investigarea, judecarea și pedepsirea făptuitorilor care au comis o infracțiune de abuz sau exploatare sexuală față de copii. Domeniile de cooperare vizează detectarea eficientă și sisteme de raportare a cazurilor, mecanisme de schimb de informații, protecția și transmisiunea probelor digitale a infracțiunilor, în timp util. Cooperarea trebuie la fel să vizeze și asistența victimelor în vederea recuperării, reintegrării și repatrierii acestora, dacă este necesar”¹⁸⁷.

Astfel, având în vedere prevederile extinse privind asistența internațională pe cazuri de abuz sexual și exploatare sexuală online a minorilor, pe lângă formele generale de asistență internațională descrise în CPP, pentru categoria de infracțiuni analizată mai sunt specifice următoarele forme de asistență internațională la investigarea cazurilor de abuz și exploatare online a minorilor, cum ar fi: sisteme de detectare și raportare a cazurilor, asistența mutuală în materie de măsuri provizorii, instituirea unei rețele 24/7, utilizarea/practicarea posibilităților și oportunităților diferitor organizații polițienești internaționale, cum ar fi Interpolul și Europolul, și alte practici.

Ministerul Justiției și Procuratura Generală sunt autoritățile competente responsabile de gestionarea solicitărilor de asistență juridică reciprocă în Republica Moldova. Totodată, Republica Moldova este parte și a celui de-al doilea Protocol Adițional al Convenției Europene privind asistența reciprocă în materie penală, care facilitează comunicarea directă și cooperarea între autoritățile judiciare în vederea facilitării procesului de asistență juridică între statele semnatare.

În conformitate cu prevederile art. 532 CPP, raportate la prevederilor art. 7 din Legea nr. 371 din 01.12.2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală, „*la faza de*

¹⁸⁵ Codul de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat la 14.03.2003. Publicat în Monitorul Oficial Nr. 248-251, art. 699.

¹⁸⁶ Convenția de la Budapesta privind criminalitatea informatică, Budapesta, 23.11.2001. Disponibilă: <https://eur-lex.europa.eu/RO/legal-content/summary/convention-on-cybercrime.html#:~:text=Conven%C8%9Bia%20%C3%AE%C8%99i%20propune%20s%C4%83%20contribuie,pe ntru%20a%20intensifica%20o%20alt%C4%83> [accesată: 15.07.2022].

¹⁸⁷ Russu Sergiu, Botezatu Elena. Abuzul și exploatarea sexuală a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare. Compendiu de norme juridice și bune practici. Chișinău, 2021, p.58

urmărire penală autoritatea competentă în acordarea asistenței juridice în materie penală este Procuratura Generală”. Această activitate se desfășoară prin intermediul Secției asistență juridică și cooperare internațională a Procuraturii Generale.

În doctrină forma asistenței juridice internaționale în materie penală este definită ca „fiind o sarcină specială orientată spre elucidarea adevărului și elaborarea unei hotărâri legitime asupra cauzei, sarcină solicitată de către autoritățile competente ale unui stat și realizată prin îndeplinirea de către organele competente ale statului solicitat a unor acțiuni procesuale în baza legislației proprii, cu posibilitatea luării în considerare a specificului legislației naționale a statului solicitant”¹⁸⁸.

„Formele de asistență juridică internațională în materie penală ar putea fi grupate, la rândul lor, în două mari categorii: forme cu caracter informativ și forme cu caracter procesual.

Prima categorie include formele de asistență care contribuie la combaterea fenomenului infracțional în general, facilitând acest lucru prin transmiterea de informații pentru combaterea criminalității. Informațiile obținute prin aceste forme sunt adesea utile și pentru descoperirea, urmărirea și soluționarea unor cazuri specifice, precum și pentru identificarea antecedentelor infracțiunilor, facilitând astfel identificarea acestora și aplicarea pedepselor corespunzătoare. Aceste forme de asistență prin furnizarea de informații au un impact direct în sfera prevenirii generale a infracțiunilor și pot avea, eventual, și un impact indirect în sfera activității de represiune.

A doua categorie de forme în care asistența juridică internațională în materie penală poate fi efectuată sunt cele cu caracter procesual. Aceste forme se caracterizează prin faptul că se desfășoară în sfera activității de represiune în mod concret, fiecare formă reprezentând un mijloc de colaborare între state în lupta împotriva unor infracțiuni specifice”¹⁸⁹.

Având în vedere că ne referim la etapa de urmărire penală, și având în vedere practica de investigare a infracțiunilor legate de abuz și exploatare sexuală a minorilor comise prin intermediul tehnologiilor informaționale, relevante sunt următoarele forme ale asistenței juridice internaționale în materie penală:

a) *transmiterea înscrisurilor, datelor și informațiilor*. Aceasta reprezintă o formă a asistenței juridice internaționale în materie penală ce implică schimbul de înscrisuri relevante, precum hotărâri judecătorești, rapoarte, caziere judiciare, informații despre cazuri penale și alte documente relevante între autoritățile judiciare ale diferitelor state implicate într-un caz penal. Prin intermediul acestui schimb de informații, statele pot colabora în investigarea și urmărirea penală a infractorilor și pot facilita procesul de administrare a justiției în mod eficient și echitabil.

¹⁸⁸ Милинчук В.В. Институт взаимной правовой помощи по уголовным делам. Действующая практика и перспективы развития. Москва, 2001, p.26-27.

¹⁸⁹ Cryer Robert, Friman Hakan, Robinson Darryl, Wilmshurst Elizabeth. An introduction to international criminal law and procedure. 2-nd edition. Cambridge University Press, 2010, p.88

„Informațiile procurate prin intermediul acestei forme de asistență internațională pot servi deseori și la descoperirea, urmărirea și soluționarea unui caz concret, la cunoașterea antecedentelor unor infractori, identificarea autorilor unor infracțiuni după: urmele papilare, testele ADN, etc., facilitând astfel identificarea acestora și individualizarea pedepselor ce li se aplică”¹⁹⁰.

Această formă de asistență prin informare aduce în principal un aport direct în sfera prevenirii generale a abuzurilor sexuale online cu participarea minorilor și un aport indirect în sfera activității de investigare a infracțiunilor respective. În plus, oferă oportunitatea de a identifica și aborda tendințele și modelele de criminalitate la nivel internațional, contribuind astfel la prevenirea și combaterea eficientă a acestor infracțiuni. De asemenea, facilitând comunicarea și cooperarea între autoritățile judiciare din diferite țări, această formă de asistență poate spori eficacitatea activităților de urmărire penală împotriva infracțiunilor transfrontaliere și pot consolida administrarea justiției la nivel global.

Totodată, prin transmiterea înscrisurilor, datelor și informațiilor în cazurile de abuz sexual online cu implicarea copiilor, nu doar că putem intra în posesia datelor de identitate a făptuitorului, domiciliul acestuia, identificarea IP etc., dar ulterior organul de urmărire penală poate să-și planifice activitatea și înainta versiuni adecvate în vederea probării vinovăției. Un exemplu convingător în acest sens este speța din cauza penală cu nr. 2014560048¹⁹¹, în cadrul căreia de la autoritățile competente din Țările Jos a fost solicitată informația și respectiv înscrisurile care privesc personalitatea abuzatorului și anume: studiile, ocupația, sursele de existență, existența sau lipsa condamnărilor, dacă figurează în bazele de date ale poliției în calitate de abuzator sau victimă ale abuzurilor sexuale, cum este caracterizat la locul de trai, etc.

b) *comunicarea actelor de procedură*, care reprezintă procedura formală prin care aceste acte sunt aduse la cunoștința destinatarilor, care pot fi părțile implicate sau participanții într-un proces penal. Acest proces este esențial pentru asigurarea dreptului la apărare și pentru garantarea transparenței și corectitudinii procedurilor judiciare.

Conform prevederilor art. 15 din Legea nr. 371 din 01.12.2006¹⁹², prin acte procedurale se înțelege, în principiu, citațiile pentru părți sau martori, ordonanța de punere sub învinuire, alte acte de urmărire penală (de încetare a cauzei penale, scoatere de sub urmărire penală, suspendarea urmăririi penale, reluarea urmăririi penale, recunoașterea ca parte vătămată, parte civilă sau parte civilmente responsabilă etc.), hotărârile judecătorești, cererile și informațiile pentru exercitarea

¹⁹⁰ Văcaru Silviu. Considerații privind asistența judiciară internațională în materie penală. În: Analele Universității “Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Științe Juridice, Nr. 4/2011, p. 63.

¹⁹¹ Cauza penală cu nr. 2014560048 pornită la 25.09.2014 de către organul de urmărire penală al DGUP conform elementelor infracțiunii prevăzute la art. 175 din Codul Penal.

¹⁹² Legea nr. 371 din 01.12.2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală. Publicat: 02.02.2006 în Monitorul Oficial Nr. 14-17 art. 42.

căilor de control judiciar sau actele privind executarea unei pedepse, plata unei amenzi ori plata cheltuielilor de procedură.

Comunicarea de acte procedurale trebuie să corespundă cerințelor înaintate față de comisia rogatorie prin actele internaționale și prevederile legislative naționale.

„Organul de urmărire penală sau instanța judecătorească din Republica Moldova formulează cererea de comunicare în străinătate a actelor procedurale prin intermediul unei comisii rogatorii. La cerere urmează să fie anexate actele a căror comunicare este solicitată, precum și dovada comunicării, care urmează a fi completată în urma executării cererii de către organul străin competent. De asemenea, acest set de acte trebuie să fie însoțit de traduceri necesare, în conformitate cu prevederile și rezervele la tratatul internațional aplicabil formulate de statul solicitat. Atât cererile menționate, cât și răspunsurile la ele vor fi adresate prin intermediul autorităților centrale (Procuratura Generală sau Ministerul Justiției)”¹⁹³.

În cazurile de abuz sexual online cu participarea copiilor această modalitate de asistență este mai rar întâlnită, dar totuși există.

c) *citarea martorilor, experților și persoanelor urmărite*. Atât organul de urmărire penală, cât și instanța de judecată au dreptul să solicite prezența martorului, expertului sau a persoanei urmărite, în cazul în care aceștia se află în străinătate și nu sunt date în căutare. Această procedură, cunoscută sub numele de citare, este utilizată pentru a asigura participarea acestor persoane la acțiunile procesuale relevante în cadrul desfășurării procedurilor judiciare.

Prin citarea martorilor sau a experților din străinătate, autoritățile judiciare pot obține declarații și opinii esențiale pentru elucidarea cazurilor penale în curs de investigare sau pentru susținerea argumentelor în fața instanței de judecată. De asemenea, citarea persoanelor urmărite care se află în afara țării poate fi necesară pentru a le aduce la cunoștință acuzațiile împotriva lor și pentru a le oferi oportunitatea de a-și exercita dreptul la apărare. Atât pentru cererile parvenite autorităților Republicii Moldova pentru executare, cât și pentru cererile formulate de autoritățile de drept din Republica Moldova sunt valabile condițiile generale de formă și conținut ale comisiei rogatorii, la care se anexează citația îndeplinită conform legislației naționale a statului solicitant. În cazul în care participarea în persoană a unui martor sau expert în fața organelor de urmărire penală sau a instanțelor sale judecătorești este deosebit de necesară, acest fapt trebuie să fie menționat în cererea de asistență juridică privind înmânarea citației. Statul străin solicitat va comunica Republicii Moldova răspunsul martorului sau al expertului.

Citarea martorilor, experților și persoanelor urmărite în cauzele de abuz sexual a copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale a fost solicitată în 4,2% de cauze. Această modalitate

¹⁹³ Gurschi Constantin, Nicolaev Ghenadie ș.a. Asistența juridică internațională în materie penală. Manualul judecătorului și al procurorului. Chișinău, 2012, p.52

este una efectivă, datorită căreia organul de urmărire penală nu doar că respectă procedura în vederea respectării drepturilor și libertăților persoanelor în cadrul procesului penal, ci și administrarea probatoriului suficient pentru a lua o decizie pe caz.

d) *comisiile rogatorii*. Cererea de comisie rogatorie este forma cea mai des utilizată a asistenței juridice internaționale la etapa urmăririi penale, care constituie un mijloc procesual cu anumite garanții privind admisibilitatea probelor obținute, în special în cazurile privind abuz și exploatare sexuală online a minorilor.

Conform art. 24 alin. (1) a Legii nr. 371 din 01.12.2006, „*comisia rogatorie este o formă de asistență juridică internațională care constă în împuternicirea pe care un organ de urmărire penală sau o instanță judecătorească competentă dintr-un stat, sau o instanță internațională o acordă unor autorități similare din alt stat pentru a îndeplini în locul și în numele său activități procesuale referitoare la un anumit proces penal*”. Dacă organul de urmărire penală consideră necesar să efectueze o acțiune procesuală într-un stat străin, se adresează prin comisie rogatorie organului de urmărire penală din statul respectiv, sau către o instanță penală internațională conform tratatului internațional la care Republica Moldova este parte, sau pe cale diplomatică, în condiții de reciprocitate.

„Comisia rogatorie internațională implică o deplasare de competență teritorială de la un organ judiciar la altul. După cum se vede, comisia rogatorie este un act procedural prin care organul de urmărire penală sau instanța unui stat ori reprezentanții unei instanței penale internaționale solicită o intervenție a organelor statului respectiv”¹⁹⁴.

„Întocmirea comisiei rogatorii și adresarea prin comisie rogatorie sunt lăsate la discreția organului de urmărire penală sau instanței. În toate cazurile, legea procesual-penală determină că aceasta poate fi întocmită în cazurile când se consideră necesar”¹⁹⁵.

Un exemplu elocvent de recurgere la această forma de asistență juridică internațională pe cazurile investigate analizate poate fi cel în care persoana a fost învinuită de comiterea infracțiunii de pornografie infantilă și hărțuire sexuală¹⁹⁶. Având în vedere că învinuitul s-a aflat peste hotarele

¹⁹⁴ Dolea Igor ș.a. Drept procesual penal. Chișinău, 2005, p.937

¹⁹⁵ Buzdugan Vasile. Comisia rogatorie – ca modalitate de acordare a asistenței juridice internaționale în materie penală. În: Legea și Viața, 2021, nr. 5-6, p.353-354.

¹⁹⁶ Cauza penală nr. 2020560023, pornită la 24.02.2020, de către organul de urmărire penală al Centrului pentru Combaterea Crimelor Informatică al INI al IGP, potrivit elementelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzută de art. 173 din Codul penal. În speță, în perioada 01.02.2020 - până la 24.02.2020, aflându-se în afara teritoriului Republicii Moldova, de la distanță, având intenția directă și urmărind scopul satisfacerii poftelor sale sexuale, utilizând sistemul informatic și rețeaua internet cu IP adresa: XX.XXX.X.XX, ce aparțin furnizorului de servicii internet S.C.,RCS & RDS” S.A. din România, prin intermediul rețelei de socializare www.facebook.com și aplicația „Messenger”, creat în prealabil, cunoscând cu certitudine că victima este minoră, acționând intenționat cu scopul de a o implica în acțiuni perverse, a stabilit un contact cu minoră, care domiciliază și studiază în mun. Chișinău, prin intermediul profilului acesteia, din serviciul live de foto, video-sharing cu elemente de rețea socială „Facebook”, iar ulterior, urmare a comunicărilor purtate, a obținut încrederea victimei minore, convingându-o de faptul că este îndrăgostit de ea, creând astfel legături emoționale de atașament și dragoste. În continuare, afectând inviolabilitatea sexuală a minorei în rezultatul abuzului emoțional, învinuitul, manifestând un comportament verbal (audio înregistrări și discuții prin aplicația „Messenger”) și non-verbal (sms-uri cu aluzii și imagini pornografice sugestive), exprimat

Republicii Moldova, în România, pe cauza penală respectivă a fost formulată cererea de asistență juridică internațională, prin care s-a solicitat de la autoritățile române îndeplinirea următoarelor acțiuni procesuale: prezentarea acuzației învinuitului în prezența apărătorului; explicarea conținutului învinuirii, a drepturilor și obligațiilor învinuitului prevăzute de Codul de procedură penală a Republicii Moldova; înmânarea învinuitului copiei de pe ordonanță de punere sub învinuire și a informării în scris privind drepturile și obligațiile învinuitului; audierea învinuitului; remiterea actelor care confirmă executarea cererii de comisie rogatorie.

Un alt exemplu elocvent este cazul în care a fost transmisă cererea de comisie rogatorie autorităților competente ale Statelor Unite ale Americii într-o cauză penală¹⁹⁷, pornită pe faptul că în perioada de timp 02.01.2020 – 11.01.2020 persoane neidentificate de organul de urmărire penală, utilizatori ai conturilor din rețeaua de socializare www.instagram.com, manifestând un comportament verbal ce creează o atmosferă neplăcută, ostilă au solicitat și primit prin constrângere psihică de la minora XXX, fotografiile în care ultima apare dezbrăcată, în diverse ipostaze indecente. În scopul stabilirii identității făptuitorilor, constatării vinovăției, precum și stabilirii altor împrejurări importante pentru justa soluționare a cauzei, a apărut necesitatea ridicării de la serviciul „Instagram, Inc” ce aparține companiei „Facebook, Inc.” cu sediul în SUA și de la compania „Google, Inc.” cu sediul central în SUA. Prin intermediul unei comisii rogatorii s-a solicitat date cu privire la obiectele și documentele ce conțin informații care constituie secret comercial (cum ar fi adresele IP, precum și alte caracteristici tehnice ale sistemelor, rețelelor și conexiunilor informatice de pe care a fost gestionate profilurile Instagram, numerele de telefoane, adresele de e-mail, datele indicate la înregistrarea (activarea) profilului sau restabilirea accesului, corespondența purtată, etc.). Astfel, urmare a executării comisiei rogatorii au putut fi identificați făptuitorii, identificate adresele IP a acestora, domiciliul și alte date relevante.

Specific pentru investigarea infracțiunilor de abuz sexual online cu participarea minorilor este că prin comisie rogatorie cel mai des se solicită localizarea și identificarea persoanelor și obiectelor, audierea persoanelor și efectuarea acțiunilor legate de administrarea probelor. Este necesar de a menționa că în conformitate cu principiul specialității comisiei rogatorii, autoritatea solicitantă poate utiliza documentele și informațiile primite de la statul solicitat în rezultatul executării comisiei rogatorii, doar în scopul îndeplinirii obiectului indicat în comisia rogatorie.

prin propuneri de a-și etala organele sexuale, lezând demnitatea victimei, creând o atmosferă neplăcută, degradantă, umilitoare, discriminatorie și insultătoare, a determinat-o pe minora de a-și dezgoli părțile intime ale corpului în front-of camera, după care a amenințat și șantajat victima cu publicarea unor poze indecente pe care le deține ultimul, cu scopul asigurării acțiunilor menționate *supra*, cauzându-i astfel victimei daune morale manifestate prin anxietate, stres, teamă și atacuri de panică.

¹⁹⁷ Cauza penală nr. 2019560010, pornită la 06.02.2020, de către organul de urmărire penală al Centrului pentru Combaterea Crimelor Informatice al INI al IGP, potrivit elementelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzută de art. 173 din Codul penal

Atunci când este necesară utilizarea informațiilor primite în cadrul unei alte urmăriri penale, este obligatoriu să se solicite acordul statului care a executat cererea inițială.

Formularea corectă și motivată a cererii de comisie rogatorie influențează direct termenul de executare a acestor cereri, având în vedere că formularea vagă și generală a cererii nu permite autorităților străine executarea acestora în termeni proximi, fiind necesare adresări suplimentare din partea statelor solicitate către autoritățile din Republica Moldova în scopul concretizării unor date și solicitări. Din aceste considerente recomandăm organului de urmărire penală să studieze cu prudență actele internaționale din domeniu și să întocmească cererile de asistență juridică internațională potrivit formei și conținutului indicat, ținând cont de aspectele invocate *supra*.

e) *extrădarea*. Având în vedere caracterul transnațional al infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală online a minorilor, deseori persoanele puse sub acuzare se pot afla în afara Republicii Moldova, pe teritoriul unui alt stat. Extrădarea își are sursele de reglementare în convenții sau tratate internaționale, în declarații de reciprocitate și în dispoziții de drept intern și este instrumentul de transmitere a învinutului de la un stat către alt stat.

În doctrină extrădarea este definită ca „actul prin care statul pe teritoriul căruia s-a refugiat o persoană urmărită penal sau condamnată într-un alt stat remite, la cererea statului interesat, pe acea persoană pentru a fi judecată sau pentru a executa pedeapsa la care a fost condamnată”¹⁹⁸. De menționat că persoana respectivă trebuie să aibă statut de învinuit și în privința acestuia să fie dispuse investigațiile în vederea căutării lui (indiferent dacă căutarea este una interstatală sau internațională).

„Extrădarea reprezintă unul dintre domeniile cooperării interstatale, existența și dezvoltarea cărora, nu în ultimul rând, este determinată de nivelul relațiilor dintre statele implicate în procesul de extrădare. Cu cât este mai mare nivelul de cooperare în lupta împotriva criminalității, cu atât este mai mare probabilitatea ca situația de conflict să fie soluționată în favoarea statului, care colaborează mai îndeaproape cu statul solicitant în materie de extrădare, respectându-se principiul reciprocității etc. Însă, în orice caz, atrage atenția tendința statelor de a nu se lega printr-un cadru „rigid” în soluționarea problemelor legate de coliziunea cererilor de extrădare”¹⁹⁹.

Extrădarea este o instituție juridică complexă, care cuprinde mai multe aspecte atât de drept material, cât și procesual. Astfel, ne vom opri doar la cele mai esențiale cerințe în ceea ce privește solicitarea extrădării de către Republica Moldova de la un stat străin, la care poate să recurgă organul de urmărire penală în procesul de investigare a infracțiunilor de abuz sau exploatare sexuală online a minorilor.

¹⁹⁸ Grama Mariana, Botnaru Stela, Șavga Alina, Grosu Vladimir. Drept penal. Partea Generală. Vol.I. Chișinău, 2012, p.109.

¹⁹⁹ Țarălungă Victoria. Unele aspecte de drept internațional privind problema coliziunii cererilor de extrădare: analiză teoretico-normativă. În: Știința în Nordul Republicii Moldova: realizări, probleme, perspective, 26-27 iunie 2019, Bălți, p.473.

Pentru recurgere la extrădare, trebuie să fie îndeplinite anumite condiții, atât de fond, cât și de formă. Condițiile de fond se referă la persoanele supuse extrădării și la natura infracțiunilor pentru care se solicită extrădarea. Condițiile de formă se concentrează pe aspectele procedurale ale cererii de extrădare, inclusiv verificarea legalității și regularității cererii, precum și procesul în fața autorităților de urmărire penală și a instanței de judecată. Din analiza prevederilor CPP și ale legii speciale, condițiile generale ale extrădării sunt: condițiile privind persoana, condițiile privind fapta, condițiile privind procedura. Competența de soluționare și înaintare a cererii de extrădare a unei persoane învinuite către autoritățile statului solicitat o are Procuratura Generală. Cererea de extrădare și anexele la ea se prezintă, de către organele care au inițiat procedura de extrădare, Procuraturii Generale, în două exemplare: unul în limba de stat a Republicii Moldova, altul cu traducere în limba statului solicitat sau în orice altă limbă, potrivit prevederilor sau rezervelor formulate la tratatul internațional aplicabil.

Așa cum a fost menționat anterior, pe lângă formele generale de asistență internațională în materie penală descrise supra, în procesul de investigare a infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală online a minorilor se recurge la:

- a) formarea echipelor comune de investigații;
- b) utilizarea sistemelor internaționale de detectare și raportare a cazurilor;
- c) asistența mutuală în materie de măsuri provizorii;
- d) instituirea unei rețele 24/7.

Având în vedere tendințele actuale în procesul de urmărire penală pe cazuri de abuz sexual sau exploatare sexuală online a minorilor, pe lângă înaintarea unor cereri de comisie rogatorie, schimbul de informație prin Interpol și Europol, procurorii tot mai des recurg la formarea *echipelor comune de investigații (ECI)*.

„La 19.04.2013, prin Legea nr. 85 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, a fost modificată și completată Legea nr. 371 din 01.12.2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală, întrucât a fost introdusă noțiunea de echipe comune de investigații”²⁰⁰.

„Conceptul de „echipă comună de investigații” s-a născut din convingerea că metodele existente de cooperare internațională în domeniul polițienesc și judiciar nu erau, în sine, suficiente pentru a face față cazurilor grave de criminalitate organizată transfrontalieră. S-a considerat că o echipă formată din anchetatori și autorități judiciare din două sau mai multe state, acționând împreună și pe baza unei autorități juridice și a unei securități juridice clare cu privire la drepturile, îndatoririle și obligațiile participanților, ar îmbunătăți combaterea criminalității organizate”²⁰¹.

²⁰⁰ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Urmărirea penală. Chișinău, 2021, p.345

²⁰¹ Rotundu Diana. Echipele comune de investigație – realitate pentru Republica Moldova. În: Revista Institutului Național al Justiției, nr.1, 2014, p.38

Astfel, potrivit prevederilor legale, *„autoritățile competente din cel puțin două state pot să constituie o echipă comună de investigații, de comun acord, cu un obiectiv precis și pentru o durată limitată de timp, care poate fi prelungită cu acordul tuturor părților, în vederea desfășurării urmăririi penale în unul sau în mai multe din statele care constituie echipa”*²⁰².

„Echipele comune de investigații nu pot fi instituite în cazul în care infracțiunea cercetată are un caracter strict național, fără elemente de extraneitate, chiar dacă este gravă, deosebit sau excepțional de gravă. Dacă infracțiunea are un caracter național și se impune efectuarea unor acțiuni de urmărire penală într-un stat sau altul, efectuarea acestora urmează să fie solicitată prin comisie rogatorie, în ordine generală, în cadrul asistenței internaționale în materie penală”²⁰³.

„În cazul în care statul sau statele străine au comunicat intențiile cu privire la acordul de creare a echipei comune de investigații, subdiviziunea specializată a Procuraturii Generale va organiza, cât mai curând posibil, convocarea părților pentru a discuta asupra conținutului Acordului de constituire a echipei comune și pentru a întocmi proiectul acestui act procedural. La negocierea Acordului va participa procurorul care conduce sau care exercită urmărirea penală, ofițerul de urmărire penală, precum și poate fi invitat și ofițerul de investigații inclus în grupul de lucru pe dosar și care este propus a fi membru echipei comune de investigații. Acordul se semnează de conducătorii echipei comune de investigații și este coordonat cu Procurorul General sau Primul adjunct al acestuia, iar din partea organelor de drept ale statelor străine ce formează echipa semnează persoanele împuternicite în acest sens”²⁰⁴. Din prevederile respective rezultă că organul de urmărire penală trebuie să cunoască bine prevederile și criteriile de instituire a acestor echipe comune, precum și să planifice minuțios acțiunile având la bază volumul informațiilor din cauzele penale, implicit informațiile operative disponibile.

Beneficiul acestei forme de asistență juridică internațională constă în faptul că aceasta reprezintă un instrument de urmărire penală flexibil, având în vedere că „permite colectarea directă și schimbul direct de informații și de probe fără necesitatea de a utiliza mijloacele tradiționale de asistență judiciară reciprocă”²⁰⁵, și permite organului de urmărire penală să-și coordoneze eforturile cu schimburi directe de informații. Pe lângă aceasta, procedura de formare a ECI și procesul de lucru sunt mai puțin formalizate, este posibil schimbul nelimitat, în timp real, de

²⁰² A se vedea art. 540² alin.(1) Codul de procedură penală.

²⁰³ A se vedea pct.13-14 ale Ordinului comun al Procuraturii Generale, Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului Vamal și Centrului Național Anticorupție nr.40/2015/324-o/92 din 23.07.2014, pentru aprobarea instrucțiunii cu privire la constituirea și activitatea echipelor comune de investigații.

²⁰⁴ A se vedea pct. 25-32 ale Ordinului comun al Procuraturii Generale, Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului Vamal și Centrului Național Anticorupție nr.40/2015/324-o/92 din 23.07.2014, pentru aprobarea instrucțiunii cu privire la constituirea și activitatea echipelor comune de investigații.

²⁰⁵ Ostavciuc Dinu, Osoianu Tudor. Echipele comune de investigații – formă a asistenței juridice internaționale în materie penală. În: Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice, Ed. Editia II-a, 8 decembrie 2022, Chișinău.

informații și/sau probe, iar procedurile sunt paralele și coordonate (în ceea ce privește obiectivele operaționale comune, acord privind strategiile de urmărire penală, etc).

În ceea ce privește *utilizarea sistemelor internaționale de detectare și raportare a cazurilor de abuz sau exploatare sexuală online a minorilor*, această formă de interacțiune este specifică pentru etapa inițială a investigării cazurilor, având în vedere că pe informațiile primite prin intermediul acestor sisteme se bazează verificarea sesizării cu privire la infracțiune și decizia organului de urmărire penală privind începerea urmăririi penale.

Astfel, această cooperare în vederea detectării cazurilor de abuz sau exploatare sexuală online a minorilor se efectuează prin intermediul:

1) ***Bazelor de date ce conțin materiale de abuz sexual online a copilului*** interconectate, ce facilitează procesul de identificare a victimelor. Un exemplu ar fi Baza de Date Internațională privind Exploatare Sexuală a Copiilor (ICSE), gestionată de Interpol și finanțată de Comisia Europeană. Aceasta permite investigatorilor să facă schimb de informații cu colegii din întreaga lume. ICSE DB oferă o platformă online unde ofițerii de poliție și unii civili calificați în calitate de experți naționali din statele membre lucrează împreună pentru a identifica victimele, suspecții și scenele infracțiunilor prin examinarea atentă a MASC. Având în vedere natura sa, această baza de date poate fi clasificată ca fiind un instrument internațional al mecanismului de cooperare internațională²⁰⁶. „Conform celor mai recente date furnizate de INTERPOL, în octombrie 2020 baza de date ICSE deținea mai mult de 2,7 milioane imagini și secvențe video care au ajutat la identificarea unui număr de peste 23.500 victime din întreaga lume”²⁰⁷.

Această formă de interacțiune este una de înaltă frecvență de utilizare. Astfel, drept exemplu poate fi cauza penală nr. 2020560171²⁰⁸, unde datorită utilizării bazelor de date menționate a fost posibil de a cataloga fișierele descărcate, distribuite, folosite și deținute a învinuit ca fișiere pornografice cu implicarea copiilor, precum și a identifica adresa de IP și identitatea făptuitorului.

Pentru formularea învinuirii, organul de urmărire penală în procesul de investigare a recurs la verificarea fișierelor vizate în cauza penală în baza de date specializată în identificarea

²⁰⁶ A se vedea: Kemal Veli Açar. International Cooperation Mechanisms for Online Child Sexual Abuse Investigations. În: Journal of Cyber Policy, february 2023, p.11. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/367992189_International_Cooperation_Mechanisms_for_Online_Child_Sexual_Abuse_Investigations. [accesat: 15.08.2023]

²⁰⁷ Russu Sergiu, Botezatu Elena. Abuzul și exploatarea sexuală a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare. Compendiu de norme juridice și bune practici. Chișinău, 2021, p.60.

²⁰⁸ Cauza penală nr. 2020560171, pornită la 04.08.2020, de către organul de urmărire penală a Direcției investigații infracțiuni informatice a INI a IGP, potrivit elementelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzută de art.208¹ din Codul penal. Potrivit materialelor cauzei penale, în perioada mai 2020 - iulie 2020, XXX aflându-se pe teritoriul Republicii Moldova, având intenția de distribuire, copiere, folosire sau deținere de imagini sau alte reprezentări ale unui sau mai mulți copii implicați în activități sexuale explicite, reale sau simulate, ori de imagini sau alte reprezentări ale organelor sexuale ale unui copil, reprezentate de manieră lascivă sau obscenă, în formă electronică, utilizând sistemul informatic și rețeaua internet prin intermediul platformei „Google” a descărcat, copiat și distribuit 19 fișiere grafice, foto și video, care conform bazei de date specializate în identificarea victimelor pornografiei infantile, abuzului și exploatării sexuale a copiilor „ICSE”, administrată de OIPC „Interpol”, reprezintă pornografie infantilă.

victimelor pornografiei infantile, abuzului și exploatării sexuale a copiilor „ICSE”, administrată de OIPC „Interpol”. Astfel, în urma contrapunerii datelor depistate cu sistemul informațional protecția copiilor și baza de date interpol ICSE este posibil de a stabili fișiere cu conținut de pornografie infantilă care există și sunt înregistrate în Sistemul informațional protecția copiilor ca fiind material din categoria pornografiei infantile, cu calea de identificare a acestora.

2) **Punctului de contact al EUROPOL „Focal Point Twins Unit”**, care joacă un rol crucial în identificarea victimelor la nivelul UE. În cadrul acestei unități există un Grup de lucru care are sarcina de identificare a victimelor (Victim Identification Taskforce), implicat în operațiunile pe cazuri de abuz sexual online a copiilor. În cazul victimelor din țările din lumea a treia, EUROPOL, pe lângă colaborarea pe care o are cu INTERPOL, menține și puncte de contact cu agențiile de aplicare a legii și ONG-urile din acele țări.

3) **Instituirea serviciilor de raportare a conținutului ilegal online INHOPE**. Această rețea e formată din 51 servicii hotline din 45 state ale lumii, inclusiv țări din UE. Aceste servicii au memorandumuri de colaborare cu agențiile de aplicare a legii și stabilesc proceduri de răspuns în cazul raportărilor recepționate de la utilizatorii de Internet. În cazul în care identifică unele conținuturi ilegale, serviciile Hotline sesizează organele de poliție și în multe cazuri - prestatorii de servicii Internet care ofer hosting acestor materiale. Cu toate acestea, implementarea acestor memorandumuri de colaborare e provocatoare în contextul în care nu există o legislație armonizată între statele membre privind înlăturarea și blocarea conținutului ilegal în conformitate cu prevederile art. 25 din Directiva UE 2011/93/UE²⁰⁹. În ceea ce privește Republica Moldova, în aprilie 2023, Moldova a devenit membră a rețelei globale INHOPE. Prin această aderare, Republica Moldova și-a propus să-și armonizeze practicile naționale conform standardelor europene în ceea ce privește funcționarea serviciilor de raportare a materialelor de abuz sexual²¹⁰. Este de menționat că, în nouă luni de la lansare, Serviciul de raportare a recepționat 2193 de notificări, dintre care 2176 au fost expediate companiilor de găzduire pentru a fi înlăturate din mediul online. În baza acestora, 5715 materiale care conțineau imagini foto și video cu copii în ipostaze sexual explicite au fost înlăturate din Internet. „9 din 10 copii aveau vârsta de până la 13 ani, în 7 cazuri erau minori de până la 2 ani, iar în 12 cazuri imaginile au fost generate de inteligența artificială.

4) **Centrul Național pentru Copii Dispăruți și Exploați (NCMEC)**, care este cel mai des este utilizat mecanismul de cooperare manifestat prin sesizarea organelor de drept din Republica

²⁰⁹Directiva 2011/93/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile și de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A32011L0093> [accesat:22.07.2022].

²¹⁰ Russu Sergiu, Botezatu Elena. Abuzul și exploatarea sexuală a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare. Compendiu de norme juridice și bune practici. Chișinău, 2021, p.60

Moldova de către acest Centru. NCMEC este o organizație privată, non-profit a cărei misiune este de a contribui la găsirea copiilor dispăruți, de a reduce exploatarea sexuală a copiilor și de a preveni victimizarea copiilor. NCMEC colaborează cu familiile, victimele, industria privată, organele de drept și publicul pentru a ajuta la prevenirea răpirilor de copii, la recuperarea copiilor dispăruți și la furnizarea de servicii pentru a descuraja și combate exploatarea sexuală a copiilor. Centrul Internațional pentru Copii Dispăruți și Exploatați (ICMEC), fiind creat de către Consiliul de Administrație al NCMEC Internațional, fiind organizație conexă pentru NCMEC, lucrează în întreaga lume pentru a promova protecția copilului și pentru a proteja copiii de răpire, abuz sexual și exploatare. În 2022, au fost depistate peste 32 de milioane de raportări de suspiciuni de MASC. Dintre aceste raportări 8372 se refereau la materiale găzduite în Moldova (conform NCMEC).²¹¹

La caz este relevantă speța cauzei penale cu nr.2023560027²¹², potrivit materialelor căreia ”în baza raportului NCMEC nr.136414121, s-a stabilit că la 12.10.2022 (ora 09:32:59 UTC, accountul administrat de utilizatorul adresei IP:212.0.201.130, a distribuit și expediat către alt utilizator (creat de o minoră) fișiere cu conținut de pornografie infantilă)”. În continuare, potrivit informațiilor obținute din Registrul regional de domenii internet pentru Europa, Orientul Mijlociu și Asia Centrală ”RIPE NCC”, s-a constatat că adresa IP menționată a fost distribuită de către compania Moldtelecom SA din Republica Moldova, de la care ulterior a fost ridicată informația despre identitatea utilizatorului.

5) **Asistența mutuală în materie de măsuri provizorii.** Aceasta implică implementarea unor măsuri speciale adaptate la specificul infracțiunilor comise cu utilizarea Tehnologiei Informației și Comunicațiilor (TIC). Astfel, art. 29 al Convenției de la Budapesta reglementează conservarea rapidă a datelor informatice stocate și prevede că o parte va putea solicita unei alte părți să ordone sau să impună printr-un alt mijloc conservarea rapidă a datelor stocate prin intermediul unui sistem informatic care se găsește pe teritoriul acestei alte părți și la adresa căreia partea solicitantă are intenția de a formula o cerere de asistență mutuală în vederea percheziției ori accesării printr-un mijloc similar, sechestrului sau obținerii printr-un mijloc similar ori divulgării datelor în cauză²¹³.

Măsurile de conservare a datelor informatice deseori nu sunt prevăzute de legislațiile mai multor state, fiind aplicate în schimb procedurile ce vizează cercetarea la fața locului sau ce vizează sechestrarea unor date. Prin urmare, statele deseori nu expediază asemenea solicitări de asistență mutuală în vederea conservării datelor informatice.

„Chiar și în cazurile în care sunt înaintate demersuri de asistență mutuală pentru conservarea de date, acestea nu sunt urmate de demersuri de asistență juridică mutuală pentru producerea de

²¹¹ NCMEC. 2022 CyberTipline Reports by Country. Disponibil: <https://bit.ly/3ONnl79>. [accesat:15.08.2023]

²¹² Cauza penală cu nr. 2023560027, pornită la 15.02.2023 de către SUP a DIPI, conform elementelor infracțiunii prevăzute la art. 208¹ din Codul Penal.

²¹³ Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică, adoptată la Budapesta la 23 noiembrie 2001.

date. În statele în care nu există prevederi legale ce reglementează conservarea datelor informatice, datele solicitate vor fi șterse, în cazul în care demersul de conservare a datelor nu este însoțit și de o solicitare de constituire a unei comisii rogatorii pe durata de timp maxim permisă pentru reținerea de date”²¹⁴. De asemenea, din cauza lipsei cadrului legal și normativ de punere în practică a acestor prevederi internaționale, realizarea demersului de dezvoltare rapidă a datelor informatice este problematică în practică.

Aceste date pot fi utilizate pentru a identifica o persoană sau pentru a obține mai multe informații despre activitățile sale. Accesul la probele electronice poate fi un proces îndelungat și complicat pentru autorități, deoarece datele respective sunt frecvent stocate într-o țară diferită. În speță, infractorii utilizează rețele de socializare, serviciile companiilor care se află pe și în afara teritoriului Republicii Moldova.

De exemplu, drept practică pozitivă se menționează faptul că organul de urmărire penală, prin intermediul poștei guvernamentale, cel mai des adresează solicitări către companii precum Meta, până în 2021 Facebook, (deși e posibil inclusiv către - Google, odnoklassniki, etc.), pentru a obține informații cunoscute despre un anumit utilizator: numele prenumele indicat de el la deschiderea contului, numărul de telefon și e-mail-ul, adresa IP de la care a fost creat contul, adresa IP de la care a gestionat contul. Astfel, în cadrul cauzei penale cu nr. 2020560216²¹⁵, reprezentatul organului de urmărire penală, imediat după identificarea profilului abuzatorului din rețeaua Instagram, a solicitat prin intermediul poștei guvernamentale, de la serviciul Instagram INC, ce aparține companiei Facebook, Inc., cu sediul în Statele Unite ale Americii, 1601 Willow Road, Menlo Park, California 94025, conservarea informațiilor relevante cauzei, până la expedierea unei cereri de comisie rogatorie, potrivit tratatelor existente. Ulterior, în cadrul procesului a fost autorizată ridicarea obiectelor și documentelor, inclusiv ce constituie secret comercial și alte informații oficiale cu accesibilitate limitată. Informațiile obținute în baza cererii de comisie rogatorie au fost relevante și suficiente pentru a identifica infractorul.

Este de reținut că la așa gen de solicitare, companiile, rețelele sociale precum Meta, Google, odnoklassniki, Skype, Twiter, Yahoo, Snapchat, etc. nu eliberează informația solicitată (mesajele și materialele foto/video) în baza adresării simple, pentru aceasta e nevoie de formulat o cerere de comisie rogatorie. E judicios să fie indicată data la care s-ar dori primirea răspunsului.

Subsidiar se remarcă: „Deoarece politicile de păstrare a datelor pentru astfel de companii de tehnologie diferă foarte mult de la o țară la alta, este extrem de important să se asigure păstrarea informațiilor aferente care se află în străinătate înainte de a fi șterse sau suprascrise. Prin urmare,

²¹⁴ Russu Sergiu, Botezatu Elena. Abuzul și exploatarea sexuală a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare. Compendiu de norme juridice și bune practici. Chișinău, 2021, p. 59.

²¹⁵ Cauza penală cu nr.2020560216 pornită la 03.11.2020 de către DIPI, conform elementelor infracțiunii prevăzută la art. 175 din Codul Penal.

în cazuri urgente, pentru a corobora declarațiile victimei, poliția ar putea lua legătura direct cu platforma de socializare pentru a obține pachetul de date relevante. În cazul în care contactul direct cu furnizorul de servicii de internet nu este posibil din motive juridice sau practice, sau dacă furnizorul de servicii de internet nu este dispus să furnizeze informațiile direct forțelor de poliție locale, se poate recurge la ofițerii de legătură ai poliției străine din țara solicitantă și la Rețeaua 24/7 a Convenției de la Budapesta pentru a oferi asistență”²¹⁶.

6) **Rețeaua 24/7**, care reprezintă o formă de cooperare internațională instituită prin Convenția de la Budapesta, care presupune desemnarea unui punct de contact, disponibil 24 de ore din 24, 7 zile din 7, în scopul asigurării unei asistențe imediate pentru investigațiile referitoare la infracțiunile privind sisteme sau date informatice, sau pentru a strânge dovezile unei infracțiuni în format electronic.

„Punctele de contact 24/7 în statele semnatare sunt stabilite în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, cu excepția Republicii Moldova, care a stabilit punctul de contact în cadrul Procuraturii. De obicei, aceste puncte de contact reprezintă persoane din cadrul unităților specializate în combaterea criminalității informatice. Responsabilitatea cheie a acestor unități ține de conservarea datelor, însă aceasta este eficientă doar în cazurile în care legislațiile statelor reglementează și obligația prestatorilor de servicii internet de a menține datele ce vizează traficul”²¹⁷.

Astfel, pentru a exemplifica aplicarea acestui mecanism, să presupunem că poliția unui stat-membru al Convenției de la Budapesta descoperă adresele IP individuale ale unei comunități criminale care face schimb de MASC prin intermediul grupurilor de știri. Locațiile acestor adrese IP se află într-un șir de țări cu regimuri diferite de păstrare a datelor. Prin urmare, este necesar să se securizeze datele în străinătate cât mai curând posibil pentru a evita pierderea de informații importante pentru ulterioară investigație.

În acest scop, punctul național de contact trimite imediat aceste adrese IP și marcajele de timp ale acestora către omologii săi în e-mailuri separate și solicită acestora păstrarea tuturor datelor asociate. Întrucât partea solicitantă nu a putut strânge prea multe informații în această fază și întrucât măsura provizorie de păstrare a datelor nu necesită o documentație îndelungată, spre deosebire de o solicitare de asistență juridică internațională, punctul național de contact împărtășește doar concluziile esențiale ale anchetei penale.

Majoritatea datelor solicitate prin punctele de contact 24/7 pot fi furnizate de Prestatorii de Servicii Internet. Respectiv, existența unor mecanisme funcționale de cooperare cu aceste entități

²¹⁶ A se vedea: Kemal Veli Açar. International Cooperation Mechanisms for Online Child Sexual Abuse Investigations. În: Journal of Cyber Policy, february 2023, p.11. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/367992189_International_Cooperation_Mechanisms_for_Online_Child_Sexual_Abuse_Investigations. [accesat: 15.08.2023]

²¹⁷ Russu Sergiu, Botezatu Elena. Abuzul și exploatarea sexuală a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare. Compendiu de norme juridice și bune practici. Chișinău, 2021, p.60.

sunt necesare pentru a asigura funcționarea eficientă a punctelor de contact 24/7. În absența unui cadru legal explicit situația ar putea fi remediată prin memorandumuri formale de cooperare cu furnizorii de servicii Internet, după modelul Consiliului Europei privind Recomandările pentru cooperarea dintre autoritățile de aplicare a legii și furnizorii de servicii Internet împotriva criminalității informatice.

Concluzii la capitolul 3

Cercetarea scoate în evidență faptul că, organele de constatare sunt sesizate prin 2 modalități: informația primită prin intermediul bazelor de date internaționale (NCMEC, ICCACOPS și ICSE) și plângere. Pentru situațiile respective au fost elaborate algoritme bine determinate de acțiune și activități a organului de constatare în vederea stabilirii bănuielii rezonabile și sesizarea ulterioară a organului de urmărire penală.

Susținem și recomandăm activitatea în continuare a ONG-urilor din Republica Moldova, care și-au creat platforme de raportare a cazurilor de abuz sexual on-line asupra copiilor (platforma www.siguronline.md). Urmare a lansării acestui mecanism de raportare, acesta fiind anonim pentru persoanele care raportează fie cazuri de abuz sexual online în privința copilului, fie materiale ce pot conține abuz sexual sau exploatare sexuală a copilului, devine tot mai eficientă și răspândită identificarea, referirea, notificarea, înlăturarea și prevenirea distribuirii repetate a materialelor de abuz sexual asupra copiilor. Această platformă este una destul de importantă nu doar din perspectiva unui ONG, ci și din perspectiva organului de urmărire penală, care poate obține informații privind abuzul sexual online asupra unui copil. Or, aceasta fiind o platformă de încredere pentru copil îi permite să se simtă în siguranță în ceea ce privește raportarea unui caz de abuz sau exploatare sexuală în privința sa în mediul online.

Analiza realizată a identificat că, furnizorii de servicii online nu-și onorează obligațiile, nu sesizează despre fișierele în care minorii sunt implicați în activități sexuale și nici nu doresc să o facă. Acești furnizori de servicii online, în cazurile analizate de noi, nu sistează accesul din propriul sistem informatic la adresele IP care sunt utilizate pentru comiterea infracțiunii sau instruirea în vederea comiterii faptei infracționale, precum și alte acțiuni impuse de lege. Tăcerea și neintervenția acestora ridică multiple semne de întrebare, iar acest fapt duce la lezarea drepturilor copilului și la lezarea interesului național. În astfel de circumstanțe, statul trebuie să reacționeze imediat și să impună onorarea obligațiilor acestor operatori, fie să le sisteze activitatea și să-i tragă la răspundere penală.

Analiza practicii a demonstrat că organele judiciare reacționează prompt la sesizarea privind comiterea abuzului sexual în privința copiilor prin intermediul tehnologiilor informaționale. Practica demonstrează că de cele mai dese ori, reieșind din faptul că pe cazurile

date sunt implicați minorii, iar acțiunile ce necesită a fi întreprinse la caz necesită a fi realizate doar în cadrul unei urmăriri penale, ultima se pornește la scurt interval de timp de la înregistrarea sesizării, ceea ce este un aspect pozitiv.

Începerea imediată a urmăririi penale contribuie semnificativ la investigarea eficientă a infracțiunii, mai ales în situațiile în care aceasta este comisă pe urme proaspete. În schimb, o reacție întârziată la semnalele privind comiterea infracțiunilor poate duce la pierderea de probe, afectând semnificativ durata și calitatea activității de urmărire penală.

Cercetarea a stabilit că persoanele fizice sesizează întârziat organul de urmărire penală privind abuzurile sexuale a copiilor prin intermediul tehnologiilor informaționale. Astfel, dacă ne referim la sesizarea de către organele nestatale, organizațiilor și agențiilor internaționale etc., organele competente în majoritatea cazurilor acționează imediat și prompt. Atunci când ne referim la depunerea unei plângeri, ultima este depusă cu mari întârzieri, ceea ce face dificilă investigația, precum și depistarea semnelor infracțiunii și începerea urmăririi penale.

Analiza efectuată a identificat aspectele ce trebuie luate obligatoriu în considerație la momentul verificării sesizării și a deciziei de începere a urmăririi penale pe faptul abuzului sexual sau exploatare sexuală online a minorilor, și anume: prezența platformei online, prezența victimei minore, analiza comportamentului online al presupusului infractor, evaluarea contextului și intenției, impactul asupra victimei.

Am constatat existența problemelor ce țin de activitatea organelor de constatare, unde aceștia mai iau explicații de la persoane, întocmesc diferite acte extra-procesuale. Această activitate este una nepermisă, care lezează drepturile participanților la proces și, uneori, duce la sancțiuni procesuale. De aceea, recomandăm organului de constatare efectuarea acțiunilor și întocmirea actelor de constatare în strictă concordanță cu prevederile art. 273 CPP. În caz contrar, unele probe administrate de organul de constatare sunt cruciale și din nerespectarea normelor de procedură ele pot fi pierdute sau sancționate procesual. Mai mult ca atât, în procesul de investigare a cazurilor de abuz sexual online în privința copiilor, punctul de pornire îl reprezintă anume sesizarea acestor organe de constatare și, respectiv, intervenția lor trebuie să fie una promptă și legală.

Cercetarea a demonstrat lipsa rolului activ a organelor de constatare și, în mod special, a ofițerilor de investigații. Analiza efectuată denotă că, toate sesizările și informațiile parvenite la ofițerii de investigații și la organul de constatare au fost înaintate de către agenții și persoane fizice. Respectiv, în cazurile date organul de constatare și ofițerii de investigații acționau, în rest activitatea acestora nu este văzută. Aceștia nu lucrează cu agentura și cu persoanele de legătură, nu activează pentru a depista cazuri din oficiu etc. Acest lucru este unul negativ ținând cont de prezența și creșterea fenomenului dat în societate. Datorită acestor deziderate, recomandăm organului de constatare și ofițerilor de investigații să aibă acest rol activ în vederea identificării

cazurilor analizate și să intervină de urgență pentru stabilirea bănuielii rezonabile și sesizarea neîntârziată a organului de urmărire penală.

Analiza efectuată de noi ne arată că, organul de constatare în majoritatea cazurilor (75,8%) examinează informațiile cu privire la infracțiune în termen de 30-60 de zile. Această practică este una vicioasă, deoarece aceștia sunt sesizați în majoritatea cazurilor de agențiile internaționale, care practic transmit imediat marea majoritate a informațiilor, dacă nu chiar toată informația, cu privire la cazurile de abuz sexual online a copiilor. Mai mult ca atât, și așa sesizările parvin post factum, iar organul de constatare acționează lent. De aceea, recomandăm organului de constatare să acționeze potrivit art. 11 alin. (2) din Legea nr. 216 din 29.05.2003, adică să examineze aceste informații nu mai mult de 45 de zile sau chiar imediat de la parvenirea informațiilor indicate supra și stabilirea bănuielii rezonabile privind comiterea abuzului sexual online în privința copilului.

Cercetarea a arătat că, determinarea corectă a situației de urmărire penală reprezintă un aspect esențial al activității practice desfășurate de către ofițerul de urmărire penală sau de către procuror. Această determinare îi permite ofițerului sau procurorului să aleagă direcția adecvată pentru investigație, să înainteze versiuni credibile, să organizeze și să efectueze interacțiunile cu organele de investigație sau de constatare într-un mod eficient, să desfășoare acțiunile de urmărire penală într-o succesiune optimă și să adopte decizii oportune și eficiente.

Având în vedere că abuzul și exploatarea sexuală online a minorilor este o categorie de infracțiuni relativ nouă, modalitățile de comitere a acestora fiind în continuă dezvoltare, putem menționa că la moment în Republica Moldova nu există încă o practică bine definită în ceea ce privește investigarea infracțiunilor în cauză. Astfel, au fost identificate situațiile de urmărire penală și s-a elaborat algoritmul concret de acțiuni pentru respectiva categorie de cauze penale, în dependență de situația de urmărire penală.

Pentru fiecare cauză concretă organul de urmărire penală elaborează un plan de acțiuni adecvat circumstanțelor cauzei. Acest lucru înseamnă că organul de urmărire penală competent de a examina cauzele privind abuzul sau exploatarea sexuală online a minorilor trebuie să fie flexibil și să poată să se adapteze după ritmul destul de activ de dezvoltare a modalităților de comitere a infracțiunilor vizate și de dezvoltare a abilității infractorilor de a se ascunde cu ajutorul diferitor mijloace tehnice. Prin urmare, o planificare riguroasă și bine organizată este esențială pentru succesul unui dosar penal și pentru asigurarea unui proces de justiție echitabil și eficient.

Formularea corectă și motivată a cererii de comisie rogatorie influențează direct termenul de executare a acestor cereri, având în vedere că formularea vagă și generală a cererii nu permite autorităților străine executarea acestora în termeni proximi, fiind necesare adresări suplimentare din partea statelor solicitate către autoritățile din Republica Moldova în scopul concretizării unor date și solicitări. Din aceste considerente recomandăm organului de urmărire penală să studieze cu

prudență actele internaționale din domeniu și să întocmească cererile de asistență juridică internațională potrivit formei și conținutului corespunzător.

Majoritatea datelor solicitate prin punctele de contact 24/7 pot fi furnizate de Prestatorii de Servicii Internet. Respectiv, existența unor mecanisme funcționale de cooperare cu aceste entități sunt necesare pentru a asigura funcționarea eficientă a punctelor de contact 24/7. În absența unui cadru legal explicit situația ar putea fi remediată prin memorandumuri formale de cooperare cu furnizorii de servicii Internet, după modelul Consiliului Europei privind Recomandările pentru cooperarea dintre autoritățile de aplicare a legii și furnizorii de servicii Internet împotriva criminalității informatice.

IV. PARTICULARITĂȚILE EFECTUĂRII ACȚIUNILOR PROCESUALE ȘI A MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII ÎN CAZUL ABUZULUI SEXUAL ÎN PRIVINȚA COPIILOR PRIN UTILIZAREA TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE

4.1. Tactica efectuării audierilor

Audierea copiilor victime ale infracțiunilor reprezintă o activitate procedurală extrem de importantă în cadrul procesului penal, deoarece informațiile obținute în cadrul acesteia, relevă circumstanțele cazului, reproduc evenimentele, consecințele suportate de către copil de pe urma comiterii infracțiunii, traumele psihologice ale copilului, iar de rezultatul audierii poate depinde, într-o mare măsură, succesul anchetei.

Susținem opinia doctrinarilor care menționează că, „audierea reprezintă procedeul probatoriu cel mai utilizat, prin intermediul căruia se acumulează date probatorii și se înlătură divergențele din sistemul de probațiune. Acest procedeu pe cât de des este utilizat pe atât de complicat este de realizat. Aceasta se datorează faptului că în timpul efectuării audierii are loc o rivalitate intelectuală (de interese) în căutarea adevărului”²¹⁸. Raportând opinia respectivă audierii minorilor, în special a victimelor minore a abuzului online, audierea devine una primordială, una foarte complicată, care necesită o tactică specifică, participarea unor persoane calificate, a unor subiecți diferiți de audierea persoanelor adulte etc.

În unele cazuri²¹⁹ audierea calitativă a minorului, cu respectarea dispozițiilor legale și alegerii unei tactici criminalistice corecte, depinde rezultatul investigațiilor, ceea ce ne face uneori a califica această acțiune procesuală ca unicul izvor de furnizare a informațiilor și chiar unica probă la o anumită etapă a procesului penal. Audierea minorului, în anumite cazuri²²⁰, constituie unica probă (de exemplu, la etapa inițială a investigațiilor) care ajută organul de urmărire penală să-și planifice ulterior acțiunile de urmărire penală și măsurile speciale de investigații (de exemplu, percheziții, prezentări spre recunoaștere, rețineri etc.).

Astfel, o audiere făcută cu respectarea prevederilor legale și a nevoilor speciale ale copilului, aduce numeroase beneficii, atât urmăririi penale, prin valoarea probatorie a declarației, cât și minorului, prin limitarea posibilității de traumatizare a acestuia. Respectiv, poate fi eliminat

²¹⁸ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Rusnac Constantin, Tactica acțiunilor de urmărire penală, Editura Cartea Militară, Chișinău, 2020, p. 154.

²¹⁹ De exemplu, în cauza penală nr. 11-6550/20, examinată de Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, prin audierea minorului în condiții speciale la judecătorul de instrucție, au fost posibil de obținut informații relevante privind circumstanțele cazului, identificarea făptuitorului, calificarea corectă a faptei etc.

²²⁰ De exemplu, în cauza penală cu nr. 2002560125 pornită la 08.09.2022 de către organul de urmărire penală al DIII al INI al IGP, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 175, 177 și 208¹ din CP, partea vătămată de 13 ani a fost audiată în condiții speciale la 23.10.2022, în urma căreia declarațiile ei au fost pertinente și relevante pentru stabilirea în continuare a planului și tacticilor de efectuare a urmăririi penale.

riscul revictimizării minorului, precum și refuzul acestuia de a mai colabora cu organele de urmărire penală.

Scopul audierii minorului în cazul infracțiunilor de abuz sexual online este de a obține declarații complete și exacte de la copil. Aceste declarații sunt de natură a identifica abuzatorul, sistemele tehnice, tehnologiile informaționale și mijloacele prin intermediul cărora s-a produs abuzul, precum și alte informații relevante circumstanțelor cauzei. Respectiv, audierea trebuie să fie orientată spre copilul victimă și bazată pe respectarea drepturilor sale, ținând cont de vârsta lui, nivelul de maturitate, opiniile, nevoile și preocupările acestuia și să favorizeze aflarea adevărului și protejarea emoțională a copilului.

„Este bine cunoscut faptul că această categorie de participanți pot fi ușor revictimizați, pot avea frică, stres și alte urmări de pe urma comiterii infracțiunilor. Din aceste considerente, pentru evitarea unor consecințe nefavorabile a minorilor victime (părți vătămate) sau martori ai infracțiunii, precum și prevenirea revictimizării acestora, sunt necesare reglementări pentru a proteja interesul superior al copilului”²²¹.

Legislația națională subliniază importanța asigurării interesului superior al copilului în procesul adoptării deciziilor în privința lui, inclusiv când este implicat în procedura penală. Art. 10 alin. (6) CPP garantează respectarea intereselor minorului victimă/martor în orice fază a procesului penal. Totodată, legislația procesuală penală prevede posibilitatea audierii copilului în condiții speciale, deosebite de procedura generală, pentru a-l proteja pe copil de riscul revictimizării.

Potrivit art. 18 alin. (2²) CPP, *„în procesul în care un minor este victimă sau martor, instanța de judecată va asculta declarațiile acestuia într-o ședință închisă”*. În același timp, conform art. 58 alin. (11), art. 60 alin. (5) și art. 109 alin. (5) ale CPP, *„martorul, victima și partea vătămată minoră, sunt audiați în cauzele penale privind infracțiunile cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie, precum și în alte cazuri în care interesele justiției sau ale minorului o cer, în condițiile art. 110¹ CPP”*.

Prin urmare, se relevă că legislatorul moldav a prevăzut suficiente garanții pentru a proteja interesul superior al copilului victimă sau martor a infracțiunilor sexuale, adică și a infracțiunilor de abuz sexual online.

Pentru efectuarea acțiunii de urmărire penală – audierea copilului victimă/martor al infracțiunii – procurorul (după caz, în baza propunerii motivate a ofițerului de urmărire penală) va înainta judecătorului de instrucție un demers, prin care va solicita efectuarea audierii copilului în condițiile art. 110¹ CPP²²².

²²¹ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Controlul judiciar al urmăririi penale, Editura Cartea Militară, Chișinău, 2021, p. 82.

²²² Competența respectivă a judecătorului de instrucție este reglementată în art. 41 alin. (6) CPP.

Întru respectarea drepturilor copilului și obținerea informațiilor necesare, audierea trebuie să aibă loc într-un timp cât mai scurt posibil după sesizarea despre comiterea infracțiunii.

Art. 110¹ alin. (1) CPP reglementează că „*audierea minorului se va efectua în termene restrânse*”. Analizând norma procesuală respectivă concluzionez că legislatorul nu indică expres acest termen, ceea ce presupune că fixarea termenului vizat rămâne la discreția persoanei care efectuează urmărirea penală, adică să decidă rezonabilitatea termenului. După noi, legea trebuie să oblige acest lucru și să nu fie imprevizibilă în acest sens. Bineînțeles că pot exista situații în care termenul respectiv poate fi unul imediat, adică foarte mic, iar în alte cazuri unul foarte mare, în dependență de circumstanțele faptei, timpul stabilirii bănuielii rezonabile cu privire la infracțiunea săvârșită, timpul sesizării organului de urmărire penală, comportamentul părților în proces etc. Respectiv, legislația procesuală penală trebuie să impună un termen exact, care poate fi și rezonabil în dependență de unele circumstanțe, adică să prevadă o excepție.

Deși legea procesuală penală nu stabilește termenul audierii victimei minore în aceste cauze, s-a încercat la nivel de recomandare a se indica acest termen.

Astfel, Ghidul metodologic cu privire la instrumentarea cauzelor cu copii victime/martori ai infracțiunilor, stipulează că: „*Este binevenită desfășurarea audierii în cel mult 2 săptămâni de la momentul sesizării cazului, în situația copilului cu vârstă fragedă (4-5 ani) – cel târziu într-o săptămână. Important este de a determina momentul oportun pentru audiere - când „amintirea evenimentului este încă proaspătă dar nu mai este apăsătoare pentru copil”, astfel încât copilul să poată să relateze cât mai multă informație despre caz*”²²³.

După noi, ținând cont de vârsta minorului, ultimul trebuie audiat cât mai repede, deoarece în timp acesta poate să uite unele evenimente sau poate să și le imagineze, fapt ce va duce la neobiectivitatea investigațiilor, precum și la afectarea urmăririi penale, lezarea unor drepturi a altor participanți la proces etc.

În aceiași ordine de idei, este de menționat faptul că, audierea victimelor minore a abuzului sexual online, în condițiile art. 110¹ CPP, se efectuează de judecătorul de instrucție din raza teritorială a organului care efectuează urmărirea penală în baza unui demers a procurorului. Procedura de examinare a demersului respectiv, precum și deficiențele legislative și practice în acest sens, a fost subiectul unor cercetări efectuate de doctrinarii Tudor Osoianu și Dinu Ostavciuc²²⁴, de aceea nu ne punem ca scop a analiza aceleași probleme, deoarece susținem pe deplin obiecțiile înaintate de aceștia.

²²³ Pct. 44 din Ghidul metodologic cu privire la instrumentarea cauzelor cu copii victime/martori ai infracțiunilor, aprobat prin Ordinul Procurorului General nr. 25/25 din 03.08.2015.

²²⁴ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Controlul judiciar al urmăririi penale, Editura Cartea Militară, Chișinău, 2021, p. 81-108.

Preluând ideea concepută, se vor puncta unele dificultăți legate direct de audierea victimei abuzului sexual online. Astfel, potrivit procedurii, judecătorul de instrucție stabilește data ședinței de examinare a demersului procurorului privind efectuarea audierii în condițiile art. 110¹ CPP (în termenul cel mai scurt posibil), identifică, inclusiv prin coordonare cu procurorul, persoana care va participa în calitate de intervievator, ținând cont de pregătirea ei profesională, caracteristicile de vârstă și personalitatea copilului. Organizează citarea participanților la ședință.

Urmare a cercetării se constată că, legea procesual penală nu indică termene concrete de înaintare a demersului de către procuror, precum și examinarea acestuia de către judecătorul de instrucție, ceea ce deseori poate genera tergiversarea urmăririi penale, defavoriza calitatea investigațiilor, neadministrarea la timp a probelor, influențarea minorului de către terți, etc. Aceste aspecte vin în argumentarea poziției de stabilire în CPP a unor termeni concreți, inclusiv a stabilirii de către judecătorul de instrucție a ședinței de judecată după repartizarea demersului procurorului.

Reieșind din practica judiciară, inclusiv evaluând acțiunea respectivă ca una de urgență și care nu suferă amânare, „termenele restrânse” urmează a fi substituite printr-un termen concret. Se propune ca acest termen să fie unul de 3-5 zile. Or, în redacția legii procesuale penale de până la stabilirea competenței judecătorului de instrucție de a audia în condiții speciale minorul, audierea ultimului se efectua în aceeași zi, adică la momentul sesizării organului de urmărire penală sau imediat după începerea urmăririi penale de către organul de urmărire penală.

Stabilirea acestor termeni va obliga persoanele implicate de a participa la efectuarea audierii minorului în condiții speciale, tratând acțiunea ca de urgență.

Un argument în acest sens, este cazul victimei minorei de 9 ani, unde procurorul a înaintat demersul privind audierea în condiții speciale, la 20.11.2020 (17 zile de la începerea urmăririi penale), iar audierea propriu-zisă a acesteia a fost posibilă și a avut loc abia la 11.03.2021²²⁵.

Din analiza materialelor cauzei penale respective, s-a constatat că audierea copilului nu s-a efectuat *de îndată*, din motivul intervenirii în proces cu cereri a reprezentantului legal (*care a cerut organului de urmărire penal și procurorului să nu o audieze pe fică-sa din motiv că aceasta deja urmează terapia de reabilitare și nu dorește traumatizarea psihologică a acesteia*) și apărătorului copilului (*care a solicitat audierea copilului în alt spațiu special amenajat pentru audierea copilului, deoarece camera din incinta instanței de judecată nu corespunde criteriilor și standardelor naționale și internaționale*).

Nu se contestă motivarea și temeinicia amânării audierii victimei minore în acest caz, însă, totuși, o astfel de atârănare este una neacceptată, deoarece minorul poate fi influențat, poate uita unele circumstanțe ale faptei criminale etc., iar readucerea lui peste o perioadă de timp, chiar după

²²⁵ Materialele cauzei penale nr. 2020560126, pornit la 03.11.2020 de către DIH a INI a IGP al MAI, conform art. 175 CP.

reabilitare, pentru a-și aminti detalii ale abuzului sexual, poate duce la consecințe psihologice și mai grave.

Impunerea acestor termeni va genera atât atingerea interesului public și a scopului procesului penal, cât și starea psihologică a minorului.

O altă problemă constituie amenajarea spațiilor pentru audierea minorilor, care, deși constituie mai mult un aspect tehnic și de organizare, vizează direct calitatea audierii, precum și netraumatizarea psihologică a victimei. În același timp, amenajarea spațiilor de audiere în acest sens constituie și o cerință legală, pentru a asigura interesul superior al copilului victimă sau martor a infracțiunilor, în special a celor cu caracter sexual.

Republica Moldova și-a asumat angajamentul de a respecta standardele internaționale în domeniu, prin care să ofere respectarea și implementarea eficientă a tuturor drepturilor copiilor victime ale infracțiunilor, inclusiv prin crearea și amenajarea spațiilor concepute pentru audieri, așa cum este stipulat și în art. 6 pct. 4¹) și 4²) din CPP. Dacă sub aspectul legal țara noastră a îndeplinit angajamentul menționat, atunci sub aspectul practic lucrurile stau altfel. Nu în toate cazurile acestea corespund exigențelor și rigorilor menite să creeze o ambianță care să atenueze starea de neliniște a copilului și care să-i confere siguranță emoțională.

Cu referire la camerele de audiere, acestea sunt amplasate în mare parte în instituțiile publice din țară, însă doar un număr limitat sunt amenajate conform standardelor unei justiției pentru copii, pentru ca audierea copilului să aibă loc într-o atmosferă prietenoasă pentru evitarea la maxim a revictimizării copiilor.

Mai mult, toate aceste camere de audiere astăzi sunt create în incinta judecătoriilor. Respectiv, această decizie se prezumă a fi una alogică și poate duce la consecințe negative pentru minor, deoarece aducerea acestuia în incinta judecătoriilor poate să-l afecteze negativ. Or, copilul adus în incinta judecătoriilor va avea contact cu persoane arestate, polițiști, escorta, diferiți participanți de pe alte cauze penale care se judecă etc. Aceste aspecte trebuie clarificate, fiindcă în asemenea situații nu putem vorbi despre o atmosferă prietenoasă.

De aceea, recomandarea este ca camerele respective să fie create în incinta judecătoriilor astfel încât copilul să nu poată avea contact cu aceste persoane, adică să fie creată o intrare separată pentru acesta.

Într-o altă ordine de idei, ar fi binevenit ca camerele speciale în care sunt audiați copii să fie amplasate în Centre regionale de asistență integrată a copiilor victime sau martori ai infracțiunilor. Aceasta va da posibilitatea reală ca audierea să fie efectuată complet, obiectiv și sub toate aspectele, nefiind influențat copilul sau traumat din punct de vedere psihologic.

De aceeași părere sunt și unele ONG-uri, care efectuează diferite studii, implicit cu implicarea minorilor. Într-un astfel de studiu s-a remarcat că, „camerele speciale în care sunt

audiați copii urmează să fie amplasate în Centre regionale de asistență integrată a copiilor victime sau martori ai infracțiunilor. În cazul în care nu sunt prezente aceste Centre specializate pentru copii în raioane, atunci ca alternativă, aceste camere speciale de audiere urmează să fie localizate în cadrul SAP-urilor raionale, pentru ca copii să nu fie re-traumatizați repetat, inclusiv prin contact vizual cu oamenii legii. Amplasarea camerelor nu trebuie să fie în fiecare localitate, deoarece este suficientă amplasarea în cadrul SAP-ului raional sau în cadrul unui centru specializat.”²²⁶ După cum am mai menționat, susținem această constatare, deoarece este una eligibilă, logică și care nu ar implica cheltuieli suplimentare, inclusiv de resurse financiare, tehnice sau de resurse umane.

O altă problemă constatată ține de izolarea fonică necorespunzătoare a sălilor de audiere, fapt care permite copilului să audă participanții din sala de vizualizare sau părțile care așteaptă alte procese de judecată (aflate în apropierea sălii de audiere în condiții speciale). Totodată, nu toate sălile de audiere sunt dotate cu tehnică calitativă (microfoane, căști, etc.), deficiențe care deseori duc la amânarea audierii pentru o altă dată. De exemplu, în cadrul cauzei penale cu nr. 2020560216, apărătorul părții vătămate minore a solicitat și insistat pentru audierea copilului conform prevederilor art. 110¹ din Codul de Procedură Penală ”*în altă încăpere, decât camera de audiere a minorilor în condiții speciale din incinta Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, din motiv că camera menționată nu are izolare fonică și tehnica nu este funcțională, interviatorul fiind pus în situația să repete întrebările sau să solicite concretizarea lor*”. Mai mult apărătorul a insistat pe audierea în camera special amenajată și dotată din incinta ONG-ului, în cadrul căruia minora a început procedura de reabilitare psihologică. În final, cererea apărătorului a fost admisă.

Din cele expuse, cu titlu de recomandare, ar fi binevenit, ca instituțiile de profil ale statului să se implice imediat în redresarea situației, astfel încât să aducă la condițiile cadrului legal camerele respective de audiere. Or, astăzi majoritatea din ele nu corespund tehnic, locuțional și legal, deoarece crearea formală a acestora nu corespund standardelor internaționale și duc inevitabil la știrbirea actului de justiție, în general, precum și la riscul de a obține informații veridice din audierea victimei minore și la afectarea psihologică a acesteia. Mai mult ca atât, dacă aceste camere nu vor fi create calitativ, atunci audierea nu va da rezultatele scontate indiferent cât de profesioniști nu ar fi persoanele care efectuează audierea, care pot să aleagă cea mai corectă tactică de efectuarea a acestei acțiuni.

În ceea ce privește audierea copilului, aceasta presupune un proces format din mai multe etape, și anume: planificarea, audierea (conducerea), finalizarea și evaluarea audierii.

²²⁶ Studiu privind cadrul legal și practicile de audiere în condiții speciale a copiilor victime sau martori ai infracțiunilor în Republica Moldova, UNICEF, Chișinău 2020, p. 7. Disponibil: https://justice.gov.md/public/files/dir_elab_acte_norm/Studiu_audierea_copii.pdf [accesat: 01.12.2022].

Planificarea sau pregătirea pentru audiere, este o etapă foarte importantă în organizarea audierii copilului, în scopul elucidării circumstanțelor, identificării obiectivelor și subiectelor cheie, precum și identificarea obiectivelor și subiectelor-cheie ale audierii.

Acest plan are caracter orientativ și se poate completa după discuția pregătitoare avută cu minorul sau chiar pe parcursul efectuării audierii propriu-zise, în faza relatării libere, iar întrebările adresate se pot completa, modifica sau reformula în funcție de evoluția audierii și de informațiile rezultate.

Conform practicii judiciare, „în planul de audiere a copilului victimă, nu trebuie să lipsească întrebările referitoare la fapta comisă, împrejurările ce au importanță pentru cauză, inclusiv:

- a) redarea detaliată a celor întâmplate – unde, când, cum, cât de des ș.a.;
- b) descrierea cât mai detaliată a agresorului în vederea identificării lui, a locului de aflare și a tipului de relație cu copilul;
- c) descrierea acțiunilor făptuitorului, îndreptate asupra copilului;
- d) determinarea felului în care infractorul l-a impus/manipulat pe copil de a efectua sau a se supune unor asemenea acte;
- e) stabilirea dacă au fost utilizate/prezente/înregistrate imagini cu caracter sexual sau pornografic. Dacă da, în ce mod;
- f) determinarea prezenței sau implicării altor copii și identificarea acestora;
- g) stabilirea dacă copilul cunoaște alte persoane, care au participat la sau cunosc despre aceste fapte, persoane care îl cunosc pe agresor;
- h) numele persoanelor, cărora copilul le-a spus despre cazul examinat;
- j) stabilirea dacă copilul a fost victimizat de mai multe persoane, numele sau descrierea acestora, constatarea dacă copilul știe despre alți copii, care au fost supuși acțiunilor violente, ș.a.

Aceste aspecte au fost constatate în cadrul cercetării, unde organul de urmărire penală și procurorul, datorită formulărilor corecte și cu grijă față de copil a întrebărilor, urmând protocoalele care previn intimidarea sau manipularea, a obținut declarații bune și relevante cauzei.²²⁷

Întrebările trebuie formulate într-un limbaj potrivit vârstei copilului, fiind structurate simplu și pe înțelesul copilului”.

Este de menționat că, audierea copilului are loc prin intermediul intervievatorului. Legislația națională a definit la art. 6 pct. 19¹) CPP rolul intervievatorului în procesul interogatoriului copilului, și anume: „*intervievator – persoană invitată într-un proces penal de*

²²⁷ Cauza penală cu nr.2023560089, pornită la 15.06.2023, de către organul de urmărire penală al Direcției investigații infracțiuni informatice al INI al IGP al MAI, în temeiul bănuielii rezonabile de comitere a infracțiunii prevăzută de art.206 alin. (3) lit. f) din Codul penal.

către organul competent pentru a intermedia audierea minorului victimă/martor al infracțiunii în condițiile art.110¹. În calitate de intervievator sînt implicate persoane care au studii juridice sau în domeniul psihologiei, special instruite pentru această sarcină. În procesul de audiere a minorului, intervievatorul are statut de specialist”.

În aceste condiții, în calitate de intervievator este necesar ca să fie antrenată o persoană capabilă de a stabili contact și o relație de încredere cu copilul-victimă, să posede un șir de competențe și abilități, să stăpânească tehnicile speciale de audiere a copiilor victime ale infracțiunilor, precum și să păstreze confidențialitatea celor relatate.

Este foarte important, pentru succesul audierii, ca intervievatorul să discute cu minorul despre adevăr/minciună și să obțină de la acesta promisiunea că pe parcursul audierii va spune adevărul.

Efectuarea audierii de către o persoană insuficient pregătită, poate avea drept consecință obținerea unei declarații false sau incomplete și retraumatizarea copilului, din acest motiv acțiunea urmează a fi efectuată într-o manieră înalt profesionistă. De altfel, munca depusă în vederea administrării probatoriului poate eșua și deveni una în detrimentul investigațiilor.

În practică, s-a constatat că principalele greșeli care pot fi comise cu ocazia audierii minorilor, se referă la folosirea unor tehnici de audiere nepotrivite, cum ar fi: trecerea cu ușurință peste faza relatării libere²²⁸ și folosirea în exces a întrebărilor²²⁹, adresarea de întrebări sugestive sau direcționate²³⁰, adresarea de întrebări repetate cu privire la același subiect pentru a obține răspunsul dorit²³¹, adresarea de întrebări insinuante și indiscrete²³², confirmarea sau întărirea comportamentului dezirabil prin folosirea de pedepse sau recompense, etc.

Este de menționat că legislația națională nu stipulează clar care este statutul, procedura de selectare și citare a intervievatorului la acțiunea de urmărire penală, precum și cine poate

²²⁸ Cauza penală cu nr.2023510056, pornită la 13 iulie 2023, de către organul de urmărire penală al CCTP al MAI, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.208¹ din Codul penal, în cadrul audierii partea vătămată minoră a fost audiată în condițiile art. 110¹ din Codul de Procedură Penală, fiindu-i acordate doar întrebările pregătite din timp de către participanții la proces.

²²⁹Cauza penală cu nr. 2020560176, care a fost pornită la 12 august 2020 de către SUP a DII al INI, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 175¹ alin. (1) Cod penal, în care părții vătămate i-au fost acordate multe întrebări de concretizare din motiv că aceasta de fiecare dată avea răspunsuri diferite la aceeași situație.

²³⁰ Cauza penală cu nr. 2021560003 pornită la 13 ianuarie 2021 de către organul de urmărire penală al DIII al INI al IGP, conform semnelor componente de infracțiune prevăzute de art. art. 175 și 208¹ din Codul penal. În cadrul audierii de către apărătorul bănuțului, prin intermediul judecătorului de instrucție părții vătămate i-au fost adresate întrebări sugestive, la solicitarea procurorului judecătorul de instrucție a scos întrebarea datorită subiectivității.

²³¹ Cauza penală cu nr. 2020560226, începută la 10.12.2020 de către organul de urmărire penală al Direcției Investigații Infracțiuni Informatice a INI al IGP conform semnelor constitutive ale componentelor de infracțiune prevăzute de art.175, art.177 alin.(1) și art.208¹ Cod penal. În cadrul audierii părții vătămate minore i-au fost acordate întrebări nepotrivite, repetate și sugestive cu scopul reformulării sau modelării răspunsului. La intervenția acuzatorului, întrebările au fost respinse.

²³² Cauza penală cu nr. nr.2020790162 pornită la 24.11.2020 de către organul de urmărire penală al Direcției generale urmărire penală al IGP, conform semnelor constitutive ale componentelor de infracțiune prevăzute de art. 173, 175¹ alin (1) și 208¹ din Codul penal, în care apărătorul învinuților prin acordarea întrebărilor ce țin de viața personală și intimă a victimei, a încercat să intimideze victima ca aceasta să-și asume vinovăția.

participa la audiere în calitate de intervievator. Nu există o opinie unanimă și nici prevederi legale care să clarifice acest aspect. Mai mult ca atât, un studiu efectuat în domeniul respectiv²³³ denotă că, „majoritatea audierilor au loc cu invitarea practicienilor din SAP -urile raionale sau a celor care au fost instruiți de partenerii de dezvoltare, fără însă a avea anumite standarde obligatorii”. Constatarea respectivă, denotă că practicienii, neavând o reglementare legislativă în această privință, au găsit o soluție pentru a asigura drepturile victimelor minore, precum și a investiga acest gen de infracțiuni. Totuși, există deficiențe la acest capitol, deoarece legea procesuală penală impune ca audierea acestor subiecți procesuali să fie efectuată prin intermediul intervievatorului, însă nu a stabilit cu claritate competența acestuia și alte deziderate legate de participarea lui. La fel, nu este clar reglementată procedura de evaluare a experienței, precum și participarea la cursurile de formare profesională în domeniu. În principiu, rezultă că practicile de audiere a copiilor în condiții speciale depind în mare măsură, de competențele profesionale individuale ale intervievatorilor, în funcție de instruirea și formarea profesională la care a participat fiecare intervievator.

În speță, considerăm că, legislația națională urmează a fi modificată și completată, încât să reglementeze expres aspectele invocate, precum și modalitatea remunerării intervievatorilor. Or, este plauzibilă poziția autorilor care au constatat că, „fără reglementarea clară a modalității de remunerare a acestor specialiști, întreg sistemul de intervievare riscă să fie denaturant”²³⁴.

Mai mult, odată cu modificarea operată recent de către legiuitor cu privire la extinderea vârstei copilului de 14 la 18 ani²³⁵, pentru audierea în condiții speciale, în vederea asigurării protecției drepturilor și respectării interesului superior al copilului în cadrul procesului penal, care este salutară, prezența intervievatorului va fi necesară în mai multe cazuri, iar legislația existentă nu abordează **intervievatorul** – în nomenclatorul profesiilor.

Relevant este a menționa și experiența României și Federației Ruse cu privire la persoana care efectuează audierea și anume ofițerii de urmărire penală (anchetatorii) sau procurorii, pregătiți în prealabil pentru aceste tehnici, respectiv în cazurile în care din motive de vârstă, nivel de dezvoltare, traumă, audierea se face în prezența și prin intermediul unui psiholog.

În consecință, după finalizarea audierii minorului, înregistrările audio-video ale depozițiilor acestuia sunt transmise pe un purtător de informații, iar înregistrarea se reproduce în întregime în prezența tuturor participanților. Toate obiecțiile participanților se consemnează de către greșier în procesul verbal al ședinței, după care procesul verbal se contrasemnează de către

²³³ Studiu privind cadrul legal și practicile de audiere în condiții speciale a copiilor victime sau martori ai infracțiunilor în Republica Moldova, UNICEF, Chișinău 2020, p. 6-7. Disponibil: https://justice.gov.md/public/files/dir_elab_acte_norm/Studiu_audierea_copii.pdf [accesat: 01.12.2022].

²³⁴ Studiu privind cadrul legal și practicile de audiere în condiții speciale a copiilor victime sau martori ai infracțiunilor în Republica Moldova, UNICEF, Chișinău 2020, p. 7. Disponibil: https://justice.gov.md/public/files/dir_elab_acte_norm/Studiu_audierea_copii.pdf [accesat: 01.12.2022].

²³⁵ Legea nr. 316 din 17.11.22, MO394-400/09.12.22 art.737; în vigoare 09.01.23.

toți cei prezenți, iar o copie a înregistrării audierii cu procesul verbal în original se anexează la dosarul penal (originalul înregistrării se va păstra la judecătorul de instrucție).

Reaudierea copilului victimă se va face numai în cazul în care acest lucru este strict necesar pentru desfășurarea procesului penal.

Se accentuează că la cercetarea infracțiunilor de abuz sexual online, întrebările-tip expuse mai sus sunt extrem de relevante în vederea stabilirii tuturor circumstanțelor cauzei penale, ele vor asigura ca ofițerul de urmărire penală/procurorul să nu scape din vedere anumite împrejurări sau situații, să cerceteze concomitent toate versiunile posibile.

Totuși, organul de urmărire penală va lua în calcul și particularitățile fiecărui caz concret, suplimentând întrebările-tip, care urmează a fi adresate persoanei audiate, cu anumite chestiuni specifice cazului.

Reieșind din argumentele formulate, se impun următoarele **recomandări**:

1. Legiuitorul urmează să stabilească termene concrete de înaintare a demersului de către procuror cu privire la audierea copilului în condiții speciale, precum și examinarea acestuia de către judecătorul de instrucție.

2. Este necesară transpunerea în legislație a *procedurii de selectare și citare a intervievatorului la acțiunea de urmărire penală, reglementată procedura de evaluare a experienței, precum și participarea la cursurile de formare profesională în domeniu.*

3. Stabilirea unor mecanisme în vederea ajustării camerelor de audiere, conform standardelor unei justiției pentru copii, pentru ca audierea copilului să aibă loc într-o atmosferă prietenoasă pentru evitarea la maxim a revictimizării copiilor.

4. Ca alternativă, considerăm oportună modificarea și completarea CPP, astfel încât să reglementeze dreptul ofițerului de urmărire penală și procurorului de a efectua audierile în condiții speciale și nu judecătorul de instrucție.

Audierea experților (specialiștilor). Audierea experților în cazurile de abuz sexual și exploatare sexuală online a copiilor are o importanță crucială, având în vedere complexitatea acestor infracțiuni și utilizarea tehnologiilor informaționale în comiterea lor. În astfel de cazuri, organul de urmărire penală și instanțele de judecată se confruntă adesea cu situații care necesită cunoștințe specializate pentru a înțelege pe deplin natura și mecanismele infracțiunilor.

Utilizarea tehnologiilor informaționale în comiterea infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală online a minorilor face ca investigarea acestor cazuri să depindă de interpretarea corectă a probelor digitale, cum ar fi datele extrase de pe dispozitivele electronice, activitatea online a suspectului și metodele utilizate pentru a accesa sau distribui materialele ilegale. În acest context, expertiza tehnică devine esențială pentru elucidarea probelor și înțelegerea modului în care infractorii au folosit tehnologiile pentru a comite faptele incriminate.

Art. 153 CPP stipulează că, „în cazul în care raportul expertului nu este clar sau are unele deficiențe, pentru înlăturarea cărora nu sunt necesare investigații suplimentare, ori a apărut necesitatea de a preciza metodele aplicate de către expert sau unele noțiuni, organul de urmărire penală este în drept să audieze expertul, respectându-se prevederile art. 105-109. Audierea expertului nu se admite până la prezentarea raportului și cercetarea acestuia”.

Astfel, poate fi observat faptul că declarațiile expertului nu se referă la fondul cauzei, ele fiind necesare „în cazul în care raportul de expertiză nu este clar sau are unele deficiențe, pentru a căror înlăturare nu sunt necesare investigații suplimentare, ori a apărut necesitatea de a preciza metodele aplicate de către expert sau unele noțiuni”.²³⁶

Expertul poate fi audiat atât la etapa de urmărire penală de către organul de urmărire penală, cât și la etapa de judecare a cauzei de către instanța de judecată.

Trebuie să menționăm că experții și specialiștii care efectuează cercetări tehnico-științifice sau medico-legale nu sunt, de regulă, citați în instanță, deoarece rapoartele de expertiză se află la dosarul cauzei, iar părțile au acces la concluziile lor. Totuși, instanța poate dispune citarea acestora atunci când consideră necesar ca aceștia să fie audiați direct în fața inculpatului, a procurorului sau a celorlalte părți, pentru a clarifica pe deplin orice aspect esențial în aflarea adevărului. În aceste situații, este posibilă și confruntarea cu alți experți pentru a obține lămuriri suplimentare.

Drept exemplu ce demonstrează utilitatea audierii expertului de către instanța de judecată putem considera dosarul nr. 1-235/2019, în care prin sentința Judecătorei Strășeni din 07.11.2019²³⁷, M.D. a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzută de art. 208¹ din Codul penal. În cazul respectiv, persoana a fost învinuită, că aflându-se la domiciliu, în perioada 12.11.2014-31.10.2017, a folosit, deținut și distribuit în rețeaua internet a 160 de fișiere care se atribuie la categoria pornografiei infantile. În cadrul urmăririi penale a fost dispusă expertiză judiciară a mijloacelor și tehnologiilor informaționale, întrebările adresate expertului fiind formulate reieșind din circumstanțele cauzei combinat cu declarațiile învinuitului. În cadrul cercetării judecătorești, inculpatul a înaintat versiunea precum că persoane terțe de la distanță ar fi executat manipulări asupra calculatorului.

Astfel, întrebările ridicate, în vederea aprecierii obiective a tuturor circumstanțelor cauzei, au fost soluționate prin audierea expertului în cadrul ședinței de judecată, care a explicat că „din practica sa, și din practica internațională, nu sunt viruși făcuți de a se încapsula în sistemă cu scopul de a descărca fișiere prin intermediul programului de tip eMule cu conținut de pornografie infantilă, deoarece programele de tip P2P, cum ar fi programul eMule, trebuie să fie configurat

²³⁶ Furnică Lucian. Unele considerente privind noțiunea și importanța declarațiilor martorului și ale părții vătămate în procesul penal. În: Analele Științifice ale Universității de Stat din Moldova. Ediție Jubiliară. Seria „Științe socioumanistice”. Vol. I. Chișinău, 2006, p. 627.

²³⁷ Sentința Judecătorei Strășeni, sediul Central, din 07.11.2019, emisă pe Dosarul nr. 1-235/2019. Disponibilă: https://jst.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/8137f8b4-1633-47c7-8051-48d6caf4b4e2

de către utilizator, având acces la interfața grafică, când se descarcă fișierul, utilizatorul trebuie să interacționeze cu programul, astfel, o altă persoană poate să primească acces, însă pentru manipularea asupra programului este nevoie de interfață”²³⁸. Instanța de judecată a conchis că „din analiza coroborată a probatoriului mai sus prezentat, administrat în cauză, se constată că a fost răsturnată prezumția de nevinovăție a inculpatului M. D., iar acțiunile acestuia au fost corect încadrate în prevederile art. 208¹ din Cod penal”.

În ceea ce privește etapa de urmărire penală, menționăm că audierea expertului poate avea un caracter esențial pentru mersul investigației, având în vedere că expertizele efectuate în procesul de descoperire a infracțiunilor analizate sunt complexe și implică un nivel înalt de cunoștințe în domeniul IT din partea organului de urmărire penală pentru a putea înțelege corect și în totalitate raportul de expertiză.

Uneori, concluziile din raportul de expertiză însoțite de explicațiile expertului permit aflarea adevărului chiar și în cazurile în care nivelul de cunoștințe ale acuzatului în domeniul IT sunt într-atât de înalte, încât ar putea să-i permită să ducă organul de urmărire penală în eroare. Un caz ilustrativ în acest sens poate fi dosarul nr. 1-446/2018, în care prin sentința Judecătorei Chișinău din 23.07.2021, G.E. a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzută de art.208¹ din Codul penal²³⁹. În speță, persoana a fost învinuită, că aflându-se la domiciliu, în perioada 01.02.2013 - 03.03.2017, a folosit, deținut și distribuit în rețeaua internet a 232 de fișiere care se atribuie la categoria pornografiei infantile. Studiind sentința constatăm că inculpatul a invocat atât în cadrul urmăririi penale cât și în cadrul cercetării judecătorești că persoane terțe de la distanță au downloadat fișierele. Complexitatea cauzei a fost determinată și de faptul că inculpatul a absolvit învățământul superior, fiind inginer licențiat profil Sisteme informaționale și calculatoare, consecvent în cadrul audierii, prin exprimarea cu diferiți termeni de specialitate, inculpatul a încercat să orienteze acuzarea și instanța de judecată spre o pistă greșită.

Însă, datorită faptului că, în cadrul urmăririi penale, a fost dispusă efectuarea unei expertize judiciare ample, cu întrebări formulate reieșind din cele trei specialități ale acestui tip de expertiză (despre care am menționat mai sus), Raportul de expertiza judiciară, concluziile expertului judiciar au asigurat la maxim standardul de obiectivitate în cadrul aprecierii în coroborare a tuturor probelor. Astfel, potrivit concluziilor Raportului de expertiză judiciară careva urme de conectare de la distanță, la alte sisteme și vice-versa, nu au fost depistate, fără influența utilizatorului în programele din registrul SOFTWARE, fișierele respective nu pot fi puse la descărcare. Deci, Raportul de expertiză judiciară, completat cu explicațiile expertului judiciar în cadrul ședinței de

²³⁸ Sentința Judecătorei Strășeni, sediul Central, din 07.11.2019, emisă pe Dosarul nr. 1-235/2019. Disponibilă: https://jst.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/8137f8b4-1633-47c7-8051-48d6caf4b4e2

²³⁹ Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Central, din 23.07.2021, emisă pe Dosarul nr. 1-446/2018. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/7fa8be2b-cb31-4dca-9ab2-855b6fb3d92b

judecată, a fost o probă decisivă, care în coroborare cu restul probelor administrate și cercetate în cadrul ședinței, au permis acuzării să demonstreze vina inculpatului, fără nici un dubiu, versiunile înaintate de inculpat fiind combătute.

Raportul de expertiză reprezintă rezultatul utilizării unor cunoștințe speciale pentru clarificarea unor circumstanțe concrete ale cauzei. Participanții la proces, inclusiv organul de urmărire penală sau instanța, care nu dispun de aceste cunoștințe, pot avea întrebări ce necesită explicații și argumentări suplimentare din partea expertului. Nu toate rapoartele de expertiză sau concluziile experților sunt atât de convingătoare și clare încât să nu genereze necesitatea unor clarificări suplimentare. Astfel, se purcede la audierea expertului judiciar în situațiile în care raportul de expertiză judiciară nu este suficient de clar și apare necesitatea ca aceste neclarități să fie explicate fără necesitatea efectuării unei expertize judiciare suplimentare sau repetate.

Scopul audierii expertului poate fi următorul:

a) „stabilirea competenței expertului și a atitudinii acestuia față de cauză;

b) explicarea raportului de expertiză, când expertul în cadrul depozițiilor sale explică esența termenilor și formulărilor speciale, fundamentează necesitatea utilizării metodicii de cercetare selectate, a instrumentelor, dispozitivelor și utilajelor și explică în ce mod semnele diagnostice și de identificare i-au permis a formula anumite concluzii și în care măsură aceste concluzii sunt fundamentate pe materialele cauzei penale”.²⁴⁰

Este important de menționat că expertul nu are dreptul să se implice în evaluarea vinovăției sau nevinovăției acuzatului, nici să ofere aprecieri juridice asupra faptelor investigate, acestea fiind de competența organelor de urmărire penală și a instanței de judecată.

Succesul audierii expertului „depinde, în mare parte, de nivelul de cunoștințe în domeniul bazelor științifice și pe tărâmul metodologiei de efectuare a expertizelor judiciare. Obiect al audierii expertului îl pot constitui cele mai diverse, după caracterul lor, circumstanțe, a căror clarificare necesită cunoștințe speciale și care se referă la obiectul expertizei efectuate”²⁴¹. Aceasta înseamnă că întrebările adresate expertului în cadrul audierii trebuie să se refere doar la obiectele examinate de către expert în limita întrebărilor înaintate în actul de dispunere a expertizei și expuse în cadrul raportului de expertiză, la care expertul a dat răspuns. Întrebările adresate expertului în timpul audierii trebuie să vizeze obținerea de explicații și completări referitoare la raportul de expertiză prezentat. Tema și conținutul audierii sunt determinate de investigațiile științifice realizate de expert și sunt limitate la obiectul specific al expertizei efectuate. Astfel, participanții la proces și instanța au dreptul să adreseze doar întrebări legate direct de obiectul expertizei, care îi permit expertului să clarifice și să completeze raportul său.

²⁴⁰ Усманов У. А. Тактика допроса. Справочник. Москва: Приор, 2001, с. 105.

²⁴¹ Gherasim Dumitru. Particularitățile audierii expertului în cadrul cercetării judecătorești. In: Revista Națională de Drept, 2015, nr. 12(182), p. 73.

„Pornind de la faptul că întrebările circumstanțiază direct obiectul expertizei, acestea vor trebui formulate cu claritate, concis și exact, evitându-se exprimările generale, echivoce, confuze, greșite, care îi determină pe unii experți să procedeze la reformulări, cu riscul apariției de neconcordanțe între ceea ce a urmărit organul judiciar și ceea ce a înțeles expertul din întrebare, sau la ridicarea unor obiecții ale părților, pe considerentul că nu s-a dat răspuns întrebărilor din ordonanță sau încheiere²⁴²”.

„La formularea întrebărilor, este necesar să se țină seama de cerințele pe care trebuie să le îndeplinească acestea: să se refere la obiectul expertizei și la pregătirea expertului; să fie clare și precise pentru a da posibilitatea expertului să înțeleagă sarcinile care-i revin; să fie formulate astfel încât să oblige la un răspuns cert (pozitiv sau negativ); să aibă o legătură logică între ele; să nu solicite expertul să facă aprecieri cu privire la încadrarea juridică, forme de vinovăție etc.²⁴³”.

Întrebările adresate expertului de către organul de urmărire penală pot fi de două tipuri. Primul tip de întrebări include întrebările teoretico-informative, iar cel de-al doilea include întrebările metodice. Astfel, per general, se pot adresa următoarele întrebări, adaptate reieșind din fiecare situație concretă: „Care sunt fundamentele științifice ale cercetării efectuate de către expert? Ce metodoci de cercetare au fost utilizate în procesul de expertizare a anumitor obiecte? Sunt oare elaborate procedee de cercetare a acestor obiecte și care sunt posibilitățile lor? Din care considerent nu au fost apreciate de către expert toate criteriile și de ce s-a acordat preferință unui anumit grup de criterii? A avut la dispoziție expertul utilaj suficient și mijloace tehnico-științifice necesare cercetării? Nu a fost expertul limitat în timp în vederea efectuării cercetării? Din care considerent expertul a ajuns la concluzia unei apartenențe generice și nu a identității? Din care motiv expertul a ajuns la concluzia unei probabilități, și nu la o concluzie categorică, certă? Cum poate fi explicat faptul că în ilustrațiile prezentate de către expert nu sunt reflectate toate semnele și criteriile din raportul de expertiză? Din care motiv un alt expert care a cercetat același obiect a ajuns la alte concluzii și care este cauza diferitelor rapoarte de expertiză în privința aceluiași obiecte? A fost oare posibilă realizarea unor fapte sau evenimente într-o astfel de formă care este expusă de către martor, inculpat, partea vătămată?²⁴⁴”.

Lista prezentată nu este exhaustivă, ci doar ilustrează tipul de întrebări care pot fi adresate expertului în timpul audierii. Conținutul specific al întrebărilor depinde de circumstanțele concrete ale cazului și specificul infracțiunii investigate. În cazul abuzului și exploatării sexuale online a minorilor, având în vedere specificul expertizelor tehnice și necesitatea unor cunoștințe în

²⁴² Sandu Dumitru. Unele aspecte privind interpretarea concluziei raportului de expertiză. Volumul 20 de ani de expertize criminalistice la Ministerul Justiției. București, 1978, p. 53-54

²⁴³ Constantin Radu, Drăghici Pompil, Ioniță Mircea. Experetizele mijloc de probă în procesul penal. București: Ed. Tehnică. 2000, p. 34

²⁴⁴ Gherasim Dumitru. Particularitățile audierii expertului în cadrul cercetării judecătorești. In: Revista Națională de Drept, 2015, nr. 12(182), p. 74

domeniul IT, se pot adresa expertului următoarele întrebări specifice: Cum expertul a stabilit autenticitatea fișierelor video sau audio care conțin materiale explicite cu minori?; Există indicii tehnice care să sugereze că fișierele au fost modificate sau manipulate înainte de a fi analizate?; Este posibil ca cineva să acționeze în rețea din numele acuzatului utilizând rețeaua wi-fi a acestuia?; Ce metode au fost utilizate pentru a stabili identitatea persoanelor care au accesat sau distribuit materialele online? A fost identificată utilizarea unor metode de criptare sau alte măsuri de securitate pentru a ascunde activitatea online a inculpatului?; Cum au fost recuperate datele șterse sau criptate de pe dispozitivele electronice analizate?; Poate fi explicat traseul digital al fișierelor incriminate și cum au ajuns acestea pe dispozitivele acuzatului?, etc.

În special, pentru această categorie de cauze este specifică invocarea de către acuzați a accesului altor persoane la rețeaua de internet sau la dispozitivul său, astfel fiind invocată nevinovăția acuzatului. În acest sens, expertiza judiciară poate avea un rol decisiv, mai ales dacă mai este precizată și explicată prin audierea expertului cu adresarea întrebărilor suplimentare întru evitarea oricăror dubii. Drept exemplu, poate servi Dosarul nr. 1-730/2022, în care prin sentința Judecătorei Bălți din 25.08.2023²⁴⁵, în care, datorită audierii expertului s-a constatat că, accesarea sit-urilor pornografice nu puteau efectuate din extern prin intermediul router-ului.

Astfel de întrebări specifice permit clarificarea detaliilor tehnice și a constatărilor din raportul de expertiză, contribuind la o înțelegere mai profundă a probelor digitale și a modului în care au fost comise infracțiunile. Întrebările adresate și răspunsurile obținute în procesul audierii expertului urmează a fi fixate în procesul-verbal de audiere a acestuia.

Nu mai puțin importante pentru investigare pot fi declarațiile bănuțitului/învinuitului, în situația în care acesta le depune, având în vedere și situațiile în care acuzatul se folosește de dreptul său la tăcere și refuză să dea declarații. În cadrul audierii bănuțitilor și învinuțitilor în cazurile de abuz și exploatare sexuală a copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale, este necesar să se aibă în vedere anumite particularități specifice. Declarațiile obținute în timpul audierii constituie o sursă esențială de informații probatorii.

În acest context, declarațiile învinuitului pot fi o sursă utilă de informații pentru înțelegerea mecanismului de comitere a infracțiunii, dar și pentru interpretarea ulterioară a altor probe din dosar. Pentru a ilustra modul în care recunoașterea vinovăției de către inculpat contribuie la înțelegerea mecanismului de comitere a infracțiunii, este relevant să analizăm un caz concret. În cadrul investigațiilor privind abuzul sexual și exploatarea sexuală a copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale, recunoașterea vinovăției joacă un rol semnificativ, facilitând clarificarea circumstanțelor în care a fost comisă infracțiunea. Cu toate acestea, este important de

²⁴⁵ Sentința Judecătorei Bălți, sediul Central, din 25.08.2023, emisă pe Dosarul nr. 1-730/2022. Disponibilă: https://jbl.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/02cb2dd6-bad7-453e-83e2-d950d06b49af

subliniat că această recunoaștere nu poate avea un rol decisiv în procesul de tragere la răspundere penală. Or, recunoașterea vinovăției trebuie confirmată prin coroborarea cu alte probe, fără de care nu se poate justifica condamnarea inculpatului. Astfel, vom prezenta un exemplu relevant în care inculpatul a recunoscut vinovăția în timpul audierii, subliniind necesitatea confirmării acestei recunoașteri printr-o analiză probatorie riguroasă.

Astfel, într-un caz²⁴⁶, inculpatul a declarat că „(...) *vina o recunoaște și că, aproximativ în prima jumătate a anului 2020, adică perioada primăvara-vara, a intrat pe un site, după ce a accesat primul site, i s-au mai deschis încă 2-3 ferestre, iar la unul din site-uri a apărut o listă cu denumiri diferite de video-urile și imagini, acele imagini erau în diferite limbi, unele în engleză, japoneză și în alte limbi de comunicare și a făcut click pentru a le vizualiza, a le deschide. După ce a făcut click i s-a deschis torrentul unde se descarcă imaginile și video-urile, s-au descărcat de pe bittorrent într-un folder, pe care l-a accesat și a constatat că erau mai multe mape. La accesare i-a apărut o întrebare dacă dorește să downloadeze, pentru că era mare ca capacitate și el a acceptat downloadarea. Mărimea la mapă era destul de mare, el a lăsat să se downloadeze, iar conținutul s-au descărcat în câteva ore. După care, știind când a deschis și s-a speriat de ceea ce a văzut. Acolo nu era doar imagini cu pornografie infantilă, erau mai multe, însă amestecate. (...) ulterior, a deschis câteva secvențe video, și la un moment dat, a accesat o mapă care conținea imagini video și imagini foto cu pornografie infantilă. După care a deschis și a văzut ce video a descărcat, a închis fereastra dar nu s-a deconectat din sistemul bit-torrent. Este un utilizator simplu, nu are cunoștințe speciale în domeniul IT, el nu a distribuit aceste secvențe video, iar la moment este angajat în calitate de contabil-operator la o companie farmaceutică. Cu referire la cele comise se căiește sincer. Nu cunoaște că nereconectarea de la programa bit-torrent permite downloadarea ulterioară de către alte persoane a fișierelor descărcate de dînsul. Anterior s-a mai folosit de programa bit-torrent, când a mai descărcat careva filme. De asemenea cunoaște cum funcționează și cum se downloadează. După cum ține minte, după ce se finalizează downloadarea știe că arată 100%, însă nu cunoștea despre opțiunea de a încărca, i s-a explicat ulterior că necunoscând aceste circumstanțe a permis răspândirea. A înțeles când a venit poliția acasă. Prin pornografie infantilă înțelege pornografie cu persoane ce nu au împlinit vârsta de 18 ani. El era șocat de ceea ce a văzut, nu a avut intenția de a distribui cuiva acel conținut. El a închis și a lăsat calculatorul, nu știe din ce cauză nu a șters acele fișiere, probabil a uitat, de asemenea ne având spațiu suficient de memorie a folosit un hard, însă ulterior de laptop se folosea foarte rar, deoarece avea o tabletă. Cunoștea cum operează sistemul bittorrent dar nu cunoștea toate specificurile acestui sistem. Recunoaște că a distribuit, folosit și deținut imagini cu conținut de pornografie*

²⁴⁶ Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, din 11.03.2021, emisă pe Dosarul nr. 1-20132921-12-1-26102020. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/f3c1e641-9320-4a96-82bd-44b159b4b0e2

infantilă, și îi pare rău de cele comise". Astfel, cele comunicate de inculpat au fost confirmate de celelalte probe administrate de către organul de urmărire penală.

De menționat că, aceste declarații reprezintă, de asemenea, un mijloc de apărare a intereselor acestor persoane, prin care acestea încearcă să minimalizeze sau chiar să ascundă implicarea lor în comiterea infracțiunilor analizate. În astfel de situații, devine imperativă o analiză detaliată și riguroasă a tuturor probelor din dosar, pentru a identifica și corela toate neconformitățile dintre declarațiile inculpatului și circumstanțele obiective ale cazului. Această abordare este crucială pentru a asigura că adevărul este stabilit în mod corect și că răspunderea penală este atribuită în conformitate cu dovezile disponibile. În acest sens, vom prezenta un model ilustrativ care reflectă o astfel de situație, subliniind importanța analizei probatorii minuțioase în cazurile în care inculpatul contestă faptele imputate.

De exemplu, într-un caz²⁴⁷, inculpatul nu și-a recunoscut vina, invocând că, „(...) *dorea să descarce muzică sau video legate de aceasta, deoarece la lucru telefonul se descarcă repede și se încălzea. Noaptea se trezea se uita că s-a descărcat fișierul și deschidea fișierul, atunci arată o imagine albă și careva pătrate pe această imagine, s-a uitat la acest fișier, s-a uitat la oră și deodată a șters acest fișier, pentru că trebuia să se culce deja. Așa a fost de vreo câteva ori, apărând semne grafice în linii, și câteva pătrățele, la deschiderea fișierului, și la fel le ștergea. Nu poate explica cum se descărcau aceste fișiere, dacă nici nu se vedea nimic (...). A șters toate fișierele, care le deschidea și vedea semne grafice. Nu a accesat de 74 ori careva fișiere, nu a avut pe telefon, nici un clip, sau foto de acest gen. Din iulie 2019 până în decembrie 2020, nu a descărcat nimic, nu s-a primit nimic să descarce. (...) El nu a copiat nici o programă licențiată pentru a descărca jocuri. (...) Pe laptop intenționat nu a copiat imagini cu pornografie infantilă. În browserul său, nu este în rețeaua de căutare „pornografie infantilă”, căuta doar cărți, iar în browserul Yandex nu este nimic, nu este nimic în istorie. (...) telefonul său RedmiNote, în motorul de căutare Google, sau Yandex nu ține minte dacă a fost introdus așa cuvânt „teen” sau „preteen”, deoarece a trecut mult timp de atunci. Nu știe ce înseamnă cuvântul „teen” din engleză, dar i se pare că înseamnă tineret*”. Cu toate acestea, chiar dacă inculpatul nu și-a recunoscut vinovăția și a încercat să ascundă adevărul de la organul de urmărire penală și instanța de judecată, prin analiza în cumul a tuturor probelor prezentate la dosar, s-a constatat vinovăția inculpatului în comiterea infracțiunii prevăzute la art. 208¹ din Codul penal.

Menționăm, că pentru categoria de infracțiuni analizate este importantă înțelegerea de către organul de urmărire penală a tuturor declarațiilor depuse de bănuțit/învinuit. În acest context, conform opiniei cercetătorului N.N. Egorov, „specialistul trebuie invitat să participe la audiere,

²⁴⁷ Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, din 06.06.2023, emisă pe Dosarul nr. 1-1742/2021. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/00f61f47-6084-40c6-ae70-fc79322eaff2

atunci când organul de urmărire penală cunoaște că persoana audiată posedă cunoștințe vaste privind întrebările speciale și are o experiență bogată în domeniu. În aceste situații, ea începe să explice activ schema complicată a obiectelor și multiplele legături între ele, ceea ce solicită organului de urmărire penală un nivel înalt de cunoștințe într-o anumită ramură, precum și capacitatea de a înțelege noțiunile respective.²⁴⁸”

În acest sens, în cazul în care există informații că bănuitul/învinuitul posedă cunoștințe profunde în domeniul IT, ceea ce este specific categoriei de infracțiuni analizate, organul de urmărire penală poate implica specialistul în procesul de audiere a bănuitului/învinuitului. Specialistul poate oferi un sprijin semnificativ, asigurând că persoana audiată nu preia inițiativa și menținând audierea concentrată pe obiectul cauzei, cu referire la probele existente.

Totuși, prezența unei alte persoane decât cea audiată poate crea dificultăți în stabilirea unui contact psihologic eficient. De aceea, este esențial ca organul de urmărire penală să consulte specialistul în prealabil pentru a pregăti audierea. Astfel, pentru a putea realiza eficient audierea bănuitului/învinuitului, în dependență de fiecare caz concret, organul de urmărire penală trebuie să stabilească, cel puțin, anumite circumstanțe de bază.

„Printre circumstanțele de bază ce urmează a fi stabilite la audierea acestora sunt: unde, în ce perioadă și în ce calitate a activat; studiile obținute (domeniul și perioada); competențele de lucru la calculator, dispunerea de anumite softuri, nivelul de calificare; persoana care l-a instruit cum să utilizeze softul în cauză; codurile și parolele care i-au fost acordate (inclusiv, de lucru în sistemul și/sau rețeaua informatică); produsele program la care are acces și nivelul accesului; tipurile de operațiuni electronice pe care le executa în momentul săvârșirii infracțiunii; procedura de accesare a sistemului și/sau a rețelei informatice; dacă are restricții de acces în încăperea în care sunt instalate sistemele informatice; [...] modul de distrugere a urmelor infracțiunii²⁴⁹”.

Audierea bănuitului/învinuitului în cazurile de abuz sexual și exploatare sexuală a minorilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale prezintă particularități specifice datorită complexității acestor infracțiuni și a naturii digitale a dovezilor implicate. Astfel, la audierea bănuțiilor (învinuiților) pe această categorie de cauze, trebuie să se țină cont de următoarele aspecte specifice:

a) În astfel de cazuri, organul de urmărire penală trebuie să aibă o înțelegere clară a tehnologiilor implicate, precum și a modului în care acestea pot fi utilizate pentru a comite infracțiuni. De multe ori, este necesară implicarea experților IT pentru a interpreta datele digitale și pentru a ajuta la formularea întrebărilor relevante;

²⁴⁸ Егоров Н. Н. Вещественные доказательства: уголовно-процессуальный и криминалистический аспект. Москва: Юрлитинформ, 2007, p.197

²⁴⁹ Purici Svetlana. Metodica cercetării infracțiunilor din domeniul informaticii. Teza de doctor în drept, Chișinău, 2018, p.127

b) Audierea poate implica termeni tehnici și discuții despre software, platforme online, metode de criptare și alte aspecte tehnologice. Este important ca organul de urmărire penală să fie pregătit să explice acești termeni bănuțitului/învinuitului sau să clarifice neînțelegerile;

c) Audierea trebuie să se concentreze pe dispozitivele electronice utilizate, conturile online, aplicațiile și alte mijloace prin care s-au comis infracțiunile;

d) Bănuțitul/învinuitul poate fi întrebat să explice prezența anumitor fișiere, imagini sau conversații incriminatoare pe dispozitivele sale, precum și utilizarea unor platforme sau tehnici specifice (de exemplu, criptare, VPN-uri);

e) Este esențial să se stabilească dacă bănuțitul/învinuitul era conștient de natura ilegală a activităților sale și dacă a intenționat să comită infracțiuni sexuale asupra minorilor. Audierea trebuie să abordeze motivațiile și intențiile din spatele comportamentului online;

f) Întrebările trebuie să clarifice dacă bănuțitul/învinuitul știa că victimele sunt minori și dacă a încercat în mod deliberat să stabilească sau să exploateze această cunoaștere;

g) Este esențial ca toate declarațiile și răspunsurile oferite de bănuțit/învinuit să fie documentate cu precizie;

h) Răspunsurile bănuțitului/învinuitului trebuie corelate cu dovezile digitale și mărturiile existente pentru a verifica consistența și veridicitatea acestora.

4.2. Tactica prezentării spre recunoaștere și experimentul procesual

Prezentarea spre recunoaștere reprezintă o varietate a identificării criminalistice prin reproducerea imaginii mentale. Esența acesteia constă în faptul că persoana compară imaginea păstrată în memoria sa a persoanei sau obiectului în legătură cu comiterea infracțiunii, cu acea imagine de persoană sau obiect care se formează la aceasta urmare a percepției repetate ce are loc în momentul efectuării prezentării spre recunoaștere, iar în cazul corespunderii acestor două imagini, le constată ca fiind identice, sau oferă un răspuns negativ privind identitatea persoanei sau obiectului. Este probabil ca răspunsul să fie unul aproximativ, că persoana sau obiectul seamănă cu acel care are tangență cu infracțiunea, însă persoana care îl recunoaște nu este sigură.

Astfel, în esență „prezentarea spre recunoaștere constă în înfățișarea martorului, victimei, bănuțitului sau învinuitului, a persoanelor și obiectelor aflate într-un anumit raport de legătură cu infracțiunea săvârșită, în vederea stabilirii dacă acestea sunt aceleași cu cele percepute anterior în împrejurări, direct sau indirect, legate de activitatea ilicită a făptuitorului sau a altor persoane implicate”²⁵⁰.

²⁵⁰ Rădulescu Sorin, Abuzul sexual asupra copiilor, Editura Lumina Lex, București, 2003, p. 10.

Specificul acestui tip de identificare este că, concluzia despre gradul de identitate nu se supune vreunui control extern. Din acest motiv, CPP reglementează destul de desfășurat ordinea procesuală de efectuare a acestei acțiuni de urmărire penală.

„Știința psihologiei și practica de investigare a infracțiunilor a stabilit posibilitatea umană de a identifica obiectele materiale și persoane prin compararea caracteristicilor acestora cu cele care au rămas stocate în memoria sa. Bazele acestui proces de identificare sunt formate de unele procese psihologice, precum perceperea, memorarea și reproducerea. În procesul prezentării spre recunoaștere, perceperea inițială se completează cu perceperea repetată a obiectului sau a imaginii persoanei, care are loc în condiții special amenajate. În rezultat apare oportunitatea de a verifica stabilitatea imaginii mentale și fiabilitatea semnelor obiectului sau ale persoanei, numite de persoana identificatoare în timpul audierii²⁵¹.”

Prezentarea spre recunoaștere se bazează pe unele legități ale procesului psihologic de recunoaștere. Gradul de exactitate a rezultatului recunoașterii depinde de mai mulți factori, precum:

- condiții obiective de percepere a obiectului sau imaginii persoanei (vizibilitatea, poziția de la care persoana a văzut obiectul sau persoana ce urmează a fi recunoscută);
- abilitățile de memorare a persoanei;
- starea fizică a persoanei care a văzut obiectul sau persoana;
- timpul care a trecut din momentul percepției inițiale, etc.

Din acest considerent, pentru a stabili rezonabilitatea efectuării prezentării spre recunoaștere, de la persoana care urmează să identifice obiectul sau persoana, trebuie să se obțină și să fie apreciate obiectiv informațiile privind condițiile în care a avut loc memorarea semnelor identificatoare, dar și capacitățile subiectului de recunoaștere și starea lui în momentul de percepere.

Așadar, „recunoașterea, la fel ca și depozițiile martorilor și ale victimei, este în dependență de diverși factori obiectivi și subiectivi ce influențează calitatea percepției și a conservării în memorie a celor percepute. Dintre factorii obiectivi ce influențează, de cele mai deseori, asupra procesului perceptiv reamintim: condițiile de vizibilitate și de audibilitate existente la momentul percepției, distanța care îl desparte pe cel ce percepe, de persoanele sau obiectele percepute, durata în timp a percepției, existența unor obstacole de natură să îngreuneze perceperea și a unor elemente de asemănare între persoanele și obiectele observate. Ca și în cazul mărturiilor, trebuie avuți în vedere și factorii subiectivi ca, de exemplu, calitatea organelor de simț, vârsta, studiile și profesia, experiența, starea psihică la moment și, desigur, atenția celui ce urmează să recunoască”²⁵².

²⁵¹ Зеленский В.Д., Меретуков Г.М. Криминалистика. Санкт-Петербург: Юридический центр-Пресс, 2015, p.327.

²⁵² Rădulescu Sorin, Abuzul sexual asupra copiilor, Editura Lumina Lex, București, 2003, p. 10.

Astfel, pentru ca acțiunea de prezentare spre recunoaștere să aibă un rezultat util pentru organul de urmărire penală, este necesar a fi respectate unele cerințe tactice de pregătire. Respectiv, etapa de pregătire include următoarele acțiuni de ordin procesual și tactic:

- audierea persoanei care urmează să recunoască persoana asupra circumstanțelor în care a văzut persoana care urmează a fi recunoscută sau obiectul ce urmează a fi recunoscut, precum și asupra semnelor și particularităților distinctive după care ar putea să o recunoască. Despre aceasta se întocmește un proces-verbal;

- alegerea timpului în care va avea loc acțiunea de prezentare spre recunoaștere;
- crearea unor condiții optime pentru petrecerea acțiunii respective;
- luarea deciziei privind modalitatea de prezentare spre recunoaștere: pe viu, prin intermediul imaginilor foto, video sau a unor înregistrări audio;

- selectarea asistenților procedurali care vor fi prezentați împreună cu persoana ce urmează a fi recunoscută, care trebuie să fie de același sex, asemănători la exterior;

- pregătirea dispozitivelor tehnice necesare;

- antrenarea unui specialist ce va asista la acțiunea de urmărire penală respectivă, în cazul în care e nevoie;

- asigurarea pazei persoanei ce urmează a fi recunoscută în cazul în care aceasta se află în stare de arest²⁵³.

Este important ca asistenții procedurali să fie asemănători cu persoana care urmează a fi recunoscută, însă trebuie să aibă anumite semne distinctive, care pot fi sesizate vizual și să permită identificarea corectă a persoanei.

Etapa nemijlocită de recunoaștere pe viu a persoanei include următoarele acțiuni:

- invitarea asistenților procedurali;

- invitarea persoanei ce urmează a fi recunoscută cu propunerea să ocupe locul pe care îl dorește printre asistenții procedurali;

- explicarea persoanelor care participă la acțiunea respectivă despre esența și modul de desfășurare a acesteia;

- invitarea persoanei care urmează să recunoască persoana, cu explicarea drepturilor și obligațiilor acestora;

- prezentarea persoanelor cu întrebarea despre posibilitatea recunoașterii uneia din ele;

- concretizarea faptului după care semne a fost recunoscută persoana;

- fixarea rezultatelor acțiunii în procesul verbal.

²⁵³ Зеленский В.Д., Меретуков Г.М. Криминалистика. Санкт-Петербург: Юридический центр-Пресс, 2015, p.332,333.

Recunoașterea persoanei este posibilă de a fi făcută și după mersul acesteia și alte semne dinamice (mișcări) sau după vocea acesteia pe viu ori prin prezentarea unor înregistrări audio. În astfel de cazuri, prezentarea spre recunoaștere la fel trebuie să aibă loc cu prezența unor asistenți procedurali.

La o astfel de prezentare spre recunoaștere, caracteristicile vocii (tonalitatea, puterea vocii, timbrul etc) sau ale vorbirii (defecte, fraze și cuvinte specifice) ale persoanelor prezentate nu trebuie să fie esențial diferite.

Prezentarea spre recunoaștere în baza acestor semne se efectuează în camerele alăturate ușile acestora fiind deschise. În una din aceste camere se află reprezentantul organului de urmărire penală și persoana care urmează să recunoască persoana, iar în cealaltă cameră – asistenții procedurali și persoana care urmează a fi recunoscută. Astfel, este important ca persoana care trebuie să recunoască vocea făptuitorului să aibă posibilitatea de a-l auzi bine și clar, însă să nu îl vadă. O altă modalitate presupune împărțirea unei camere mai mari în două secțiuni prin separarea acestora cu limitarea vizibilității, pentru a face imposibil contactul vizual între persoana care urmează să recunoască și cei supuși recunoașterii.

Persoana care urmează a fi recunoscută singură alege consecutivitatea în care îi va fi ascultată vocea. Astfel, reprezentantul organului de urmărire penală intră în discuție gândită din timp cu fiecare din persoane, care durează în timp o perioadă necesară pentru identificarea caracteristicilor specifice de către persoana care urmează să recunoască. La rugămintea persoanei care recunoaște, discuția poate fi prelungită sau repetată cu unul sau mai multe persoane care participă la prezentare spre recunoaștere. După aceasta cel care recunoaște comunică reprezentantului organului de urmărire penală dacă a recunoscut pe cineva din cei ascultați, care a fost numărul de ordine a persoanei și după care semne caracteristice l-a recunoscut. În baza la cele comunicate, se decide dacă gradul de recunoaștere permite să ateste rezultatul pozitiv al acțiunii de prezentare spre recunoaștere și persoana a fost identificată.

În ceea ce privește infracțiunile de abuz sexual sau exploatare sexuală a copiilor comise în mediul online, acțiunea de prezentare spre recunoaștere, chiar dacă per general se bazează pe principiile și prevederile comune de efectuare a acțiunii procesuale respective, totuși poartă anumite trăsături distinctive, datorită specificului interacțiunii între victimă și făptuitor. Astfel, procedeele tactice de efectuare ale acestui tip de acțiune de urmărire penală în cazul infracțiunilor vizate reies din specificul mediului de comitere a infracțiunii, specificul interacțiunii între victima și făptuitor (lipsa interacțiunii pe viu), dar și specificul victimei (minor) și a caracterului infracțiunii investigate (infracțiuni cu caracter sexual).

Abuzul sexual online (live) creează provocări considerabile pentru intervenție, în special pentru acumularea probelor digitale, localizarea victimelor și identificarea abuzatorilor. Cu

excepția cazului în care abuzatorul salvează secvențe video, transmisiunea live lasă puține urme pe dispozitivul digital al făptuitorului. Din perspectiva victimei, transmisiunea live este o formă de abuz care-i multiplă și se manifestă intens cu abuzatori care pot acționa simultan din diferite locații la momentul abuzului. Abuzul sexual online live prezintă de asemenea serioase provocări pentru încadrarea juridică, dar și pentru identificarea victimelor și făptuitorilor, determinând necesitatea unor investigații realizate în comun între organele de aplicare a legii din statele în care se află abuzatorul și victimele²⁵⁴.

Există cazuri când prezentarea spre recunoaștere victimei se poate face pe fotografie. În unele cazuri, prezentarea pentru recunoaștere poate fi efectuată de către martor. De exemplu, proces-verbal de recunoaștere a persoanei după fotografie din 31.03.2023²⁵⁵, în cadrul căreia martorul GV l-a recunoscut pe BN ca verișorul părții vătămate cu nume „Dragoș”.

Astfel, expunerea în fața unui număr mare de persoane influențează negativ asupra copilului, acutizând simptomatologia traumatică, deoarece într-un auditoriu mare este dificil de a crea condiții favorabile pentru a susține emoțional copilul, pentru a stimula concentrarea atenției pe subiectul abordat (evenimentul traumatic) și expunerea verbală a detaliilor acestuia. Cercetările arată că audierile multiple, cu adresarea întrebărilor formulate incorect și cu intonații severe au impact negativ asupra restabilirii psiho-emoționale a multor copii²⁵⁶.

Astfel, audierea preliminară a copilului înainte de prezentarea spre recunoaștere trebuie să aibă ca scop, pe lângă stabilirea unor fapte necesare pentru organul de urmărire penală în ceea ce privește semnele după care ar putea să aibă loc recunoașterea și gradul de memorizare a acestora de către victimă, dar și minimizarea impactului psihologic negativ asupra copilului. În acest sens, audierea se va efectua în corespundere cu prevederile art. 110¹ CPP în prezența unui psiholog. În acest context prezența psihologului poate diminua impactul negativ al acestor condiții asupra procesului de examinare a cauzei atât la etapa de urmărire penală, cât și în instanța de judecată.

Reieșind din specificul mediului în care se comite infracțiunea, dar și luând în considerare lipsa unei interacțiuni directe între făptuitor și victima, organul de urmărire penală urmează să stabilească după care semne distinctive ale făptuitorului ar putea să aibă loc recunoașterea. Victimele de obicei nu contactează fizic cu abuzatorii și de cele mai multe ori interlocutorul nu

²⁵⁴ Cauza penală nr. 2020560023, pornită la 24.02.2020, de către organul de urmărire penală al Centrului pentru Combaterea Crimelor Informaticе al INI al IGP, potrivit elementelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzută de art. 173 și 208¹ din Codul penal. Materialele cercetate au demonstrat că partea vătămată minoră (10 ani), nu a reușit să capteze nici o imagine sau înregistrare video din transmisiunea live efectuată de către abuzator.

²⁵⁵ Procesul verbal de recunoaștere din 31.03.2023, emis în cauza penală nr. 2023510022, în care urmărirea penală a fost începută la 13.03.2023 de către organul de urmărire penală a CCTP al IGP, conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 206 alin.(1) lit.a) din Codul penal. Ulterior făptuitorul a fost pus sub învinuire în baza art. 174 alin. (1), art. 208 alin. (1) și art. 208¹ din Codul penal.

²⁵⁶ Cauza penală nr. 2019560115 pornită la data de 19 august 2019 de către organul de urmărire penală a CIII al INI a IGP, conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art.208¹ din Codul penal. În cadrul urmăririi penale partea vătămată minoră a fost audiată de ori, din motiv că din start nu i-a fost acordate întrebările relevante și necesare clarificării tuturor circumstanțelor.

este cel care se prezintă, are o identitate camuflată, de aceea prezentarea spre recunoaștere în cazul acestor infracțiuni necesită tactici specifice pentru identificarea abuzatorului.

Respectiv, ținând cont de faptul că pentru copil făptuitorul este cineva virtual (cu identitate falsă, fotografii de profil ale altor persoane, cel mai des vedete), accentul trebuie să fie pus pe acele interacțiuni live care ar putea să aibă loc între victimă și făptuitor (apeluri, video-chat, etc.). În acest sens, copilul ar putea să comunice că a văzut anumite părți ale corpului, în afară de organe genitale (mâinile, picioarele, etc.) sau că a auzit vocea făptuitorului²⁵⁷.

În aceste cazuri, prezentarea spre recunoaștere va avea loc atunci când în memoria copilului s-au păstrat careva semne identificatoare care i-ar permite să recunoască din mai multe persoane anume pe făptuitorul cu care a interacționat în mediul online, de exemplu prezența unor tatuaje pe unele părți ale corpului, pe care le-a văzut copilul, sau unele caracteristici specifice ale vocii făptuitorului sau a modului de vorbire care s-au memorizat în urma interacțiunii lor. Un exemplu elocvent este cauza penală²⁵⁸, în care urmărirea penală a fost începută pe faptul că, *în perioada de timp a lunilor mai - iunie 2020, o persoană neidentificată de organul de urmărire penală, având scopul ademenirii minorului VB, născut la 2012, în scopuri sexuale, a efectuat apeluri telefonice voce și video de la numărul de telefon XX, inclusiv și prin intermediul aplicației „Viber”, în cadrul cărora, manipulând cu promisiunea de a-i oferi diverse avantaje, a încercat să obțină de la copil imagini grafice în care acesta să-și expună organele genitale la vedere, să stabilească întâlniri cu minorul în afara domiciliului, iar prin realizarea acțiunilor urmate de fapte materiale a reușit să convingă minorul să asiste la întrevederi Online. Totodată s-a stabilit, că deși persoana culpabilă știa cu certitudine de vârsta fragedă a copilului, la refuzul ultimului de a se supune cerințelor obscene, acesta manifesta un comportament agresiv, amenințând minorul cu răfuială fizică.*

Datorită prezentării spre recunoaștere și audierii prealabile a copilului organul de urmărire penală a intrat în posesia unor informații importante și nevesare în vederea identificării făptuitorului, cum ar fi: tatuajele făptuitorului, descrierea apartamentului și chiar a modelului frigiderului, inscripțiile de pe automobilul făptuitorului și alte date relevante cazului.

Prezentarea spre recunoaștere, la fel ca și audierea preliminară, trebuie să aibă loc în prezența unui psiholog și cu evitarea la cât e de posibil a unui contact vizual între victima minoră și persoanele care participă la prezentarea spre recunoaștere. Totodată, copilul trebuie să fie pregătit pentru efectuarea acestei acțiuni de urmărire penală, de către reprezentantul organului de urmărire penală în comun cu psihologul pentru a evita revictimizarea lui.

²⁵⁷ Cauza penală cu nr.2020560023, pornită conform elementelor infracțiunii prevăzută de art. 173 alin.(1) Cod penal „hărțuirea sexuală” și art.208¹ din Codul Penal. Potrivit materialelor cauzei, abuzatorul la crearea profilului a introdus date eronate și utilizat imaginea de profil a unui tânăr, iar în interacțiunile live cu partea vătămată acesta își ascundea fața, partea vătămată având posibilitatea să-i audă doar vocea.

²⁵⁸ Cauza penală nr. 2020560176, în care urmărirea penală a fost începută la 12.08.2020 de către organul de urmărire penală al DII al INI al IGP al MAI, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 175¹ alin. (1) Cod penal.

Recunoașterea obiectelor din anturajul făptuitorului (în cazul comunicărilor în live-uri) casa, odaia, natura – mare, palmieri, munte, etc., la fel ar avea importanță la identificarea abuzatorului și stabilirea locului aflării.

Experimentul în procedura de urmărire penală. „Experimentul – este o acțiune de urmărire penală independentă ce constă în efectuarea unor acțiuni experimentale în condiții cât mai asemănătoare celor care au existat în momentul săvârșirii faptei, în scopul verificării, precizării datelor și obținerii de probe noi”²⁵⁹.

Potrivit art. 123 CPP, „(1) În scopul verificării și precizării datelor ce au importanță pentru cauza penală și care pot fi reproduse în condițiile efectuării unor experimente și a altor activități de investigații, organul de urmărire penală este în drept să efectueze un experiment în procedura de urmărire penală. (2) În caz de necesitate, organul de urmărire penală este în drept să antreneze în efectuarea experimentului bănuitul, învinuitul, martorul, cu consimțământul acestora, specialistul și alte persoane și să utilizeze diferite mijloace tehnice. (3) Experimentul se permite cu condiția de a nu pune în pericol viața și sănătatea participanților la el, de a nu leza onoarea și demnitatea lor și de a nu cauza prejudiciu material participanților”.

În cazurile analizate de noi, experimentul în procedură de urmărire penală s-a efectuat doar într-un singur caz, în faza de judecare a cauzei penale. Așadar, în Dosarul nr. 1-730/2022, prin sentința Judecătorei Bălți din 25.08.2023²⁶⁰, J.L. a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzută de art. 208¹ din Codul penal. Astfel, persoana a fost învinuită, că, folosind IP adresa cu adresa conectării a casei surorii sale plecată peste hotare, imobil de care avea grijă împreună cu tatăl său și o altă soră, în perioada 15.04.2020-17.04.2020, a importat prin copiere și distribuit 68 și a păstrat 13 fișiere care se atribuie la categoria pornografiei infantile.

Studiind sentința constatăm că inculpatul nu a recunoscut vina, invocând că la calculatorul expertizat, pe care au fost depistate fișiere cu pornografie infantilă, au avut acces mai multe persoane, personal nu l-a folosit nici chiar apropiat de acesta. Inculpatul a mai presupus că în perioada 15.04.2020-17.04.2020, la calculatorul surorii sale, putea fi o conectare externă prin intermediul router-ului. Mai mult ca atât, tatăl inculpatului, acceptând să facă declarații, a comunicat instanței precum că dumnealui dorind să privească pornografie pentru maturi a accesat din întâmplare și fișierele cu pornografie infantilă. Instanța de judecată a dispus efectuarea experimentului în procedură de urmărire penală, cerând tatălui inculpatului să efectueze câteva operațiuni de la un calculator din sala de judecată. Prin urmare, datorită faptului că acesta nu a

²⁵⁹ Osoianu Tudor, Odagiu Iurie, Ostavciuc Dinu, Rusnac Constantin, Tactica acțiunilor de urmărire penală, Editura Cartea Militară, Chișinău, 2020, p. 236.

²⁶⁰ Sentința Judecătorei Bălți, sediul Central, din 25.08.2023, emisă pe Dosarul nr. 1-730/2022. Disponibilă: https://jbl.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/02cb2dd6-bad7-453e-83e2-d950d06b49af

reușit să execute cel puțin câteva operațiuni elementare la acest calculator, proba a devenit printre probele decisive în probarea vinovăției inculpatului.

După cum am menționat, experimentul în procedura de urmărire penală s-a făcut doar în instanța de judecată. Analizând prevederile art. 123 CPP, reiese că experimentul poate fi efectuat doar în procedura de urmărire penală, adică la faza de urmărire penală. În acest sens, Curtea Constituțională a menționat că, „(...) efectuarea experimentului la etapa examinării cauzei de către instanța de judecată poate fi impusă de anumite necesități de ordin practic, cum ar fi verificarea probelor obținute la etapa urmăririi penale, dar și la judecarea cauzei; verificarea rezultatelor experimentului care a fost desfășurat la etapa urmăririi penale cu încălcări de ordin procedural sau a cerințelor tactice; posibilitatea judecătorului sau a părților la proces de a verifica și aprecia versiunile apărute pe parcursul examinării cauzei, și altele”. Prin urmare, experimentul în procedura de urmărire penală poate fi efectuată și la faza de judecare a cauzei penale.

Totuși, considerăm oportună modificarea și completarea art. 123 CPP, întrucât sintagma „*experimental în procedura de urmărire penală*” să fie substituită cu „*experimentul procesual*”, întrucât să fie clară utilizarea reglementării.

Totodată, este neînțeleasă poziția organului de urmărire penală de a nu efectua această acțiune procesuală, or, aceasta, în cazurile cercetate de noi, este inevitabilă, mai ales atunci când bănuitul sau învinuitul nu-și recunoaște vinovăția indicând diverse versiuni în apărare. De exemplu, precum că a accesat altceva decât pornografie infantilă și că prin anumite programe nu pot să fie descărcate astfel de fișiere, fie că descărcând fișierele acestea nu au putut fi vizionate etc. Totodată, atunci când bănuitul declară că altcineva a descărcat aceste fișiere, astfel încât să scape de răspunderea penală, persoana indicată de bănuit trebuie audiată și trebuie ca organul de urmărire penală să purceadă la efectuarea experimentului, întrucât să stabilească adevărul. De aceea, recomandăm efectuarea experimentului în procedura de urmărire penală.

4.3. Probele materiale în probatoriul procesual

Probele reprezintă temelia unui proces echitabil și respectiv a unei hotărâri judecătorești corecte. Ca o probă să poată reflecta adevărul ea trebuie să fie apreciată de către subiecții competenți din punct de vedere al pertinentei, concludenței și utilității.

Probele și procesul probator au menirea de a demonstra existența reală a faptei infracționale, a vinovăției făptuitorului și tragerea acestuia la răspundere penală. Probatoriului penal fiind nervura întregului proces penal trebuie să se realizeze corect, în termeni rezonabili și în strictă conformitate cu legislația națională dar și cu standardele internaționale.

Nu putem vorbi de un proces echitabil, despre o hotărâre temeinică și de respectarea drepturilor fundamentale ale omului fără un proces probatoriu just.

Rădulescu Sorin, citându-l pe Edmond Locard, care a enunțat despre principiul transferului reciproc, menționa²⁶¹ că, „orice contact lasă o urmă: în câmpul infracțional rămân urme ale autorului, ale instrumentelor/obiectelor folosite de autor, ale victimei; asupra victimei rămân urme ale autorului, ale instrumentelor/obiectelor folosite de autor, ale câmpului infracțional; asupra autorului faptei și asupra instrumentelor/obiectelor folosite de autor se vor găsi urme lăsate de victimă, lăsate de locul comiterii faptei.

Codul de procedură penală, Partea generală, cap. II- III, statuează probele și mijloacele de probă, însă atunci când cercetăm infracțiunile comise prin *realizarea tehnologiilor informaționale*, procesul colectării și administrării juste a unui material probator se realizează excentric, ceea ce nu se aplică ca o regulă generală la alte categorii de infracțiuni.

Deși pare a fi o derogare de la regula generală, faptul colectării probelor de către organul de urmărire penală într-o succesiune inversă, manifestată prin colectarea probelor care nemijlocit se află la subiectul infracțiuni, ci nu a probelor aflate la periferie, duce la o repercusiune mai puțin benefică derulării urmăririi penale, devreme ce lipsește organul de urmărire penală și instanța de judecată de posibilitatea de a amâna aducerea la cunoștință a calității de bănuit și a drepturilor sale conform art. 64 CPP și de a realiza anumite acțiuni procedurale fără ca suspectul să fie în cunoștință de cauză și de a încerca să-și ascundă urmele.

Acest fapt se datorează specificului volatil al probelor electronice. Din momentul săvârșirii infracțiuni până la efectuarea acțiunilor de urmărire penală, de colectare a probelor electronice, pot fi efectuate multiple conectări or deconectări ale sistemului informatic, diverse operațiuni în sistemul de operare sau asupra acestuia (spre exemplu, fragmentarea informației, reinstalarea sistemului operațional, ștergerea, modificarea sau suprascrierea datelor informatice, folosirea sistemului informatic de către alți utilizatori etc.). Toate acestea duc la pierderea or la ceea ce este mai grav - distrugerea urmelor electronice relevante.

Cercetarea infracțiunilor informatice sau cele cu utilizarea tehnologiilor informaționale este una din cele mai complexe și totodată costisitoare investigații, în care statul trebuie să investească resurse financiare considerabile – atât în mijloace tehnice și diverse programe, cât și în instruirea profesională a persoanelor implicate în combaterea fenomenului în cauză, așa cum segmentul dat este unul mai complicat și necesită vaste cunoștințe.

Ca și oricare altă faptă prejudiciabilă, întru justa investigarea a abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale, o primă acțiune a organului de urmărire

²⁶¹ Rădulescu Sorin, *Abuzul sexual asupra copiilor*, Editura Lumina Lex, București, 2003, p. 9.

penală este *de identificare a victimelor și făptuitorilor*. Este de menționat că, în marea majoritate a cazurilor identificarea subiecților procesuali respectivi se face prin probe electronice.

Pentru aceasta organul de urmărire penală urmează să stabilească din urma materialul publicat pe site-ul de torrent (fișierul), mesajele expediate (*text* or *audio*) și să pornească descărcarea acestuia. Imediat după inițierea descărcării, la rubrica „Parteneri” vor apărea adresele IP implicate. De altfel, o primă acțiune a organului de urmărire penală, pentru a stabili identitatea subiectului este identificarea adresei IP ale sistemelor informatice, a persoanei care stă în spatele acestor sisteme informatice.

International Child Sexual Exploitation Image Database (ICSE) a Interpolului este un proiect care certifică creșterea numărului de copii identificați și salvați de la abuzuri. Un instrument de bază îl constituie programele informatice sofisticate de comparare a imaginilor, care pot face conexiuni între victime și locuri. De asemenea, acest instrument permite utilizatorilor autorizați din țările membre ale Interpol să acceseze direct și în timp real baza de date. Baze de date similare au fost create de către Europol, Inhope Foundation (www.inhope.org) în care sunt adunate adresele web raportate, ce găzduiesc pornografie infantilă.

O altă resursă publică în care sunt acumulate date privind paginile web cu activitate caustică este www.malwareurl.com. Prin urmare avem următorul exemplu: *în perioada de timp 06 septembrie 2016 până la 15 ianuarie 2020, persoane neidentificate de organul de urmărire penală, utilizatori a sistemelor informatice cu IP adrese: YY.YYY.YY.YY, ce aparține furnizorului de servicii internet „DanisNet” S.R.L. din R. Moldova, ZZZ.ZZZ.ZZZ.ZZZ distribuită către compania „Australian Private Networks Pty Ltd” din Australia; 80.167.193.66 distribuită către compania „KABELTV” din Danemarca; WWW.WWW.WWW.WWW distribuită către compania „CAIW-LEG”, din Olanda; SS.SSS.SSS.SSS, distribuită către compania „INSIGHT-COMMUNICATIONS-CORP” din SUA, prin intermediul programei specializate pentru copierea și distribuirea fișierelor în internet, ce utilizează protocolul de partajare a fișierelor în rețea de tip „G-Gnutella” cu numerele unice de identificare XXXXXX au întreprins 120662 acțiuni de copiere și distribuire a fișierelor grafice, dintre care 7335 de fișiere cu conținut din categoria pornografiei infantile, dintre care 259 fișiere sunt unice. Întru deconspirarea activității infracționale, s-a stabilit că conform bazei regionale de date (Europa) www.ripe.net IP adresa: XXXXXX, este distribuită către compania „DanisNem”, cu adresa: mun. Chișinău, str. Burebista și a fost atribuită abonatului S.S. la data de 04.06.2012 cu adresa conectării în mun. Chișinău, str. Mircea cel Bătrân, (ID: 1111111111); tel. +*****²⁶².*

²⁶² Cauza penală nr. 2021560178 pornită la data de 13.10.2021 de către organul de urmărire penală a DIH al INI a IGP, conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 208¹ din Codul penal.

O altă posibilitate de identificare a făptuitorului este - listingul telefonic, care reprezintă evidența cronologică (într-un anumit interval de timp) și geolocația apelurilor telefonice, a mesajelor SMS etc. O etapă ulterioară identificării făptuitorului sau victimei, este percheziția.

Efectuarea perchezițiilor în astfel de cazuri prezintă numeroase provocări, atât din punct de vedere juridic, cât și din perspectivă tehnologică. Cadrul procesual penal cu privire la efectuarea percheziției și ridicării de obiecte și documente este reglementat de dispozițiile art. 125-132 CPP.

Efectuarea perchezițiilor în cazurile de abuz sexual online în privința minorilor implică o serie de particularități juridice importante, care trebuie să fie luate în considerare pentru a asigura respectarea drepturilor individuale, protejarea vieții private și aplicarea legii în mod corect și eficient. Un aspect fundamental în efectuarea percheziției este obținerea mandatului judecătoresc în baza căruia se efectuează percheziția. În acest caz, demersul procurorului cu privire la autorizarea efectuării percheziției trebuie să cuprindă probe utile, pertinente și concludente pentru a justifica intervenția în viața privată a unei persoane. Aceste probe pot include informații despre activitățile infracționale online, conversații cu caracter sexual, schimbul de imagini sau materiale pornografice cu minorii ș.a., pentru ca judecătorul de instrucție să dispună de posibilitatea efectuării unei abordări riguroase, cu respectarea principiilor fundamentale a procesului penal.

Deci, până la înaintarea unui demers către judecătorul de instrucție pentru autorizarea efectuării percheziției, organul de urmărire penală dispune de o pregătire riguroasă care să determine scopul urmărit, oportunitatea efectuării, cunoașterea exactă a locului percheziției, cu particularitățile pentru locurile închise și pentru locurile deschise, cât și a mijloacelor tehnice folosite de către subiectul infracțiunii.

În acest context, la originea mandatului judecătoresc în baza căruia se efectuează percheziția, necesită a fi indicate expres obiectele care urmează a fi căutate și ridicate, și anume: computerele (tip desktop, tower, laptop sau micro-pc), tabletele, stick-urile de memorie, hard-disk-urile interne și externe, discurile optice (CD, DVD, HDDVD, BluRay), telefoanele, faxurile, cardurile bancare, smart TV-urile, cartelele SIM.

Un alt aspect reprezintă respectarea drepturilor individuale ale persoanelor implicate, inclusiv a celor suspectate de comiterea infracțiunii. Spre exemplu, efectuarea unei **percheziții** se va considera ca o notificare oficială în sensul unei acuzați în materie penală²⁶³.

Or, atunci când vorbim despre probe în cadrul unui dosar penal în cazul abuzului sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale, ne referim în prim plan la *percheziția sistemelor informatice și ridicarea de obiecte și documente relevante cazului*, iar colectarea probelor digitale este un aspect esențial în investigația și soluționarea acestor infracțiuni.

²⁶³ Hotărârea CtEDO, Ommer c. Germania (nr.2), din 13.02.2009 (§ 69). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-89533> [accesată: 02.05.2022].

Obiectul acestei acțiuni de urmărire penală în cadrul investigării infracțiunilor privind abuzul copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale înglobează acele dispozitive electronice care au sau pot avea conexiune la internet, dispozitive destinate pentru stocarea informației ș.a.

Pentru ca acțiunea respectivă să nu fie lovită de nulitate sau să fie constatată încălcarea art. 8 CEDO, este imperios ca percheziția să se desfășoare în timpul prevăzut de legiuitor, dar recomandăm în orele matinale – între 06:00 și 08:00, când, de regulă, în această perioadă de timp sistemele informatice sunt deconectate, ceea ce diminuează riscul distrugerii informației electronice. Am constatat că aproximativ în 96% din cauzele penale cercetate, perchezițiile se efectuează anume în această perioadă de timp, iar rezultatele acestora sunt importante pentru colectarea probelor utile, pertinente și concludente cazului.

Această recomandare este mai puțin aplicabilă în cazul când percheziția urmează a fi efectuată la sediul unei persoane juridice, devreme ce lipsa personalului (angajaților) complică obținerea documentelor tehnice necesare, motiv din care purcederea la efectuarea percheziției la sediul persoanei juridice se recomandă la prima oră conform programului de lucru al acesteia. De exemplu, în cadrul urmăririi penale²⁶⁴ începută pe faptul copierii și distribuirii în internet, prin intermediul programelor specializate cu utilizarea rețelele de tip “Bittorrent” a 16 696 de fișiere grafice, identificate ca fiind cu conținut de pornografie infantilă de către Bazele de date polițienești pentru identificarea utilizatorilor care distribuie pornografie infantilă în rețelele partajare de fișiere „ICCACOPS”, a fost constatat că copierea și distribuirea fișierelor se efectua de la un computer inclus în rețeaua de lucru a unei persoane juridice. Astfel, identificarea făptuitorului a fost posibilă doar atunci când la ora 10.00 (conform programului de lucru), s-au prezentat toți angajații, care au conectat computerele și s-au logat.

Acest fapt, oferă posibilitatea organului de urmărire penală a depista cu ușurință mai multe aspecte legate de purtătorii de informații (probe). În context, ne aliniem opiniei autorului Dinu Ostavciuc, care menționează că, „la pregătirea și realizarea percheziției în încăperile organizațiilor (firmelor), [...], este necesar de a lua în considerație dotarea încăperilor cu tehnică computerizată. La pregătirea pentru percheziție, în afară de studierea împrejurărilor și a încăperii în care va fi efectuată, este obligatoriu de a elucida următoarele fapte: dacă este înzestrată sau nu organizația cu tehnică computerizată, câte computere sunt și care este distribuirea pe secții și servicii, care sunt caracteristicile tehnice ale computerelor, care subdiviziuni structurale sunt înzestrate cu computere, ce fel de software este folosit și dacă calculatoarele sunt unite între ele în rețea (după caz, securizată sau nu), dacă au acces la rețeaua globală Internet (prin intermediul cărui provider se efectuează accesul, numărul IP și adresa acestuia), dacă există și alte legături electronice (poșta

²⁶⁴ Cauza penală nr. 2021560178 pornită la data de 13 octombrie 2021 de către organul de urmărire penală a DIII al INI a IGP, conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 208¹ din Codul penal.

electronică, rețele de socializare, aplicații de comunicare digitală etc.), pe ce suportați materiali se păstrează informațiile electronice (pe HD-disc, floppy-disc, CD, DVD, flashcard, memory-stick, casete video etc.), care este sistemul de protecție a informației (coduri, parole etc.), cine utilizează nemijlocit computerele, cine este responsabil de veridicitatea informațiilor introduse, care este sistemul de semnalizare a pazei etc.”²⁶⁵.

Totodată, planificarea perchezițiilor în cazul abuzului sexual a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale reprezintă un aspect foarte important, ținându-se cont de timpul efectuării acesteia, alegerea tacticii corecte, analizarea și studierea locului unde urmează a fi efectuată percheziția, câte grupe de urmărire penală sunt necesare, câte persoane și ce specialiști trebuie implicați, este necesitate de forțare a ușii etc. De aceste deziderate organul de urmărire penală trebuie să țină cont dacă se dorește un rezultat scontat. De exemplu, la efectuarea unei percheziții, organul de urmărire penală nu a planificat corect efectuarea acestei acțiuni procesuale, nu a studiat personalitatea făptuitorului, studiile acestuia, numărul persoanelor ce necesită a fi implicați etc., fapt care timp de câteva ore nu au putut pătrunde în apartament, iar persoana bănuită, având studii în domeniul IT, a reușit să șteargă majoritatea probelor²⁶⁶.

O importanță deosebită în demararea unei percheziții în cadrul cauzelor de abuz sexual cu utilizarea tehnologiilor informaționale, este realizarea filmărilor și fotografierea dispozitivelor care se află în imobil și ar putea fi utilizate de către infractor la comiterea infracțiunii, pentru a imprima locul exact unde au fost depistate. Acest fapt este recomandabil în mod special pentru efectuarea cercetării (examinării), constatării tehnico-științifice sau expertizei dispozitivului electronic ridicat, componentele trebuie asamblate, pentru a reconstitui sistemul original or cel puțin de a realiza ulterior un montaj.

Un alt aspect reprezintă utilizarea probelor electronice, în condițiile în care acestea au un rol crucial în investigație și procesul de percheziție. „Probele digitale reprezintă acele informații stocate, prelucrate sau transmise prin intermediul unui sistem informatic digital, care au forță probantă pentru organul de urmărire penală și pentru instanțele de judecată”²⁶⁷.

²⁶⁵ Ostavciuc Dinu, Aspecte procesual-penale și tactici criminalistice privind cercetarea traficului de copii, Editura Pro Universitaria, București, 2023, p. 188.

²⁶⁶ Cauza penală cu nr.2015560007, pornită în baza art. 208¹ Cod penal de către organul de urmărire penală din cadrul CCCI. La 05.08.2013 în cadrul percheziției efectuate pe adresa mun. Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni XXX, a fost depistat și ridicat sistemul informatic bloc de sistem de culoare neagră, cu inscripția „Colorsit”. Conform raportului de expertiză nr. 6672 din 30.10.2013, în blocul de sistem cu inscripția „Colorsit” ridicat în cadrul percheziției efectuate la 05.08.2013 de la domiciliu cet. BO de pe adresa: mun. Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni XXX, *au fost identificate mai multe fișiere șterse prin metoda „WIPE” (ștergerea definitivă a fișierelor prin metoda de completare a conținutului fișierelor cu „0”) din categoria pornografia infantile cu denumiri child kid sex, демка малолетка, малолетка отдалось взрослому мужику s.a. [...] În cadrul experimentului criminalistic a fost instalat pe calculatorul expertului programul eMule căruiua i-au fost înlocuite fișierele din directoriul ZZZ cu cele din directoriul JJJ. Fiind pornit programul eMule, pe calculatorul expertului a apărut o fereastră precum că lipsește directoriul pe discul logic D:/, directoriu care s-a stabilit a fi șters prin metoda WIPE [...].*

²⁶⁷ Sfetcu Nicolae, Manualul investigatorului în criminalitatea informatică, Ghid introductiv pentru aplicarea dispozițiilor legale referitoare la criminalitatea informatică, București, 2004, p. 70. Disponibil:

Astfel, organul de urmărire penală trebuie să dispună participarea la efectuarea percheziției a specialiștilor care dispun de competențe și cunoștințe tehnice pentru a colecta, analiza și interpreta aceste probe digitale, cum ar fi datele de pe dispozitivele electronice, înregistrările de conversații online, fișierele media ș.a. Efectuarea perchezițiilor în cazurile de abuz sexual online impune colaborarea și cooperarea cu alte autorități și instituții, cum ar fi furnizorii de servicii de internet, specialiști în domeniul tehnic și IT ș.a., pentru obținerea informațiilor relevante și asigurarea unei investigații eficiente și cu respectarea cadrului normativ legal.

De menționat este că în cadrul desfășurării percheziției, persoanelor prezente trebuie să le fie interzisă atingerea și folosirea dispozitivelor electronice și de comunicații, acestea urmând a fi înlăturate într-un loc stabilit de membrii grupului de urmărire penală, iar conexiunile la rețeaua internet urmează a fi decuplată neîntârziat.

O atenție sporită se va acorda la răspunsurile persoanelor vizate în cadrul efectuării percheziției, la reacțiile lor cu privire la anumite spații, la aspectele pe care „uită” să le precizeze, devreme ce declarațiile martorilor, părților vătămate or a însuși bănuțiților/învinițiților în prezența cărora se efectuează percheziția pot fi catalogate cheia spre dezlegare a unor aspecte importante cauzei penale. De aceea, unii specialiști recomandă ca „imediat după ce membrii echipei au intrat în încăperea, trebuie să fie asigurată paza sistemelor informatice, precum și a sursei de energie electrică”²⁶⁸. Susținem această recomandare și opinie, deoarece practica judiciară în investigarea cazurilor de abuz sexual a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale ne-a demonstrat de mai multe ori că paza imediată a sistemelor informatice și a echipamentului de energie electrică joacă un rol crucial în administrarea probelor electronice și administrării probatoriului necesar. În plus, această tactică ajută la identificarea mai multor făptuitori și victime, chiar și la întrea rețea criminală. Drept exemplu poate servi materialele cauzei penale nr. 2020560139²⁶⁹, unde datorită intervenției organului de urmărire penală și utilizarea acestei tactici au fost posibil de stabilit fișierele video cu conținut de pornografie infantilă, distribuirea acestora, locul și persoanele către cine au fost distribuite etc., chiar dacă făptuitorul era specialist în domeniul IT și putea împiedica organul de urmărire penală la administrarea probelor corespunzătoare.

http://uploads.worldlibrary.net/uploads/pdf/20140512112438manualul_investigativului_in_criminalitatea_informativa.pdf [accesată: 14.03.2022].

²⁶⁸ Fighting malware and cyber criminality. Disponibil: <http://www.malwareurl.com/> [accesată: 23.04.2024].

²⁶⁹ Cauza penală nr. 2020560139, în care urmărirea penală a fost începută la 19.07.2020 de către organul de urmărire penală al DIPI al INI al IGP, conform semnelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 208¹ din Codul penal, pe faptul că, în perioada de timp 23.03.2020 – 11.06.2020 persoane neidentificate organului de urmărire penală, prin intermediul sistemului informatic cu adresa IP: 89.44.152.61 au distribuit în rețeaua „Bittorrent” 11 fișiere video, care au fost identificate ca fiind cu conținut de pornografie infantilă de către structurile specializate în domeniul prevenirii și combaterii difuzării materialelor din categoria pornografiei, din alte state.

Un alt exemplu elocvent se prezintă cauza penală²⁷⁰, când datorită profesionalismului grupului de urmărire penală, manifestată inclusiv prin asigurarea securității dispozitivelor electronice, suspectul a fost imediat înlăturat din fața computerelor de unde comunica online cu victimele, moment în care a încercat să distrugă integritatea fișierelor foto și video, inclusiv să deconecteze dispozitivele.

În cazul în care nu se asigură paza echipamentelor menționate, administrarea probatoriului este dificilă. De exemplu, în cauza nr. 2015560007, deoarece nu s-a intervenit imediat la tactica corespunzătoare, făptuitorul a reușit să distrugă mai multe informații din tehnica de calcul. De aceea, se impune obligatoriu utilizarea acestui procedeu criminalistic, deoarece, în caz contrar, organul de urmărire penală riscă să piardă practic cele mai valoroase sau chiar unicele probe²⁷¹.

Dacă există suficiente temeiuri de a presupune că persoana prezentă în încăperea în care se efectuează percheziția are asupra sa mijloace de comunicare, purtători de informație electronică, obiecte destinate pentru distrugerea datelor informatice, inițial, urmează a fi efectuată percheziția ei corporală, în vederea depistării și ridicării acestor obiecte.

Un exemplu elocvent este cazul în care organul de urmărire penală, la 18.01.2022, intrând în domiciliu pentru efectuarea percheziției, a efectuat mai întâi percheziția corporală a proprietarului, de unde au ridicat telefonul mobil „Samsung S21 Ultra” nr. IMEI: 354260400634012 cu cartela SIM cu inscripția „Moldcell”.²⁷² În urma efectuării expertizei, din cadrul telefonului respectiv, au fost depistate probe utile, pertinente și concludente care au și demonstrat vinovăția persoanei. Un alt exemplu, este cazul în care informațiile și fișierele din telefonul mobil de model „Samsung Galaxy A27 (2018)” de culoare, cu IMEI 1: 352699104716009 și IMEI 2: 352801104716001, fără card SD și cu cartelă SIM, ridicat la 08.09.2020 în cadrul percheziției efectuate la domiciliul cet. DOV, situat în mun. Chișinău, str. N. Costin XX, ap. YY, au constituit practic unicele probe care demonstrau vinovăția persoanei²⁷³.

²⁷⁰ Cauza penală nr. 2020560023, pornită la 24.02.2020, de către organul de urmărire penală al Centrului pentru Combaterea Crimelor Informatice al INI al IGP, potrivit elementelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzută de art. 173 și 208¹ din Codul penal.

²⁷¹ Cauza penală nr. 2015560007, pornită în baza art. 208¹ Cod Penal de către organul de urmărire penală din cadrul CCCI. În cauza respectivă bănuitul a reușit să șteargă probele. Acest fapt a fost demonstrat prin efectuarea expertizei, care a constatat că fișierele au fost șterse prin metoda WIPE.

²⁷² Cauza penală nr. 2021560194, în care urmărirea penală a fost începută la data de 09.11.2021 de către organul de urmărire penală a DIII al INI a IGP, conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 208¹ Cod penal.

²⁷³ Cauza penală nr. 2020560172, în care urmărirea penală a fost începută la 04.08.2020 de către organul de urmărire penală al DIII a INI al IGP, potrivit elementelor componenței de infracțiune prevăzută de art. 208¹ Cod penal, precum că *în perioada de timp începând cu data de 08 iunie 2018 până la data de 27 iulie 2020, utilizatorul IP adresei: 188.138.136.229, ce aparține furnizorului de servicii internet „StarNet Soluții” S.R.L., prin intermediul programei specializate „BitTorrent” pentru copierea și distribuirea fișierelor în internet, în baza principiului „de la egal la egal” au copiat și distribuit 338 fișiere grafice și video, care conform bazei de date specializate în identificarea victimelor pornografiei infantile, abuzului și exploatării sexuale a copiilor „ICSE”, administrată de OIPC „Interpol”, reprezintă pornografie infantilă.*

Pentru ridicarea informației din calculatoare, reprezentantul organului de urmărire penală trebuie să fie dotat cu sisteme de stocare a informațiilor, hard drive, rider, flash-cartela, CD-R sau CD-RW etc., pachete, cutii pentru împachetare, material pentru sigilarea dischetelor și computerelor sau mai nou- punga pentru probe Faraday, care dispune de un cod și conține o substanță chimică care nu permite ieșirea semnalelor wi-fi, bluetooth, datele mobile- pentru a evita distrugerea probelor la distanță. Nu mai puțin importantă în continuare, este modalitatea de transportare sau circulația dispozitivelor, care necesită a fi efectuată în siguranță, cu asigurarea integrității bunurilor.

Relevant este faptul că, la efectuarea unei percheziții în cadrul unei cauze penale de abuz sexual în privința minorilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale, nu ne axăm doar pe identificarea obiectelor tehnice computerizate, ci și asupra altor obiecte care ar fi putea deveni o probă directă în susținerea acuzației și ne referim la: înscrisuri pe care pot fi fixate parole, adrese electronice și alte date criminalistice relevante, sub formă de foite mici, stickere care sunt pe masa de lucru, lipite de monitorul calculatorului sau pe perete lângă sistemul informatic, în portmonee și geanți, în buzunarele suspectului, în coșul de gunoi, scrumiere, în interiorul cărților și manualelor ș.a. Unele obiecte, de exemplu cărțile descoperite la fața locului, descriu personalitatea infractorului, ce fel de capacități are (cărți de pedofilie sau despre cunoștințe aprofundate în IT).

Într-un caz, organul de urmărire penală efectuând percheziția domiciliară, a descoperit și ridicat, pe lângă telefonul mobil de model iPhone 8, care aparținea bănuitului, o foaie pe care era scrisă parola acestui dispozitiv electronic dintr-o agendă²⁷⁴. Fiind examinat telefonul, având acces la introducerea parolei, s-au descoperit și examinat fișiere și altă informație relevantă cazului, iar acestea au servit temei de a înainta persoanei învinuie și a-l trimite în instanța de judecată.

Reieșind din faptul că, procesul-verbal de percheziție este o probă exorbitant de importată în probarea vinovăției subiectului infracțiunii, ofițerul de urmărire penală la întocmirea acestuia, pe lângă respectarea condițiilor de formă, trebuie să menționeze toate caracteristicile și criteriile suficiente pentru identificare dispozitivelor ridicate.

Din considerentele că, obiectele ridicate în cadrul perchezițiilor în cazurile de abuz sexual cu utilizarea tehnologiilor informaționale, necesită o examinare mai specifică, și de durată mai lungă, acestea urmează a fi supuse examinării de către reprezentanții organului de urmărire penală, sau după caz, un specialist care dispune de cunoștințe în domeniul tehnic și IT. Relevant la caz, este de a menționa circumstanțele, în care la examinarea obiectelor ridicate în cadrul percheziției,

²⁷⁴ Cauza penală nr. 2019560115, în care urmărirea penală a fost începută la 19.08.2019 de către organul de urmărire penală al CCCI a INI al IGP, potrivit elementelor componenței de infracțiune prevăzută de art. 208¹ Cod penal, pe faptul că, *în cadrul schimbului de informații la nivel internațional cu privire la infracțiunile de pornografie infantilă, în adresa CCCI al INI al IGP a parvenit raportul electronic cu nr. 49280938 prin care s-a constatat că în perioada 09.04.2019 – 11.04.2019 utilizatorii rețelei de socializare „Facebook” înregistrați cu numele de profil „XXX.YYY.353” și „CCC.VVV.15” au făcut schimb de 4 fișiere foto și un fișier video cu conținut suspect, care au fost categorizate ca pornografie infantilă și au fost anterior depistate de organele de drept din alte state.*

specialistul IT inclus în grupul de lucru, a identificat și ridicat de la fața locului un dop de plută (aparent de la o sticlă cu vin), găsit pe masa de lucru a abuzatorului, care s-a dovedit a fi un stick USB. Ulterior, în cadrul examinării acestuia, s-a constatat că acesta conținea o informație criptată despre victimele abuzate²⁷⁵.

Pentru asigurarea unui grad înalt de corectitudine a concluziilor rezultate în urma cercetării sistemelor informatice, organul de urmărire penală trebuie să pună un deosebit accent pe dovada sursei de proveniență a probelor, lipsa dubiilor în privința credibilității și solidității probelor, prelevarea tuturor probelor existente și integritatea acestora, precum și lipsa contaminării probelor.

În concluzie, putem afirma cu certitudine că în toate etapele percheziției trebuie respectate cu strictețe cadrul normativ legal pentru a asigura integritatea și valabilitatea probelor acumulate, cu impunerea unui șir de particularități juridice esențiale pentru asigurarea unei investigații corecte și pentru protejarea drepturilor și securității victimelor.

Or, efectuarea perchezițiilor în cazurile de abuz sexual online asupra copiilor implică numeroase particularități și dificultăți, atât din punct de vedere juridic, cât și tehnic, care necesită o abordare integrată, reprezentând o acțiune procesual-penală complexă și delicată, care necesită competență, profesionalism și respectarea cu strictețe a cadrului normativ legal cu implicarea în cadrul efectuării percheziției a persoanelor cu competente din domeniul tehnic și IT, colaborarea cu alte autorități și instituții, iar colectarea probelor digitale reprezentând un aspect crucial în investigația infracțiunilor de abuz sexual online în privința minorilor.

4.4. Folosirea cunoștințelor speciale

Pornind de la scopul procesului penal statuat de legiuitor în art. 1 CPP că „*orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată*”, întru respectarea atât a principiului aflării adevărului, cât și a principiului dreptului la un proces echitabil, considerăm de fiecare dată când sunt necesare cunoștințe speciale, organul de urmărire penală precum și instanțele de judecată sunt obligate, să apeleze la concursul unor specialiști pentru lămurirea unor aspecte ale cauzei.

„Ceea ce trebuie demonstrat prin administrarea probatoriului într-o cauză penală este legătura/interacțiunea dintre următoarele elemente: autor, instrumentul/obiectul folosit la comiterea faptei, victima și câmpul infracțional/locul comiterii faptei. Acest lucru se realizează în mare măsură prin analiza urmelor lăsate de aceste elemente unele asupra celorlalte”²⁷⁶.

²⁷⁵ Cauza penală cu nr. 2020560209, pornită la 08 octombrie 2020, de către organul de urmărire penală al Direcției Investigații Infracțiuni Informatice a INI al IGP, conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 208¹ din Codul penal.

²⁷⁶ Georgescu Alexandru, Cârlescu Neculai, Ghigheci Costel Cristinel, Manea Teodor, Administrarea probatoriului în procesul penal. Ghid de bune practice. Editura Măiastra, Târgu Jiu, 2020, p. 47.

Este axiomatic că în calitate de probe în procesul penal se admit elementele de fapt constatate prin intermediul mijlocului de probă, inclusiv prin raportul de expertiză judiciară²⁷⁷. Art. 6 pct. 12¹⁾ CPP definește expertiza judiciară ca fiind „*activitate de cercetare științifico-practică desfășurată în cadrul procesului penal, în scopul aflării adevărului prin efectuarea unor cercetări metodice, cu aplicarea de cunoștințe speciale și procedee tehnico-științifice pentru formularea unor concluzii argumentate cu privire la anumite fapte, circumstanțe, obiecte materiale, fenomene și procese, corpul și psihicul uman, ce pot servi drept probe într-un proces judiciar*”.

Potrivit legislației procesuale penale, expertul judiciar urmează să întrunească următoarele condiții: să fie „*persoană calificată care este abilitată, conform legii, să efectueze expertize și să formuleze concluzii în specialitatea în care este autorizată, cu privire la anumite fapte, circumstanțe, obiecte materiale, fenomene și procese, organismul și psihicul uman, și care este inclusă în Registrul de stat al experților judiciar*”²⁷⁸, să nu fie „*interesată în rezultatele cauzei penale și care, aplicând cunoștințele speciale din domeniul științei, tehnicii, artei și din alte domenii, prezintă rapoarte în baza acestora*”²⁷⁹ și care este numită pentru a efectua investigații în cazurile prevăzute de Codul de procedură penală.

Cu toate că independența expertului judiciar „*față de ordonatorul expertizei judiciare, față de părțile din procesul judiciar, precum și față de alte persoane interesate de rezultatul expertizei judiciare*”²⁸⁰ este ridicat la nivel de principiu garantat prin Lege, acesta totuși urmează să respecte regulile de procedură penală și ordonanța sau după caz încheierea ordonatorului expertizelor.

Asemenea constatări le-a rezumat și CtEDO în Hotărârile adoptate în cauzele Ridi c. Italiei și Versini c. Franței. Astfel, Curtea a reiterat că experții „*acționau în contextul procedurilor judiciare supravegheat de judecător; acesta din urmă a rămas responsabil pentru pregătirea cauzei și pentru desfășurarea rapidă a procesului*”²⁸¹, deoarece „*un expert, independent în pregătirea raportului său, este totuși supus controlului autorităților judiciare, care sunt obligate să asigure buna desfășurare a raportului de expertiză*”²⁸².

De menționat că, expertul, în cadrul unui proces penal, își asumă „*un rol eterogen, similar celui de auxiliar al justiției, dar care îi conferă totodată o poziție importantă, aproape predominantă*”²⁸³ în ceea ce privește elucidarea aspectelor pentru care este necesară opinia unui

²⁷⁷ A se vedea: art. 93 alin. (2) pct. 2) CPP.

²⁷⁸ A se vedea: art. 6 pct. 12) CPP, art. 2 din Legea nr. 68 din 14.04.2016, cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar.

²⁷⁹ A se vedea: art. 88 alin. (1) CPP.

²⁸⁰ A se vedea: art. 7 din Legea nr. 68 din 14.04.2016, cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar.

²⁸¹ Hotărârea CtEDO, Ridi v. Italia (Cererea nr. [11911/85](https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-62311)), din 27.02.1992 (§ 17). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-62311> [accesată: 23.07.2023].

²⁸² Hotărârea CtEDO, Versini v. Franța (Cererea nr. [40096/98](https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-64139)), din 10.07.2001 (§ 29). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-64139> [accesată: 24.07.2023].

²⁸³ Peicea Alexandru, Respectarea drepturilor omului în procesul penal. Considerații privind expertiza judiciară în materie penală în lumina exigențelor CEDO. Disponibil: <https://www.juridice.ro/635833/respectarea-drepturilor->

specialist într-un anumit domeniu, a cărui sarcină este de a lămuri chestiuni tehnice sau de altă natură, care sunt indispensabile examinări „sub toate aspectele, complet și obiectiv, a circumstanțelor cauzei, de a evidenția atât circumstanțele care dovedesc vinovăția bănuțului, învinuțului, inculpatului, cât și cele care îl dezvinovățesc”²⁸⁴ în vederea stabilirii adevărului.

Reieșind din tezele reținute *supra*, precum și caracterul infracțiunilor săvârșite prin folosirea tehnologiilor informației și comunicațiilor, considerăm că expertiza judiciară reprezintă un procedeu probatoriu important și esențial, întru facilitarea evaluării corecte a urmelor lăstate pe obiectele care au servit la săvârșirea infracțiunii, precum și întru demonstrarea legăturilor dintre toate elementele obligatorii a unei fapte prejudiciabile.

Fiind studiate sentințele pronunțate în cauzele penale privind fapte de abuz sexual săvârșite în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor, au fost identificate mai multe tipuri de expertiză judiciară dispuse în cadrul urmăririi penale sau în cadrul cercetării judecătorești. Pe cale de consecință, în continuare ne vom opri în detaliu la tipul și particularitățile dispunerii și efectuării expertizelor judiciare în acest tip de cauze.

Expertiza mijloacelor și a tehnologiilor informaționale. În prezent, viața de zi cu zi este invadată de dezvoltarea galopantă a tehnologiilor informaționale. Acest progres tehnologic a „deschis o porțiță nouă” pentru săvârșirea de infracțiuni informaționale, din care fac parte inclusiv și infracțiunile de abuz sexual în privința copiilor.

O altă consecință negativă a evoluției constante în domeniul tehnologiilor informației și comunicațiilor reprezintă favorizarea diversificării *modus operandi* a infractorilor, facilitând comiterea de abuzuri față de copii, creându-le, concomitent, și posibilități de a evita răspunderea penală. Consecvent, având în vedere digitalizarea sporită a tuturor aspectelor vieții, „probele electronice” au devenit omniprezente în procesele penale privind infracțiunile de abuz sexual săvârșite în privința copiilor. Iar, „pentru examinarea cauzei obiectiv și sub toate aspectele, a apărut necesitatea de a colecta probe de pe diferite sisteme electronice”²⁸⁵.

În cauza *Yüksel Yalçinkaya v. Turcia*, CtEDO a reținut că „*recurgerea la probe electronice care atestă că o persoană utilizează un sistem de mesagerie codificat special conceput și utilizat exclusiv de o organizație criminală în comunicațiile interne ale acestei organizații poate fi foarte importantă în lupta împotriva criminalității organizate [...] utilizarea probelor electronice*

[omului-in-procesul-penal-consideratii-privind-expertiza-judiciara-in-materie-penala-in-lumina-exigentelor-cedo.html](#) [accesată: 15.02.2023].

²⁸⁴ A se vedea: art. 19 alin. (3) CPP.

²⁸⁵ Gainelzyanova V.R., Possibilities of forensic computer-technical expertise in the investigation of crimes in the field of computer information (Возможности судебной компьютерно-технической экспертизы при расследовании преступлений в сфере компьютерной информации), în *Криминалистика. Судебная-экспертная деятельность. Оперативно-розыскная деятельность*. УДК 343.985.7:[343.72:004]:343.983.25. p. 145 (144-149). Disponibilă: <https://cyberleninka.ru/article/n/vozmozhnosti-sudebnoy-kompyuterno-tehnicheskoy-ekspertizy-pri-rassledovanii-prestupleniy-v-sfere-kompyuternoy-informatsii> [accesată: 12.02.2023].

netestate în cadrul procedurilor penale poate implica dificultăți deosebite pentru sistemul judiciar, deoarece natura procedurii și tehnologia aplicată colectării unor astfel de probe sunt complexe și, prin urmare, pot diminua capacitatea judecătorilor naționali de a stabili autenticitatea, exactitatea și integritatea acestora. În aceste condiții, atunci când un astfel de element constituie temeiul unic sau exclusiv al bănuielilor privind persoanele suspectate, instanța națională trebuie să dispună de suficiente informații cu privire la aceste elemente înainte de a examina cu prudență eventuala lor valoare probantă în raport cu dreptul național.”²⁸⁶.

În continuarea ideii logice, considerăm că metodele de administrare a acestor „probe electronice” diferă în multe privințe de mijloacele de probă tradiționale, inclusiv în ceea ce privește natura lor și tehnologiile speciale necesare pentru strângerea, verificarea și aprecierea acestora. Mai mult ca atât, ținând cont de specificul „probelor electronice”, conchidem că acestea sunt mai predispuse la distrugere, deteriorare, modificare sau manipulare. De aceea, cercetarea infracțiunilor de abuzul sexual în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor precum și judecarea acestor cauze, poate prezenta organelor de urmărire penală și, respectiv, instanțelor de judecată, provocări practice și procedurale serioase.

CtEDO a reținut că *„acești factori nu impun în mod abstract ca garanțiile prevăzute la articolul 6 §1 să fie aplicate în mod diferit, fie mai strict, fie mai indulgent, principala preocupare a Curții este, încă o dată, să evalueze dacă echitatea generală a procedurilor a fost asigurată prin prisma garanțiilor procedurale și instituționale și a principiilor fundamentale ale unui proces echitabil inerente articolului 6 din Convenție”*.²⁸⁷

Administrarea „probelor electronice”, asigurarea autenticității și a integrității acestora, trebuie să urmărească și obiectivul de protecție împotriva abuzurilor și de a exclude eventuale întrebări ale apărării referitor la fiabilitatea probelor.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 195 din 24.03.2017 a fost aprobat Nomenclatorul expertizelor judiciare²⁸⁸. Potrivit pct. 19) subpct. 19.01) – 19.03) din Nomenclatorul menționat, *„expertiza judiciară a mijloacelor și tehnologiilor informaționale este din domeniul tehnico-ingenieresc, cu următoarele specialități: examinarea tehnicii de calcul și a sistemelor informatice, care are drept scop determinarea capacităților tehnice și funcționale ale elementelor tehnicii de calcul și sistemelor informatice (probleme rezolvate: - aprecierea funcționalității, parametrilor tehnici și corespunderea lor documentației adiționale; - stabilirea producătorului și destinației tehnicii examinate; - stabilirea apartenenței de grup a obiectelor IT examinate; - altele asemenea);*

²⁸⁶ Hotărârea CtEDO, Yüksel Yalçinkaya c. Turcia, (Cererea nr. [15669/20](https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-228009)), din 26.09.2023 (§ 312). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-228009> [accesată: 11.03.2023].

²⁸⁷ Hotărârea CtEDO, Yüksel Yalçinkaya c. Turcia, (Cererea nr. [15669/20](https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-228009)), din 26.09.2023 (§ 313). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-228009> [accesată: 11.03.2023].

²⁸⁸ Hotărârea Guvernului nr. 195 din 24.03.2017 privind aprobarea Nomenclatorului expertizelor judiciare. Publicat: 07.04.2017 în Monitorul Oficial Nr. 109-118 art. 274. Modificat: HG621 din 11.12.19, MO367-377/13.12.19 art.952; în vigoare 13.12.19

examinarea informațiilor stocate pe purtători de informații, care are drept scop determinarea formatului, volumului și modificărilor efectuate asupra informațiilor, stocate pe purtătorii de informații (probleme rezolvate: - stabilirea prezenței și relevarea informațiilor; - stabilirea volumului și formatului informației stocate; - stabilirea timpului creării și a ultimilor modificări ale informațiilor; - altele asemenea); examinarea produselor software, care are drept scop determinarea producătorului, destinației și posibilităților produselor software, (probleme rezolvate: - determinarea volumului programului; - stabilirea producătorului programului; - stabilirea parametrilor utilajului necesare funcționării programului; - altele asemenea”.

„Obiectul de cercetare a expertizelor mijloacelor și a tehnologiilor informaționale: date digitale în diferite formate (multimedia); documente grafice și textuale (atât pe format de hârtie, cât și în format digital); baze de date informaționale și alte aplicații care au caracter aplicativ; purtător de informații (computere/calculatoare personale (pc), dispozitive mobile cu sisteme integrate, echipamente și/sau aparate de rețea) care conțin informații stocate. Sarcinile expertizei: stabilirea prezenței și relevarea informațiilor; stabilirea volumului și formatului informației stocate; stabilirea timpului creării și a ultimelor modificări ale informațiilor; altele, similare celor menționate”²⁸⁹.

Din materialele ce au fost puse studierii s-a evidențiat că expertiza judiciară a mijloacelor și tehnologiilor informaționale este dispusă de organul de urmărire penală doar în 57% din cauze, preponderent când făptuitorul nu și-a recunoscut vina în săvârșirea infracțiunii incriminate sau atunci când făptuitorul a reușit să șteargă informațiile importante pentru justa soluționare a cauzei.

În restul 43% din cauze expertiza judiciară a mijloacelor și tehnologiilor informaționale nu este dispusă, deoarece mijlocul tehnic și informația din el, după ridicare, este examinat de organul de urmărire penală cu participarea specialistului²⁹⁰. Această acțiune procesuală se efectuează din lipsa suficientă a experților în domeniu, volumul arhiplin de muncă, precum și din cauza termenului îndelungat de efectuare a unor astfel de expertize (de la 2 luni până la 2 ani de zile).

Ținem să menționăm că în cazul în care apărarea va ridica întrebări asupra criteriului de „probe suficiente” pentru condamnare prin prisma independenței specialistului, este posibil că o asemenea abordare (*de a se limita doar la examinarea mijloacelor și tehnologiilor informaționale*) să nu treacă testul egalității armelor, inerent conceptului de proces echitabil, garantat prin art. 6 §1

²⁸⁹ Ghidul ordonatorului expertizei judiciare. Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) Moldova, Institutul de Reforme Penale. Chișinău, 2022 (Bons Offices), p. 214.

²⁹⁰ De exemplu, Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, din 11.09.2023, emisă în Dosarul nr. 1-171/2023. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/58b0a942-d0c9-47e7-9e1d-3f52db7d7c70 [accesată: 22.11.2023]; Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, din 11.07.2023, emisă în Dosarul nr. 1-14/2023. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/5b8ad03b-c9f9-4f8b-9bcd-181cfb979f0c [accesată: 17.11.2023]. În cauzele respective B.D. și, respectiv, F.O. au fost recunoscuți vinovați de săvârșirea infracțiunii prevăzută de art. 208¹ CP, ambele cauze au fost judecate pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. În aceste cauze nu a fost dispusă expertiza judiciară a mijloacelor și tehnologiilor informaționale și nici constatarea tehnico-științifică, limitându-se doar la examinarea dispozitivelor electronice ridicate în urma percheziției.

din CEDO, or în practica sa constantă CtEDO cheamă instanțele naționale ia măsuri adecvate pentru a asigura echitatea generală a procedurilor²⁹¹.

Întrebarea pe care dorim să o ridicăm este: dacă examinarea cu participarea specialistului poate fi mai obiectivă și justă comparativ cu cea a unui expert? După noi, nu, deoarece expertul, la dispoziția expertizei, efectuează o cercetare amplă, obiectivă, prin utilizarea tuturor instrumentelor științifice necesare. Așadar, potrivit art. 6 pct. 43) CPP, „*specialistul este persoana care cunoaște temeinic o disciplină sau o anumită problemă și este antrenată în procesul penal, în modul prevăzut de lege, pentru a contribui la stabilirea adevărului*”, pe când expertul judiciar este „*persoană calificată care este abilitată, conform legii, să efectueze expertize și să formuleze concluzii în specialitatea în care este autorizată, cu privire la anumite fapte, circumstanțe, obiecte materiale, fenomene și procese, organismul și psihicul uman, și care este inclusă în Registrul de stat al experților judiciari*”²⁹². Prin urmare, calificarea expertului este mai valoroasă și acesta poate răspunde cu exactitate întrebărilor organului de urmărire penală.

Totodată, pornind de la definițiile date de legislația națională „expertul judiciar” și „specialistul”, atragem atenția că ultimul este „*persoana chemată pentru a participa la efectuarea unei acțiuni procesuale în cazurile prevăzute de cod*”, să acorde „*ajutor organului care efectuează acțiunea procesuală la descoperirea, fixarea sau excluderea probelor, la aplicarea mijloacelor tehnice și a programelor computerizate, la formularea întrebărilor pentru expert, să dea explicații referitor la problemele ce țin de competența sa profesională, iar opinia acestuia nu substituie concluzia expertului*”²⁹³.

În aceeași ordine de idei, expertiza judiciară, după cum este definită în art. 6 pct. 12¹) CPP, este o „*activitate de cercetare științifico-practică desfășurată în cadrul procesului penal, în scopul aflării adevărului prin efectuarea unor cercetări metodice, cu aplicarea de cunoștințe speciale și procedee tehnico-științifice pentru formularea unor concluzii argumentate cu privire la anumite fapte, circumstanțe, obiecte materiale, fenomene și procese, corpul și psihicul uman, ce pot servi drept probe într-un proces judiciar*”. De menționat că, urmare a expertizei judiciare, expertul poate constata dacă în sistemele informatice utilizate de făptuitor sunt prezente fișiere ce se atribuie la pornografia infantilă, poate restabili informațiile și fișierile șterse de făptuitor etc.

²⁹¹ A se vedea: Hotărârea CtEDO, Bönisch c. Austriei (Cererea nr.8658/79), din 06.05.1985. Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/#%7B%22itemid%22%3A%5B%5C%22001-57443%22%5D%7D> [accesată: 02.03.2022]; Hotărârea CtEDO, Brandstetter c. Austriei (Cererea nr.11170/84; 12876/87; 13468/87), din 28.08.1991. Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/#%7B%22itemid%22%3A%5B%5C%22001-57683%22%5D%7D> [accesată: 02.03.2022].

²⁹² A se vedea: art. 6 pct. 12) CPP

²⁹³ A se vedea: art. 87 CPP.

Drept exemplu servește raportul de expertiză judiciară nr. 34/12/l-R-1981 din 21.03.2019²⁹⁴, potrivit căruia s-a stabilit că, „în sistemul informatic utilizat de către MD (...), au fost depistate urme cu privire la faptul că pe DSI, au fost prezente fișiere de tip video, în numele cărora sunt prezente cuvinte cu conținut de pornografie infantile (...). Programul criminalistic „FTK Toolkit” a restabilit din spațiile nealocate de pe DSI, 21 fișiere grafice, în conținutul cărora se presupune că sunt reprezentări ale minorilor în ipostaze lascive/obscene, cu reprezentări ale organelor sexuale. Programul „Magnet Axiom” a restabilit din spațiile nealocate de pe DSI, 54 fișiere de tip video, în conținutul cărora se presupune că sunt reprezentări ale minorilor în ipostaze lascive/obscene, cu reprezentări ale organelor sexuale și implicați în activități sexuale”.

Într-un alt caz²⁹⁵, care ne-a trezit un interes sporit este fapta de pornografie infantilă, comisă de un inginer licențiat cu profil în sisteme informaționale și calculatoare, care în cadrul audierii, prin exprimarea cu diferiți termeni de specialitate, acesta a încercat să orienteze acuzarea și instanța de judecată spre o pistă greșită. Datorită faptului că, în cadrul urmăririi penale, a fost dispusă efectuarea unei expertize judiciare ample, cu întrebări corect formulate, raportul de expertiză judiciară a asigurat la maxim standardul de obiectivitate în cadrul aprecierii în coroborare a tuturor probelor. Totodată, concluziile expertului au constatat că careva urme de conectare de la distanță, la alte sisteme și vice-versa, nu au fost depistate, fără influența utilizatorului în programele din registrul SOFTWARE, iar fișierele depistate nu puteau fi supuse descărcării. Cu alte cuvinte, raportul de expertiză judiciară, completat cu explicațiile expertului judiciar în cadrul ședinței de judecată, a fost o probă decisivă, care în coroborare cu restul probelor administrate și cercetate în cadrul ședinței, au permis acuzării să demonstreze vina inculpatului, fără nici un dubiu, versiunile înaintate de inculpat fiind combătute.

Totodată, expertiza, potrivit art. 93 alin. (2) pct. 2) CPP, este admisă în calitate de probă în procesul penal. Concluziile unui specialist sunt și ele probe în temeiul art. 93 alin. (2) pct. 7) CPP, doar că organul de urmărire penală nu dispune în aceste cazuri nici efectuarea constării tehnico-științifice. Rolul specialistului la examinarea tehnicii informaționale este de a participa și a da recomandări organului de urmărire penală, iar acestea nu substituie concluziile unui expert.

De exemplu, într-un caz, datorită efectuării expertizei judiciare s-a putut demonstra faptul că, „pe DSI prin intermediul programului criminalistic „Magnet Axiom” au fost depistate date în care sunt menționate cuvintele cheie „child”, „virgin”, „pedo” și „lolita”²⁹⁶.

²⁹⁴ Sentința Judecătorei Strășeni, sediul Central, din 07.11.2019, emisă în Dosarul nr. 1-235/2019 (§ 1). Disponibilă: https://jst.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/8137f8b4-1633-47c7-8051-48d6caf4b4e2 [accesată: 15.03.2023].

²⁹⁵ Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Central, din 23.07.2021, emisă în Dosarul nr. 1-446/2018. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/7fa8be2b-cb31-4dca-9ab2-855b6fb3d92b [accesată: 23.04.2023].

²⁹⁶ Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, emisă în Dosarul nr. 1-1753/2021. Disponibilă:

Datorită caracterului său științific, concluziile raportului de expertiză plasează pe o poziție superioară această probă în ansamblul probator, deoarece este dispus fie de către organul de urmărire penală, fie de către instanță și se realizează de către experți în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor, care nu sunt interesați în rezultatele cauzei penale și care *ope legis* sunt independenți față de ordonatorul expertizei sau orice alte persoane cointeresate în rezultatul expertizei. În concluzie raportul de expertiză se bucură de o poziție privilegiată în cauzele privind infracțiunile de abuz sexual săvârșit în privința copiilor, prin intermediul tehnologiei informației și comunicațiilor, atât timp cât nu este combătut de alte probe.

Pe de altă parte, potrivit art. 143 alin. (1) CPP, dispunerea expertizei judiciare a mijloacelor și tehnologiilor informaționale nu este obligatorie. Tot art. 143 alin. (1) pct. 6) CPP reglementează că, *„expertiza se dispune și se efectuează, în mod obligatoriu, pentru constatarea altor cazuri când prin alte probe nu poate fi stabilit adevărul în cauză”*. Problema ridicată de noi este dacă în cazurile de abuz sexual a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale expertiza judiciară a mijloacelor și tehnologiilor informaționale este obligatorie sau nu. Din analiza efectuată considerăm că în aceste cazuri expertiza judiciară trebuie să fie obligatorie, în special din motivul că infracțiunea dată se comite în spațiul virtual și cu utilizarea tehnologiilor informaționale. Mai mult decât atât, analiza efectuată de noi ne demonstrează că atunci când în cauza penală a fost dispusă expertiza judiciară a mijloacelor și tehnologiilor informaționale, indiferent de versiunile înaintate de învinuși și inculpați, raportul de expertiză și audierea expertului a răsturnat poziția de apărare, ceea ce nu poate face apriorie examinarea cu participarea specialistului.

În acest sens, pentru a nu da interpretări ambigue, propunem modificarea și completarea art. 143 CPP, întrucât să reglementeze obligativitatea expertizelor în aceste cazuri.

O altă problemă observată de noi este că atunci când se examinează mijloacele informaționale cu participarea specialistului sau chiar și atunci când sunt dispuse expertizele judiciare, nici într-un caz organul de urmărire penală nu a solicitat autorizarea acțiunii de examinare sau cercetare a informațiilor din aceste mijloace. Faptul dat îl considerăm unul abuziv, deoarece, în mod direct, limitează persoanei dreptul la viață privată. Or, organul de urmărire penală și expertul examinează și, respectiv, cercetează informațiile din viața privată a omului, implicit cele care fac parte din corespondența sa.

„Noile tehnologii intră, de asemenea, sub incidența art. 8, în special mesajele electronice (emailurile) [*Copland împotriva Regatului Unit*, pct. 41; *Bărbulescu împotriva României* (MC), pct. 72], utilizarea Internetului (*Copland împotriva Regatului Unit*, pct. 41-42), și datele stocate pe servere informatice (*Wieser și Bicos Beteiligungen GmbH împotriva Austriei*, pct. 45), inclusiv pe

hard-diskuri (*Petri Sallinen și alții împotriva Finlandei*, pct. 71) și dischete (*Iliya Stefanov împotriva Bulgariei*, pct. 42). Sunt vizate, de asemenea, formele mai vechi de comunicare electronică, cum ar fi telexul (*Christie împotriva Regatului Unit*, decizia Comisiei), mesajele transmise prin pager (*Taylor-Sabori împotriva Regatului Unit*), și transmisiunile radio private (*X și Y împotriva Belgiei*, decizia Comisiei), cu excepția transmisiunilor care sunt efectuate pe o frecvență publică și care sunt, așadar, accesibile altor persoane (*B.C. împotriva Elveției*, decizia Comisiei)²⁹⁷.

În cauza CtEDO, Copland c. Regatului Unit, Curtea a considerat că, „colectarea și stocarea informațiilor personale referitoare la telefonul reclamantei, precum și la utilizarea e-mail-ului și a internetului, fără ca aceasta să știe, a echivalat cu o ingerință în dreptul acesteia la respectarea vieții private și a corespondenței sale, în sensul articolului 8”²⁹⁸.

Este de menționat faptul că CtEDO s-a expus în mai multe cazuri cu privire la faptul că chiar și redirecționarea corespondenței electronice²⁹⁹ și copierea înscrisurilor electronice³⁰⁰ sunt protezate de art. 8 CEDO, iar ingerința poate avea loc doar dacă se urmărește un scop legitim și măsura respectivă este necesară într-o societate democratică și pentru securitate securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, ocrotirea sănătății sau a moralei, sau apărarea drepturilor și libertăților. Prin urmare, ingerința poate avea loc temeinic și doar cu autorizarea judecătorului de instrucție în condițiile CPP. Potrivit art. 14 alin. (1) și (2) CPP, „Dreptul la secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poștale, al convorbirilor telefonice și al celorlalte mijloace legale de comunicare este asigurat de stat. În cursul procesului penal, nimeni nu poate fi lipsit sau limitat în acest drept. Limitarea dreptului prevăzut la alin. (1) se admite numai în baza unui mandat judiciar emis în condițiile prezentului cod”.

Din cele analizate deducem și recomandăm organului de urmărire penală că atunci când dispune constatarea tehnico-științifică sau expertiza judiciară a mijloacelor și tehnologiilor informaționale, precum și examinează informațiile din dispozitivele de stocare chiar și cu participarea specialistului, să propună procurorului înaintarea demersului corespunzător privind autorizarea de către judecătorul de instrucție a cercetării sau examinării conținutului informațional.

Într-o altă ordine de idei, am analizat ordonanțele de dispunere a expertizelor dispuse în cazurile de abuz sexual a copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale, unde am constatat și recomandăm organului de urmărire penală să adreseze expertului următoarele întrebări:

²⁹⁷ Ghid privind art. 8 din Convenția europeană a drepturilor omului. Dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței. Actualizat la 31 decembrie 2018, pct. 409, 410. Disponibil: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_ROM.pdf [accesată: 29.07.2023].

²⁹⁸ Hotărârea CtEDO, Copland c. Regatului Unit, din 03.07.2007 (§ 44). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-79996> [accesată: 24.07.2024].

²⁹⁹ Hotărârea CtEDO, Luordo c. Italiei, din 17.10.2003 (§ 72 și 75). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-65798> [accesată: 24.07.2024].

³⁰⁰ Hotărârea CtEDO, Bernh Larsen Holding AS și alții c. Norvegiei, din 08.07.2013 (§ 106). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-117133> [accesată: 24.07.2024].

- Permite oare starea tehnică a dispozitivelor de stocare a informațiilor prezentate spre examinare, activarea lor și extragerea datelor din ele? sau, dacă purtătorii de informație predate spre examinare sunt în stare funcțională și dacă acesta permite prezentate spre examinare, activarea și extragerea datelor din el?;

- Există sau nu în dispozitivele de stocare a informațiilor prezentate spre examinare, careva date informatice de acces, copiere, folosire, ștergere, distribuire, etc., a datelor informatice cu privire la imagini sau alte reprezentări ale unuia sau mai mulți copii implicați în activități sexuale explicite, reale sau simulate, ori de imagini sau alte reprezentări ale organelor sexuale ale unui copil? În acest sens, urmează de a extrage pe suport aparte toate fișierele foto-video, care vizual conțin imagini ale copiilor implicați în activități sexuale, sau alte reprezentări ale organelor sexuale ale unui copil;

- Există sau nu în dispozitivele de stocare a informațiilor prezentate spre examinare, careva date informatice de acces, copiere, folosire, ștergere, distribuire, etc., a fișierelor video ce conțin reprezentări ale unuia sau mai mulți copii implicați în activități sexuale explicite, reale sau simulate, ori de imagini sau alte reprezentări ale organelor sexuale ale unui copil? La fel, în cazul în care asemenea fișiere vor fi depistate, urmează de stabilit data apariției (creării) lor pe mediul de stocare, precum și data utilizării lor (accesării / deschiderii) acestora de către utilizator;

- A stabili dacă în dispozitivele de stocare a informațiilor au fost instalate programe de partajare a fișierelor în spațiul „Internet”, care lucrează în baza principiului „de la egal la egal” (de ex. uTorrent, eMule, Shareaza, etc.)? În caz de depistare a acestora, de identificat numărul GUID atribuit programului;

- În cazul depistării cărorva date informatice de acces, copiere, folosire, ștergere, distribuire, etc., a fișierelor video ce conțin reprezentări ale părții vătămate Dorina Urechi, fiind implicată în activități sexuale explicite, reale sau simulate, ori de imagini sau alte reprezentări ale organelor sexuale ale acesteia, să se indice istoricul încărcării fișierilor depistate;

- A extrage din dispozitivele de stocare a informațiilor istoricul accesărilor site-urilor de pornografie, precum și cuvintelor cheie, utilizate adesea la căutări ale fișierelor de pornografie infantilă, ex. child, virgin, teen, preteens, pedo, pthc, opva, lolita, etc.?

- A stabili dacă în dispozitivele prezentate expertizei au fost instalate programe de mesagerie rapidă „Telegram”, „Viber”, „Mesenger”. În caz de depistare a acestora, de identificat numărul GUID atribuit programului, precum și utilizatorul acestuia (nickname)?;

- A extrage din dispozitivele de stocare a informațiilor istoricul și conținutul convorbirilor (conversațiilor) efectuate prin intermediul căsuțelor poștale, rețelelor de socializare, precum și programelor de mesagerie rapidă (de ex. Telegram, Viber, Instagram, Snapchat, TikTok, Facebook, Odnoklassniki, Skype, Viber, ICQ, ș.a.m.d.) ce conțin informații relevante privind

descărcarea, folosirea, distribuirea, etc., a fișierelor de pornografie infantile sau răspîndirea cu bună-știință a informațiilor, ocrotite de lege, despre viața personală ce constituie secret personal sau familial a părții vătămate fără consimțământul ei? În cazul depistării unor fișiere relevante de stabilit, locația dispozitivului la momentul inițierii convorbirilor;

- Din caracteristicile sistemelor informatice și purtătorilor de informație, prin logările utilizate, căsuțele poștale, site-urile de socializare, ș.a.m.d. - de stabilit utilizatorul acestora.

Expertiza de portret. Un alt tip de expertiză judiciară dispus în cazul infracțiunilor de abuz sexual săvârșit în privința copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale este expertiza de portret. Sigur nu putem afirma că organul de urmărire penală apelează frecvent la acest tip de expertiză, totuși în cazurile în care urmau a fi examinate caracteristicile generale și individuale ale persoanei care se pot observa în imaginile de portret de pe suport material (fotografii, înregistrări video etc.) au fost dispuse.

Spre exemplu, prin sentința Judecătoriei Strășeni, sediul central³⁰¹, LI a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 172 alin .(3) lit. a), art. 208¹ și art. 320 alin. (1) din Codul penal. Persoana a fost învinuită de săvârșirea acțiunilor violente cu caracter sexual, în perioada lunii decembrie 2016 în forme perverse asupra unei minore, precum și pentru faptul că a creat, a modificat, și a distribuit în rețeaua internet 47 fișiere foto cu părți dezgolite ale corpului uman, amplificând totodată mai multe fișiere foto ale minorei abuzate sexual, prin diverse combinații cu alte imagini și comentarii.

Cu toate că LI a recunoscut vina parțial și anume în săvârșirea infracțiunii prevăzută de art. 208¹ din Codul penal, este de apreciat că organul de urmărire penală nu s-a limitat doar la declarațiile acestuia, și în scopul constatării tuturor circumstanțelor importante pentru examinarea cauzei obiectiv și cu respectarea principiului de suficiență a probelor, a fost dispusă o expertiză judiciară de portret, inclusiv a fost audiat și expertul în cadrul cercetării judecătorești.

Este de menționat că expertul, fiind audiat în instanța de judecată, a explicat detalii cu privire la expertiza de portret, și anume: *„(...) Conform materialelor prezentate, s-au prezentat poze, ele se examinează, în dependență de pixeli se recurge la partea tehnică, se stabilește calitatea imaginii, plus unghiul. În dependență de anumiți factori, care sunt stabiliți în procedura de efectuare a expertizei de portret stabilesc deja valabilitatea acestor imagini, dacă ele nu sunt valabile, următoarea procedură de comparație cu mostrele nu se mai face, în caz dacă sunt valabile deja trec la procedura doi, adică comparația ceea ce nu s-a făcut deoarece la mărirea pozelor date se observă pixelizația, indicii individuali dispar, apar, și în totalitate nu constituie un complex identificatoriu necesar pentru stabilirea identificării persoanei în poză. Calitatea*

³⁰¹ Sentința Judecătoriei Strășeni, sediul central, din 15.04.2022, emisă în Dosarul nr. 1- 76/2022. Disponibilă: https://jst.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/df14e3b8-1dca-4664-9e77-52654ac6c427 [accesată: 14.06.2023].

*imaginii se pierde, din motivul calității joase a imaginii, se referă doar la imaginile din timpul procesului dat, au fost imagini nemijlocit din timpul procesului și alături erau niște imagini, s-a referit doar la imaginile din timpul actului (...)*³⁰².

În urma analizei efectuate am constatat că la dispunerea expertizei de portret organul de urmărire penală adresează expertului următoarele întrebări, pe care le recomandăm:

- În imaginile celor (de exemplu, 456) de fotografii depistate pe site-ul (de exemplu, „Alice in Wonderland”, rețeaua internet „Dark Net”), stocate pe dispozitivul de stocare a informațiilor (de exemplu, CD) este reprezentată una și aceeași persoană sau persoane diferite?;

- În imaginile celor (de exemplu, 456) de fotografii depistate pe site-ul (de exemplu, „Alice in Wonderland”, rețeaua internet „Dark Net”), stocate pe dispozitivul de stocare a informațiilor (de exemplu, CD; pot fi și imagini foto), precum și fișa persoană a victimei stocate pe dispozitivul de stocare a informațiilor (de exemplu, CD), este reprezentată una și aceeași persoană, sau persoane diferite?;

- În imaginile celor (de exemplu, 456) de fotografii depistate pe site-ul (de exemplu, „Alice in Wonderland”, rețeaua internet „Dark Net”), stocate pe dispozitivul de stocare a informațiilor (de exemplu, CD) este reprezentată victima sau altă persoană?

- „În grupul de persoane ilustrate în fotografia/înregistrarea video în litigiu este reprezentată persoana (prenume, nume) ale cărei imagini/ fotografii/înregistrare video sunt prezentate ca model de comparație?”³⁰³.

Expertiză judiciară psihologică. Dispunerea expertizei judiciare psihologice a victimei, în cauzele care fac obiectul prezentului studiu, ar avea drept scop rezolvarea problemelor ce țin de: „stabilirea corespunderii vârstei persoanei nivelului de dezvoltare psihologică (din punct de vedere cronologic); stabilirea tendinței minorilor spre susceptibilitate, fantezie; stabilirea capacității victimelor agresiunilor sexuale de a percepe adecvat caracterul și importanța acțiunilor agresorului și de a le riposta; stabilirea capacității martorului sau a victimei de a percepe circumstanțele relevante pentru cauză și de a-și exprima adecvat opiniile”³⁰⁴.

Drept exemplu, poate servi cauza unei minore care a fost abuzată sexual de soțul surorii sale, ulterior acesta a creat, a modificat, și a distribuit în rețeaua internet 47 fișiere foto cu părți dezgolate ale corpului uman, amplificând totodată mai multe fișiere foto ale minorei abuzate sexual, prin

³⁰² Sentința Judecătorei Strășeni, sediul central, din 15.04.2022, emisă în Dosarul nr. 1- 76/2022. Disponibilă: https://jst.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/df14e3b8-1dca-4664-9e77-52654ac6c427 [accesată: 14.06.2023].

³⁰³ Ghidul ordonatorului expertizei judiciare. Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) Moldova, Institutul de Reforme Penale. Chișinău, 2022 (Bons Offices), p. 66.

³⁰⁴ Hotărârea Guvernului nr. 195 din 24.03.2017 privind aprobarea Nomenclatorului expertizelor judiciare (Capitolul 22). Publicat: 07.04.2017 în Monitorul Oficial Nr. 109-118 art. 274. Modificat: HG621 din 11.12.19, MO367-377/13.12.19 art.952; în vigoare 13.12.19.

diverse combinații cu alte imagini și comentarii³⁰⁵. „Conținutul raportului de expertiză judiciară nr. 47 din 07 iulie 2021 conform căruia cercetarea părții vătămate s-a efectuat prin etapa de investigație psihologică. Investigarea părții vătămate minore s-a petrecut fără prezența persoanelor terțe (mama nu a fost prezentă în cabinet). Minora se orientează în spațiu și timp, deține un vocabular adecvat vârstei. În cadrul discuțiilor cu expertul minora a relatat că după ce s-a întâmplat acea faptă de abuz, ea avea sentimente de culpă și de rușine, nu se putea concentra la lecții, i-au apărut dureri de inimă. Manifestă ostilitate față de sora ei mai mare pe motiv că o presează să își retragă plângerea. Se simte apatică, slăbită. În urma interviului realizat cu minora, expertul a observat că deși evenimentele au avut loc cu ceva ani în urmă, minora nu a putut să se elibereze de tensiunea interioară provocată de traumă, manifestările verbale, non-verbale și acuzele minorei sunt în exactitate cu cele descrise de victimele abuzului sexual. Odată ce bănuitul mai este prezent în viața minorei, ultima resimte că nu poate încheia emoțional acel eveniment petrecut în anul 2016, astfel ultima resimte ostilitate și agresivitate pot fi de ultimul, care prin prezența sa îi reamintește de durerea emoțională resimțită cu ani în urmă. Manifestările psihosomatice pe care le suportă minora (tulburări de somn, dureri de inimă, astenizare...) atestă internalizarea suferințelor psihice a minorei și istoricul unei traume condiționate de abuz. În Concluzii: Minora a suferit traume psihologice ca urmare a evenimentelor desfășurate exprimate prin: autodeprecieri, tendințe suicidale, trăiri depresive, sentiment de valoare diminuată, regresie, tendința de a se îngrădi de lumea înconjurătoare, dezorganizare emoțională, insecuritate în raport cu convârșnicii, trăiri anxioase, somatizări, tulburări alimentare. Minora este capabilă să perceapă corect circumstanțele care au importanță pentru cauza cercetată și este aptă să prezinte declarații veridice și obiecție în fața judecății (recomandată audierea în condiții speciale). Minora nu manifestă devieri psihologice, poate să conducă cu acțiunile sale și să le conștientizeze pe cele aplicate asupra sa, a avut posibilitatea să înțeleagă caracterul negativ și inadecvat al acțiunilor agresorului îndreptate asupra sa, nu este predispusă de a se victimiza nejustificat și a declara fapte ce nu au avut loc. Minora prezintă profilul psihologic al victimei abuzului sexual, gradul de sinceritate a declarațiilor minorei precum că XXX a impus-o forțat la un raport sexual în formă perversă este înalt. La minoră nu se identifică tendința de a exagera sau a denatura circumstanțele cercetate în cauza respective”³⁰⁶.

³⁰⁵Sentința Judecătoria Strășeni, sediul Central, din 15.04.2022, emisă în Dosarul nr. 1- 76/2022. Disponibilă: https://jst.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/df14e3b8-1dca-4664-9e77-52654ac6c427 [accesată: 14.06.2023].

³⁰⁶ Sentința Judecătoria Strășeni, sediul Central, din 15.04.2022, emisă în Dosarul nr. 1- 76/2022. Disponibilă: https://jst.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/df14e3b8-1dca-4664-9e77-52654ac6c427 [accesată: 14.06.2023].

Astfel, concluziile expertului referitoare la particularitățile psihologice ale victimelor minore ale abuzului sexual săvârșite prin intermediul tehnologiilor informației și comunicațiilor, au o valoare probatorie importantă întru stabilirea adevărului.

Nu mai puțin important într-un proces penal este personalitatea infractorului, care nu poate fi studiată numai din informațiile obținute de către reprezentantul organului de urmărire penală prin efectuarea unor acțiuni de urmărire penală, fără implicarea altor specialiști, cum ar fi, spre exemplu psihologi, prin intermediul procedurii probatorii expertiza psihologică a bănuitului/învinuitului/inculpatului.

Susținem fără nici o rezervă concluzia doctrinarului Dinu Ostavciuc, precum că „reprezentantul organului de urmărire penală care cercetează cauza penală pornită pe trafic de copii este obligat să stabilească circumstanțele care influențează asupra nivelului și caracterului responsabilității, clarificării motivelor și mecanismului infracțiunii, stabilirii cauzelor și condițiilor care au contribuit la săvârșirea infracțiunii, precum și stabilirea gravității infracțiunii comise, personalitatea infractorului, circumstanțele care atenuează ori agravează răspunderea penală, precum și condițiile de viață ale familiei celui care a comis infracțiunea. Acestea sunt criteriile generale de individualizare a pedepsei”³⁰⁷.

„Motivele pentru dispunerea expertizei psihologice pot servi: dubiile în capacitatea persoanelor de a înțelege corect circumstanțele importante și a da declarații despre ele, bazate pe aprecierea condițiilor percepției (de exemplu, efemeritatea evenimentelor, multitudinea stimulilor, care interacționează concomitent asupra subiectului, starea încordării psihice ridicate în momentul percepției), date privind caracterul deranjant al percepției (puterea-slăbiciunea), neconcordanța declarațiilor unei persoane determinate cu alte materiale ale cauzei”³⁰⁸.

Din analiza cauzelor penale, în care urmărirea penală s-a dispus pe faptul abuzului sexual a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale, constatăm și recomandăm adresarea următoarelor întrebări expertului judiciar:

- Persistă oare la victimă simptome ale traumei psihice suportate urmare a agresiunii sexuale săvârșite în privința sa? Dacă da, care sunt acestea și dacă bănuitul are vreo tangență cu aceasta?;
- Reieșind din circumstanțele cazului examinat, particularităților individual-psihologice, precum și a particularităților sferei emoțional-volitive se identifică oare la partea vătămată minoră, profilul psihologic al victimei violului și dacă bănuitul se identifică ca agresor al acestui viol?;

³⁰⁷ Ostavciuc, Dinu. Aspecte procesual-penale și tactici criminalistice privind cercetarea traficului de copii. Editura Pro Universitaria, București, 2023, p.198.

³⁰⁸ Справочник следователя. Выпуск третий. (Практическая криминалистика: подготовка и назначение судебных экспертиз), Москва, 1992, с. 320;

- Ținând cont de particularitățile individual-psihologice, starea psihică și conținutul situației analizate, a putut oare victima să înțeleagă corect caracterul și conținutul acțiunilor sexuale, săvârșite în privința sa, precum și să opună rezistență acestora?;

- Ținând cont de particularitățile individual-psihologice, starea psihică și conținutul situației analizate, a putut oare bănuitul să înțeleagă corect caracterul și conținutul acțiunilor sexuale, săvârșite în privința sa, precum și să opună rezistență acestora? (în cazul în care bănuitul este minor);

- De determinat care este vârsta psihologică a victimei minore și bănuitul minor (în cazul în care bănuitul este minor)?;

- De stabilit dacă între victima minoră și bănuitul minor (în cazul în care bănuitul este minor), există nivel apropiat de vârstă psihologică?;

- Corespunde vârsta psihologică cu cea biologică, a victimei minore și a bănuitului minor? (în cazul în care bănuitul este minor).

Pe lângă întrebările respective, specialiștii³⁰⁹ recomandă rezolvarea, prin expertiza psihologică, a următoarelor probleme: „stabilirea tendinței minorilor spre susceptibilitate, fantezie; stabilirea prezenței sau absenței la persoană, în perioada premortală, a stării presuicidale; stabilirea unei eventuale influențe psihologice asupra actorilor în proces (martor, victimă etc.) din partea colaboratorilor organelor de drept în perioada de investigare a cauzei”.

Este de menționat faptul că, în cazurile analizate de noi, expertiza psihologică poate fi dispusă post-mortem. De exemplu³¹⁰, într-un caz de trafic de copii, în care o minoră a fost abuzată și exploatată sexual în Federația Rusă, revenind în țară, la scurt timp, a decedat. Pentru respectarea prevederilor art. 371 alin. (2) pct. 2) CPP, s-a impus necesitatea efectuării expertizei psihologice *post-mortem* pentru verificarea veridicității declarațiilor depuse de victimă anterior.

În acest caz, au fost puse în fața expertului următoarele întrebări³¹¹:

- Era capabilă oare partea vătămată, la momentul audierii sale, luând în considerație starea și vârsta ei, să aprecieze corect situația în care a fost supusă acțiunilor de exploatare sexuală, cât și să depună declarații organului de urmărire penală?;

- Reieșind din declarațiile părții vătămate, s-au stabilit în cadrul audierii în faza de urmărire penală, semne de sugestibilitate, exagerare a celor percepute și tendințe spre fantezie?;

³⁰⁹ Ghidul ordonatorului expertizei judiciare. Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) Moldova, Institutul de Reforme Penale. Chișinău, 2022 (Bons Offices), p. 273.

³¹⁰ Cauza penală nr. 2018515139, disjunsă din cauza penală nr.2017515139, în privința lui MG, pentru traficul de copii săvârșit în privința minorei MO, în baza art. 206 alin. (2) lit. c) din Codul penal, în privința lui GE și persoanelor necunoscute cu prenumele „V” și „O”, pe faptul traficului minorei CZ, în baza art. 206 alin. (2) lit. c) din Codul penal, în privința persoanelor necunoscute cu prenumele „V” și „O”, pe faptul traficului minorei CC, în baza art. 206 alin. (3) lit. a) din Codul penal.

³¹¹ Date utilizate din ordonanța de dispunere a efectuării expertizei psihologice post-mortem, emisă la 13.06.2022 în cauza penală nr. 2018515139, care a fost disjunsă din cauza penală nr. 2017515139 de către procuror în PCCOCS.

- s-au depistat careva elemente din cadrul audierii părții vătămate, care ar putea provoca incapacitatea persoanei de a percepe corect semnificația acțiunilor pretinse ilegale de trafic?;
- a fost oare aceasta în stare de conștiență atât la momentul perceperii circumstanțelor în care s-a produs incidentul cât și în momentul audierii sale?.

Expertiza judiciară psihiatrică. Potrivit legislației procesual penale, dispunerea expertizei psihiatrice a bănuیتului, învinuitului, inculpatului este obligatorie, în cazul în care apar îndoieli cu privire la starea de responsabilitate sau la capacitatea lor de a-și apăra de sine stătător drepturile și interesele legitime în procesul penal³¹².

Această obligativitate derivă din prevederile art. 23 CP, potrivit cărora „nu este pasibilă de răspundere penală persoana care, în timpul săvârșirii unei fapte prejudiciabile, se afla în stare de iresponsabilitate, adică nu putea să-și dea seama de acțiunile ori inacțiunile sale sau nu putea să le dirijeze din cauza unei boli psihice cronice, a unei tulburări psihice temporare sau a altei stări patologice. Față de o asemenea persoană, în baza hotărârii instanței de judecată, pot fi aplicate măsuri de constrângere cu caracter medical, prevăzute de prezentul cod”.

Prin sentința Judecătorei Strășeni, sediul Central, din 15.04.2022, LI a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 172 alin. (3) lit. a), art. 208¹ și art. 320 alin. (1) Codul penal. Pentru a stabili starea lui de responsabilitate, organul de urmărire penală a dispus expertiza psihiatrică. Potrivit concluziilor din raportul de expertiză judiciară nr. 202136S0049 din 18.06.2021, „(...) X nu suferă de careva maladie psihică, prezintă tulburare de personalitate organică. Este apt de a percepe corect circumstanțele care au importanță pentru cauză, este apt să dea declarații în fața judecătii. După evenimentele desfășurate X nu suferă de careva maladie cronică, prezintă tulburare de personalitate organică. X nu necesită aplicarea măsurilor de siguranță cu caracter medical, nu necesită tratament medical forțat, nu necesită internare la tratament prin constrângere. Nu se observă devieri în dezvoltarea psihică, conform stării psihice, X putea să conducă cu acțiunile sale și să le conștientizeze, putea să perceapă corect anumite circumstanțe, este capabil de a face declarații despre sine. La momentul faptelor imputate, X nu suferă de careva maladie psihică cronică prezenta tulburare de personalitate organică, avea capacitatea de a-și da seama de acțiunile sale și le putea dirija, a acționat cu discernământ”³¹³.

Într-o altă cauză penală³¹⁴, MO a fost absolvit de răspunderea penală în comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 208¹ CP, pe motivul săvârșirii infracțiunii în stare de iresponsabilitate, fiind

³¹² A se vedea: art. 143 alin. (1) pct. 3) și 5) CPP.

³¹³ Sentința Judecătorei Strășeni, sediul Central, din 15.04.2022, emisă în Dosarul nr. 1- 76/2022. Disponibilă: https://jst.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/df14e3b8-1dca-4664-9e77-52654ac6c427 [accesată: 14.06.2023].

³¹⁴ Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, din 01.04.2022, emisă în Dosarul nr. 1-269/2022. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/fc4c9a3f-6178-4c7a-9f5d-451a96ca2068 [accesată: 14.06.2023].

aplicate față de acesta măsuri de constrângere cu caracter medical, prin îndreptarea la tratament prin constrângere cu supraveghere obișnuită, în IMSP Spitalul Clinic de Psihiatrie.

Analizând speța menționată *supra*, constatăm că potrivit Raportului de expertiză judiciară „MO în perioada comiterii infracțiunii (în perioada decembrie 2018-iunie 2021) suferea de maladie psihică cronică și evolutivă: „schizofrenie paranoidă. Defect mixt”, stare care îl priva de capacitatea de a-și da seama de acțiunile sale, de a le dirija în special pe cele legate de distribuirea, folosirea și deținerea de materiale cu conținut de pornografie infantilă, deci a acționat fără discernământ ... Reieșind din starea sa psihică, la momentul actual, nu este apt să redea cu precizie circumstanțele cazului, să conștientizeze faptele care au avut loc, să-și facă concluziile respective și să depună declarații în cadrul cauzei penale ... Luând în considerație că în prezent suferă de maladie psihică cronică și evolutivă; „schizofrenie paranoidă. Defect mixt, decompensare”, lipsa cu desăvârșire a atitudinii critice față de starea sănătății și comportamentul său, care îi modifică comportamentul în sens patologic și îi creează un potențial infracțional, în acest context comisia de experți judiciari psihiatri pledează pentru aplicarea măsurilor de siguranță cu caracter medical, în sensul de a fi internat la tratament prin constrângere în instituție psihiatrică cu supraveghere obișnuită (în cadrul IMSP Spitalul Clinic de Psihiatrie)”. Respectiva cauză penală a fost expediată instanței de judecată cu ordonanța de aplicare a măsurilor de constrângere cu caracter medical.

În cazurile de abuz sexual a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale am constatat și recomandăm organului de urmărire penală de a adresa următoarele întrebări:

- Suferă în prezent persoana de vreo tulburare psihică și este capabil, pe baza stării sale mentale, să-și conștientizeze acțiunile și să le dirijeze (pentru cel acuzat)?. Dacă suferă de o boală psihică, care anume și de când?;
- Dacă persoana examinată, datorită stării sale psihice, poate percepe corect circumstanțele care sunt importante pentru caz și depune declarații corecte despre acestea?;
- Dacă are persoana o tendință patologică de a fanteza?;
- Dacă subiectul are caracteristici personale care i-au influențat comportamentul în circumstanțele comiterii faptei penale?;
- A suferit persoana de vreo tulburare psihică în timpul comiterii infracțiunii de abuz sexual și era capabil, datorită stării sale psihice, să-și de-a seama de acțiunile sale și să le dirijeze (pentru cel acuzat)?;
- Starea psihică a persoanei necesită aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical (pentru cel acuzat)?;
- Suferă în prezent persoana de vreo tulburare psihică? Dacă da, această tulburare psihică are legătură cauzală cu circumstanțele infracțiunii? (pentru victime).

- A suferit persoana de vreo tulburare psihică din momentul săvârșirii infracțiunii împotriva lui până în prezent? Dacă da, a fost această tulburare psihică are legătură cauzală cu circumstanțele infracțiunii? (pentru victime);

Expertiza psihologico-psihiatrică. „Specificul obiectului expertizei psihologico-psihiatrice îl formează direcționarea cercetării expertului spre stabilirea efectului (rezultatului) interacțiunii factorilor psihici intermediari prin personalitatea bolnăvicioasă (psihopatologică) și nebolnăvicioasă (de vârstă, emoțională, de situație, în grup) și determinarea nivelului reflectării personalității acestei calități de sistem într-o măsură mai exactă și mai completă a influenței ei asupra caracterului reflectării psihice, reflexelor și dirijării comportamentului persoanei supuse expertizei în perioada care îl interesează pe reprezentantul organului de urmărire penală”³¹⁵.

Analiza cauzelor penale³¹⁶ în care urmărirea penală a fost începută pe abuzul sexual a minorilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale, am constatat că organul de urmărire penală adresează experților următoarele întrebări:

- corespunde gradul de dezvoltare intelectuală a părții vătămate, cu vârsta acesteia și cu studiile obținute?
- este capabilă oare partea vătămată, luând în considerație starea și vârsta ei, să aprecieze corect situația, cât și să depună declarații veridice organului de urmărire penală?
- s-au depistat oare la partea vătămată, în cadrul audierii în fază de urmărire penală, semne de sugestibilitate, exagerare a celor percepute și tendințe spre fantezie?
- s-au depistat oare careva particularități psihologice care ar putea provoca incapacitatea persoanei de a percepe corect semnificația acțiunilor pretinse ilegale de viol?
- a fost oare aceasta în stare de conștientă atât la momentul perceperii circumstanțelor în care s-a produs incidentul cât și în momentul audierii sale?
- a suportat sau nu partea vătămată, o traumă psihologică în urma acțiunilor pretinse ilegale săvârșite în privința ei, din partea persoanei la care face trimitere în declarațiile sale, dacă da prin ce se manifestă acestea?
- prezintă sau nu partea vătămată, consecințe ale traumei psihologice în urma pretinselor acțiuni ilegale săvârșite în privința ei?
- suferă sau a suferit partea vătămată de anumite tulburări sau maladii psihice? Dacă da, de care tulburări sau maladii psihice suferă și care este diagnosticul psihiatric?

³¹⁵ Руководство по судебной психиатрии, под ред. Дмитриева Т. В., Шостаковича Б. В., Ткаченко А. А., 2004, с. 594;

³¹⁶ De exemplu, ordonanța de dispunere a expertizei psihologico-psihiatrică din 08.04.2024, emisă în cauza penală nr. 2023510041, în care urmărirea penală a fost începută la 10.05.2023 de către organul de urmărire penală al CCTP al MAI, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 206 alin. (3) lit. b) și b¹) Cod penal; Ordonanța de dispunere a expertizei psihologico-psihiatrică din 08.04.2024, emisă în cauza penală nr. 2023510035, în care urmărirea penală a fost începută la 27.04.2023 de către organul de urmărire penală al CCTP al MAI, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 171 alin. (2) lit. a) Cod penal.

- se observă semne de înapoiere mintală la partea vătămată? Dacă da, cum se manifestă?
- conform stării psihice, partea vătămată este aptă să facă declarații despre propria persoană și despre caz?
- poate oare partea vătămată, reieșind din starea sa psihică actuală, să participe la acțiuni de urmărire penală și la ședințe de judecată?
- necesită partea vătămată tratament în instituții medicale specializate sau nu?
- partea vătămată este responsabilă sau iresponsabilă?

Expertiza medico-legală biologică. Disponerea și efectuarea acestui tip de expertiză are o mare importanță inclusiv în cauzele privind abuzul sexual în privința copiilor săvârșit prin folosirea tehnologiilor informației și comunicațiilor, fiindcă prin intermediul lor se pot obține probe referitoare la unele aspecte precum: stabilirea faptului cui îi aparțin urmele de sânge găsite (spre exemplu, în domiciliul infractorului sau în locul în care a fost abuzat sexual minorul), stabilirea persoanei căreia îi aparțin urmele de păr, salivă, spermă, alte urme biologice lăsate fie de infractor, fie de victimele minore etc.

Spre exemplul într-o cauză penală³¹⁷ s-a constatat că făptuitorul a abuzat sexual o minoră, pe care a drogat-o și, ulterior, a filmat abuzul sexual comis în privința acesteia, distribuind fișierele video și foto. În această cauză, organul de urmărire penală efectuând percheziția la domiciliul bănuțitului, a depistat și ridicat 6 șervețele cu urme de culoare roz și brun-cenușiu și un maiou de culoare neagră cu urme cenușii, dispunând ulterior expertizele biologice.

Expertului, în cazul respectiv i s-au adresat următoarele întrebări:

- Urmele de pe șervețelele transmise la examinare sunt sânge sau altă substanță?;
- Dacă este sânge, atunci este de natură umană sau animală?;
- Dacă este de natură umană, care este grupa sanguină?;
- Care este sexul persoanei de la care provine sângele?;
- Care este vechimea aproximativă a urmelor de sânge?;
- Există pe maioul prezentat urme de spermă sau nu?;
- Dacă urma este de spermă este de natură umană sau animală?;
- Dacă e de natură umană, care este grupa sanguină a persoanei care a creat-o?;

³¹⁷ Cauza penală nr. 2023510022, în care urmărirea penală a fost începută la 13.03.2023 de către organul de urmărire penală al CCTP al INI al IGP al MAI, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 206 alin. (1) lit. a) Cod penal. În cadrul efectuării acțiunilor de urmărire penală, s-a stabilit că, „...în perioada de timp începând cu luna septembrie 2022 și în continuare, cet. Burunsus Nichita, aflându-se pe teritoriul R. Moldova, urmărind scopul exploataării sexuale a copilului, profitând de situația condiționată de vârstă, cunoscând vârsta reală, a creat o relație amoroasă cu minora Tulum Arina, născută la 05.06.2007, căpătând încrederea în persoana sa. Ulterior, întru realizarea intențiilor sale infracționale, cet. Burunsus Nichita, închiria diferite apartamente din mun. Chișinău, unde influențând psihologic minora, îi pune la dispoziție substanțe narcotice, după care, consumându-le și fiind în stare de ebrietate narcotică, filma procesul actului sexual în formă perversă întreținut cu victima și ulterior expedia secvențele video prin intermediul paginilor de socializare persoanelor necunoscute, fapt pentru care percepea taxe bănești sub formă de depuneri pe carduri bancare, emise pe numele mai multor persoane”.

- Care este vechimea aproximativă a urmei de spermă?;
- Urmele de spermă de pe maiou provin de la o singură persoană sau mai multe?

Potrivit raportului de expertiză judiciară nr. 202305O0104 din 28.04.2023, „(...) în fragmentele prelevate de pe șervețelele (șase bucăți) a fost depistat sânge de origine umană”. Conform raportului de expertiză judiciară nr. 202305O0105 din 28.04.2023, „(...) în fragmentele prelevate de pe suprafața externă a tricoului a fost depistat sânge de origine umană, iar în fragmentele din petele, prelevate de suprafața internă a tricoului au fost depistați spermatozoizi cu morfologia specifică omului”³¹⁸.

Analizând circumstanțele cazului în raport cu acțiunile organului de urmărire penală, constatăm că, ultimul era obligat să preleveze mostre de la bănuț și de la partea vătămă și să pună expertului întrebarea dacă sângele aparține părții vătămă ori bănuțului? și dacă sperma ridicată aparține bănuțului sau altei personae?

Prin aceste întrebări, organul de urmărire penală putea stabili cu exactitate dacă partea vătămă nu a fost abuzată fizic, ulterior adresându-i întrebări cu privire la urma respectivă, fie, dacă aparținea bănuțului, în ce circumstanțe au apărut urmele date? Mai mult decât atât, organul de urmărire penală putea intra în posesia probelor cu privire la urmele de spermă și circumstanțele apariției acestora. De exemplu, dacă aparțineau bănuțului atunci cum au apărut și în ce circumstanțe, iar ulterior fiind coroborate și verificate cu declarațiile acestuia și a părții vătămă. În cazul în care aparțineau altei persoane, organul de urmărire penală putea identifica această persoană, poate ultima acționa prin complicitate cu bănuțul la care s-a făcut percheziția.

Cu alte cuvinte, organul de urmărire penală nu a stabilit complet, obiectiv și sub toate aspectele circumstanțele cazului, limitându-se doar la unele probe, excluzând efectuarea altora, care, după noi, erau de o importanță majoră. De aceea, recomandăm organului de urmărire penală ca în asemenea situații să analizeze cu prudență circumstanțele cauzei, să planifice corect acțiunile, să înainteze versiunile corespunzătoare și să efectueze acțiunile în raport cu aceste versiuni, astfel încât cercetarea să fie una completă.

Expertiza materialelor și substanțelor. În cazurile analizate de noi această expertiză se dispune foarte rar. Totuși, există cazuri când poate fi dispusă și efectuată atunci când ne referim la substanțe narcotice, utilizate ca metodă de a determina victima la acțiuni cu caracter sexual, ulterior fiind filmată în scopul distribuirii acestor secvențe. De exemplu, în cauza penală menționată anterior, a fost dispusă și expertiza materialelor și substanțelor, unde potrivit raportului de expertiză judiciară nr. 34/12/1-R-1091 din 30.06.2023, „substanța solidă cu aspect de praf de culoare albă,

³¹⁸ Raportul de expertiză judiciară nr. 202305O0104 din 28.04.2023 și raportul de expertiză judiciară nr. 202305O0105 din 28.04.2023 din cauza penală nr. 2023510022, în care urmărirea penală a fost începută la 13.03.2023 de către organul de urmărire penală a CCTP al IGP, conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 206 alin.(1) lit.a) din Codul penal. Ulterior făptuitorul a fost pus sub învinuire în baza art. 174 alin. (1), art. 208 alin. (1) și art. 208¹ din Codul penal.

ambalată într-un pachetel improvizat din folie de staniol, conține zopiclon, care se atribuie la categoria substanțelor psihotrope, în cantitate de 0,099 grame”³¹⁹.

Expertiza medico-legală. În cazurile de abuz sexual a copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale nu sunt dispuse astfel de expertize, însă atunci când făptuitorul comite mai multe infracțiuni prin concurs, printre care și cele examinate de noi, pot fi dispuse expertize medico-legale. De exemplu, într-un caz³²⁰, tata biologic a explorat sexual pe fca sa, creând materiale pornografice pe care le comercializa. Potrivit raportului de expertiză medico-legală nr. 202302P1324 din 30.06.2023 s-a stabilit că „(...) la examinarea medico-legală a minorei VA leziuni corporale vizibile nu au fost depistate. La examinarea ginecologică a minorei VA s-a constatat prezența membranei himenale intacte, aspectul morfologic a acesteia în conformitate cu datele literaturii medicale științifice de specialitate nu permite întreținerea unui raport sexual vaginal fără lezarea integrității acestuia. La examinarea regiunii anale leziuni corporale vizibile nu au fost constatate”³²¹.

În urma analizei cauzelor penale pe abuz sexual a copiilor am constatat că organul de urmărire penală adresează experților următoarele întrebări³²²:

- A avut loc deflorare la persoana îndreptată la examinare? Dacă da, care este termenul deflorării?
- A avut persoana relații sexuale intravaginale? Cât timp s-a scurs pînă la momentul examinării?
- Există posibilitatea relațiilor sexuale intravaginale a persoanei fără survenirea deflorării?;
- Suferă persoana de vreo boală venerică?
- A fost contaminată de boală venerică? Cât timp s-a scurs de la contaminare?
- Ce consecințe fizice a avut actul sexual asupra persoanei?

În dependență de circumstanțele cazului, recomandăm și următoarele întrebări: Ce leziuni are victima în zona genitală? Care este vârsta și mecanismul formării lor? Există o ruptură a

³¹⁹ Raportul de expertiză judiciară nr. 34/12/1-R-1091 din 30.06.2023 din cauza penală nr. 2023510022, în care urmărirea penală a fost începută la 13.03.2023 de către organul de urmărire penală a CCTP al IGP, conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 206 alin.(1) lit.a) din Codul penal. Ulterior făptuitorul a fost pus sub învinuire în baza art. 174 alin. (1), art. 208 alin. (1) și art. 208¹ din Codul penal.

³²⁰ Cauza penală nr. 2023560065, în care urmărirea penală a fost începută la 10.05.2023, de către organul de urmărire penală al Direcției investigații infracțiuni informatice a INI al IGP al MAI, în temeiul bănuielii rezonabile de comitere a infracțiunilor prevăzute de art. 175¹, 206 alin. (3) lit. f) și 208¹ din Codul penal.

³²¹ Raport de expertiză medico-legală nr. 202302P1324 din 30.06.2023, în cauza penală nr. 2023560065, în care urmărirea penală a fost începută la 10.05.2023, de către organul de urmărire penală al Direcției investigații infracțiuni informatice a INI al IGP al MAI, în temeiul bănuielii rezonabile de comitere a infracțiunilor prevăzute de art. 175¹, 206 alin. (3) lit. f) și 208¹ din Codul penal.

³²² De exemplu, ordonanța de dispunere a expertizei medico-legale, emisă la 21.11.2023 în cauza penală nr. 2023510035, în care urmărirea penală a fost începută la 27.04.2023 de către organul de urmărire penală al CCTP al MAI, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 171 alin. (2) lit. a) Cod penal.

himenului victimei? Dacă da, care este vârsta și mecanismul său de formare? Există leziuni în zona anală a victimei? Dacă da, care este vârsta și mecanismul lor de formare? Ar putea rănilor găsite pe suprafața interioară a victimei în treimea superioară a coapselor ei să fi fost cauzate de acțiunea compresivă a degetelor ei? Are victima vreo caracteristică, inclusiv consecințele rănilor, care împiedică introducerea penisului în vagin? Are acuzatul vreo caracteristică structurală a organelor genitale externe, inclusiv consecințele leziunilor și bolilor care împiedică actul sexual? Învinuitul are disfuncție erectilă? Este erecția acuzatului suficientă pentru actul sexual? Învinuitul suferă de impotență? Dacă suferă, atunci în ce măsură și acest grad de dezvoltare a impotenței îi permite să efectueze relații sexuale?

4.5. Efectuarea măsurilor speciale de investigații

Tendențele curente în investigarea cauzelor de abuz și exploatare sexuală asupra copiilor indică la creșterea pericolului real, manifestat inclusiv prin folosirea pe scară largă a internetului de către agresori, pentru a comunica între ei, a distribui și partaja materiale și pentru a ajunge la copii. Făptuitorii surprind în imaginile foto și materiale video abuzurile pe care le comit în viața reală și apoi le distribuie și difuzează pe internet. Pentru realizarea acțiunilor sale criminale, ei utilizează diverse dispozitive electronice și tehnologii informaționale: telefoane mobile, calculatoare, camera web, programe, rețele de socializare sau alte tipuri de platforme online, pentru a-i recruta, constrânge, amenința sau șantaja pe copii să participe la acte sexuale ilegale.

Fișierele foto și video în care sunt etalați copiii abuzați sexual sunt distribuite online pe scară largă, iar în multe cazuri, abuzul este descoperit numai atunci când acțiunile abuzatorilor sunt depistate online, sau post factum.

La moment, potrivit legislației naționale, formele principale de abuz și exploatare sexuală online sunt incriminate la Capitolul IV din Codul Penal „*Infracțiuni privind viața sexuală*” și Capitolul VII „*Infracțiuni contra familiei și minorilor*”, acțiunile făptuitorilor cel mai des fiind calificate potrivit prevederilor art. 173 – *Hărțuirea sexuală*; art. 175 – *Acțiuni cu caracter sexual săvârșite cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani*; art. 175¹ – *Ademenirea minorului în scopuri sexuale*, art. 208¹ – *Pornografia infantilă*, în unele cazuri art. 206 din Codul Penal – *Traficul de copii* și art. 208² – *Recurgerea la prostituția practică de un copil*³²³.

Pentru a asigura compatibilitatea normelor penale naționale cu standardele internaționale, legislația națională a fost modificată și ajustată, în vederea stabilirii răspunderii penale pentru toate acțiunile care au ca și obiect atentarea la libertatea și inviolabilitatea sexuală a copiilor, scopul

³²³ Codul penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2022. Publicat: 14.04.2009 în Monitorul Oficial Nr. 72-74 art. 195. Republicat în temeiul articolului III lit. c) al Legii nr. 277-XVI din 18 decembrie 2008, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 41-44, art. 120.

fiind de a detalia și largi spectrul de mijloace prin intermediul cărora copilul poate fi abuzat și exploatat, precum și sporirea nivelului de protecție a acestuia împotriva abuzatorilor.

Utilizarea măsurilor speciale de investigații în cadrul procesului penal, oferă posibilitatea prevenirii săvârșirii infracțiunii sau tănuirii acesteia, a fixării procesului criminal, a neadmiterii distrugerii urmelor infracțiunii, a identificării tuturor participanților etc., acestea având, totodată, și un rol important în planificarea acțiunilor de urmărire penală.

Potrivit art. 133 alin. (1) CPP, „Măsurile speciale de investigații se dispun și se efectuează dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

1) este pornită urmărirea penală cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave, cu excepțiile stabilite de prezenta secțiune;

2) acțiunea este necesară și proporțională cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;

3) pe altă cale este imposibilă realizarea scopului procesului penal și/sau poate fi prejudiciată considerabil activitatea de administrare a probelor”.

Specific procesului penal cu privire la cercetarea infracțiunilor de abuz sexual online este că până de curând, organul de urmărire penală putea dispune efectuarea măsurilor speciale de investigații doar într-un număr redus de cazuri, având în vedere legislația restrictivă pentru investigatori și anume faptul că majoritatea infracțiunilor din această categorie erau/sunt catalogate ca infracțiuni mai puțin grave (art. 173, art. 175, art. 175¹ și art. 208¹ din Codul penal).

Ceea ce este paradoxal, o simplă identificare a abonatului, a proprietarului sau utilizatorului unui sistem de comunicații electronice, cercetarea domiciliului și instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio, monitorizarea conexiunilor comunicațiilor telegrafice și electronice, ca măsuri vitale în cercetarea unei infracțiuni, de regulă, nu puteau fi efectuate.

În context, este relevant a menționa că la 17.11.2022 a fost adoptată Legea nr. 316 pentru modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie)³²⁴, potrivit căreia au fost operate completări și modificări la art.art. 173-175 și 175¹ CP, grație căreia au fost scoase, pentru unele fapte penale³²⁵, restricțiile utilizării active a posibilităților activității speciale de investigații, fără de care nu pot fi elucidate toate circumstanțele comiterii infracțiunii, probarea implicării în activitatea criminală, precum și tragerea la răspundere penală a făptuitorilor.

³²⁴ Legea nr. 316 din 17.11.22, MO394-400/09.12.22 art.737; în vigoare 09.01.23.

³²⁵ n.a.: sancțiunile normelor penale vizate au fost modificate și completate doar pentru agravante, clasificându-se, potrivit art. 16 alin. (4) CP, în infracțiuni grave. Aliniatul (1) a acestor norme, potrivit art. 16 alin. (2) și (3) CP, rămân a fi infracțiuni ușoare sau mai puțin grave.

Astfel, în accepțiunea legii penale în vigoare, hărțuirea sexuală în varianta agravată, incriminată la art. 173 alin. (2) CP, se exprimă în hărțuirea sexuală săvârșită cu bună știință asupra unui minor, care se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7.

Concomitent, modificările operate la art. 175 CP, au redenumit infracțiunea, fiind completat cu alin. (2), care stabilește o pedeapsă de la 3 la 6 ani și alin. (3), spre deosebire de versiunea anterioară, care avea un singur aliniat.

Relevante sunt și modificările operate la art. 175¹, potrivit cărora după cuvintele „*în vederea stabilirii unei întâlniri cu un minor*”, a fost introdus textul „*inclusiv prin intermediul tehnologiilor informaționale sau comunicațiilor electronice*”, efectul cărora constă în faptul că rețeaua de comunicații electronice este prezentată ca mijloc de comitere a infracțiunii, respectiv utilizarea măsurilor speciale de investigații, se impune din start ca unica cale posibilă de administrare a probelor.

Totodată, prin Legea nr. 286 din 05.10.2023³²⁶, au fost modificate și completate unele acte normative, implicit Codul de procedură penală și Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea special de investigații. Potrivit art. 138¹ alin. (1) CPP, „*Interceptarea comunicărilor și/sau a imaginilor presupune folosirea unor mijloace tehnice prin intermediul cărora se poate afla conținutul informațiilor audio, video, scrise sau grafice, transmise între două sau mai multe persoane, iar înregistrarea acestora presupune stocarea pe un suport informațional a informațiilor obținute în urma interceptării*”. Analizând norma respectivă deducem că specific pentru infracțiunile comise prin intermediul tehnologiilor informaționale sau comunicațiilor electronice este anume măsura respectivă de investigații, care, până la 01.01.2024, nu putea fi dispusă și efectuată, iar acest fapt a dus la încălcarea drepturilor copiilor-victime și la imposibilitatea statului să investigheze pro-activ infracțiunile.

Datorită modificărilor efectuate, prevederile art. 138¹ alin. (1) CPP, „*se aplică în exclusivitate la cauzele penale care au ca obiect urmărirea penală cu privire la săvârșirea infracțiunilor, inclusiv ușoare sau mai puțin grave, prevăzute de următoarele articole din Codul penal nr. 985/2002: (...) 173, 175, 175¹, (...), 208¹, 208² (...). Lista componentelor de infracțiuni este exhaustivă și poate fi modificată doar prin lege*”³²⁷.

Prin urmare, datorită specificului unor categorii de infracțiuni, implicit și cea analizată de noi, măsura specială de investigații „Interceptarea și înregistrare comunicărilor și/sau a imaginilor” poate fi dispusă și pentru unile infracțiuni ușoare și mai puțin grave, implicit și cele de abuz sexual a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale sau comunicațiilor electronice, ceea ce nu se putea efectua până la 01.01.2024.

³²⁶ Legea nr. 286 din 05.10.2023 pentru modificarea unor acte normative (privind activitatea specială de investigații). Publicat: 28.11.2023 în Monitorul Oficial Nr. 452-454 art. 772. În vigoare: 01.01.2024.

³²⁷ A se vedea: art. 138¹ alin. (2) CPP.

Aceiași situație există și la art. 138⁴ CPP (Colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice), unde potrivit alin. (4), „*Măsura specială de investigații prevăzută de prezentul articol poate fi dispusă și în cazul infracțiunilor ușoare sau mai puțin grave prevăzute la art. 173, 175, 177, 178, 186, 187, 189, 190, 192, 192¹, 208¹, 208², 237, 245¹⁰, 259–261¹, 281 și 322 din Codul penal nr. 985/2002*”; art. 138⁵ CPP (Accesarea și/sau interceptarea datelor informatice), unde potrivit alin. (3), „*Măsura specială de investigații prevăzută de prezentul articol poate fi dispusă și în cazul infracțiunilor ușoare sau mai puțin grave prevăzute la art. 175, 175¹, 208¹, 208², 237 și 259–261¹ din Codul penal nr. 985/2002*”.

„Faptul că măsura specială de investigații – colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice, prevede atât posibilitatea colectării datelor în timp real cât și post-factum, rezultă din construcția normei procesual penale respective, or este evident că atât informațiile transmise prin canale tehnice de comunicații, cât și informațiile transmise sau primite prin intermediul iniilor tehnice de legături de telecomunicații, nu pot fi stocate în mod legal de către prestatorii de servicii respective, iar neadministrarea lor în timp real ar face imposibilă efectuarea ulterioară a măsurii respective în felul în care aceasta a fost reglementată de către legiuitor”³²⁸.

Totuși, există măsuri speciale de investigații care nu pot fi efectuate în cazurile de abuz sexual a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale sau comunicațiilor electronice, deși, acestea, ținând cont de specificul infracțiunii, trebuie efectuate. De exemplu, chiar după modificarea și completarea legislației menționate anterior, astăzi, existând temeieri rezonabile, organul competent nu poate dispune și efectua cercetarea domiciliului, utilizarea și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură fotografierea sau supravegherea și înregistrarea audio și video. Datorită acestei măsuri special de investigații, organul de urmărire penală poate proba abuzul sexual a copilului, identificarea de noi victime, identificarea altor făptuitori, descoperirea și întreruperea acțiunilor criminale până la distribuirea fișierelor online sau în spațiu virtual etc.

La fel, nu pot fi efectuate: supravegherea tehnică; reținerea, cercetarea, predare sau ridicarea trimiterilor poștale; monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și/sau accesul la informațiile financiare; investigația sub acoperire; urmărirea vizuală; culegerea de informații. După noi, aceste măsuri speciale de investigații sunt nu mai puțin importante ca cele ce pot fi efectuate în cazul nostru. Or, datorită acestora pot fi identificați toți făptuitorii (de exemplu, o grupare criminală care se ocupă cu pornografia infantilă); pot fi culese informații cu privire la persoane și fapte ceea ce prezintă un interes deosebit nu doar pentru obținerea probelor, ci și pentru planificarea acțiunilor, înaintarea veriunilor, pregătirea pentru acțiunile de urmărire penală etc.; monitorizarea tranzacțiilor financiare, care pot la fel stabili banii de pe urma comercializării

³²⁸ Covalciuc Ion, Tehnici speciale de investigare în justiția penală, Monografie, Chișinău 2023, pag. 123

pornografiei infantile, identificarea finansatorilor și altele. De aceea propunem modificarea și completarea CPP, pentru a permite efectuarea măsurilor speciale de investigații în cazurile de abuz sexual a copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale, ținând cont de interesul superior al copiilor și de interesul și securitatea publică.

O situație tipică în cazul comiterii hărțuirii sexuale în privința minorului este cauza penală cu nr. 2020560023, pornită la 24.02.2020³²⁹, pe faptul hărțuirii sexuale a unei minore, săvârșită prin intermediul rețelei de socializare Facebook și aplicației Messenger, de către o persoană necunoscută. Astfel, ținând cont de faptul că la momentul comiterii infracțiunii și instrumentării cauzei, infracțiunea prevăzută la art. 173 din Codul penal, era catalogată ca una mai puțin gravă (cu pedeapsa stabilită până la 3 ani), organul de urmărire penală nu a avut posibilitatea autorizării și efectuării măsurilor speciale de investigație relevante cazului (*instalarea în domiciliu a aparatelor care asigură suprăgherea și înregistrarea audio și video, monitorizarea conexiunilor comunicațiilor telegrafice și electronice*), limitându-se la efectuarea acțiunii de urmărire penală posibile (percheziția), în cadrul căreia au fost ridicate și fixate probe și de comitere a infracțiunilor de pornografie infantilă, incriminate ulterior învinuitului. Concomitent, examinarea dispozitivelor electronice utilizate de către acesta și paginilor din rețelele de socializare, a stabilit că suspectul a comis infracțiunea de hărțuire sexuală *in timp real* (adică acțiunile au fost săvârșite prin contact virtual cu victima), în privința mai multor victime, însă din motiv că organele competente au fost limitate prin imposibilitatea utilizării măsurilor speciale de investigație ca interceptarea convorbirilor telefonice, documentarea în regim real a acțiunilor făptuitorului, prevenirea și descoperirea acestor infracțiuni a fost imposibilă.

În ipoteza unui astfel de caz în Republica Moldova, deoarece actele normative de procedură penală naționale restricționează activitatea de identificare a persoanelor care comit astfel de acțiuni față de copii, precum și a copiilor-victime ale infracțiunilor de abuz și exploatare online, acestea sunt generatoare de pericol al încălcării art. 3 și 8 al CtEDO.

La caz, este necesar a specifica categoria de infracțiuni prevăzută la art. 208¹ din Codul Penal – *pornografia infantilă*, cercetarea cărora a constatat că în majoritatea cazurilor ofițerii de investigații ai DIII a IGP al INI al MAI se autosesează urmare a rapoartelor obținute din baza de date a „ICSE”, administrat de OIPC „Interpol” sau bazele de date polițienești internaționale „GRIDCOP” și „ICACCOPS”. La fel, în adresa organului de urmărire penală sunt expediate sesizări de către NCMEC (Centrul Național pentru Copii Dispăruți și Exploatați din SUA) și ICMEC (Centrul Internațional pentru Copii Dispăruți și Exploatați).

³²⁹ Cauza penală cu nr. 2020560023, pornită la 24.02.2020, de către organul de urmărire penală al DIII al INI al IGP, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 173 și 208/1 din CP.

Numărul victimelor este mai mare decât sugerează aceste statistici, deoarece multe crime sexuale împotriva copiilor rămân nedescoperite și neraportate. Indiferent de tipul de abuz, violență suferit sau de circumstanțele în care s-a produs, majoritatea victimelor țin în secret faptele și nu caută ajutor.

Respectiv se constată că deoarece organul de urmărire penală pe această categorie de infracțiuni a fost sesizat despre comiterea infracțiunii post factum, este posibilă efectuarea doar a măsurilor speciale de investigații până la începerea urmăririi penale și anume culegerea de informații despre persoane și fapte, chestionarea, identificarea persoanelor. Chiar dacă legislatorul la art. 132⁸ alin. (2) din Codul de Procedură Penală, a permis în exclusivitate la cauzele penale care au ca obiect urmărirea penală cu privire la săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 208¹ *Pornografia infantilă*, efectuarea măsurii speciale de investigație interceptarea și înregistrarea comunicărilor, utilizarea ei pe această categorie se impune ca una neefectivă.

În ipoteza în care dispoziția art. 208¹ – *pornografia infantilă*, descrie clar acțiunile comise și incriminate făptuitorului și anume, „*producerea, distribuirea, difuzarea, importarea, exportarea, oferirea, vinderea, procurarea, schimbarea, folosirea sau deținerea de imagini sau alte reprezentări ale unui sau mai mulți copii implicați în activități sexuale explicite, reale sau simulate, ori de imagini sau alte reprezentări ale organelor sexuale ale unui copil, reprezentate de manieră lascivă sau obscenă, inclusiv în formă electronică*”, se percepe că acestea sunt comise nemijlocit cu utilizarea dispozitivelor electronice și tehnologiilor informaționale, respectiv, în vederea descoperirii și cercetării acestei categorii de infracțiuni ar fi relevante, efectuarea măsurilor speciale de investigații ca: instalarea în domiciliu a aparatelor care asigură supravegherea și înregistrarea audio și video; monitorizarea conexiunilor comunicațiilor telegrafice și electronice, colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice; monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și accesul la informația financiară, documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, localizarea sau urmărirea prin sistemul de poziționare globală (GPS) ori prin alte mijloace tehnice.

Relevant la cele descrise este necesar a menționa cauza penală cu nr. 2020560162, pornită la la 08 iulie 2020³³⁰ de către organul de urmărire penală al DIII a INI al IGP, în baza elementelor componenței de infracțiune prevăzută de art. 208¹ Cod penal. Potrivit materialelor cauzei penale, „*(...) în perioada de timp 21.12.2018 – 21.06.2020 utilizatorul sistemelor informatice conectate la Internet prin adresa IP: xx.xx.xx.x , folosind programe software pentru partajarea de fișiere, a copiat, deținut și distribuit 157 fișiere electronice, care au fost identificate și clasificate de către*

³³⁰ Cauza penală cu nr. 2020560162, pornită la la 08 iulie 2020 de către organul de urmărire penală al DIII a INI al IGP, în baza elementelor componenței de infracțiune prevăzută de art. 208¹ Cod Penal.

Bazele de date internaționale polițienești specializate în identificarea victimelor pornografiei infantile, abuzului și exploatării sexuale a copiilor, cu conținut de pornografie infantilă.

Deși organul de urmărire a fost informat despre adresa IP a utilizatorului (suspectului), acesta a avut posibilitatea de a efectua și autoriza doar acțiunile de urmărire penală: culegerea de informații despre abonat și percheziția. În baza informațiilor primite, la domiciliul suspectului a fost efectuată percheziția la 13 noiembrie 2020, în cadrul căreia de la suspect a fost ridicat dispozitivul electronic utilizat de către acesta la descărcarea, importarea, copierea, vizualizarea și păstrarea fișierelor în care erau etalați copii implicați în activități sexuale explicite și ulterior transmis pentru efectuarea expertizei mijloacelor și tehnologiilor informaționale. În același timp (cât a durat efectuarea expertizei, până la 04.05.2021), organul de urmărire penală a fost sesizat despre comiterea în continuare de pe aceeași adresă IP a infracțiunilor de pornografie infantile de către același utilizator și anume că „*începând cu 22 ianuarie 2021 și în continuare, utilizatorul sistemelor informatice conectate la Internet prin adresa IP: xx.xx.xx.x, folosind programe software pentru partajarea de fișiere electronice, copie, folosește, deține și distribuie materiale care au fost identificate și clasificate de către Baza de date internațională polițienească „ICSE”, cu conținut de pornografie infantilă.* În cadrul percheziției efectuată la 14.07.2021 (deoarece pe altă cale nu era posibilă administrarea probelor în acest caz), organul de urmărire penală a depistat și ridicat alt dispozitiv electronic utilizat de suspect la comiterea în continuare a infracțiunii de pornografie infantilă, fiind în imposibilitatea utilizării măsurilor speciale de investigații – instalarea în domiciliu a aparatelor care asigură supragerarea și înregistrarea audio și video, monitorizarea conexiunilor comunicațiilor telegrafice și electronice, etc, relevante în prevenirea și descoperirea și altor infracțiuni din domeniul exploatării online a copiilor.

„Deoarece organul de urmărire penală pe această categorie de infracțiuni de cele mai dese ori este sesizat despre comiterea infracțiunii *post factum*, este posibilă efectuarea doar a măsurilor speciale de investigații până la începerea urmăririi penale”³³¹, implicit și la etapa de examinare a materialelor de către organul de constatare.

Anterior, la această categorie de măsuri puteau fi atribuite culegerea de informații despre persoane și fapte, chestionarea, identificarea persoanelor, care reprezentau măsuri speciale de investigații ce se pot efectua și în cadrul fazei de verificare a sesizării cu privire la infracțiune, precum și în faza de urmărire penală. Prin intermediul acestor măsuri organul de urmărire penală avea posibilitatea de a obține date despre făptuitor și victimă și a verifica dacă există bănuiala rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârșirea infracțiunii. Aceste măsuri speciale de investigații au fost efectuate până la sesizarea organului de urmărire penală cu scopul constatării infracțiunii,

³³¹ Popa Lilia. Particularitățile efectuării măsurilor speciale de investigații în cazurile infracțiunilor de abuz sexual online. În: Prevenirea și combaterea criminalității: probleme, soluții și perspective. Ediția a 5-a, Chișinău, 2023.

adică cu scopul constatării bănuielii rezonabile, dar și după sesizarea organului de urmărire penală cu scopul verificării preliminare și a completării celor expuse în sesizare.

Conform prevederilor Legii nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații³³², măsurile speciale de investigație se efectuează numai în cadrul unui proces penal, conform CPP, cu excepția cazurilor prevăzute la alin. (1) pct.2) al art. 18 al Legii nr. 59 din 29.03.2012. Cu alte cuvinte, măsurile speciale de investigații sunt divizate în trei categorii, adică cele care se autorizează de judecătorul de instrucție la demersul procurorului și care sunt efectuate doar în cadrul urmăririi penale, cele care se autorizează de procuror și pot fi efectuate atât în cadrul urmăririi penale, cât și în afara acesteia și măsuri care se autorizează de conducătorul subdiviziunii specializate, care se efectuează în afara procesului penal.

Urmare a modificărilor operate în legea menționată prin adoptarea Legii nr. 286 din 05.10.2023³³³, în vigoare 01.01.2024, chestionarea și identificarea persoanelor au fost excluse din lista măsurilor speciale de investigații ce se pot efectua și în cadrul fazei de verificare a sesizării cu privire la infracțiune. Aceste măsuri au fost des utilizate de către organul de constatare la etapa de verificare a sesizării privind abuzul sexual online în privința copiilor.

Culegerea de informații presupunea „acțiune ce poate fi realizată și în afara procesului penal, cu autorizarea conducătorului subdiviziunii specializate, la demersul ofițerului de investigații, care constă în dobândirea informațiilor despre persoane fizice și juridice, bunuri mobile și imobile, fapte, evenimente și circumstanțe care prezintă interes, prin comunicare nemijlocită cu alte persoane, prin studiere de documente, materiale, baze de date, sisteme informaționale și surse deschise, prin adresare de solicitări persoanelor fizice și juridice care posedă sau care dispun de informații care prezintă interes, precum și prin intermediul fotorobotului și al altor metode ce oferă posibilitatea de a identifica cu o probabilitate sporită o persoană”³³⁴.

Astfel, după primirea sesizării privind comiterea de infracțiuni ce implică fapte de abuz sexual în privința copiilor, comise în mediul online, organul de constatare recurge la culegerea de informații, și anume la comunicarea nemijlocită cu victima infracțiunii și rudele apropiate ale acesteia (având în vedere că victima infracțiunii este întotdeauna minoră).

Este esențială comunicarea nemijlocită a ofițerului de investigații și a altor persoane împuternicite de către acesta cu persoanele care posedă sau care dispun de informații despre fapte, evenimente, circumstanțe sau persoane care prezintă interes în cazurile de abuz și exploatare online a copiilor. Astfel, culegerea informațiilor de la persoanele care au sesizat sau care posedă

³³² Legii nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații.

³³³ Legea nr. 286 din 05.10.2023 pentru modificarea unor acte normative (privind activitatea specială de investigații). Publicat: 28.11.2023 în Monitorul Oficial Nr. 452-454 art. 772. În vigoare: 01.01.2024.

³³⁴ Legea nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații. Publicată în MO Nr. 113-118 art. 373

informații referitoare la cazul sesizat, se prezenta a fi o măsură specială importantă, deoarece prin intermediul acesteia se acumulau informații cu privire la metoda de comitere a infracțiunii, date referitoare la cercul de prieteni ai victimei, relațiile acesteia cu rudele și vecinii, informația cu privire la potențialii infractori, date despre circumstanțele comiterii infracțiunii etc.

Este important a precede la comunicarea minuțioasă cu persoana care a adresat sesizarea în vederea realizării mai multor obiective:

- analiza personalității denunțătorilor, capacitatea acestora de a înțelege eventualele consecințe juridice în cazul denunțării calomnioase;
- identificarea motivelor care au determinat persoana să denunțe comiterea infracțiunii;
- analiza circumstanțelor și împrejurărilor în care a fost comisă sau se planifică a fi comisă infracțiunea;
- aprecierea volumului probelor care poate fi acumulat și pus la baza viitoarei învinuiri, precum și determinarea acțiunilor de urmărire penală ce se impun, etc.³³⁵

Informațiile obținute pe această cale servesc temei pentru planificarea și efectuarea în continuare a acțiunilor de urmărire penală ca percheziția, ridicarea informațiilor de la furnizorii de servicii și instituțiile bancare, etc.

Având în vedere că infracțiunile ce intră în categoria analizată sunt comise nemijlocit cu utilizarea dispozitivelor electronice și tehnologiilor informaționale, respectiv, „în vederea descoperirii și cercetării acestei categorii de infracțiuni ar fi relevantă efectuarea măsurilor speciale de investigații ca: instalarea la domiciliu a aparatelor care asigură supravegherea și înregistrarea audio și video; monitorizarea conexiunilor comunicațiilor telegrafice și electronice, colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice; monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și accesul la informația financiară, documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, localizarea sau urmărirea prin sistemul de poziționare globală (GPS) ori prin alte mijloace tehnice. Realizarea acestor măsuri este posibilă doar după începerea urmăririi penale”³³⁶.

În atare condiții, e necesar de remarcat că cercetările și studiile în domeniu arată că abuzatorii de obicei nu comit doar o infracțiune, ci recidivează, iar faptele săvârșite de către aceștia ar putea fi calificate într-o formă mult mai ușoară.

Deși, impactul utilizării măsurilor speciale de investigații la cercetarea fenomenului de abuz și exploatare sexuală online a copiilor este puțin cunoscut și cercetat, practica denotă că, cele mai des utilizate măsuri speciale de investigație sunt cele efectuate în afara procesului penal, autorizate

³³⁵ I. Vizdoga, D. Roman, A. Donciu ș.a. Ghid practic pentru investigarea infracțiunilor de trafic de persoane. Chișinău, 2013.

³³⁶ Popa Lilia. Particularitățile efectuării măsurilor speciale de investigații în cazurile infracțiunilor de abuz sexual online. În: Prevenirea și combaterea criminalității: probleme, soluții și perspective, Ed. 5, Chișinău, 2023

de conducătorul subdiviziunii specializate, prin intermediul cărora organul de urmărire penală are posibilitatea de a obține date despre făptuitor și victimă și a verifica dacă există bănuiala rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârșirea infracțiunii.

Informațiile obținute nu sunt materializate, dar servesc temei pentru planificarea și efectuarea în continuare a acțiunilor de urmărire penală ca percheziția, ridicarea informațiilor de la furnizorii de servicii și instituțiile bancare, etc.

Practica judiciară relevă că aceste trei măsuri se efectuează simultan, fără autorizarea judecătorului de instrucție, scopul este constatarea bănuielii rezonabile de comitere a abuzului sau exploatării sexuale online a copilului, dar uneori ele nu sunt suficiente și durează în timp, la fel limitează organul de urmărire penală la descoperirea altor infracțiuni comise de același făptuitor.

Prin realizarea chestionării – ofițerii de investigații și persoanele împuternicite de către aceștia, au posibilitatea de a obține informații relevante cazului, de la cei care dispun de informații despre evenimente, fapte, persoane, circumstanțe, etc, care sunt utile descoperirii abuzului sau exploatării online a copilului.

Culegerea de informații despre persoane și fapte - se impune ca o măsură importantă pentru obținerea informațiilor despre persoanele fizice și juridice, despre evenimente, fapte, circumstanțele în care a fost comisă exploatarea și abuzul sexual online, manifestată inclusiv prin stabilirea locului aflării persoanei suspecte de comiterea infracțiunii (locuiește împreună cu copilul, a traversat sau nu frontiera, mijloacele de transport și persoanele care îl însoțeau), identificarea unor potențiale victime, precum și identificarea complicilor, etc.

Nu mai puțin important se impune și măsura de investigație – cercetarea obiectelor și documentelor, prin intermediul căreia ofițerul de investigație are posibilitatea de examina propriu zis obiectele (telefoane mobile, calculatoare) și documentele (acte de identitate, înscrisuri de ciornă, bonuri de plată, etc), care în coroborare cu alte probe, determină realitățile în care a fost comis abuzul sau exploatarea sexuală a copilului.

Urmărirea vizuală (autorizată de procuror) - este măsura specială de investigație, care potrivit practicii, este mai des folosită în relevarea și fixarea acțiunilor persoanei, a imobilelor, mijloace de transport și alte obiecte. Scopul primordial al acestei măsuri este identificarea locurilor de unde abuzatorii au legătura și abuzează online victimele (domiciliu, locul de serviciu, alt local specializat, locurile unde este depozitat MASC). Informațiile obținute ca rezultat al aceste măsuri, ulterior servesc la planificarea acțiunilor de urmărire penală primordiale investigării cazului și anume percheziția, reținerea persoanei, audierea martorilor, identificarea altor victime și complici.

Ținând cont de faptul că în activitatea specială de investigații, legată de cercetarea infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală online, sunt utilizate diverse produse program, care au

ca sarcină: stabilirea adreselor IP și a site-urilor pe care le-a folosit utilizatorul; constatarea softurilor utilizate de către persoana vizată; urmărirea activității online a abuzatorului și a victimei; identificarea informației codificate sau ascunse; examinarea suporturilor de stocare a datelor informatice; cercetarea sistemelor informatice și a bazelor de date, este necesar a puncta specificul lor cu respectarea unor principii:

- Implicarea specialiștilor de înaltă calificare în domeniul IT;
- Planificarea, strategia și tactica măsurilor speciale de investigații urmează a fi elaborate în baza utilizării noilor realizări în domeniul IT;
- Completarea tehnicii specializate cu dispozitive și tehnologii moderne.
- Instruirea continuă a angajaților subdiviziunilor specializate.

În concluzie este necesar a remarca că organele de drept în prezent își desfășoară activitatea aplicând unele tehnici și instrumente de analiză vechi, în timp ce abuzatorii reușesc tot mai bine să își ascundă urmele digitale și să opereze în medii virtuale anonime. „Tendențele determină necesitatea stringentă de a actualiza instrumentele de investigație prin aplicarea Inteligenței Artificiale, astfel încât ofițerii de investigație să poată căuta, selecta și documenta cazurile într-un mod mai eficient, analizând un volum mare de informații privind activitățile on-line, identificând posibile similitudini în modul de comitere a abuzului și urmărind acțiunile săvârșite pentru a identifica abuzatorii sexuali on-line”³³⁷.

Reieșind din specificul cercetării efectuate, se conturează următoarele propuneri:

- Elaborarea unor prevederi legale privind instituirea efectuării măsurilor speciale de investigație relevante și utile, ca excepție, în cazul infracțiunilor privind abuzul și exploatarea sexuală, chiar dacă gravitatea infracțiunii nu permite.
- Implimentarea și dezvoltarea unor soluții tehnice care ar face posibilă identificarea abuzului în regim real, în timpul transmisiunii live.
- Consolidarea eforturilor pentru a analiza situația, a formula concluzii, a elabora măsuri de reacție.
- Preluarea practicilor organelor competente din țările avansate în preocuparea de acest domeniu.
- Obligarea prin lege a furnizorilor de servicii de a raporta abuzurile sexuale online asupra copiilor (*inclusiv în regim live*), care au loc pe platformele lor autorităților competente.

³³⁷ https://valueforgood.com/publications/AI_Making_Internet_Safer_for_Children.pdf

Concluzii la Capitolul 4

În urma cercetării venim cu următoarele concluzii:

Analizând art. 110¹ alin. (1) CPP concluzionăm că legislatorul nu indică expres un anumit termen de efectuare a audierii, ceea ce presupune că fixarea termenului vizat rămâne la discreția persoanei care efectuează urmărirea penală, adică să decidă rezonabilitatea termenului. După noi, legea trebuie să oblige acest lucru și să nu fie imprevizibilă în acest sens. Bineînțeles că pot exista situații în care termenul respectiv poate fi unul imediat, adică foarte mic, iar în alte cazuri unul foarte mare, în dependență de circumstanțele faptei, timpul stabilirii bănuielii rezonabile cu privire la infracțiunea săvârșită, timpul sesizării organului de urmărire penală, comportamentul părților în proces etc. Respectiv, legislația procesuală penală trebuie să impună un termen exact de înaintare de către procuror a demersului cu privire la audierea copilului în condiții speciale, precum și examinarea acestuia de către judecătorul de instrucție.

Ca alternativă, considerăm oportună modificarea și completarea CPP, astfel încât să reglementeze dreptul ofițerului de urmărire penală și procurorului de a efectua audierile în condiții speciale și nu judecătorul de instrucție.

Am constatat că camerele de audiere sunt amplasate în mare parte în instituțiile publice din țară, însă doar un număr limitat sunt amenajate conform standardelor unei justiției pentru copii, pentru ca audierea copilului să aibă loc într-o atmosferă prietenoasă pentru evitarea la maxim a revictimizării copiilor. Mai mult, toate aceste camere de audiere astăzi sunt create în incinta judecătoriilor. Respectiv, această decizie se prezumă a fi una alogică și poate duce la consecințe negative pentru minor, deoarece aducerea acestuia în incinta judecătoriilor poate să-l afecteze negativ. Or, copilul adus în incinta judecătoriilor va avea contact cu persoane arestate, polițiști, escorta, diferiți participanți de pe alte cauze penale care se judecă etc. Aceste aspecte trebuie clarificate, fiindcă în asemenea situații nu putem vorbi despre o atmosferă prietenoasă. În acest sens, venim cu următoarele propuneri: camerele respective să fie create în incinta judecătoriilor astfel încât copilul să nu poată avea contact cu aceste persoane, adică să fie creată o intrare separată pentru acesta; fie, ca camerele speciale în care sunt audiați copii să fie amplasate în Centre regionale de asistență integrată a copiilor victime sau martori ai infracțiunilor (aceasta va da posibilitatea reală ca audierea să fie efectuată complet, obiectiv și sub toate aspectele, nefiind influențat copilul sau traumatizat din punct de vedere psihologic).

Cercetarea a identificat probleme referitoare la izolarea fonică necorespunzătoare a sălilor de audiere, fapt care permite copilului să audă participanții din sala de vizualizare sau părțile care așteaptă alte procese de judecată (aflate în apropierea sălii de audiere în condiții speciale). Totodată, nu toate sălile de audiere sunt dotate cu tehnică calitativă (microfoane, căști, etc.), deficiențe care deseori duc la amânarea audierii pentru o altă dată. De aceea, este imperativ

necesară redresarea situației de către instituțiile de profil ale statului, astfel încât să aducă la condițiile cadrului legal camerele respective de audiere. Or, astăzi majoritatea din ele nu corespund tehnic, locuțional și legal, deoarece crearea formală a acestora nu corespund standardelor internaționale și duc inevitabil la știrbirea actului de justiție, în general, precum și la riscul de a obține informații veridice din audierea victimei minore și la afectarea psihologică a acesteia. Mai mult ca atât, dacă aceste camere nu vor fi create calitativ, atunci audierea nu va da rezultatele scontate indiferent cât de profesioniști nu ar fi persoanele care efectuează audierea, care pot să aleagă cea mai corectă tactică de efectuarea a acestei acțiuni.

Este necesară transpunerea în legislație *a procedurii de selectare și citare a intervievatorului la acțiunea de urmărire penală, reglementată procedura de evaluare a experienței, precum și participarea la cursurile de formare profesională în domeniu.*

Considerăm oportună modificarea și completarea art. 123 CPP, întrucât sintagma „experimentul în procedura de urmărire penală” să fie substituită cu „experimentul procesual”, întrucât să fie clară utilizarea reglementării.

Constatăm neașteptată poziția organului de urmărire penală de a nu efectua experimentul în procedura de urmărire penală, or, aceasta, în cazurile cercetate de noi, este inevitabilă, mai ales atunci când bănuitul sau învinuitul nu-și recunoaște vinovăția indicând diverse versiuni în apărare (de exemplu, precum că a accesat altceva decât pornografie infantilă și că prin anumite programe nu pot să fie descărcate astfel de fișiere, fie că descărcând fișierele acestea nu au putut fi vizionate etc. Totodată, atunci când bănuitul declară că altcineva a descărcat aceste fișiere, astfel încât să scape de răspunderea penală, persoana indicată de bănuit trebuie audiată și trebuie ca organul de urmărire penală să purceadă la efectuarea experimentului, întrucât să stabilească adevărul).

Recomandăm ca percheziția în cazurile cercetate să fie efectuată în orele matinale – între 06:00 și 08:00, când, de regulă, în această perioadă de timp sistemele informatice sunt deconectate, ceea ce diminuează riscul distrugerii informației electronice. Această recomandare este mai puțin aplicabilă în cazul când percheziția urmează a fi efectuată la sediul unei persoane juridice, devreme ce lipsa personalului (angajaților) complică obținerea documentelor tehnice necesare, motiv din care purcederea la efectuarea percheziției la sediul persoanei juridice se recomandă la prima oră conform programului de lucru al acesteia.

Recomandăm ca în timpul perchezițiilor în cadrul cauzelor de abuz sexual cu utilizarea tehnologiilor informaționale să fie realizate filmări și fotografieri a dispozitivelor care se află în imobil și ar putea fi utilizate de către infractor la comiterea infracțiunii, pentru a imprima locul exact unde au fost depistate. Acest fapt este recomandabil în mod special pentru efectuarea cercetării (examinării), constatării tehnico-științifice sau expertizei dispozitivului electronic

ridicat, componentele trebuie asamblate, pentru a reconstitui sistemul original or cel puțin de a realiza ulterior un montaj.

Practica judiciară în investigarea cazurilor de abuz sexual a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale ne-a demonstrat de mai multe ori că paza imediată a sistemelor informatice și a echipamentului de energie electrică joacă un rol crucial în administrarea probelor electronice și administrării probatoriului necesar. În plus, această tactică ajută la identificarea mai multor făptuitori și victime, chiar și la întreaga rețea criminală.

Din cele analizate deducem și recomandăm organului de urmărire penală că atunci când dispun constatarea tehnico-științifică sau expertiza judiciară a mijloacelor și tehnologiilor informaționale, precum și examinează informațiile din dispozitivele de stocare chiar și cu participarea specialistului, să propună procurorului înaintarea demersului corespunzător privind autorizarea de către judecătorul de instrucție a cercetării sau examinării conținutului informațional.

Cercetarea a studiat practica judiciară și doctrina referitoare la întrebările adresate expertului în cazul dispunerii expertizelor și a venit cu recomandări clare, pentru fiecare tip de expertiză în parte, ceea ce va face investigația cazurilor analizate efectivă.

Am constatat că, în unele cazuri, atunci când circumstanțele impun, organul de urmărire penală nu dispune prelevarea mostrelor de la bănuț și de la partea vătămată, ceea ce face imposibilă stabilirea cu exactitate dacă partea vătămată a fost abuzată fizic, dacă aceasta a întreținut raporturi sexuale sau dacă urmele biologice (de exemplu, sperma) aparține bănuțului sau unei alte persoane (aceasta putea da posibilitatea identificării altor complici). De aceea, recomandăm organului de urmărire penală ca în asemenea situații să analizeze cu prudență circumstanțele cauzei, să planifice corect acțiunile, să înainteze versiunile corespunzătoare și să efectueze acțiunile în raport cu aceste versiuni, astfel încât cercetarea să fie una completă.

Analiza a constatat că, în cadrul investigării abuzului sexual a copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale nu pot fi efectuate unele măsuri speciale de investigații, care, de fapt, sunt vitale pentru administrarea probelor ținând cont de specificul comiterii infracțiunii respective. Astfel, organul competent nu poate dispune și efectua: cercetarea domiciliului, utilizarea și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură fotografierea sau supravegherea și înregistrarea audio și video; supravegherea tehnică; reținerea, cercetarea, predare sau ridicarea trimiterilor poștale; monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și/sau accesul la informațiile financiare; investigația sub acoperire; urmărirea vizuală; culegerea de informații. După noi, aceste măsuri speciale de investigații sunt nu mai puțin importante ca cele ce pot fi efectuate în cazul nostru. Or, datorită acestora pot fi identificați toți făptuitorii (de exemplu, o grupare criminală care se ocupă cu pornografia infantilă); pot fi culese informații cu privire la persoane și fapte ceea ce prezintă un interes deosebit nu doar pentru obținerea probelor, ci și pentru planificarea acțiunilor, înaintearea

veriunilor, pregătirea pentru acțiunile de urmărire penală etc.; monitorizarea tranzacțiilor financiare, care pot la fel stabili banii de pe urma comercializării pornografiei infantile, identificarea finanțatorilor și altele; poate fi probat abuzul sexual al copilului (scene video reale); identificarea de noi victime; descoperirea și întreruperea acțiunilor criminale până la distribuirea fișierelor online sau în spațiu virtual etc. De aceea propunem modificarea și completarea CPP, pentru a permite efectuarea măsurilor speciale de investigații în cazurile de abuz sexual a copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale, ținând cont de interesul superior al copiilor și de interesul și securitatea publică.

Din analiza efectuată considerăm că în cazurile cercetate de noi expertiza judiciară a mijloacelor și a tehnologiilor informaționale trebuie să fie obligatorie, în special, din motivul că infracțiunea dată se comite în spațiul virtual și cu utilizarea tehnologiilor informaționale. Mai mult, aceiași analiză ne demonstrează că atunci când în cauza penală a fost dispusă expertiza judiciară a mijloacelor și tehnologiilor informaționale, indiferent de versiunile înaintate de învinuți și inculpați, raportul de expertiză și audierea expertului a răsturnat poziția de apărare, ceea ce nu poate face apriorie proba obținută prin examinare cu participarea specialistului. În acest sens, pentru a nu da interpretări ambiguu, propunem modificarea și completarea art. 143 CPP, întrucât să reglementeze obligativitatea expertizelor în aceste cazuri.

Constatăm că atunci când se examinează mijloacele informaționale cu participarea specialistului sau chiar și atunci când sunt dispuse expertizele judiciare, nici într-un caz organul de urmărire penală nu a solicitat autorizarea acțiunii de examinare sau cercetare a informațiilor din conținutul acestor mijloace. Faptul dat este unul abuziv, deoarece limitează dreptul persoanei la viață privată. Or, organul de urmărire penală și expertul examinează și, respectiv, cercetează informațiile din viața privată a omului, implicit cele care fac parte din corespondența sa. Din aceste considerente, recomandăm organului de urmărire penală să întreprindă acțiuni în vederea autorizării acțiunii de cercetare și expertizare a conținutului tehnicii și mijloacelor informaționale.

În situațiile în care abuzul sexual asupra copiilor este comis în mediul online, în timp real (live), nu există posibilități tehnice adecvate pentru a stoca informațiile relevante. Această lipsă de înregistrări face ca demonstrarea vinovăției autorului prin mijloace tradiționale, precum expertize tehnice sau examinări, să fie extrem de dificilă sau chiar imposibilă. În astfel de cazuri, probatoriul se bazează în principal pe declarațiile victimei, ceea ce ridică probleme suplimentare legate de coroborarea și verificarea acestor mărturii în contextul unei anchete penale eficiente.

Este imperativ ca Guvernul să implementeze de urgență instrumente, mecanisme și măsuri eficiente, menite să oblige furnizorii de servicii online să raporteze autorităților competente cazurile de abuz sexual asupra copiilor, inclusiv cele comise în regim live, care au loc pe platformele lor. În lipsa unor astfel de raportări, furnizorii de servicii devin implicit complici la

comiterea acestor infracțiuni, ceea ce constituie o situație extrem de gravă. Intervenția statului în acest context reprezintă o obligație constituțională, fiind esențială pentru protejarea drepturilor fundamentale ale copiilor și asigurarea unui cadru juridic adecvat în prevenirea și combaterea acestor forme de criminalitate.

Cercetarea scoate în evidență și faptul că, CPP nu reglementează instituția conservării datelor informatice. Dat fiind specificul infracțiunilor comise în mediul virtual sau cu utilizarea posibilităților oferite de mediul respectiv, în vederea asigurării protejării probelor electronice volatile (susceptibile alterării sau pierderii), pentru a putea permite organului de urmărire penală ridicarea ulterioară a acestora e oportun de modificat și completat art. 132/2 alin. (2) CPP, întrucât să fie posibilă conservarea datelor informatice și a datelor privind traficul informațional. În același context, este necesitatea reglementării condițiilor în care procurorul va putea dispune conservarea imediată a acestor date, cu indicarea perioadei respective.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele științifice obținute în urma elaborării prezentului studiu constau în: 1) determinarea calității de investigare a infracțiunilor legate de abuz sexual față de copii comise prin utilizarea tehnologiilor informaționale; 2) fundamentarea științifică a conținutului caracteristicii criminalistice de cercetare a infracțiunilor vizate; 3) stabilirea împrejurărilor care întemeiază existența unei bănuieli rezonabile de comitere a infracțiunilor de referință; 4) constatarea circumstanțelor specifice ce trebuie stabilite la investigarea acestor infracțiuni; 5) argumentarea algoritmilor de cercetare criminalistică aplicabile în raport cu situațiile tipice de urmărire penală; 6) eficientizarea prospectivă a mecanismelor de cooperare juridică la cercetarea infracțiunilor în discuție; 7) formularea recomandărilor menite să îmbunătățească eficacitatea investigării abuzului sexual față de copii prin utilizarea tehnologiilor informaționale.

În urma cercetării efectuate, formulăm următoarele concluzii generale și recomandări, menite să îmbunătățească metoda cercetării abuzului sexual față de copii prin utilizarea tehnologiilor informaționale.

În cadrul acestei teze de doctorat, se conturează următoarele **concluzii generale**:

1. Studiul privind infracțiunile de abuz sexual a minorilor prin intermediul tehnologiilor informaționale evidențiază un domeniu relativ nou și insuficient explorat, atât în Republica Moldova, cât și pe plan internațional. Deși criminalitatea cibernetică a crescut alarmant odată cu avansarea tehnologiilor digitale, literatura de specialitate și soluțiile doctrinare dedicate investigării acestor infracțiuni rămân limitate. În lipsa unor metodologii limitate în domeniu, studiul s-a bazat pe lucrări generale din criminalistică, procedura penală și pe cele ce tratează infracțiuni similare, precum traficul de persoane, traficul de copii, criminalitatea cibernetică etc., care prezintă similitudini metodologice.

2. Studiul practicii de investigare a infracțiunilor legate de abuz sexual a copiilor comise prin utilizarea tehnologiilor informaționale concluzionează faptul că, investigarea acestor infracțiuni se confruntă cu provocări specifice, cum ar fi dificultatea identificării autorilor, volatilitatea probelor electronice și necesitatea unor tactici inovative pentru a asigura protecția victimelor minore. Evoluția rapidă a tehnologiei adâncește complexitatea acestor infracțiuni, iar metodele tradiționale de investigație nu sunt întotdeauna eficiente. De asemenea, caracterul transnațional al acestor infracțiuni impune o cooperare intensificată între agențiile internaționale.

3. Caracteristica criminalistică a acestor infracțiuni este esențială pentru eficientizarea procesului de investigare și constă în identificarea unor elemente-cheie, precum mediul infracțiunii (locul, timpul și circumstanțele de comitere), modul de operare al infractorilor, urmele lăsate în mediul digital, profilul infractorului și al victimei, precum și tipurile de tehnologie utilizate pentru

comiterea infracțiunii. Aceste elemente, corelate cu circumstanțele probatorii necesare pentru susținerea acuzațiilor, oferă o bază solidă pentru formularea versiunilor de urmărire penală și facilitarea procesului de stabilire a faptuitorilor și reținerea acestora.

Interdependența dintre elementele caracteristicii criminalistice și circumstanțele ce urmează a fi dovedite contribuie la o abordare sistematică și coerentă în investigarea infracțiunilor online. Această abordare integrată permite o evaluare mai precisă a probelor electronice și o mai bună înțelegere a modului de operare al infractorilor, asigurând o reacție adecvată din partea organelor de aplicare a legii. O caracteristică criminalistică detaliată și aplicabilă acestor infracțiuni reprezintă un instrument fundamental pentru organul de urmărire penală și procuror. Prin utilizarea extensivă a acestora în corelație cu circumstanțele probatorii și prin integrarea noilor tehnologii în procesul de cercetare, se poate asigura o investigare mai rapidă și mai eficientă a cazurilor de abuz sexual online asupra minorilor, protejându-se astfel în mod adecvat victimele și facilitând stabilirea și tragerea la răspundere a făptuitorilor.

4. Analiza practicii investigării infracțiunilor legate de abuzul sexual online asupra minorilor arată o reacție promptă a organelor judiciare la sesizările primite, inițierea urmăririi penale fiind, de regulă, efectuată rapid. Aceasta este o abordare pozitivă, dat fiind faptul că o intervenție întârziată poate duce la pierderea probelor critice, mai ales când infracțiunea a fost comisă recent. Totuși, un aspect problematic constatat este întârzierea semnificativă cu care persoanele fizice depun plângeri, ceea ce îngreunează investigarea și depistarea promptă a semnelor infracțiunii. Aspectele cheie care trebuie verificate pentru stabilirea bănuielii rezonabile în vederea începerii urmăririi penale includ: prezența platformei online utilizate, identitatea victimei minore, comportamentul și intenția infractorului, impactul asupra victimei și analiza detaliată a probelor electronice.

5. Investigarea abuzului sexual față de copii prin utilizarea tehnologiilor informaționale, pe lângă cele stabilite de legea procesuală penală, impune stabilirea unor circumstanțe distincte și esențiale, care includ: identitatea și vârsta victimei, identitatea infractorului, natura și gravitatea faptei, durata și frecvența abuzului, starea de sănătate și sprijinul psihologic al victimei, și probele electronice obținute. Aceste elemente contribuie la construcția unei cauze penale solide, oferind context și detalii relevante pentru reprezentanții organului de urmărire penală.

6. În investigarea abuzului sexual a minorilor online, identificarea corectă a situațiilor de urmărire penală este esențială pentru determinarea unei strategii eficiente de investigare. Aceste situații tipice, ce apar atât în etapa inițială, cât și în cea ulterioară de cercetare, oferă un cadru operațional ce permite organului de urmărire penală să răspundă prompt și eficient la evoluțiile cazului. Cercetarea a stabilit următoarele situații tipice de urmărire penală:

- părinții unui minor descoperă mesaje și conținut explicit sexual pe dispozitivul electronic al copilului (sexting);
- o organizație internațională identifică un cont de pe o rețea socială cu IP în Republica Moldova, implicat în distribuirea de materiale cu caracter sexual care includ minori. Organizația sesizează autoritățile naționale competente;
- o linie de sprijin pentru copii sau o platformă online de raportare anonimă primește un apel sau o raportare de la un minor șantajat și amenințat cu publicarea de imagini intime pe internet, fiind forțat să trimită fotografii de natură sexuală;
- în timpul investigației unui caz de exploatare sexuală online, organul de urmărire penală descoperă comunicări ce sugerează implicarea unui adult în recrutarea și exploatarea sexuală a minorilor, prin promisiuni de recompense materiale și invitații pentru întâlniri cu intenții sexuale;
- o organizație internațională de combatere a traficului de persoane transmite informații despre un grup ce operează pe dark-net, oferind servicii sexuale cu minori. Autoritățile locale sunt sesizate și încep investigațiile asupra activităților grupului, ce implică constrângerea minorilor în schimbul unor recompense;
- un minor sesizează autoritățile după ce observă schimbări în comportamentul prietenului său, despre care suspectează că este victima abuzului sexual online, semnalând mesaje și solicitări inadecvate primite pe rețele de socializare;
- un copil, recent cooptat într-un grup privat online, primește promisiuni de recompense financiare pentru trimiterea de materiale cu conținut sexual. După ce realizează că este exploatată și amenințată cu publicarea acestor materiale, ea decide să raporteze autorităților.

7. Cercetarea subliniază că eficiența cooperării internaționale depinde în mare măsură de formularea corectă și detaliată a cererilor de asistență juridică, în special a comisiilor rogatorii. O formulare vagă sau insuficient specifică a acestor cereri poate întârzia considerabil răspunsul din partea autorităților străine, necesitând clarificări suplimentare.

8. Cercetarea evidențiază necesitatea efectuării unor acțiuni de urmărire penală în cazul investigării abuzului sexual față de copii prin utilizarea tehnologiilor informaționale, care, pe lângă condițiile generale de tactică criminalistică, obțin particularități specifice după cum urmează:

Tactica audierii:

- audierea copiilor-victime trebuie să se desfășoare într-un mediu suportiv și sensibil, implicând personal specializat (interviewatori, psihologi) pentru a minimiza trauma. Audierile trebuie planificate atent, cu strategii adaptate la vârsta și starea psihologică a victimei. Această abordare nu doar protejează sănătatea mentală a copilului, dar ajută și la obținerea unor informații credibile, esențiale pentru investigație. Copilul trebuie întrebat privitor la: tehnica utilizată; descrierea faptuitorului și a acțiunilor acestuia; prin ce aplicații a avut loc comunicarea; locul de

aflare și a tipului de relație cu copilului; determinarea felului în care infractorul l-a impus/manipulat pe copil de a efectua sau a se supune unor asemenea acte; stabilirea dacă au fost utilizate/prezente/înregistrate imagini cu caracter sexual sau pornografic. Dacă da, în ce mod; determinarea prezenței sau implicării altor copii și identificarea acestora; stabilirea dacă copilul cunoaște alte persoane, care au participat la sau cunosc despre aceste fapte, persoane care îl cunosc pe agresor; numele persoanelor, cărora copilul le-a spus despre cazul examinat; stabilirea dacă copilul a fost victimizat de mai multe persoane, numele sau descrierea acestora, constatarea dacă copilul știe despre alți copii, care au fost supuși acțiunilor violente etc.;

- audierea experților și a specialiștilor, pe lângă întrebările teoretico-informative și metodice generale, trebuie să vizeze întrebări de genul: cum s-a realizat verificarea autenticității fișierelor video sau audio care conțin materiale explicite cu minori?; există dovezi tehnice care să arate că fișierele au fost alterate sau modificate înainte de a fi analizate?; este posibil ca o altă persoană să fi acționat în rețea folosind conexiunea Wi-Fi a acuzatului?; ce metode s-au folosit pentru a identifica persoanele care au accesat sau distribuit materialele online?; au fost detectate măsuri de criptare sau alte tehnici de securitate utilizate pentru a ascunde activitatea online a bănuțitului?; cum au fost recuperate informațiile șterse sau criptate de pe dispozitivele analizate în cadrul investigației?; poate fi explicat traseul digital al fișierelor incriminate și modul în care acestea au fost descoperite pe dispozitivele acuzatului? etc.;

- audierea bănuțitului/învinuitului are loc după următoarele întrebări specifice: cum ați utilizat tehnologiile sau platformele online menționate în această anchetă?; puteți explica funcționalitatea acestora și rolul lor în activitățile dumneavoastră?; ce cunoașteți despre termeni precum criptare, software specific sau utilizarea VPN-urilor?; dacă nu sunteți familiarizat cu aceștia, cum ați ajuns să îi folosiți în activitățile dumneavoastră?; care este scopul utilizării dispozitivelor electronice, aplicațiilor sau conturilor online identificate în anchetă?; puteți justifica prezența fișierelor, imaginilor sau conversațiilor găsite pe dispozitivele dumneavoastră?; în ce context au fost acestea create, primite sau distribuite?; erați conștient de faptul că activitățile desfășurate sunt ilegale?; ce v-a motivat să continuați să le realizați?; ați fost conștient că persoanele implicate erau minori?; dacă da, ați încercat să exploatați această cunoaștere în vreun fel?; care au fost intențiile și scopurile dumneavoastră în cadrul acestor activități online?; cum explicați eventualele discrepanțe între declarațiile oferite și dovezile digitale identificate? etc.;

Tactica prezentării spre recunoaștere. Pentru a asigura eficiența și legalitatea procedurii de prezentare spre recunoaștere, este imperativ să se bazeze pe o evaluare obiectivă a informațiilor referitoare la condițiile în care au fost memorate semnele caracteristice ale persoanei sau obiectului vizat. Totodată, succesul acestei proceduri depinde de capacitățile cognitive și perceptivă ale

subiectului, precum și de starea sa psihofizică în momentul percepției inițiale, inclusiv dacă copilul este pregătit psihologic de a recunoaște;

Tactica percheziției. La etapa de pregătire, demersul procurorului trebuie să fie susținut de probe clare, relevante și concludente, precum activități infracționale online, conversații cu caracter sexual sau schimburi de materiale pornografice cu minori. Percheziția vizează în mod special dispozitivele electronice cu acces la internet și medii de stocare a datelor, iar localizarea și documentarea precisă a acestora prin fotografiere și filmare reprezintă un aspect esențial. Participarea specialiștilor cu competențe tehnice asigură colectarea și analiza corectă a urmelor electronice. Pentru protejarea integrității urmelor, este imperativă decuplarea dispozitivelor de la rețelele de comunicații și restricționarea accesului persoanelor prezente la acestea.

În baza concluziilor formulate venim cu următoarele **recomandări și propuneri de lege ferenda**, în vederea îmbunătățirii metodicii de cercetare a abuzului sexual față de copii prin utilizarea tehnologiilor informaționale:

1. Completarea și modificarea prevederilor art. 110¹ alin. (1) din Codul de procedură penală, prin stabilirea unui termen expres pentru înaintarea demersului de audiere a copilului în condiții speciale, precum și pentru examinarea acestuia de către judecătorul de instrucție. Lipsa unui termen precis generează incertitudine și poate afecta previzibilitatea procesului penal, fiind necesară o reglementare care să asigure un echilibru între promptitudinea măsurilor și respectarea drepturilor procesuale ale părților implicate;

2. Completarea și modificarea legislației procesual-penale pentru a conferi dreptul ofițerului de urmărire penală sau procurorului de a efectua audierile în condiții speciale, reducând astfel dependența exclusivă de judecătorul de instrucție;

3. Amplasarea camerelor de audiere a copiilor în locuri izolate de contactul cu persoanele arestate sau alți participanți la proces, fie prin intrări separate în judecătorii, fie în Centre regionale de asistență pentru copii victime sau martori ai infracțiunilor, pentru a asigura un mediu sigur și prietenos pentru minor;

4. Este necesară o intervenție urgentă din partea instituțiilor competente pentru a aduce camerele de audiere la standardele legale, tehnice și internaționale, deoarece nerespectarea acestora afectează procesul de justiție și riscă să compromită obținerea de informații veridice de la victimele minore;

5. Este necesară transpunerea în legislație a procedurii de selectare și citare a intervievatorului la acțiunea de urmărire penală, reglementată procedura de evaluare a experienței, precum și participarea la cursurile de formare profesională în domeniu;

6. Completarea și modificarea art. 123 CPP, întrucât sintagma „experimentul în procedura de urmărire penală” să fie substituită cu „experimentul procesual”;

7. Recomandăm ca organul de urmărire penală să efectueze experimentul în cadrul urmăririi penale, în special atunci când bănuitul sau învinuitul nu-și recunoaște vinovăția și prezintă versiuni defensive;

8. Recomandăm ca percheziția în cazurile de abuz sexual cu utilizarea tehnologiilor informaționale să fie efectuată între 06:00 și 08:00, când sistemele informatice sunt deconectate, reducând riscul distrugerii informațiilor. În cazul perchezițiilor la persoane juridice, recomandăm efectuarea acestora la prima oră a programului de lucru;

9. Recomandăm organului de urmărire penală ca, atunci când dispune constatarea tehnico-științifică sau expertiza judiciară a mijloacelor și tehnologiilor informaționale și examinează informațiile din dispozitivele de stocare, chiar cu participarea specialistului, să propună procurorului înaintarea demersului pentru autorizarea de către judecătorul de instrucție a cercetării sau examinării conținutului informațional;

10. Recomandăm ca organul de urmărire penală, în cazurile relevante, să dispună prelevarea mostrelor de la bănuit și partea vătămată, pentru a stabili cu exactitate sursa urmelor biologice și a identifica eventualii complici;

11. Recomandăm modificarea și completarea articolului 143 CPP pentru a reglementa obligativitatea expertizelor judiciare în cazurile de abuz sexual cu utilizarea tehnologiilor informaționale, având în vedere că infracțiunea se comite în spațiul virtual;

12. Recomandăm modificarea și completarea CPP pentru a permite efectuarea măsurilor speciale de investigație în cazurile de abuz sexual asupra copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale, având în vedere importanța acestora pentru administrarea probelor și identificarea făptuitorilor. Măsuri precum cercetarea domiciliului, supravegherea tehnică, monitorizarea tranzacțiilor financiare și investigațiile sub acoperire sunt esențiale pentru descoperirea rețelelor criminale, protejarea victimelor și prevenirea răspândirii materialelor ilegale, contribuind astfel la protejarea interesului superior al copiilor și a securității publice;

13. Recomandăm ca autoritățile competente să adopte măsuri pentru dezvoltarea și implementarea unor tehnologii care să permită stocarea și capturarea în timp real a informațiilor relevante în cazurile de abuz sexual asupra copiilor comis în mediul online, în scopul de a facilita demonstrarea vinovăției autorului prin mijloace tehnice;

14. Recomandăm Guvernului să oblige furnizorii de servicii online să raporteze cazurile de abuz sexual asupra copiilor, inclusiv cele comise în regim live. Fără aceste raportări, furnizorii devin complici, iar intervenția statului este esențială pentru protejarea drepturilor copiilor și combaterea criminalității online;

15. Recomandăm modificarea și completarea art. 132/2 alin. (2) CPP pentru a reglementa instituția conservării datelor informatice, având în vedere specificul infracțiunilor comise în

mediul virtual. Aceasta ar permite protejarea probelor electronice volatile și ar facilita ridicarea ulterioară a acestora de către organul de urmărire penală. Totodată, propunem reglementarea condițiilor în care procurorul va putea dispune conservarea imediată a datelor, inclusiv stabilirea perioadei respective;

16. Recomandăm ca organele de constatare și ofițerii de investigații să adopte un rol activ în identificarea cazurilor și intervenția promptă pentru stabilirea bănuielii rezonabile. Lipsa unei atitudini proactive limitează eficiența investigațiilor și perpetuează fenomenul. De asemenea, este necesar să se scurteze termenul de examinare conform art. 11 alin. (2) din Legea nr. 216/2003, ideal sub 45 de zile, pentru a asigura o reacție rapidă la sesizările primite;

17. Recomandăm ca infracțiunile grave și cele cibernetice să fie preluate de structurile centrale ale MAI, iar pentru infracțiunile cibernetice, să fie creat un grup de specialiști CIII al INI al IGP. Sesizarea organelor de constatare poate fi făcută prin plângeri sau baze de date internaționale (NCMEC, ICCACOPS, ICSI), care sprijină stabilirea bănuielii rezonabile;

18. Se recomandă alinierea cererilor de asistență internațională la standardele internaționale și semnarea memorandumurilor de colaborare cu furnizorii de servicii Internet. Organele de urmărire penală trebuie să acorde atenție detaliilor cererilor de comisie rogatorie și să asigure pregătirea corespunzătoare a reprezentanților lor. De asemenea, se recomandă crearea unui sistem eficient de cooperare internațională și întărirea relațiilor cu INTERPOL și Europol pentru obținerea rapidă a informațiilor în cazurile de infracțiuni cibernetice.

Problema științifică importantă soluționată care constă în conturarea cadrului criminalistic în cauzele privind abuzul sexual față de copii prin utilizarea tehnologiilor informaționale, fundamentarea științifică a algoritmului acțiunilor de urmărire penală și a măsurilor speciale de investigații, fapt de natură să contribuie la eficientizarea acestui proces în ansamblul general de combatere a infracțiunilor vizate.

Sugestii privind potențialele direcții viitoare de cercetare: 1) utilizarea inteligenței artificiale și a tehnologiilor emergente în investigarea abuzului sexual al copiilor în mediul online; 2) impactul psihologic asupra victimelor și abordarea acestuia în procesul de investigare; 3) rolul cooperării internaționale în combaterea abuzului sexual față de copii prin intermediul tehnologiilor informaționale; 4) metodica investigării abuzului sexual online asupra copiilor de către organizațiile criminale.

BIBLIOGRAFIE:

1. Achiruș Ana, Zbancă Tatiana. Asistența juridică internațională în materie penală - instrument juridic de prevenire și combatere a criminalității în spațiul Uniunii Europene. În: Mecanisme naționale și internaționale de protecție a drepturilor omului în contextul valorilor europene, Ed. 1. Chișinău, 2022, pp. 75-79. ISBN 978-9975-3423-8-4;
2. Acordul pentru prevenirea și combaterea infracționalității transfrontaliere, semnat la București la 26.05.1999 în cadrul relațiilor de colaborare a Programului Inițiativei de Cooperare în Sud-Estul (S.E.C.I), care a intrat în vigoare pentru R. Moldova la data de 01.02.2000. Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/20483> [12.02.2022];
3. Bercheșan Vasile, Cercetarea penală (Criminalistică – teorie și practică), Îndrumar complet de cercetare penală. Editura și tipografia ICAR, București, 2002, 420 p., ISBN 9736060128;
4. Buzdugan Vasile. Comisia rogatorie – ca modalitate de acordare a asistenței juridice internaționale în materie penală. În: Legea și Viața, 2021, nr. 5-6, pp. 83-88. ISSN 2587-4365;
5. Carp Simion, Osadci Cornel. Cooperarea polițienească și a altor organe de drept în domeniul contracarării criminalității transnaționale prin prisma dreptului European. În: Materialele Conferinței științifico- practice internaționale, Academia „Ștefan cel Mare a MAI”, 5-6 noiembrie 2009. Chișinău, 2009, p. 16-23. ISBN 978-9975-935-19-7;
6. Cauza penală cu nr. 2020560226, începută la 10.12.2020 de către organul de urmărire penală al DIII a INI al IGP conform semnelor constitutive ale componentelor de infracțiune prevăzute de art. 175, art. 177 alin.(1) și art. 208/1 Cod penal;
7. Cauza penală cu nr. 2022560009 pornită la data de 26 ianuarie 2022 de către organul de urmărire penală al DIII al INI al IGP, conform semnelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 208¹ din Codul penal;
8. Cauza penală cu nr.2020560023, pornită conform elementelor infracțiunii prevăzută de art. 173 alin. (1) și art. 208/1 Cod penal;
9. Cauza penală cu nr. 2014560048 pornită la 25.09.2014 de către organul de urmărire penală al DGUP conform elementelor infracțiunii prevăzute la art. 175 din Codul Penal
10. Cauza penală cu nr. 2015560007 pornită la 09.02.2015 de SUP a CCCI, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 208/1 din Codul penal
11. Cauza penală cu nr. 2020560023, pornită la 24.02.2020, de către organul de urmărire penală al Direcției investigații infracțiuni informatice al INI al IGP, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 173 și 208/1 din Codul penal;

12. Cauza penală cu nr. 2020560139 pornită la 19 iunie 2020 de către organul de urmărire penală al DIII al INI, conform semnelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 208¹ din Codul penal;
13. Cauza penală cu nr. 2020560162, pornită la 08 iulie 2020 de către organul de urmărire penală al DIII a INI al IGP, în baza elementelor componente de infracțiune prevăzută de art. 208/1 Cod penal;
14. Cauza penală cu nr. 2020560176, care a fost a fost pornită la 12 august 2020 de către SUP a Direcției investigații infracțiuni informatice al INI, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 175/1 alin. (1) Cod penal;
15. Cauza penală cu nr. 2020560209, pornită la 08 octombrie 2020, de către organul de urmărire penală al Direcției Investigații Infracțiuni Informatice a INI al IGP, conform semnelor constitutive ale componente de infracțiune prevăzute de art. 208/1 din Codul penal;
16. Cauza penală cu nr. 2020560216 pornită la 03.11.2020 de către DIII a INI, conform elementelor infracțiunii prevăzută la art. 175 din Codul penal;
17. Cauza penală cu nr. 2020560226 pornită la 10.12.2020 de către organul de urmărire penală al DIII a INI al IGP conform semnelor constitutive ale componentelor de infracțiune prevăzute de art. 175, art. 177 alin. (1) și art. 208/1 Cod penal;
18. Cauza penală cu nr. 2020790162 a fost pornită la 24.11.2020 de către organul de urmărire penală al Direcției generale urmărire penală al IGP, conform semnelor constitutive ale componente de infracțiune prevăzute de art.art. 173, 175/1 alin (1) și 208/1 din Codul penal;
19. Cauza penală cu nr. 2021560003 pornită la 13 ianuarie 2021 de către organul de urmărire penală al Direcției investigații infracțiuni informatice al INI al IGP, conform semnelor componente de infracțiune prevăzute de art. art. 175 și 208/1 din Codul penal.
20. Cauza penală cu nr. 2021560074 pornită la 17 mai 2021 de către organul de urmărire penală al DIII al INI al IGP, conform semnelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 208/1 din Codul penal;
21. Cauza penală cu nr. 2022560036 pornită la 12.04.2022 de către DIII a INI conform elementelor infracțiunii prevăzute la art. 208/1 din Codul penal;
22. Cauza penală cu nr. 2022560074 pornită la 21.06.2022 conform elementelor infracțiunii prevăzute la art.208/1 din Codul penal;
23. Cauza penală cu nr. 2023510056 pornită la 13.07.2023 de către DUP a INI, conform elementelor infracțiunii prevăzute la art. 208/1 din Codul penal;
24. Cauza penală cu nr. 2023560027, pornită la 15.02.2023 de către SUP a DIII, conform elementelor infracțiunii prevăzute la art. 208¹ din Codul penal;

25. Cauza penală cu nr. 2024590279 pornită la 18 iunie 2024, de către organul de urmărire penală al DUP a INI, conform elementelor infracțiunii prevăzute la art. 208/1 din Codul penal;
26. Cauza penală cu nr.2023560089, pornită la 15.06.2023,de către organul de urmărire penală al Direcției investigații infracțiuni informatice al INI al IGP al MAI, în temeiul bănuielii rezonabile de comitere a infracțiunii prevăzută de art. 206 alin. (3) lit. f) din Codul penal;
27. Cauza penală nr. 11-6550/20, examinată de Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana;
28. Cauza penală nr. 2015560007, pornită în bara art. 208/1 CP de către organul de urmărire penală din cadrul Centrului pentru Combaterea Crimelor Informatice al INI al IGP;
29. Cauza penală nr. 2018515139, disjunsă din cauza penală nr. 2017515139;
30. Cauza penală nr. 2019560010, pornită la 06.02.2020, de către organul de urmărire penală al Centrului pentru Combaterea Crimelor Informatice al INI al IGP, potrivit elementelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzută de art. 173 din Codul penal;
31. Cauza penală nr. 2019560115 pornită la data de 19 august 2019 de către organul de urmărire penală a Centrului pentru Combaterea Crimelor Informatice al INI al IGP, conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 208/1 din Codul penal;
32. Cauza penală nr. 2020560023, pornită la 24.02.2020, de către organul de urmărire penală al Centrului pentru Combaterea Crimelor Informatice al INI al IGP, potrivit elementelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzută de art. 173 și 208¹ din Codul penal;
33. Cauza penală nr. 2020560103, în care urmărirea penală a fost începută la 21.05.2020 de către organul de urmărire penală al DIII al INI al IGP, conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 208/1 din Codul penal;
34. Cauza penală nr. 2020560126, pornit la 03.11.2020 de către Direcției investigații infracțiuni informatice a INI a IGP al MAI, conform art. 175 CP;
35. Cauza penală nr. 2020560139, în care urmărirea penală a fost începută la 19.07.2020 de către organul de urmărire penală al DIII al INI al IGP, conform semnelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 208¹ din Codul penal;
36. Cauza penală nr. 2020560171, pornită la 04.08.2020, de către organul de urmărire penală a Direcției investigații infracțiuni informatice a INI a IGP, potrivit elementelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzută de art.208¹ din Codul penal;
37. Cauza penală nr. 2020560172, în care urmărirea penală a fost începută la 04.08.2020 de către organul de urmărire penală al Direcției investigații infracțiuni informatice a INI al IGP, potrivit elementelor componenței de infracțiune prevăzută de art. 208/1 Cod penal;
38. Cauza penală nr. 2020560176, în care urmărirea penală a fost începută la 12.08.2020 de către organul de urmărire penală al Direcției investigații infracțiuni informatice al INI al IGP al MAI, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 175¹ alin. (1) Cod penal;

39. Cauza penală nr. 2020790162 pornită la 24 noiembrie 2020 de către organul de urmărire penală al Direcției generale urmărire penală al IGP, conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 173, 175¹ alin (1) și 208/1 din Codul penal;

40. Cauza penală nr. 2021560178 pornită la data de 13 octombrie 2021 de către organul de urmărire penală a DIII al INI a IGP, conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 208¹ din Codul penal;

41. Cauza penală nr. 2021560194, în care urmărirea penală a fost începută la data de 09.11.2021 de către organul de urmărire penală a DIII al INI a IGP, conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 208/1 Cod penal;

42. Cauza penală nr. 2023510022, în care urmărirea penală a fost începută la 13.03.2023 de către organul de urmărire penală al CCTP al INI al IGP al MAI, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 206 alin. (1) lit. a) Cod penal;

43. Cauza penală nr. 2023560027, pornită la 15 februarie 2023 de către organul de urmărire al DIII al INI al Inspectoratului General al Poliției, conform elementelor infracțiunii prevăzute la art. 208/1 Cod penal;

44. Cauza penală nr. 2023560065, în care urmărirea penală a fost începută la 10.05.2023, de către organul de urmărire penală al Direcției investigații infracțiuni informatice a INI al IGP al MAI, în temeiul bănuielii rezonabile de comitere a infracțiunilor prevăzute de art. 175¹, 206 alin. (3) lit. f) și 208¹ din Codul penal;

45. Cauza penală nr. 2023590183, pornită la 27.11.2023 în baza art. 208/1 Cod penal, de către organul de urmărire penală a INI al IGP;

46. Cauza penală pornită la 03 noiembrie 2020 de către DIII a INI, conform elementelor infracțiunii prevăzute la art. 175 Cod penal;

47. Cauza penală pornită la 14 martie 2019 de către organul de urmărire penală al CCCI a INI al IGP, potrivit elementelor componenței de infracțiune prevăzută de art. 208/1 Cod penal;

48. Cauza penală pornită la 19 august 2019 de către organul de urmărire penală al CCCI a INI al IGP, potrivit elementelor componenței de infracțiune prevăzută de art. 208/1 Cod penal;

49. Cauza penală cu nr. 2002560125 pornită la 08.09.2022 de către organul de urmărire penală al Direcției investigații infracțiuni informatice al INI al IGP, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 175, 177 și 208/1 din Codul penal;

50. Cârjan Lazăr, Compendiu de criminalistică, ediție revăzută și adăugată, București: România de Mâine, 2004, 384 p., ISBN: 973-725-163-6;

51. Ce este exploatarea sexuală online a copiilor? Ghid pentru profesioniști. Centrul Internațional „La Strada Moldova”, p.11. Disponibil: [COSESA ghid pentru profesioniști.pdf \(lastrada.md\) \[accesată: 07.06.2023\]](#);

52. Child Sexual Abuse: Guidelines on Prosecuting Cases of Child Sexual Abuse. Disponibil: <http://bit.ly/3rbebsV> [accesată: 07.06.2023];
53. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat la 14.03.2003. Publicat în Monitorul Oficial Nr. 248-251, art. 699;
54. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2022. Publicat: 14.04.2009 în Monitorul Oficial Nr. 72-74 art. 195. Republicat în temeiul articolului III lit. c) al Legii nr. 277-XVI din 18 decembrie 2008, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 41-44, art. 120;
55. Constantin Radu, Drăghici Pompil, Ioniță Mircea. Experetizele mijloc de probă în procesul penal. București: Ed. Tehnică. 2000, 276 p., ISBN: 973-31-1443-x;
56. Convenția cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, semnată la Minsk la 22.01.1993. *În vigoare pentru Republica Moldova din 26.03.1996*. Publicat: 01.01.1999 în Tratatul Internațional Nr. 16 art. 262;
57. Convenția cu privire la lupta contra traficului cu ființe umane, încheiată la Varșovia la 16.05.2005. Disponibilă: https://www.antitrafic.gov.md/public/files/Convenia_CoE_ROM.pdf [accesată: 13.04.2022];
58. Convenția de la Budapesta privind criminalitatea informatică, Budapesta, 23.11.2001. Disponibilă: <https://eur-lex.europa.eu/RO/legal-content/summary/convention-on-cybercrime.html#:~:text=Conven%C8%9Bia%20%C3%AE%C8%99i%20propune%20s%C4%83%20contribuie,pentru%20a%20intensifica%20o%20alt%C4%83> [accesată: 15.07.2022];
59. Convenția europeană de asistență juridică în materie penală, semnată la Strasbourg la 20.04.1959. Ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1332-XIII din 26.09.1997. Publicată în ediția oficială „Tratatul internațional”, 1999, volumul 14, pag. 71;
60. Convenția europeană de extrădare, adoptată la Paris la 13.12.1957, intrată în vigoare la 28.04.1960. Ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1183-XIII din 14.05.1997. În vigoare pentru Republica Moldova din 31.12.1997. Publicată în ediția oficială „Tratatul internațional”, 1998, volumul 1, pag. 318;
61. Convenția europeană privind transferul de proceduri în materie penală, adoptată la Strasbourg la 15.05.1972, semnată de Republica Moldova la 27.06.2001. Ratificată prin Legea nr. 320-XVI din 03.11.2006. Monitorul Oficial nr.181-183/824 din 24.11.2006;
62. Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, New York, 15.11.2000. Ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 15-XV din 17.02.2005. Publicată în ediția oficială „Tratatul internațional”, 2006, volumul 35, pag.333. În vigoare pentru Republica Moldova din 16 octombrie 2005. Disponibilă: https://www.antitrafic.gov.md/public/files/Conventia_UNU_crima_transdroguri.pdf [accesată: 17.07.2022];

63. Convenția privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale, semnată la Lanzarote, 25.10.2007. Disponibilă: <https://rm.coe.int/168046e1d9> [accesată: 16.07.2022];
64. Covalciuc Ion, Tehnici speciale de investigare în justiția penală, Monografie, Chișinău, 2023, 299 p., ISBN 978-9975-135-72-6;
65. Cryer Robert, Friman Hakan, Robinson Darryl, Wilmshurst Elizabeth. An introduction to international criminal law and procedure. 2-nd edition. Cambridge University Press, 2010, 685 p., ISBN 9780521135818;
66. Date utilizate din ordonanța de dispunere a efectuării expertizei psihologice post-mortem, emisă la 13.06.2022 în cauza penală nr. 2018515139, care a fost disjunsă din cauza penală nr. 2017515139 de către procuror în PCCOCS.
67. Datele statistice pe perioada 01.01.2020 – 15.05.2024, eliberate Centrul pentru combaterea crimelor cibernetice a Inspectoratului Național de Investigații a Inspectoratului General al Poliției (nr. 34/18/9 – 9130 din 15.05.2024);
68. Decizia Curții Supreme de Justiție din 13 martie 2019, emisă pe dosarul nr. 1ra-702/2019. Disponibilă: https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13227 [accesată: 28.09.2022];
69. Decizia Plenului CP CSJ din 07.05.2013 asupra recursului în interesul legii formulat de Procurorul General al Republicii Moldova cu privire la interpretarea și aplicarea art. 270 alin. (9) Cod de procedură penală în dos. nr. 4-1ril-1/213. Disponibil: https://jurisprudenta.csj.md/search_interes_lege.php?id=1 [accesat: 25.08.2022];
70. Directiva 2011/93/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile și de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A32011L0093> [accesat:22.07.2022];
71. Dolea I., Roman D., Sedlețchi, Iu. et. al. Drept procesual penal. Chișinău: Cartier Juridic, 2005, 947 p., ISBN 9975-79-343-6;
72. Dolea Igor. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. (Comentariu aplicativ). Chișinău, 2020, 1408 p., ISBN 978-9975-3418-0-6;
73. Doltu Ioan, Unele aspecte ale probațiunii penale, în R.D.P. nr. 2/1999, pag. 97-105;
74. Dongoroz Vintilă, ș.a., Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român, vol. I, Partea generală. Editura Academiei Române, București, 1969, 436 p.;

75. Exploatarea sexuală online formă de abuz asupra copilului. Centrul Internațional „La strada”. Disponibil: http://lastrada.md/pic/uploaded/Infografic_La%20Strada.pdf [accesată: 15.04.2023].

76. FactSheet: SigurOnline. Disponibil: https://lastrada.md/pic/uploaded/SigurOnline_Factsheet_2022.pdf [accesat:25.07.2023];

77. Fighting malware and cyber criminality. Disponibil: <http://www.malwareurl.com/> [accesată: 23.04.2024].

78. Furnică Lucian. Unele considerente privind noțiunea și importanța declarațiilor martorului și ale părții vătămate în procesul penal. În: Analele Științifice ale Universității de Stat din Moldova. Ediție Jubiliară. Seria „Științi socioumanistice”. Vol. I. Chișinău, 2006, p. 622-627.

79. Gainelzyanova V.R., Possibilities of forensic computer-technical expertise in the investigation of crimes in the field of computer information (Возможности судебной компьютерно-технической экспертизы при расследовании преступлений в сфере компьютерной информации), în Криминалистика. Судебная-экспертная деятельность. Оперативно-розыскная деятельность. УДК 343.985.7:[343.72:004]:343.983.25. p. 144-149. Disponibilă: <https://cyberleninka.ru/article/n/vozmozhnosti-sudebnoy-kompyuterno-tehnicheskoy-ekspertizy-pri-rassledovanii-prestupleniy-v-sfere-kompyuternoy-informatsii> [accesată: 12.02.2023];

80. Georgescu Alexandru, Cârlescu Neculai, Ghigheci Costel Cristinel, Manea Teodor, Administrarea probatoriului în procesul penal. Ghid de bune practice. Editura Măiastra, Târgu Jiu, 2020, 122 p., ISBN 978-606-042-061-3;

81. Gheorghîță Mihail. Caracteristica și modelul criminalistic al infracțiunilor. In: Avocatul poporului (Revistă științifico-practică și informativă de drept), 2012, nr. 1-2, pp. 11-14. ISSN 1810-7141;

82. Gherasim Dumitru. Particularitățile audierii expertului în cadrul cercetării judecătorești. In: Revista Națională de Drept, 2015, nr. 12(182), pp. 71-75. ISSN 1811-0770;

83. Ghid privind art. 8 din Convenția europeană a drepturilor omului. Dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței. Actualizat la 31 decembrie 2018, pct. 409, 410. Disponibil: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_ROM.pdf [accesată: 29.07.2023];

84. Ghid privind Normele/instrumentele juridice internaționale și naționale în domeniul combaterii abuzului și exploatării sexuale a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare, Anexă la Ordinul Procurorului General nr. 80/15 din 15 octombrie 2020;

85. Ghidul metodologic cu privire la instrumentarea cauzelor cu copii victime/martori ai infracțiunilor, aprobat prin Ordinul Procurorului General nr. 25/25 din 03.08.2015;

86. Ghidul ordonatorului expertizei judiciare. Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) Moldova, Institutul de Reforme Penale. Chișinău, 2022 (Bons Offices), 276 p., ISBN 978-9975-87-972-9;
87. Grama Mariana, Botnaru Stela, Șavga Alina, Grosu Vladimir. Drept penal. Partea Generală. Vol.I. Chișinău, 2012, 328 p., ISBN 978-9975-53-083-5;
88. Gropa Maxim. Planificarea procesuală a acțiunilor de urmărire penală în cadrul investigării infracțiunilor de criminalitate organizată. In: Revista Institutului Național al Justiției, 2023, nr. 2(65), pp. 18-23. ISSN 1857-2405;
89. Gurschi Constantin, Nicolaev Ghenadie ș.a. Asistența juridică internațională în materie penală. Manualul judecătorului și al procurorului. Chișinău, 2012. Disponibil: <https://www.inj.md/sites/default/files/Asistenta%20juridica%20internationale%20in%20materie%20penala.pdf> [accesată: 15.12.2023];
90. Hotărârea CtEDO, Bernh Larsen Holding AS și alții c. Norvegiei, din 08.07.2013 (§ 106). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-117133> [accesată: 24.07.2024];
91. Hotărârea CtEDO, Bönisch c. Austriei (Cererea nr.8658/79), din 06.05.1985. Disponibilă: [https://hudoc.echr.coe.int/#{%22itemid%22:\[%22001-57443%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/#{%22itemid%22:[%22001-57443%22]}) [accesată: 02.03.2022];
92. Hotărârea CtEDO, Brandstetter c. Austriei (Cererea nr.11170/84; 12876/87; [13468/87](#)), din 28.08.1991. Disponibilă: [https://hudoc.echr.coe.int/#{%22itemid%22:\[%22001-57683%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/#{%22itemid%22:[%22001-57683%22]}) [accesată: 02.03.2022].
93. Hotărârea CtEDO, Capland c. Regatului Unit, din 03.07.2007 (§ 44). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-79996> [accesată: 24.07.2024].
94. Hotărârea CtEDO, Leva c. Moldovei, din 15.12.2009 (§ 50). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-144486> [accesată: 11.09.2023];
95. Hotărârea CtEDO, Luordo c. Italiei, din 17.10.2003 (§ 72 și 75). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-65798> [accesată: 24.07.2024].
96. Hotărârea CtEDO, Mătășaru și Savițchi c. Moldovei, din 02.11.2010. Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/en?i=001-144490> [accesată: 02.09.2023];
97. Hotărârea CtEDO, Ommer c. Germania (nr.2), din 13.02.2009 (§ 69). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-89533> [accesată: 02.05.2022].
98. Hotărârea CtEDO, Ridi v. Italia (Cererea nr. [11911/85](#)), din 27.02.1992 (§ 17). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-62311> [accesată: 23.07.2023].
99. Hotărârea CtEDO, Stepuleac c. Moldovei, din 06.11.2007 (§ 68). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-112790> [accesată: 13.10.2023];

100. Hotărârea CtEDO, Versini v. Franța (Cererea nr. [40096/98](#)), din 10.07.2001 (§ 29). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-64139> [accesată: 24.07.2023];
101. Hotărârea CtEDO, Yüksel Yalçinkaya c. Turcia, (Cererea nr. [15669/20](#)), din 26.09.2023 (§ 312). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-228009> [accesată: 11.03.2023];
102. Hotărârea Guvernului nr. 195 din 24.03.2017 privind aprobarea Nomenclatorului expertizelor judiciare. Publicat: 07.04.2017 în Monitorul Oficial Nr. 109-118 art. 274. Modificat: HG621 din 11.12.19, MO367-377/13.12.19 art.952; în vigoare 13.12.19;
103. AI Making Internet Safer for Children. Disponibil: https://valueforgood.com/publications/AI_Making_Internet_Safer_for_Children.pdf [accesat: 10.05.2023];
104. Instrucțiunea privind modul de primire, înregistrare, evidență și examinare a sesizărilor și a altor informații despre infracțiuni, aprobată prin ordinul comun nr.121/254/286-O/95 din 18 iulie 2008;
105. Jitariuc Vitalie. Urmărirea penală în cazurile privind traficul de ființe umane. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2021. Disponibil: <http://www.cnaa.md/thesis/57722/> [accesat: 20.06.2022]
106. Kemal Veli Açar. International Cooperation Mechanisms for Online Child Sexual Abuse Investigations. În: Journal of Cyber Policy, february 2023, p.11. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/367992189_International_Cooperation_Mechanisms_for_Online_Child_Sexual_Abuse_Investigations. [accesat: 15.08.2023];
107. Legea nr. 20-XVI din 03.02.2009 privind prevenirea și combaterea criminalității informatice. Publicat: 26.01.2010 în Monitorul Oficial Nr. 11-12 art. 17. Versiune în vigoare din 01.10.2012 în baza modificărilor prin *LP120 din 25.05.12*, *MO103/29.05.12 art.353*;
108. Legea nr. 286 din 05.10.2023 pentru modificarea unor acte normative (privind activitatea specială de investigații). Publicat: 28.11.2023 în Monitorul Oficial Nr. 452-454 art. 772. În vigoare: 01.01.2024;
109. Legea nr. 316 din 17.11.22, MO394-400/09.12.22 art.737; în vigoare 09.01.23;
110. Legea nr. 371 din 01.12.2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală. Publicat: 02.02.2006 în Monitorul Oficial Nr. 14-17 art. 42;
111. Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații. Publicată în MO Nr. 113-118 art. 373;
112. Legea nr. 68 din 14.04.2016, cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar;
113. NCMEC. 2022 CyberTipline Reports by Country. Disponibil: <https://bit.ly/3ONnl79>. [accesat:15.08.2023];

114. Neagu Ion. Drept procesual penal. Ed: Academiei, București, 1988, 736 p.;
115. Ordinul comun al Procuraturii Generale, Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului Vamal și Centrului Național Anticorupție nr.40/2015/324-o/92 din 23.07.2014, pentru aprobarea instrucțiunii cu privire la constituirea și activitatea echipelor comune de investigații;
116. Ordinul comun al Procuraturii Generale, Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului Vamal și Centrului Național Anticorupție nr.40/2015/324-o/92 din 23.07.2014, pentru aprobarea instrucțiunii cu privire la constituirea și activitatea echipelor comune de investigații;
117. Ordonanța de dispunere a expertizei medico-legale, emisă la 21.11.2023 în cauza penală nr. 2023510035, în care urmărirea penală a fost începută la 27.04.2023 de către organul de urmărire penală al CCTP al MAI, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 171 alin. (2) lit. a) Cod penal.
118. Ordonanța de dispunere a expertizei psihologico-psihiatrică din 08.04.2024, emisă în cauza penală nr. 2023510041, în care urmărirea penală a fost începută la 10.05.2023 de către organul de urmărire penală al CCTP al MAI, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 206 alin. (3) lit. b) și b¹) Cod penal;
119. Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Rusnac Constantin, Tactica și procedura de realizare a procedurilor probatorii în cadrul urmăririi penale, Chișinău, 2020, 339 p., ISBN 978-9975-3366-0-4;
120. Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Urmărirea penală, Monografie, Editura Pro Universitaria, București, 2023, 410 p., ISBN 978-606-26-1715-8;
121. Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu. Urmărirea penală: Curs universitar. Ed: Cartea militară. Chișinău, 2021, 494 p., ISBN 978-9975-157-58-2;
122. Ostavciuc Dinu, Asigurarea drepturilor omului în cadrul etapelor prejudiciare: normativul procesual penal național, practici europene și internaționale. Teză de doctor habilitat în drept. Chișinău, 2023;
123. Ostavciuc Dinu, Aspecte procesual-penale și tactici criminalistice privind cercetarea traficului de copii, Editura Pro Universitaria, București, 2023, 250 p., ISBN 978-606-26-1707-3.
124. Ostavciuc Dinu, Aspecte procesual-penale și tactici criminalistice privind cercetarea traficului de copii. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2015, p. 42-49. Disponibilă: http://www.cnaa.md/files/theses/2015/22551/dinu_ostavciuc_thesis.pdf [accesată: 04.12.2023].
125. Ostavciuc Dinu, Osoianu Tudor. Echipele comune de investigații – formă a asistenței juridice internaționale în materie penală. În: Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice, Ed. Editia II-a, 8 decembrie 2022, Chișinău;

126. Ostavciuc Dinu, *Principiile procesului penal*, Editura Print-Caro, Chișinău, 2022, 719 p. ISBN 978-9975-135-64-1;
127. Ostavciuc Dinu, *Sesizarea organului de urmărire penală*, Editura Cartea Militară, Chișinău, 2020, 206 p. ISBN 978-9975-3366-5-9;
128. Pântea Andrei, *Bănuiala rezonabilă: cadrul procesual penal național și jurisprudența curții europene pentru drepturile omului*, Teză de doctor în drept, p. 60. Disponibilă: http://www.cnaa.md/files/theses/2018/53656/pantea_thesis.pdf [accesată: 08.12.2023];
129. Peicea Alexandru, *Respectarea drepturilor omului în procesul penal. Considerații privind expertiza judiciară în materie penală în lumina exigențelor CEDO*. Disponibil: <https://www.juridice.ro/635833/respectarea-drepturilor-omului-in-procesul-penal-consideratii-privind-expertiza-judiciara-in-materie-penala-in-lumina-exigentelor-cedo.html> [accesată: 15.02.2023].
130. Pinte Alexandru, et al. *Urmărirea penală: Aspecte teoretice și practice. Modele de acte procesuale și procedurale*. București, 2017, 592 p., ISBN 978-606-39-0038-9;
131. Popa Lilia, *Situații de urmărire penală în investigarea infracțiunilor de abuz sexual și exploatare sexuală a copiilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale* *Criminal prosecution situations in the investigation of crimes of sexual abuse and sexual exploitation of children through the use of information technologies.....266*). În: *Legea și Viața a Academiei „Ștefan cel Mare” a M.A.I. al Republicii Moldova*, nr. 2, Chișinău, 2024, p. 35-43. 158 p. ISSN 2587-4365; E-ISSN 2587-4373. Disponibil: https://academy.police.md/legea_si_viata/legea-si-viata-nr-2-2024;
132. Popa Lilia, *Metode de comitere a infracțiunilor cu caracter sexual online în privința copiilor în Republica Moldova* *Methods of online sexual offenses committing regarding children in the Republic of Moldova.....266*). În: *Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a M.A.I. al Republicii Moldova*, nr. 15, Chișinău, 2022, p. 266-275. 368 p. ISBN 978-9975-930-24-6. – ISSN 1857-0976. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/266-275.pdf;
133. Popa Lilia, *National and international cooperation in investigating crimes of child sexual abuse or sexual exploitation committed by using information technologies*. In: *Agora International Journal of Juridical Sciences*, Vol. 18 No. 1 (2024), pp.102-111. Disponibil: <https://univagora.ro/jour/index.php/aijjs/article/view/6747/2142>;
134. Popa Lilia, *Unele considerente privind abuzul sexual și exploatare sexuală a copiilor în mediul online*; În: „Interesul superior al copilului: abordare socio-culturală, normativă și jurisprudențială”. Culegere de comunicări. Vol. II. *Materialele conferinței științifico-practice internaționale 30 septembrie – 1 octombrie 2022*, Chișinău, 2023, p. 349-356. (467 p.). ISBN 978-9975-62-504-3. Disponibil: https://conferinte.stiu.md/search_events?value=interesul+superior;

135. Popa Lilia, Tactica audierii victimei minore în cazul abuzului sexual online. În: Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice, Ed. Ediția II-a, 8 decembrie 2022, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare” al MAI, 2022, Ediția II-a, pp. 482-492. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/482-492.pdf;

136. Popa Lilia, Efectuarea prezentării spre recunoaștere în cazul abuzurilor sexuale online în privința copiilor. In: Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal și activitatea specială de investigații, 10 noiembrie 2022, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare” al MAI, 2022, pp. 70-77. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/70-77_22.pdf;

137. Popa Lilia, Particularitățile efectuării măsurilor speciale de investigații în cazurile infracțiunilor de abuz sexual online. In: Prevenirea și combaterea criminalității: probleme, soluții și perspective , Ed. 5, 18 mai 2023, Chișinău. Chișinău: 2023, Ediția 5, pp. 260-267. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/260-267_3.pdf;

138. Popa Lilia, International cooperation in the investigation of online child sexual abuse and sexual exploitation crimes. In: Prevenirea și combaterea criminalității: probleme, soluții și perspective , Ed. 6, 25 aprilie 2024, Chișinău. Chișinău: 2024, Ediția 6, pp. 309-316. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/309-316_6.pdf;

139. ПОПА Л. Формы сексуального насилия и сексуальной эксплуатации несовершеннолетних в сети интернет. In: Материалы Международной научно-практической интернет-конференции «Тенденции и перспективы развития науки и образования в условиях глобализации»: Сб. науч. трудов. Переяслав, 2022. Вып. 86, pp.30-32
Disponibil: <https://0a30397da1.clvawcdnwnd.com/12ac69b5c0bec343f11779551473023e/2000004972a7312a7333/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%2086-6.pdf?ph=0a30397da1>;

140. Popa Lilia, Unele aspecte privind abuzul sexual și exploatare sexuală asupra copiilor în mediul online. In: Conferința științifică internațională „Prevenirea și combaterea violenței în familie”, 1-2 decembrie 2022: Culegere de comunicări, Volumul II, Chișinău 2023, pp.349-356. Disponibil: https://conferinte.stiu.md/sites/default/files/evenimente/Conferinta_30%20sept._1%20oct._Vol%20II.pdf;

141. Popa Lilia, Particularities of carrying out searches in cases of online child sexual abuse offences. In: Протидія кіберзлочинності та торгівлі людьми : зб. матеріалів Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Кам'янець-Подільський, 23 трав. 2024 р.), pp.134- 138.

Disponibil: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/231e54c1-2c28-4c8a-befa-38c79967ff10/content>

142. Procesul verbal de recunoaștere din 31.03.2023, emis în cauza penală nr. 2023510022, în care urmărirea penală a fost începută la 13.03.2023 de către organul de urmărire penală a CCTP al IGP, conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 206 alin.(1) lit.a) din Codul penal.

143. Protocolul Facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, Organizația Națiunilor Unite, 06.09.2000. Ratificat de Republica Moldova prin Legea Nr. 29 din 22.02.2007. Publicat: 16.03.2007 în Monitorul Oficial Nr. 36 art. 153. Disponibil: <https://www.hotararicedo.ro/files/files/CONVENTIA%20CU%20PRIVIRE%20LA%20DREPTURILE%20COPILULUI%20-%20PROTOCOL%20FACULTATIV.pdf> [accesată: 16.07.2022];

144. Purici Svetlana. Metodica cercetării infracțiunilor din domeniul informaticii. Teza de doctor în drept, Chișinău, 2018. Disponibil: http://www.cnaa.md/files/theses/2018/53983/svetlana_purici_thesis.pdf [accesată: 19.08.2022]

145. Raport de expertiză medico-legală nr. 202302P1324 din 30.06.2023, în cauza penală nr. 2023560065, în care urmărirea penală a fost începută la 10.05.2023, de către organul de urmărire penală al Direcției investigații infracțiuni informatice a INI al IGP al MAI, în temeiul bănuielii rezonabile de comitere a infracțiunilor prevăzute de art. 175¹, 206 alin. (3) lit. f) și 208¹ din Codul penal.

146. Raportul de expertiză judiciară nr. 202305O0104 din 28.04.2023 și raportul de expertiză judiciară nr. 202305O0105 din 28.04.2023 din cauza penală nr. 2023510022, în care urmărirea penală a fost începută la 13.03.2023 de către organul de urmărire penală a CCTP al IGP, conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 206 alin.(1) lit.a) din Codul penal. Ulterior făptuitorul a fost pus sub învinuire în baza art. 174 alin. (1), art. 208 alin. (1) și art. 208¹ din Codul penal.

147. Raportul de expertiză judiciară nr. 34/12/1-R-1091 din 30.06.2023 din cauza penală nr. 2023510022, în care urmărirea penală a fost începută la 13.03.2023 de către organul de urmărire penală a CCTP al IGP, conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 206 alin.(1) lit.a) din Codul penal. Ulterior făptuitorul a fost pus sub învinuire în baza art. 174 alin. (1), art. 208 alin. (1) și art. 208¹ din Codul penal.

148. Rădulescu Sorin, Abuzul sexual asupra copiilor, Editura Lumina Lex, București, 2003, 255 p., ISBN 973-588-704-5;

149. Rotundu Diana. Echipele comune de investigație – realitate pentru Republica Moldova. În: Revista Institutului Național al Justiției, nr. 1, 2014, pp. 38-41. ISSN 1857-2405;

150. Russu Sergiu, Botezatu Elena. Abuzul și exploatarea sexuală a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare. Compendiu de norme juridice și bune practici. Chișinău, 2021;

151. Sandu Dumitru. Unele aspecte privind interpretarea concluziei raportului de expertiză. Volumul 20 de ani de expertize criminalistice la Ministerul Justiției. București, 1978;

152. Sentința Judecătorei Bălți, sediul Central, din 25.08.2023, emisă pe Dosarul nr. 1-730/2022. Disponibilă: https://jbl.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/02cb2dd6-bad7-453e-83e2-d950d06b49af [accesată: 14.06.2023];

153. Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, din 01.04.2022, emisă în Dosarul nr. 1-269/2022. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/fc4c9a3f-6178-4c7a-9f5d-451a96ca2068 [accesată: 14.06.2023];

154. Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, din 06.06.2023, emisă pe Dosarul nr. 1-1742/2021. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/00f61f47-6084-40c6-ae70-fc79322eaff2 [accesată: 14.06.2023];

155. Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, din 11.03.2021, emisă pe Dosarul nr. 1-20132921-12-1-26102020. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/f3c1e641-9320-4a96-82bd-44b159b4b0e2 [accesată: 14.06.2023];

156. Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, din 11.07.2023, emisă în Dosarul nr. 1-14/2023. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/5b8ad03b-c9f9-4f8b-9bcd-181cfb979f0c [accesată: 17.11.2023];

157. Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, din 11.09.2023, emisă în Dosarul nr. 1-171/2023. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/58b0a942-d0c9-47e7-9e1d-3f52db7d7c70 [accesată: 22.11.2023];

158. Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, emisă în Dosarul nr. 1-1753/2021. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/618ab73c-109f-4fe6-8bfb-5a2a6a31f981 [accesată: 02.04.2023];

159. Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Central, din 23.07.2021, emisă în Dosarul nr. 1-446/2018. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/7fa8be2b-cb31-4dca-9ab2-855b6fb3d92b [accesată: 23.04.2023];

160. Sentința Judecătorei Strășeni, sediul Central, din 07.11.2019, emisă în Dosarul nr. 1-235/2019 (§ 1). Disponibilă: https://jst.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/8137f8b4-1633-47c7-8051-48d6caf4b4e2 [accesată: 15.03.2023];

161. Sentința Judecătorei Strășeni, sediul central, din 15.04.2022, emisă în Dosarul nr. 1-76/2022. Disponibilă: https://jst.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/df14e3b8-1dca-4664-9e77-52654ac6c427 [accesată: 14.06.2023];
162. Sentința nr.1-3405/19 din 02 decembrie 2020 prin care inculpatul D.C. a fost condamnat pentru comiterea infracțiunii prevăzute la art. 208/1 din Codul penal;
163. Sfetcu Nicolae, Manualul investigatorului în criminalitatea informatică, Ghid introductiv pentru aplicarea dispozițiilor legale referitoare la criminalitatea informatică, București, 2004, p. 70. Disponibil: http://uploads.worldlibrary.net/uploads/pdf/20140512112438manualul_investigatului_in_criminalitatea_informatica.pdf [accesată: 14.03.2022];
164. Stancu Emilian., Tratat de criminalistică, Ediția a V-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2010, 840 p., ISBN 978-973-127-387-7;
165. Studiu privind cadrul legal și practicile de audiere în condiții speciale a copiilor victime sau martori ai infracțiunilor în Republica Moldova, UNICEF, Chișinău 2020, p. 7. Disponibil: https://justice.gov.md/public/files/dir_elab_acte_norm/Studiu_audierea_copii.pdf [accesat: 01.12.2022];
166. Study on the Effects of New Information and Technologies on the Abuse and Exploitation of Children, UNODC. Disponibil: https://www.unodc.org/documents/Cybercrime/Study_on_the_Effects.pdf [accesată: 15.04.2023];
167. Theodoru Grigore Gr. Tratat de Drept procesual penal, Bucureti, 2002;
168. Theodoru Grigore Gr., Moldovan Lucia, Drept procesual penal. București, 1979;
169. Țarălungă Victoria. Asistența juridico-penală internațională: noțiune, forme, particularități. În: Știința în Nordul Republicii Moldova: realizări, probleme, perspective, 25-26 septembrie 2015, Bălți, pp. 244-248. ISBN 978-9975-3054-5-7;
170. Țarălungă Victoria. Unele aspecte de drept internațional privind problema coliziunii cererilor de extrădare: analiză teoretico-normativă. În: Știința în Nordul Republicii Moldova: realizări, probleme, perspective, 26-27 iunie 2019, Bălți, pp. 471-477. ISBN 978-9975-3382-6-4;
171. Văcaru Silviu. Considerații privind asistența judiciară internațională în materie penală. În: Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Științe Juridice, Nr. 4/2011. Disponibil: https://www.utgjiu.ro/revista/jur/pdf/2011-4/5_SILVIU_VACARU.pdf [accesat: 28.09.2023];
172. Vizdoga Ion, Roman Dumitru, Donciu Anatolie ș.a. Ghid practic pentru investigarea infracțiunilor de trafic de persoane. Chișinău, 2013, 143 p., ISBN 978-92-9068-679-8;

173. Volonciu Nicolae, Drept procesual penal, Ed. Didactică și București, Pedagogică, 1972, 541 p.;
174. Voizian Dmitrii. Situații de urmărire penală și planificarea investigării infracțiunilor privind practicarea ilegală a activității de întreprinzător. In: *Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice*, Ed. Editia II-a, 8 decembrie 2022, Chișinău. p. 475-476. Disponibilă: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/475-481_0.pdf [accesată: 24.04.2023];
175. Абрамова С., Методика расследования торговли несовершеннолетними, подмены ребенка и незаконного усыновления, Москва, 2009, 265 p.;
176. Антонов О. Ю. Криминалистическая модель преступной деятельности, связанной с изготовлением и оборотом порнографических материалов с использованием информационно-телекоммуникационных сетей. In: Вестник Удмуртского университета. Серия «Экономика и право», vol. 27, no. 1, 2017, pp. 73-79;
177. Бадоян С. М. Криминалистические особенности установления лиц, совершивших распространение материалов с порнографическими изображениями несовершеннолетних в сети Интернет. In: Криминалистика: вчера, сегодня, завтра : сб науч. тр. Иркутск: Восточно-Сибирский институт МВД России, 2023. Т. 25. № 1, pp.35-44;
178. Белкин Р., Курс советской криминалистики. 3-й том, Москва, 1979, 407 p.;
179. Берестнев М. Ал. Криминалистическая характеристика преступления: терминологические подходы, содержание понятия. In: Известия Тульского государственного университета. Экономические и юридические науки, no. 3-2, 2016, pp. 176-185;
180. Бессонов С. Ал. К вопросу о структуре и природе криминалистической характеристики преступлений. In: Вестник Поволжского института управления, no. 4 (43), 2014, pp. 52-57;
181. Брылев В.И., Лях В.И. Криминалистический анализ личности преступника и потерпевшей от изнасилования. In: Известия Тульского государственного университета. Экономические и юридические науки, no.1-2, 2012. pp. 22-24;
182. Васильев А., Предмет, система и теоретические основы криминалистики, Москва, 1984, 143 p.;
183. Винберг А. И., Шавер Б. М., Криминалистика. 2-е изд., Москва, 1945, Том 3-й, 1949, 272 p.;
184. Герасимов И.Ф., Некоторые проблемы раскрытия преступлений. Свердловск, 1975, 184 p.;

185. Драпкин Л. Я. Общая характеристика следственных ситуаций. Следственная ситуация. Москва, 1985;
186. Егоров Н. Н. Вещественные доказательства: уголовно-процессуальный и криминалистический аспект. Москва: Юрлитинформ, 2007, 304 р.;
187. Ерахмилевич В. В., Суханова Е. П., Куликов Е. А. Некоторые вопросы методики расследования развратных действий, совершенных в отношении несовершеннолетних с использованием интернет-ресурсов. In: Известия Алтайского государственного университета, по. 6 (104), 2018, pp. 222-226;
188. Ермолович В. Ф. Криминалистическая характеристика преступлений. Минск, 2001, 304 р.;
189. Захаров Н. Д. К вопросу о взаимодействии следственных и оперативных подразделений при реализации оперативно-розыскной информации по преступлениям против половой неприкосновенности несовершеннолетних, совершенным с использованием сети Интернет. In: Криминалистика: вчера, сегодня, завтра: сб науч. тр. Иркутск : Восточно-Сибирский институт МВД России. 2023. Т. 25. № 1. pp. 75–85;
190. Захаров Н. Д. Особенности проведения отдельных оперативно-разыскных мероприятий при выявлении и раскрытии преступлений против половой неприкосновенности несовершеннолетних, совершенных с использованием сети Интернет. In: Вестник Волгоградской академии МВД России. 2023, по. 1 (64). pp. 108—115;
191. Захаров Н.Д. Понятие и особенности оперативно-разыскной характеристики преступлений против половой неприкосновенности несовершеннолетних, совершенных с использованием сети интернет. In: Вестник Волгоградской академии МВД России, по. 3 (58), 2021, pp. 145-152;
192. Зеленский В. Д. и др. Криминалистическая методика расследования отдельных видов и групп преступлений: учеб. пособие. Краснодар, 2013, 336 р.;
193. Зеленский В.Д., Меретуков Г.М. Криминалистика. Санкт-Петербург: Юридический центр-Пресс, 2015, 704 р.;
194. Князьков А. С. О критериях значимости криминалистической характеристики преступления. In: Вестник Томского государственного университета, по. 304, 2007, pp. 122-128;
195. Колесниченко А.Н. Научные и правовые основы расследования отдельных видов преступлений. Харьков, 1967;
196. Копылов И.А. Следственная ситуация и тактическое решение: учеб. пособие. Волгоград, 1988, 21 р.;

197. Куемжиева С. Ал. Следственные ситуации первоначального этапа расследования преступлений против семьи и несовершеннолетних. In: Политематический сетевой электронный научный журнал Кубанского государственного аграрного университета, №. 121, 2016, pp. 1840-1849;
198. Кузьменко Н. С., Систематизация неотложных следственных действий при раскрытии и расследовании преступлений, Киев, 1981, 101 p.;
199. Кулагин Н. И., Синкевич В. В. О структуре криминалистической характеристики преступлений. In: Вестник Волгоградской академии МВД России, no. 2 (5), 2007, pp. 108-110;
200. Лисиченко В. К., Батюк О. В. Следственная ситуация и ее значение в криминалистике и следственной практике. In: Криминалистика и судебная экспертиза. Вып. 36. Киев, 1988;
201. Ломакина А. Криминалистическая методика расследования преступлений против половой неприкосновенности несовершеннолетних: генезис, теоретико-правовые основы, направления совершенствования. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Краснодар, 2020;
202. Ломакина А.А. Способы совершения преступлений, как наиболее важный элемент криминалистической характеристики преступлений против половой неприкосновенности несовершеннолетних. In: Криминалистика и судебно-экспертная деятельность в условиях современности: сборник трудов конференции, 2016;
203. Лузгин И. М., Методологические проблемы расследования, Москва, 1973, 216 с.;
204. Милинчук В.В. Институт взаимной правовой помощи по уголовным делам. Действующая практика и перспективы развития. Москва, 2001, 352 с.;
205. Михеев П. П., Криминалистика в вопросах и ответах, Москва, 1929, 61 с.;
206. Михайлова Ю.А. Психологическое сопровождение расследования преступлений с участием несовершеннолетних в Следственном комитете Российской Федерации. In: Психология и право. 2016(6). № 4. pp. 95-104;
207. Облаков А. Ф., Криминалистическая характеристика преступлений и криминалистические ситуации, Хабаровск, 1985, 88 с.;
208. Образцов В. А., Теоретические основы раскрытия преступлений, связанных с ненадлежащим исполнением профессиональных функций в сфере производства. Иркутск, 1985, 98 с.;
209. Оганов А.А. Оперативно-разыскная характеристика киберпреступлений в отношении несовершеннолетних с использованием информационно-

- телекоммуникационных сетей. In: Вестник экономической безопасности, no. 1, 2019, pp. 169-173.
210. Пантелеев И. Ф., Методика расследования преступлений, Москва, 1975, 456 с.;
211. Подольный Н. А., Подготовительный этап к расследованию преступлений // Следователь. 2002. №8. pp. 18 – 22;
212. Потапов С. Ал. Понятия и соотношения уголовно-правовой, криминологической и криминалистической характеристик преступления. In: Актуальные проблемы государства и права, vol. 3, no. 11, 2019, pp. 336-345;
213. Прохоров М. С. Криминалистическая характеристика преступлений. In: Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена, no. 85, 2008, pp. 353-355;
214. Руководство по судебной психиатрии, под ред. Дмитриева Т. В., Шостаковича Б. В., Ткаченко А. А., 2004, 592 р.;
215. Свистун С.Н. Криминалистическая характеристика преступных нарушений неприкосновенности частной жизни, совершаемых в сети интернет. In: Экономика и социум, no. 8 (39), 2017, pp. 521-524;
216. Селиванов Н. А., Советская криминалистика: система понятий. Москва, 1982, 152 с.;
217. Справочник следователя. Выпуск третий. (Практическая криминалистика: подготовка и назначение судебных экспертиз), Москва, 1992, 320 с.;
218. Усманов У. А. Тактика допроса. Справочник. Москва: Приор, 2001. Disponibilă: <https://dokumen.pub/beb4c5d98a5e4e21957b12e7b794dc5e.html> (accesată: 05.07.2023);
219. Фахрутдинов Р. З. Методика расследования торговли людьми. Челябинск, 2011. Disponibilă: <https://www.dissercat.com/content/metodika-rassledovaniya-torgovli-lyudmi-0> (accesată: 07.02.2022);
220. Халиуллина А. Ф. Криминалистическая характеристика насильственных действий сексуального характера, совершенных в отношении малолетних и несовершеннолетних. In: Правовое государство: теория и практика, no. 1 (47), 2017, pp. 161-167. Disponibilă: <file:///D:/Downloads/kriminalisticheskaya-harakteristika-nasilstvennyh-deystviy-seksualnogo-haraktera-sovershennyh-v-otnoshenii-maloletnih-i-nesovershennoletnih.pdf> (accesată: 14.02.2022);
221. Халиуллина А.Ф. Характеристика личности несовершеннолетней потерпевшей по делам о насильственных действиях сексуального характера как элемент криминалистической характеристики преступления. In: Вестн. Волгогр. гос. ун-та. Сер. 5, Юриспруд. 2016. № 2 (31), сс. 72-74. ISSN 2078-8495;

222. Халиуллина Айг. Ф. Особенности расследования насильственных действий сексуального характера, совершенных в отношении несовершеннолетних. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Уфа, 2018. Disponibilă: <https://www.dissercat.com/content/osobennosti-rassledovaniya-nasilstvennykh-deistvii-seksualnogo-kharaktera-sovershennykh-v-ot> (accesată: 02.04.2023);

223. Хмыров А.А. Криминалистическая характеристика преступления и пути доказывание по уголовному делу. In: Правоведение. 1978. no. 3. pp. 59-66;

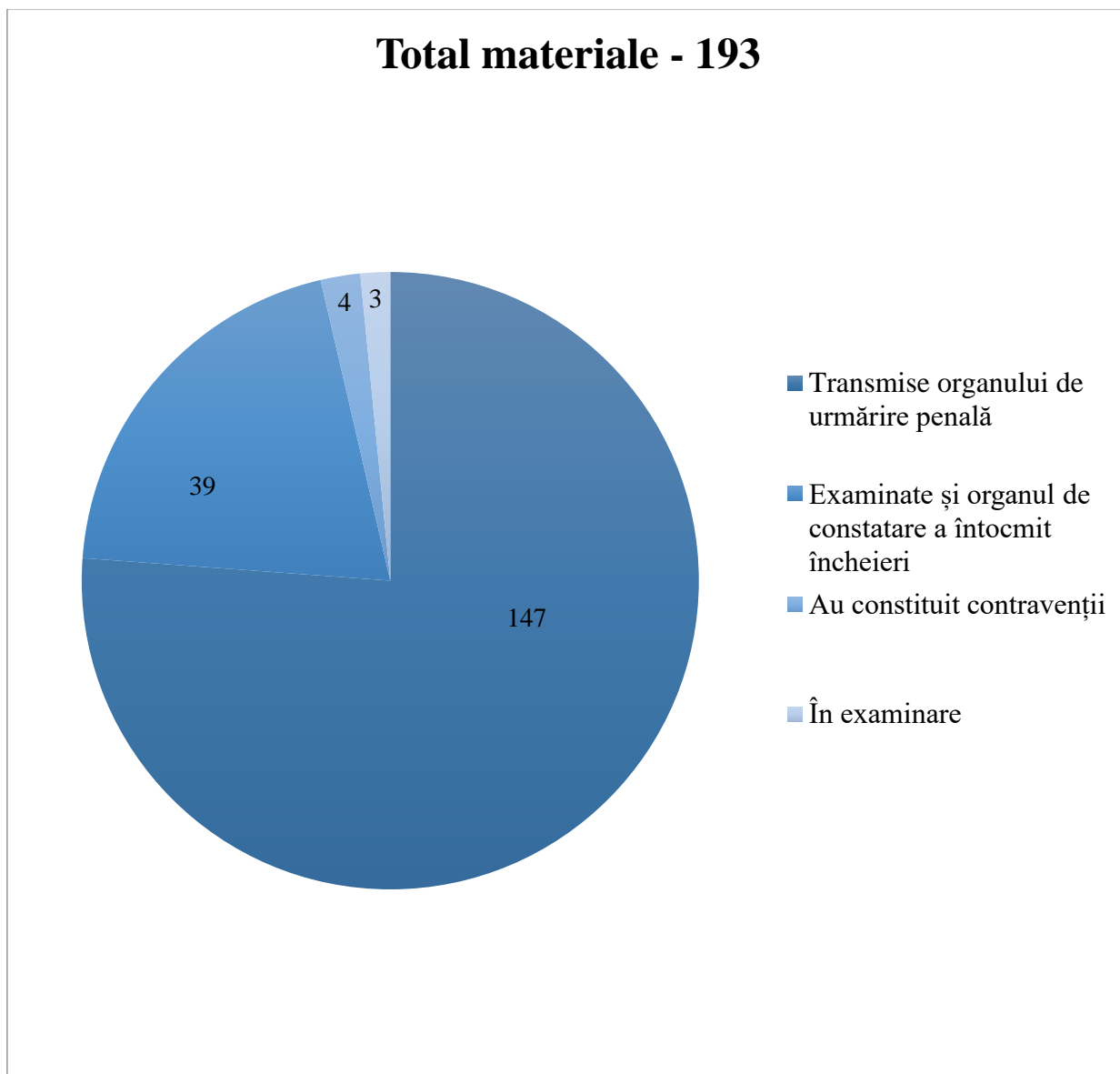
224. Хмыров А.А. Теория доказывания. Учебное пособие. Краснодар, 2006, 177 с., Disponibil: <https://i.twirpx.link/file/2331455/> (accesată: 20.03.2024);

225. Шурухнов Н. Г., Криминалистика. Москва, Юристъ, 2006, 639 с., ISBN: 5-7975-0536-3;

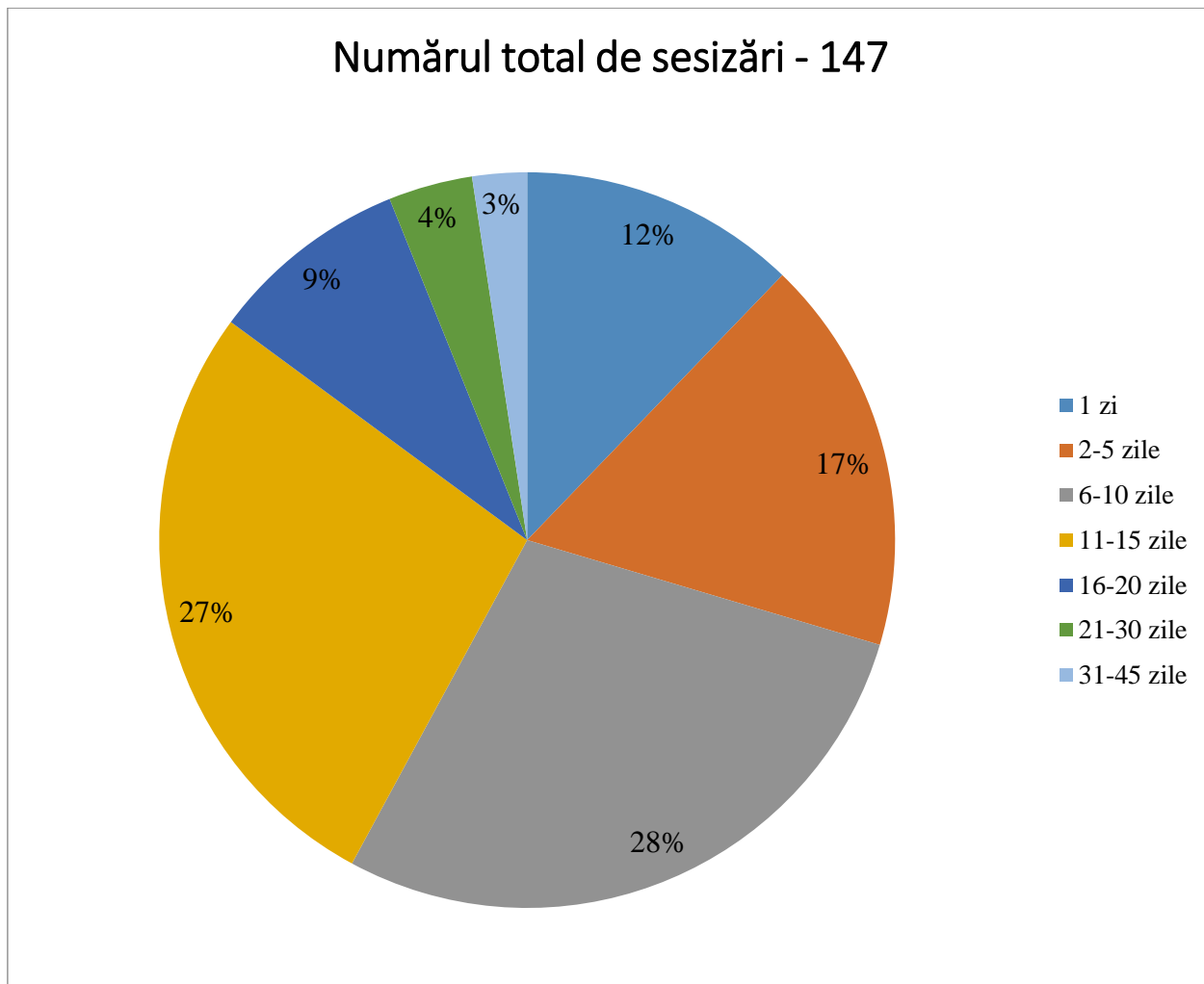
226. Яблоков Н.П. Криминалистика. 3-е изд., перераб. и доп. Москва, Юристъ, 2005, 781с., ISBN 5-7975-0728-5;

227. Яблоков. Н. П., Криминалистическая характеристика преступлений — важный элемент криминалистической теории и практики //Актуальные проблемы криминалистики на современном этапе. Краснодар, 2002, с. 30.

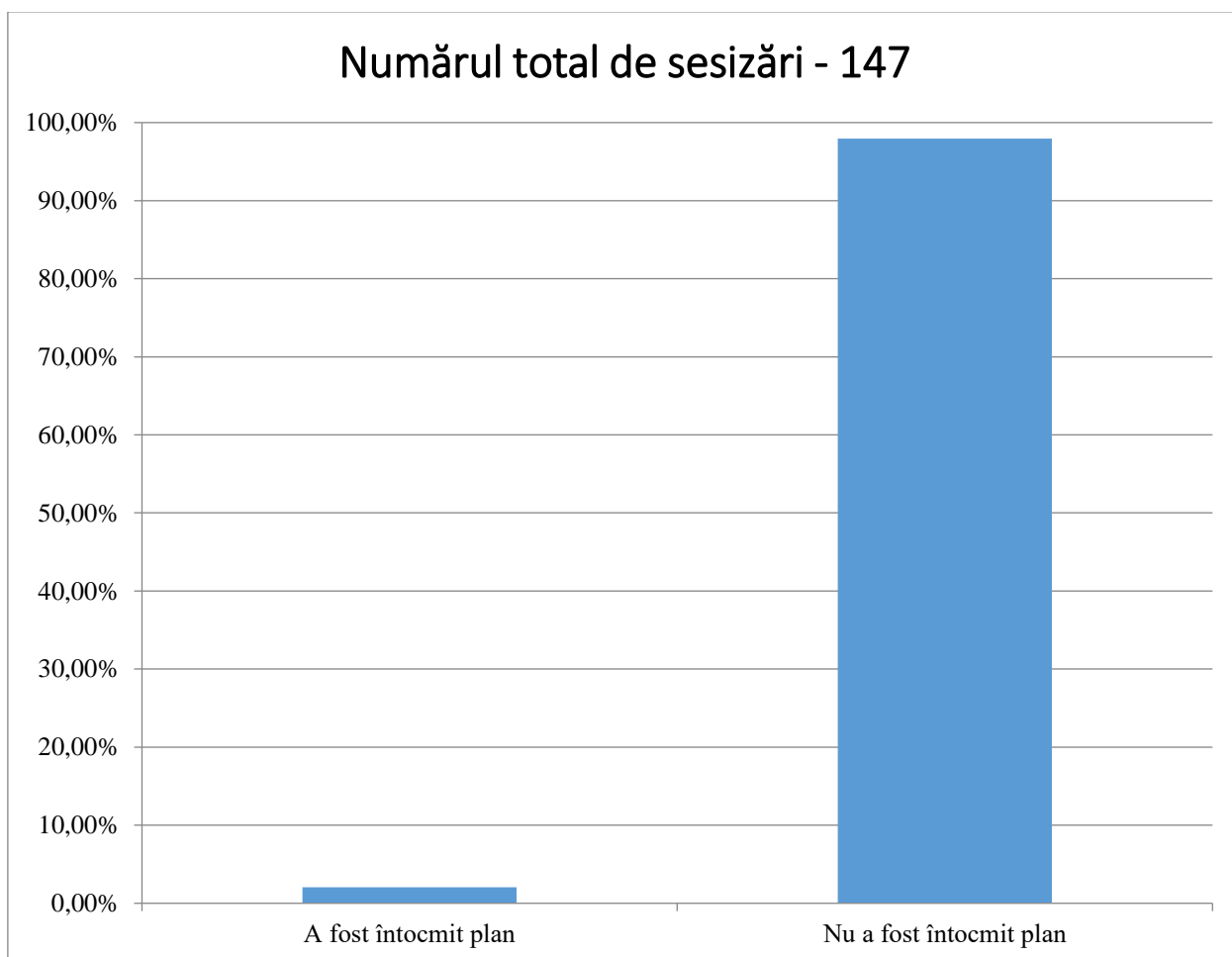
Materiale cu privire la abuzul sexual online în privința copiilor examinate de către organele de constatare în perioada 01.01.2020 – 11.07.2024.

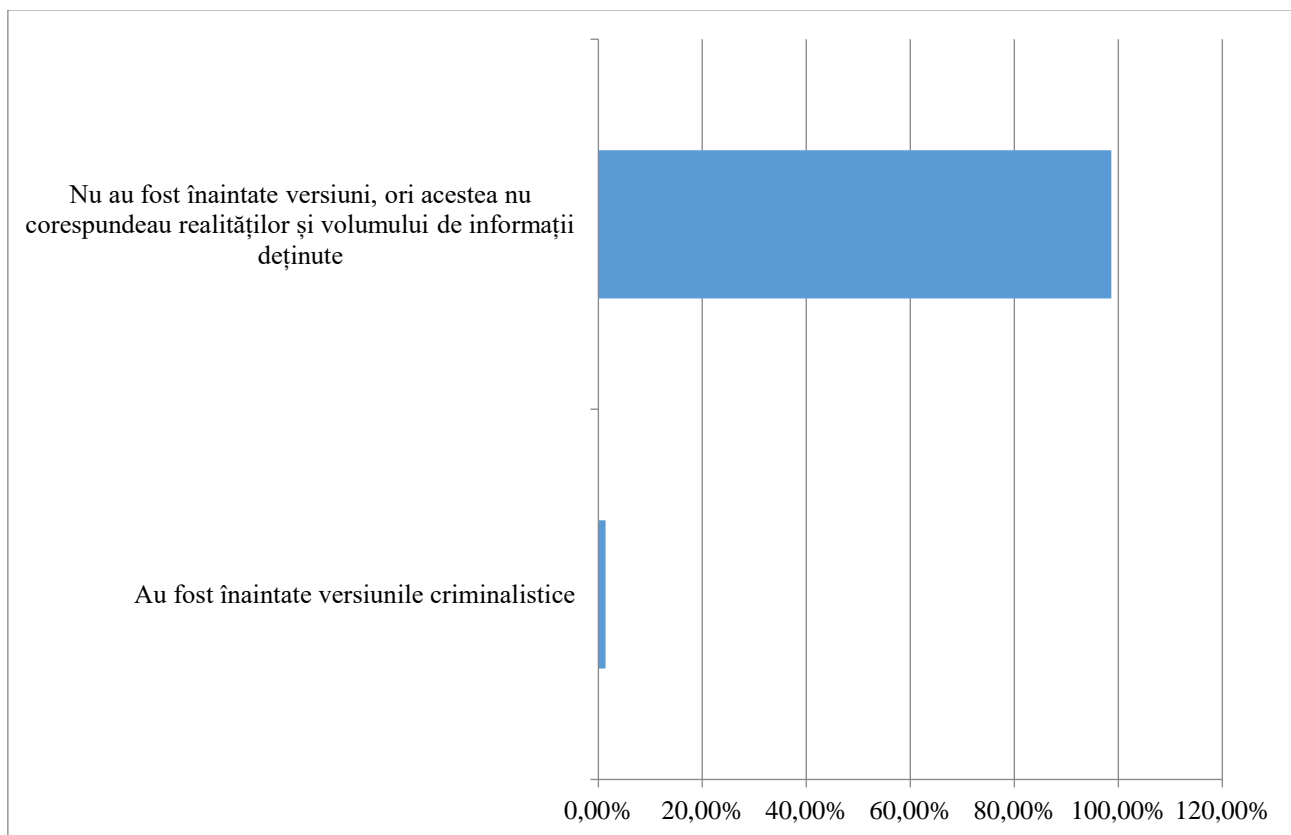
Termenul de examinare a sesizărilor organului de urmărire penală prin care a fost informat cu privire la abuzul sexual al minorilor prin utilizarea tehnologiilor informaționale, înregistrate din 01.01.2020 până la 11.07.2024.

Întocmirea planului cu privire la acțiunile procesuale și măsurile speciale de investigații ce urmează a fi efectuate în cauzele penale privind abuzul sexual online în privința copiilor.

Datele statistice privind înaintarea versiunilor criminalistice în procesul de investigare a infracțiunilor de abuz sexual online în privința copiilor.

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, Popa Lilia, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Popa Lilia

/...../

„18” noiembrie 2024

Curriculum Vitae

Informații personale

Nume / Prenume Lilia Popa
Adresa(e) mun.Chișinău, str.Calea leșilor 6 C, ap.P107
Telefon(oane) 069999161
E-mail(uri) liliapopa13@gmail.com
Naționalitate(-tăți) MD
Data nașterii 13.03.1981
Sex F

Loc de muncă vizat / Domeniu ocupațional Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, procuror

Experiența profesională

Perioada	2005-2012
Funcția sau postul ocupat	procuror
Numele și adresa angajatorului	Procuratura sect.Buiucani
Tipul activității sau sectorul de activitate	
Perioada	2012-2013
Funcția sau postul ocupat	procuror
Numele și adresa angajatorului	Procuratura Generală
Tipul activității sau sectorul de activitate	Secția control al urmăririi penale
Perioada	2013-01.08.2016
Funcția sau postul ocupat	procuror
Numele și adresa angajatorului	Procuratura Generală
Tipul activității sau sectorul de activitate	Secția conducere a urmăririi penale în organele centrale ale MAI și SV
Perioada	01.08.2016- prezent
Funcția sau postul ocupat	procuror
Numele și adresa angajatorului	Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale
Tipul activității sau sectorul de activitate	Exercitarea și conducerea urmăririi penale, reprezentarea acuzării în instanțele judecătorești, activitatea analitică
Perioada	octombrie 2022-ianuarie 2023
Funcția sau postul ocupat	formator, formare inițială (cumularea funcțiilor)
Numele și adresa angajatorului	Institutul Național al Justiției

Educație și formare

Perioada	1999-2004
Calificarea/diploma obținută	Jurisprudența, specialitatea drept, diplomă de licență, învățământ superior
Numele și tipul instituției de învățământ/furnizorului de formare	Academia Ștefan cel Mare a MAI Facultatea drept
Perioada	2005-2006
Calificarea/diploma obținută	Procuror-interimar
Numele și tipul instituției de formare	Centrul de pregătire a cadrelor Procuraturii
Perioada	2008-2011
Calificarea/diploma obținută	Specialitatea jurnalism, Licențiată în științele comunicării
Numele și tipul instituției de învățământ/furnizorului de formare	Universitatea de studii europene din Moldova
Perioada	2011-2013
Calificarea/diploma obținută	Master în științe ale comunicării, specializarea comunicare și relații publice
Numele și tipul instituției de învățământ/furnizorul de formare	Universitatea de studii europene din Moldova
Perioada	2013-2016
Calificarea/diploma obținută	Psihologie, Licențiat în științe sociale
Numele și tipul instituției de învățământ/furnizorului de formare	Universitatea de Studii Europene din Moldova Facultatea psihologie

Perioada	2018-2020																																								
Calificarea/diploma obținută	Master în drept, programul de master Drept penal																																								
Numele și tipul instituției de învățământ/furnizorul de formare	Academia Ștefan cel Mare a MAI Facultatea drept																																								
Perioada	2020-prezent																																								
Calificarea /diploma obținută	Doctorandă, drept penal și criminalistică																																								
Numele și tipul instituției de învățământ/furnizorul de formare	Academia Ștefan cel Mare a MAI																																								
Autoevaluare	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="4">Înțelegere</th> <th colspan="4">Vorbire</th> <th colspan="2">Scriere</th> </tr> <tr> <th colspan="2">Ascultare</th> <th colspan="2">Citire</th> <th colspan="2">Participare la conversație</th> <th colspan="2">Discurs oral</th> <th colspan="2"></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>-</td> <td>-da</td> <td>-</td> <td>da</td> <td>-</td> <td>-da</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>da</td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>da</td> <td>-</td> <td>da</td> <td>-</td> <td>da</td> <td>-</td> <td>-da</td> <td>-</td> <td>da</td> </tr> </tbody> </table>	Înțelegere				Vorbire				Scriere		Ascultare		Citire		Participare la conversație		Discurs oral				-	-da	-	da	-	-da	-	-	-	da	-	da	-	da	-	da	-	-da	-	da
Înțelegere				Vorbire				Scriere																																	
Ascultare		Citire		Participare la conversație		Discurs oral																																			
-	-da	-	da	-	-da	-	-	-	da																																
-	da	-	da	-	da	-	-da	-	da																																
Competențe și abilități sociale	<ul style="list-style-type: none"> - Comunicare, abilități de lucru în echipă - Analiză, prelucrare - Structurare și apreciere a datelor și informațiilor - Capacitate de adaptare la medii multiculturale, obținută prin experiența de muncă. - Capacitate de analiză și sinteză - Capacitate de asimilare a noi informații și abilități - Disponibilitate pentru implicare în activități socio-culturale 																																								
Competențe și aptitudini organizatorice	<ul style="list-style-type: none"> - Spirit de echipă; - Spirit organizatoric (experiență); - Experiență bună a managementului echipei. 																																								
Competențe și aptitudini tehnice	<ul style="list-style-type: none"> - O bună cunoaștere a proceselor de control al calității. 																																								
Competențe și aptitudini de utilizare a calculatorului	<ul style="list-style-type: none"> - O bună stăpânire a instrumentelor Microsoft Office™ (Word™, Excel™). 																																								
Competențe și aptitudini artistice	<ul style="list-style-type: none"> - managementul proiectelor; - Design-ul și arta digitală; - creativitate (generare de idei inovatoare și originale) . 																																								
Permis de conducere	CAT . A, B																																								